

Osnivač:
MINISTARSTVO
PROSVJETE I KULTURE
NR CRNE GORE

Prvi broj publikovan:
15. JANUARA 1949.

DOBITEK
„OKTOIHA“ 1998.

Prosvjetni rad

List crnogorskih prosvjetnih, kulturnih i naučnih radnika

„GRILICA“, prva crnogorska periodična publikacija (Cetinje, 1835–1839)

Izlazi mjesečno, cijena 0,80 €

ISSN 0033-1686

Broj 37

SEPTEMBAR 2015.

ПРОСВЈЕТНИ РАД

VEPRIMTARIA ARSIMORE

EDUCATION REPORTER

SREĆNA ŠKOLSKA 2015/2016. GODINA

Vlada Crne Gore usvojila dokument Analiza stanja i strateškog opredjeljenja za reorganizaciju i integraciju Univerziteta Crne Gore i informaciju o finansiranju te ustanove: Slijedi gašenje pojedinih studijskih programa

HIPERPRODUKCIJA KADROVA BEZ STVARNOG ZNANJA DOVODI DO PROBLEMA I NA TRŽIŠTU RADA I U DRUŠTVU

Univerzitet Crne Gore (UCG) ima 272 studijske programa što je previše i za mnogo veće zemlje od Crne Gore, pa će se u narednom periodu razmatrati mogućnost gašenja nekih od njih”, izjavio je ministar prosvjete mr Predrag Bošković.

„Bitno je da Ministarstvo prosvjete i UCG definisu zajedničke akcije koje će sprovoditi”, rekao je Bošković novinarima nakon šednice Vlade Crne Gore na kojoj su usvojeni Analiza stanja i strateškog opredjeljenja za reorganizaciju i integraciju Uni-

verziteta Crne Gore i informacija o finansiranju te ustanove. Prema njegovim riječima, Ministarstvu i UCG je na prvom mjestu kvalitet obrazovanja i studenata, jer je hipерprodukcija kadrova bez stvarnog znanja, u prethod-

nom periodu dovodila i dovođi do problema i na tržištu rada i u društvu.

Bošković je dodata da je na Vladi razmatrano više modela za finansiranje UCG, ali da nisu donosili konkretnе zaključke, već će biti usvojen sveobuhvatni akcioni plan.

On je naglasio da državni univerzitet zaslužuje mnogo veću pažnju osnivača, tj. Vlade i Ministarstva prosvjete, kao i bolju komunikaciju i koordinaciju aktivnosti koje se tiču budućeg ustrojstva UCG.

Vlada Crne Gore donijela je i odluku o statusnim promjenama na Univerzitetu Crne Gore (UCG), tako što je Filozofski fakultet u Nikšiću podijeljen na Filološki i Filozofski.

Odlučeno je, takođe, da samostalni studijski program na albanskom jezi-

ku bude spojen sa Filozofskim fakultetom, a Institut za strane jezike pripojen je Filološkom fakultetu. Farmaceutski fakultet i Fakultet primijenjene fizioterapije pripojeni su Medicinskom fakultetu.

Vlada je donijela rješenje o imenovanju dva člana Upravnog odbora UCG. Za predstavnike osnivača imenovan je direktor Uprave carina Vlada Joković i glavni urednik Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Radule Novović.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković u Skupštini Crne Gore zaključio da nastava u gimnazijama nije kvalitetna

VLADA DONIJELO STRATEGIJU ZA UNAPREĐENJE SREDNJEG OPŠTEG OBRAZOVANJA

Prilikom rasprave održanoj u Skupštini Crne Gore o načinu ocjenjivanja, i uspjehu koji učenici postižu u srednjem opštem obrazovanju, ministar prosvjete mr Predrag Bošković izrazio je nezadovoljstvo kvalitetom nastave.

„Budući da nastava u gimnazijama nije kvalitetna, kao i da ne pruža mogućnost sticanja odgovarajućeg nivoa zna-

nja i vještina koliko od njih očekujemo, promijenili smo strategiju unapređenja ovog nivoa obrazovanja. Vlada je donijela strategiju za unapređenje srednjeg opšteg obrazovanja za period od 2015. do 2020. godine”, podsetio je ministar Bošković, i najavio od 2016. godine početak projekta izgradnje druge podgoričke gimnazije.

Kristina Rakočević, atletičarka mojkovačkog Atletskog kluba „Tara“, na Svjetskom prvenstvu za mlađe juniorice u Kolumbiji osvojila srebrnu medalju u bacanju diska i bronzanu u bacanju kugle

MEDALJE U DVJE DISCIPLINE

Kristina Rakočević, atletičarka mojkovačkog Atletskog kluba „Tara“, do-

kazala je da je najbolja juniorica na Balkanu. Ona je postigla zapažene rezulta-

te. U bacanju diska osvojila je srebrnu, dok joj je u bacanju kugle pripala brončana medalja. Kristina je jedna od pet takmičarki u istoriji kojoj je pošlo za rukom da osvoji medalje u dvije bacacke discipline na nekom svjetskom prvenstvu.

Milorad Vučetić, predsednik ASCG, istakao da je Kristina u kolumbijskom gradu Kaliju ostvarila najbolji rezultat koji je crnogorska atletika do sada postigla.

Kristina Rakočević je učenica trećeg razreda Srednje mješovite škole „Vuksan Đurić“ u Mojkovcu.

Najbolja juniorica na Balkanu

Na 56. Međunarodnoj matematičkoj olimpijadi (IMO 2015) na Tajlandu Nikola Raičević, učenik drugog razreda Matematičke gimnazije u Beogradu, osvojio bronzanu medalju

PROSLAVIO ŠKOLU I CRNU GORU

Na 56. Međunarodnoj matematičkoj olimpijadi (IMO 2015), koja je održana na Tajlandu Nikola Raičević, učenik drugog razreda Matematičke gimnazije u Beogradu, osvojio je bronzanu medalju. Svojim znanjem proslavio je školu, a Crnoj Gori donio prvu medalju osvojenu na međunarodnim matematičkim olimpijadama srednjoškolaca.

Na olimpijadi je učestvovalo 577 učenika iz 104 države. Crnu Goru su predstavljali učenici: Anđela Marković, učenica drugog razreda Gimnazije „Slobodan Škerović“ iz Podgorice, Ognjen Đuković, učenik prvog razreda te škole i Nikola Raičević.

Organizator i pokrovitelj putovanja na IMO 2015 bio je Ispitni centar Crne Gore, a tim su predvodili dr Žana Kovijanić-Vukićević, dekan PMF-a i Gojko Jelovac.

Znanjem zavrijedio bronzanu medalju

Uspjeh crnogorske predstavnice na 19. Juniorskoj balkanskoj matematičkoj olimpijadi u Beogradu

MAJDA ŠUKURICA OSVOJILA SREBRNU MEDALJU

USPJEŠNO PREDSTAVILA DRŽAVU I SVOJU ŠKOLU: Majda sa nastavnicom Hidajetom Lukač

Učenica devetog razreda OŠ „Dušan Korać“ iz Bijelog Polja Majda Šukurica osvojila je srebrnu medalju iz matematike na 19. Juniorskoj balkanskoj matematičkoj olimpijadi, koja je održana u Beogradu. Na ovom takmičenju nadmetalo se 106 učesnika iz 18 zemalja.

Majdu je za državno takmičenje, na kojem je osvojila prvo mjesto, i Olimpijadu znanja pripremala nastavnica Hidajeta Lukač. Pored Majde u takmičarskom dijelu Crnu Goru je predstavljala i Nataša Đačić, učenica OŠ „Marko Miljanov“ iz Bijelog Polja.

Organizator i pokrovitelj učešća crnogorskih takmičara na Juniorskoj balkanskoj matematičkoj olimpijadi je Ispitni centar Crne Gore.

Predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić uručio Trinaestostulsku nagradu Ljubomiru Đurkoviću, prof. dr Vesni Kilibardi i Srđanu Vukčeviću

CRNA GORA JE OTVORENA DA ČUJE I ISTOK I ZAPAD

Str. I

Dr Radomir Prelević: Iz istorije školstva
PRVE ŠKOLE U KUČIMA U XIX VIJEKU

Str. I

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva štampao sveske sa motivima crnogorskih kulturno – istorijskih spomenika i likovima istaknutih sportista

PROMOCIJA DRŽAVE I ONOG NAJBOLJEG U NJOJ, A TO SU LJUDI I PRIRODA

Str. II

U Kulturno-informativnom centru „Budo Tomović“ u Podgorici održana tribina pod nazivom „Crna Gora i crnogorski identitet u budućnosti“

NEDOSTATAK SVIJESTI O NACIONALNOM IDENTITETU PRIJETNJA JE DRŽAVNOJ NEZAVISNOSTI

Str. II

Sreten Zeković: Crnojevića država i nepokore(e)na crnogorska država-Matica, slobodna podlovenska Crna Gora

SVETA ZAKLETVA ZAVJETU SV. IVANA CRNOJEVIĆA

Str. III

Iz narodne (usmene) književnosti Potarja i pljevaljskog kraja (7)
JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

Str. IV

POSEBAN NAGLASAK NA POLOŽAJU CRNOGORACA NA KOSOVU: Vujanović sa delegacijom

Dredžednik Crne Gore Filip Vujanović sastao se sa predstavnicima Generalnog sekretarijata konsultativnog vijeća za zajednice Kosova,

među kojima su bili prisutni i predstavnici Crnogoraca pri ovom vijeću Biserka Đurđević i Radoman Doderović, kao i predstavnici Udruženja

Crnogoraca Kosova Slobodan Vujičić i Udruženja Crnogoraca „Matica“ Snežana Karadžić. Tom prilikom razgovarano je o iskustvima Crne Gore

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović primio delegaciju Generalnog sekretarijata konsultativnog vijeća za zajednice Kosova

USTAVNO PRIZNANJE CRNOGORSKE MANJINE USLOV PUNOG OSTVARIVANJA PRAVA

Vujanović je naglasio da dobrosuđski odnosi između Crne Gore i Kosova „mogu biti primjer dobrih odnosa i uvažavanja u regionu“

u oblasti zaštite i unapređenja manjinskih prava i sloboda, sa posebnim naglaskom na položaj Crnogoraca na Kosovu. Vujanović je naglasio da dobrosuđski odnosi između Crne Gore i Kosova „mogu biti primjer dobrih odnosa i uvažavanja u regionu“. U tom smislu on je izrazio očekivanja da će na Ko-

sovu crnogorska nacionalna zajednica uskoro biti priznata kao ustavna kategorija, „čime će se stvoriti uslovi za puno ostvarivanje njihovih prava i participaciju u zagonodavnoj i izvršnoj vlasti“. Ista delegacija sastala se i sa ministrom za ljudska i manjinska prava u Vladi Crne Gore dr Suadom Numanovi-

ćem, te sa predsednicima više nacionalnih savjeta Crne Gore: Sabrijom Vulićem, Isenom Gašijem i Gencijem Ni-manbeguom.

Udruženje Crnogoraca Kosova iniciralo je ove sestre, a pošeta je realizovana u saradnji sa crnogorskom Upravom za dijasporu.

N. N.

U Ljubotinju kraj Cetinja održana centralna proslava 13. jula Dana državnosti Crne Gore

IDEJA SLOBODE ZA CRNOGORCE ODUVIJEK PREDSTAVLJALA IZRAZ ZRELOSTI, PRINCIPA I TRADICIJE

Gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović: Ovaj datum, prije svega, treba da nas podseti na tekovine antifašizma, a time i na ideje sloge i zajedništva – koje su ukorijenjene u našoj prošlosti, na koje se oslanja naša sadašnjost i bez kojih nema budućnost!

Predsednik cetinjskog UBNOR-a Stevan Radunović: Ako bismo doprinos NOB-u mjerili brojem učesnika, brojem prvoboraca, narodnih heroja, visokih oficira, komandanata i komesara i brojem onih koji su, nažalost, poginuli u toj borbi, prema broju stanovnika, vjerujem da nema dijela tadašnje Jugoslavije koji bi bio ispred Ljubotinja ili ravan njemu

DATUM POSEBNE TEŽINE U CRNOGORSKOJ ISTORIJI: Sa svečanosti

2
Prosjetni rad
Ovogodišnja centralna svečanost povidom 13. jula Dana državnosti Crne Gore održana je u mjestu Ljubotinj kraj Cetinja. Organizator svečanosti bili su SUBNOR Crne Gore i Opština Cetinje, a tom prilikom otkriven je obnovljeni spomenik palim borcima iz ovog kraja. Događaju su, pored brojnih građana, prisustvovali i predsednik Crne Gore Filip Vujanović, predsednik SUBNOR-a Andrija Nikolić i gradonačelnik Cetinja Aleksandar Bogdanović.

Bogdanović je tim povidom naglasio značaj 13. jula kao datuma koji ima posebnu težinu u crnogorskoj istoriji.

Crnogorska sloga motivisala hrabre ustanike

„Ovaj datum, prije svega, treba da nas podseti na tekovine antifašizma, a time i na ideje sloge i zajedništva – koje su ukorijenjene u našoj prošlosti, na koje se oslanja naša sadašnjost i bez kojih nema budućnosti. Iz tog narodnog zajedništva, uostalom, proistekao je 13. jul 1878. godine, kada je Crna Gora stekla međunarodno priznanje. A crnogorska sloga motivisala je hrabre ustanike da 13. jula 1941. godine krenu u otpor okupatoru – kao prvi nosioci iskre slobode u utamničenoj Evropi“, kazao je on.

Prvi čovjek Prijestonice istakao je i da je ideja slobode, kao ideja koja spaja, za Crnogorce, zahvaljujući snažnim događajima, „oduvihek predstavlja izraz zrelosti, principa i tradicije“.

„Tako je i sa 13. julom – datumom kojeg se šećamo sa posebnim poštovanjem, naročito zbog svih naših predaka, sviknutih na iskušenja i stradanja, čije je slobodarsko djelo za nas uzor i vodilja“, naveo je on.

Dužni smo da ideju antifašizma njegujemo i razvijamo

Predsednik cetinjskog UBNOR-a Stevan Radunović izrazio je zadovoljstvo što se

praznik ove godine obilježava baš na Ljubotinju.

„Ljubotinj je to zaslužio doprinosom koji je dao NOB-u. Ako bismo taj doprinos mjerili brojem učesnika, brojem prvoboraca, narodnih heroja, visokih oficira, komandanata i komesara i brojem onih koji su, nažalost, poginuli u toj borbi, prema broju stanovnika,

vjerujem da nema dijela tadašnje Jugoslavije koji bi bio ispred Ljubotinja ili ravan njemu“, rekao je on i dodata:

„U Drugom svjetskom ratu ostvarena je pobeda nad fašizmom, ali to ne znači da je on za svagda iskorijenjen. Stoga smo dužni da ideju antifašizma njegujemo i razvijamo. To je naš dug prema borcima koji su izvojevali

pobjedu i naša obaveza prema sadašnjim i budućim generacijama.“

Na spomenik palim borcima vijence su položili predstavnici SUBNOR-a Crne Gore, Skupštine Crne Gore, Vojske Crne Gore, Prijestonice Cetinje, Mjesne zajednice „Ljubotinj“, kao i članovi SUBNOR-a Opštine Bor u Srbiji.

N. N.

Dan državnosti obilježen i širom dijaspore

SLAVILO SE U SRBIJI, ARGENTINI, NA KOSOVU, MALTI...

Ambasada Crne Gore u Srbiji svečanim prijemom obilježila je Dan državnosti. Crnogorski ambasador Branimir Mičunović poručio je da su odnosi između Crne Gore i Srbije najbolji od njihovog uspostavljanja u 19. vijeku.

„Proslavljamo ovaj veliki praznik u slobodarskom Beogradu, u prijateljskoj Srbiji, koja dobro zna šta je borba za državu i slobodu. Zato se lakše razumijemo i uzajamno uvažavamo“, naglasio je on.

Gardijski orkestar u čast Crnoj Gori

Centralna proslava 13. jula u Argentini organizovana je u Rosariju, jednom od tri najveća grada u ovoj južnoameričkoj zemlji i najvećem u provinciji Santa Fe. Proslava je održana u svečanom salunu Spomenika zastavi, najznačajnijem te vrste u Latinskoj Americi.

RAZVIJATI BILATERALNE ODNOSE: Sa proslave na Malti

Nakon intoniranja himni Argentine i Crne Gore u izvođenju gardijskog orkestra, prisutne su pozdravili gradonačelnica Rosarija

Monika Fejn i ambasador Crne Gore Gordan Stojović. Na kraju ceremonije, otkrivena je ploča na prostorijama počasnog konzulata Cr-

ne Gore, nakon čega su uručene diplomatske legitimacije počasnom konzulu Crne Gore Rafaelu Samardžiću i počasnom vicekonzulu Klaudiu Petričeviću.

Svečanost u Kosovskom narodnom pozorištu

Uz prisustvo velikog broja zvanica i gostiju iz političkog i kulturnog života Kosova, zatim stranih diplomata, predstavnika međunarodnih organizacija, diaspore i prijatelja Crne Gore, u organizaciji Ambasade Crne Gore u Republici Kosovo proslavljen je Dan državnosti Crne Gore.

U velikoj sali Kosovskog narodnog pozorišta prisutne je pozdravio stalni otpravnik poslova Radovan Miljanić koji je govorio o značaju koji 13. jul ima za Crnu Goru i njenu bogatu istoriju.

Program je uveličan koncertom crnogorskog gitarista Srđana Bulatovića i Darka Nikčevića, koji

su izveli kompozicije sa motivima balkanske muzike.

Da se okupi crnogorska dijaspora na Malti

Prvi put nakon obnove crnogorske državnosti i na Malti je organizovana proslava 13. jula, uz prisustvo Crnogoraca koji žive u toj mediteranskoj državi.

Najzaslužniji za organizovanje ovog događaja jeste počasni konzul Crne Gore na Malti Alfred Barthed, koji je pokazao veliku posvećenost razvijanju bilateralnih odnosa između Malte i Crne Gore.

„Tokom prijema je pokrenuta inicijativa da se mala zajednica Crnogoraca koji žive na Malti okupi i bude prepoznatljiva kroz djelovanje udruženja „Crnogorci na Malti“, saopšteno je iz Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija Crne Gore.

Okupljene Crnogorce pozdravili su savjetnik u Ambasadi Crne Gore u Rimu Aleksandar Drljević i počasni konzul Alfred Barthed.

ZA USKLAĐENOST OBRAZOVNOG SISTEMA I TRŽIŠTA RADA POTREBNA JAČA SARADNJA POSLODAVACA I OBRAZOVNIH INSTITUCIJA: Sa skupa

Na Četvrtom sastanku Platforme Zapadnog Balkana za obrazovanje i nauku koji je održan u Crnoj Gori, ministar prosvjete mr Predrag Bošković govorio je o visokom obrazovanju, usklađenosti obrazovanog sistema sa potrebama tržišta ra-

da, Programu stručnog osposobljavanja visokoškolaca, koji Vlada Crne Gore sproveo već tri godine, izazovima i očekivanjima reforme u ovoj oblasti.

Ministar Bošković je istakao da je za usklađenost obrazovnog sistema i tržišta rada potrebna jača saradnja poslodavaca i obrazovnih institucija, ali i uspostavljanje sistema karijernog praćenja studenata nakon završetka obrazovnih programa.

„U Crnoj Gori se radi na realizaciji ovog projekata, koji će pomoći da na kvalitetan

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković govorio na Četvrtom sastanku Platforme Zapadnog Balkana za obrazovanje i nauku u Crnoj Gori

O USKLAĐENOSTI VISOKOG OBRAZOVANJA SA TRŽIŠTEM RADA

„U Crnoj Gori se radi na realizaciji projekata, koji će pomoći da na kvalitetan način kreiramo upisnu politiku i pratimo karijerno kretanje svršenih studenata, jer treba još više da radimo na uspostavljanju i unapređenju karijernog savjetovanja na svim nivoima obrazovanja”, istakao ministar Bošković

način kreiramo upisnu politiku i pratimo karijerno kretanje svršenih studenata, jer treba još više da radimo na uspostavljanju i unapređenju karijernog savjetovanja na svim nivoima obrazovanja”, kazao je Bošković.

On je predstavio rezultate Studije o potrebama tržišta rada u oblasti visokog obrazovanja, u kojoj je učestvovalo 600 poslodavaca. Studija je rađena u okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurenčnost”, koji je finansiran iz kredita Svjetske banke.

Poslodavci su ukazali na nedostatak tzv. mekih vještina svršenih studenata, praktičnog znanja i poznавanje stranih jezika. Reformom visokog obrazovanja sa aspekta kadrova, infrastrukture, a prije svega kvalitetnije nastave želimo da otklonimo ove nedostatke, ali i da podigneмо nivo konkurenčnosti naših visokoobrazovnih ustanova na tržištu obrazovanja u regionu i šire”, kazao je Bošković.

U cilju veće usklađenosti tržišta rada i obrazovnog si-

stema radiće se i na promociji određenih obrazovnih programa koji nijesu popularni kod mlađih, kao što su: prirodne nauke, poljoprivrede i elektrotehnika, a težnja je da se stvore još bolji uslovi za zapošljavanje mlađih od kojih se očekuje da kontinuirano unapređuju znanja i vještine.

Četvrti sastanak Platforme Zapadnog Balkana za obrazovanje i nauku otvorio je predsednik Vlade Republike Albanije Edi Rama, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković razgovarao sa kolegama iz regiona

JAČATI SARADNJU U CILJU UNAPREĐENJA OBRAZOVANJA

Prilikom susreta sa predstvincima Direktorata za obrazovanje i kulturu Evropske komisije ministara, ministar Bošković je govorio o koracima koji će se realizovati u cilju unapređenja primjene principa Bolonjske deklaracije. Sa ministarkom prosvjete i sporta Republike Albanije Linditom Nikol ukazano da treba jačati saradnju u oblasti visokog obrazovanja. Sa ministrom prosvjete, nauke i tehnologije Republike Kosovo Bajrami Arsimom, ministar Bošković je razgovarao o obrazovanju manjinskih naroda, a sa ministrom prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije Srđanom Verbićem o priznavanju inostranih obrazovnih isprava

Tokom učešća na Četvrtom sastanku Platforme Zapadnog Balkana za obrazovanje i nauku, koji se održava u Al-

baniji, ministar prosvjete mr Predrag Bošković sastao se sa

predstavnicima Direktorata za obrazovanje i kulturu Evropske komisije i ministricama prosvjete Republike Srbije, Albanije i Kosova sa kojima je razgovarao o obrazovnom sistemu.

Tokom susreta sa predstvincima Direktorata za obrazovanje i kulturu Evropske komisije ministara, ministar Bošković je govorio o koracima koji će se realizovati u cilju unapređenja primjene principa Bolonjske deklaracije, rješavanja problema u vezi sa priznavanjem inostranih obrazovnih isprava uz poštovanje Lisabonske konvencije i reformi u oblasti upisne politike kojom se želi napraviti sklad sa tržištem rada. Ministar Bošković je takođe govorio o cjeleživotnom učenju, edukaciji nastavnog kadra i kampanji koja se realizuje u cilju što većeg obuhvata dece predškolskim vaspitanjem. Generalni direktor Direktorata za obrazovanje i kulturu u Evropskoj komisiji Javier Prats Mone pohvalio je dosadašnje rezultate koje je Crna Gora postigla u obrazovnom sistemu, posebno isitučući razvoj Nacionalnog okvira kvalifikacija u kojem je crnogorski obrazovni sistem postigao najbolje rezultate u regionu.

Ministar Bošković i ministrica prosvjete i sporta Republike Albanije Lindita Nikol tokom susreta saglasili su se da treba jačati saradnju u oblasti visokog obrazovanja i istakli zadovoljstvo saradnjom pomorskih fakulteta dviju zemalja.

O NASTAVI NA ALBANSKOM JEZIKU: Sa ministrom Kosova

JAČATI SARADNJU U USPOSTAVLJANJU ZAJEDNIČKIH STUDIJSKIH PROGRAMA: Sa ministrom Republike Srbije

CRNA GORA DOBAR PRIMJER OBRAZOVNOG MODELA: Sa ministarkom Albanije

Vlada Crne Gore usvojila Prijedlog zakona o mladima i Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama

JAČANJE ULOGE MLADIH U DRUŠTVU

- Cilj zakona aktivnije učeće na međunarodnoj sceni kada je u pitanju korišćenje međunarodnih fondova, članstvo u međunarodnim organizacijama i prisustvovanje međunarodnim skupovima
- Jednostavnija procedura nostrifikovanja inostranih sertifikata o stručnim kvalifikacijama i priznavanje informalnog učenja

Generalna direktorka Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete Mubera Kurpejović saopštila je da će Crna Gora prvi put dobiti zakon o mladima čiji je Prijedlog Vlada usvojila. Cilj zakona o mladima jeste da na jedinstven sistem uredi omladinsku politiku kako bi se omogućio kvalitetan razvoj mladih ljudi i njihovo značajnije učeće u društvenim tokovima.

Prema riječima Kurpejovićeve, predviđeno je, između ostalog, jačanje volonterizma među mladima, poboljšavanje saradnje na nacionalnom i na lokalnom nivou, kao i aktivnije učeće na međunarodnoj sceni kada je u pitanju korišćenje međunarodnih fondova, članstvo u međunarodnim organizacijama i prisustvovanje međunarodnim skupovima.

„Zakonom su obuhvaćeni mlađi između 15 i 30

godina. Dokumentom su i formalno prepoznati svi oblici organizovanja mladih, kao što su omladinske organizacije, savezi, centralni savez i drugi oblici organizovanja mladih“, kazala je ona.

Kurpejovićeva je saopštila da je Vlada usvojila i Prijedlog izmena i dopuna zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama.

„Cilj izmjene je bio da se pojednostavi procedura sticanja i izdavanja sertifikata u Crnoj Gori, kao i da se pojednostavi procedura nostrifikovanja inostranih sertifikata o stručnim kvalifikacijama i priznavanje informalnog učenja. U vrijeme kada se tržište veoma brzo mijenja, kada se mijenjaju i potrebe poslodavaca neophodno je odgovoriti sa kvalitetno uređenim sistemom stručnih kvalifikacija. Ovim dokumentom se upravo to i nudi, tako da će ubuduće

nadležnost izdavanja sertifikata o stručnim kvalifikacijama biti kod licenciranih provajdera obrazovanja. Takođe je važno da će postupak priznavanja inostranih sertifikata stečenih u inostranstvu i provjera informalnog učenja biti kod provajdera obrazovanja. Kada je riječ o visokom obrazovanju, izdavanje i provjera sertifikata, priznavanja vještina i kompetencija koje su stečene u inostranstvu biće u nadležnosti ustanova visokog obrazovanja. Predviđeno je i uvođenje tzv. europasa, skupa dokumenta koji će pokazati poslodavcu koja znanja, vještine i kompetencije pošeduju, koje nivoje znanja jezika imaju i koje su vidove obrazovanja stekli vlasnici te dopunske isprave o studiju“, objasnila je predstavnica Ministarstva prosvjete.

O. Đ.

Sastanak ministra prosvjete mr Predraga Boškovića i novoimenovane stalne predstavnice UNDP-a u Crnoj Gori Fione Mek Kluni

OBRAZOVNI SISTEM OD POSEBNOG ZNAČAJA ZA EKONOMSKI RAZVOJ DRŽAVE

UKAZANO NA ZNAČAJ SARADNJE: Ministar Predrag Bošković i Fiona Mek Kluni

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković sašao se sa novoimenovanim stalnom predstavnicom UNDP-a Crnoj Gori Fionom Mek Kluni, sa kojom je razgovarao o obrazovnom sistemu Crne Gore.

Ministar Bošković je čestitao gospodri Kluni na novoj funkciji i poželio joj uspješan rad i boravak u Crnoj Gori. On je upoznao sagovornicu sa organizacijom rada Ministarstva prosvjete, ističući prioritetne aktivnosti koje su

usmjerenе na podizanje kvaliteta obrazovanja na svim nivoima, upisnu politiku, reformu Univerziteta Crne Gore u skladu sa potrebama tržišta rada, izgradnju i rekonstrukciju objekata vaspitno-obrazovnih ustanova.

Takođe, ministar je istakao značaj saradnje sa UN agencijama u Crnoj Gori, a posebno sa UNICEF-om sa kojim je realizovana kampanja „Svi u vrtić“.

Gospoda Mek Kluni zahvalila je na dosadašnjoj saradnji i izrazila zadovoljstvo što će njen dalji angažman stalne predstavnice UNDP-a biti u Crnoj Gori. Ona je ministra upoznala sa planom izrade petogodišnjeg dokumenta strategije i izrazila nadu da će se u dokumentu naći prioriteti rada Ministarstva prosvjete.

Sagovornici su se saglasili da je obrazovni sistem od posebnog značaja za ekonomski razvoj države, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Ministarstva prosvjete i za ljudska i manjinska prava i Glavni grad obezbijedili besplatne udžbenike

ZA SREĆAN POČETAK ŠKOLOVANJA

Ministarstvo prosvjete obezbijedilo je udžbenike za školsku 2015/2016. godinu za decu: bez roditeljskog staranja, one čiji su roditelji, odnosno staratelji korisnici prava na materijalno obezbjeđenje, kao i za decu sa posebnim obrazovnim potrebama, koja su smještena u ustanovama socijalne i dječje zaštite i porodičnom smještaju. Za učenike romske i egiptčanske populacije koji pohađaju prva tri razreda udžbenike je obezbijedilo Ministarstvo za ljud-

ska i manjinska prava, dok je za ostale učenike udžbenike obezbijedilo Ministarstvo prosvjete.

Ove godine i Glavni grad je na najljepši način malšanima poželio srećan početak školovanja, a njihovim roditeljima olakšao pripremu za polazak u školu, obezbijevši besplatne udžbenike za sve podgoričke pravke.

Š. B.

Crnogorska delegacija na sastanku ministara odgovornih za stručno obrazovanje, evropskih socijalnih partnera i Evropske komisije „Inoviramo za buduće stručno obrazovanje“ u Rigi

UNAPREĐENJE EVROPSKE SARADNJE U OBLASTI STRUČNOG OBRAZOVANJA

Crnogorska delegacija, koju je predvodio Veljko Tomić, v. d. generalnog direktora Direktorata za opšte srednje, stručno i obrazovanje odraslih, učestvovala je na sastanku ministara odgovornih za stručno obrazovanje, evropskih socijalnih partnera i Evropske komisije „Inoviramo za buduće stručno obrazovanje“, koji se održao u Rigi u Letoniji.

Sastanak je organizovan u okviru predsedavanja Letonije Evropskim savjetom.

U svijetu novih izazova koje proizilaze iz socioekonomskih i demografskih

promjena i njihovog uticaja na tržište rada, uzimajući u obzir ciljeve Kopenhageškog procesa, Biž kominikea i pojačane evropske saradnje na polju stručnog obrazovanja, glavni cilj sastanka bio je unapređenje evropske saradnje u oblasti stručnog obrazovanja.

Na ministarskom sastanku podržani su 'Riga zaključci' sa pet srednjoročnih ciljeva u polju stručnog obrazovanja za period od 2015. do 2020. godine, o kojima će se diskutovati na Savjetu kao dijelu zajedničkog izvještaja Strategije ET 2020.

U dijelu posvećenom promociji Evropske alianse za šegrtovanje naša delegacija potpisala je Inicijativu i time se priključila razvijenim zemljama Evropske unije.

Ministri, evropski socijalni partneri i Evropska komisija razmijenili su mišljenja o budućnosti Kopenhageškog procesa i izazovima za stručno obrazovanje u Evropi u periodu do 2020. godine i dalje u cilju postizanja inovativnijeg i međunarodno kompetitivnijeg evropskog stručnog obrazovanja, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Ministarstvo prosvjete sufinansira školarine

FINANSIJSKA POTPORA ZA 84 STUDENTA

Ministarstvo prosvjete objavilo je Konkurs za sufinansiranje školarine na magisterskim i doktorskim studijama u zemlji i inostranstvu za 60 kandidata upisanih na prvu godinu magisterskih studija i 24 njih upisanih na prvu godinu doktorskih studija u zemlji i inostranstvu studijske 2014/2015. godine.

Kada je riječ o magisterskim studijama, Ministarstvo će sufinansirati po 10 kandidata iz oblasti: prirodno-matematičkih, tehničko-tehnoloških, biotehničkih, medicinskih, društvenih i humanističkih nauka. Kan-

didatima će se sufinansirati školarina u iznosu 500 eura, navodi se u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Za kandidate upisane u prvu godinu doktorskih studija sufinansiraće se školarina u iznosu 1.000 eura, i to iz oblasti: prirodno-matematičkih, tehničko-tehnoloških, biotehničkih, medicinskih, društvenih i humanističkih nauka.

Konkurs će biti otvoren do 16. oktobra 2015. godine.

O. Đ.

Završena druga faza projekta „Energetska efikasnost u javnim zgradama“

REKONSTRUISANI OBJEKTI OSAM OBRAZOVNIH USTANOVA

Vrijednost adaptacije oko 5.500.000 eura

Cilj projekta je poboljšanje uslova rada, kao i unapređenje energetske efikasnosti u vaspitno-obrazovnim ustanovama koje su u nadležnosti Ministarstva prosvjete.

Druga faza projekta „Energetska efikasnost u javnim zgradama“ (EEPPB) koji realizuje Ministarstvo ekonomije sredstvima obezbijedenim kreditom kod Njemačke banke realizovana je tokom ljetnjih mjeseci. Njom je obuhvaćeno osam obrazovnih ustanova: Srednja stručna škola i OŠ „Ristan Pavlović“ iz Pljevlja, OŠ „Mustafa Pećinac“, Rožaje, Gimnazija „Miloje Dobrinović“, Bijelo Polje, Srednja mješovita škola „Beko Bašić“, Plav, OŠ „Branko Božović“, OŠ „Oktoh“ Podgorica i OŠ „Vuko Jovović“, Danilovgrad.

Vrijednost adaptacije ovih objekata iznosi je oko 5.500.000,00 eura.

U prvoj fazi ovog projekta rekonstruisano je 13 obrazovnih ustanova u Crnoj Gori i to u Pljevljima, Podgorici, Nikšiću, Kotoru, Herceg Novom i Ulcinju za šta je utrošeno je oko 7.800.000,00 eura.

Cilj projekta je poboljšanje uslova rada, kao i unapređenje energetske efikasnosti u vaspitno-obrazovnim ustanovama koje su u nadležnosti Ministarstva prosvjete. Podsećanjem radi, pored mera za poboljšanje energetske efikasnosti, pro-

jekat uključuje i realizuju radova na omotaču objekta, sistemu za grijanje/hlađenje, sistemu pripreme potrošnje tople sanitarne vode, sistemu rasvjete, radove na pripremi objekta za primjenu mjeru energetske efikasnosti, kao i ostale komponente koje utiču na ukupnu potrošnju energije i uslove komfora u objektu.

U Ministarstvu prosvjete naglašavaju da je u 2016. godini planirano da se putem projekta EEPPB-a adaptira još osam vaspitno-obrazovnih ustanova.

Š. B.

CRNA GORA PREDSTAVILA ISKSUTVA U OKIRU SEGMENTA POSVEĆENOG MONITORINGU POLITIKA I VJEŠTINA: Crnogorska delegacija

Svečano proglašena prva decenija rada Servis centra preduzeća za vježbu

VELIKI TRAG U PROMOCIJI I RAZVOJU PREDUZETNIČKOG UČENJA

Direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković: Ostvareni brojni rezultati u razvoju i promociji preduzetničkog učenja i inovativne nastavne metode Preduzeće za vježbu, po čemu je Crna Gora postala prepoznata u regionu i šire

Za sve ove godine organizovani brojni seminari, nacionalni sajmovi, učešće na međunarodnim sajmovima

Šrđan Obradović, Jelena Đikanović, Duško Rajković, Ana Đurović i Sandra Brkanović

Povodom 10 godina rada Servis centra preduzeća za vježbu, u prostorijama Centra za stručno obrazovanje organizovana je prigodna svečanost kojoj su prisustvovali nastavnici i direktori srednjih stručnih i mješovitih škola u kojima se realizuje model nastave Preduzeće

Pozdravljajući prisutne, direktor Centra za stručno obrazovanje Duško Rajković istakao je značaj postojanja Servis centra i zahvalio se svim nastavnicima i direktorima na saradnji u proteklih 10 godina. On je naglasio da su ostvareni brojni rezultati u razvoju i promociji preduzetničkog učenja i inovativne nastavne metode Preduzeće za vježbu, po čemu je Crna Gora postala prepoznata u regionu i šire.

I koordinatori Servis centra – Šrđan Obradović i San-

dra Brkanović zahvalili su se nastavnicima i direktorima na uspješnoj saradnji u posljednjih 10 godina i kazali da su svi zajedno ostavili veliki trag u promociji i razvoju preduzetničkog učenja u srednjem stručnom obrazovanju. Obradović je ukazao da je saradnja doprinjela da koordinatori Servis centra u nastavnicima i direktorima škola steknu, ne samo saradnike i kolege, već i velike prijatelje. Za sve ove godine organizovani su brojni seminari, nacionalni sajmovi, učešće na međunarodnim sajmovima, uz veliku podršku svih aktera. Servis centar je ostvario međunarodnu saradnju sa servis centrima u okruženju, a sa Ekonomskim fakultetom Univerziteta u Crnoj Gori ima potpisani sporazum o saradnji. Svim školama koje realizuju preduzeća za vježbu dodijeljena su priznanja,

da podsetimo, Servis centar osnovan je u junu 2005. godine u okviru Centra za stručno obrazovanje, sa ciljem da pruži podršku radu školskih virtualnih preduzeća za vježbu. Ideja o osnivanju Servis centra potekla je od projekta ECO NET, koji je u Crnoj Gori realizovala austrijska organizacija Kultur-kontakt u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje i Ministarstvom prosvjetne.

Lj. V.

Crnogorski predstavnici na Međunarodnoj konferenciji „Torino proces 2015 – unapređujemo vještine zajedno“ – Republika Italija

RAZMATRANE SREDNJOROČNE I DUGOROČNE SVEOBUHVATNE POLITIKE U OBLASTI STRUČNOG OBRAZOVANJA

V. d. generalnog direktorata za opšte srednje, stručno i obrazovanje odraslih Veljko Tomić: Ministarstvo prosvjete, uz podršku Evropske trening fondacije, pripremilo Torino izvještaj u kojem je prepoznato kako Crna Gora primjenjuje utvrđene politike i prioritete u oblasti stručnog obrazovanja, kao i koliko su partneri uključeni u njihovo sprovođenje

Crnogorski predstavnici učestvovali su na Međunarodnoj konferenciji „Torino proces 2015 – unapređujemo vještine zajedno“, koja je održana u Torinu, Republici Italija.

Crna Gora je svoje iskuštvo predstavila u okviru segmenta koji je posvećen monitoringu politika i vještina u stručnom obrazovanju.

V. d. generalnog direktorata za opšte srednje, stručno i obrazovanje odraslih Veljko Tomić istakao je da monitoring politiku u stručnom obrazovanju sprovodimo kako bi stvorili osnov za unapređenje već postojećih, kao i za kreiranje novih politika. Monitoringom se na objektivan

način analizira stanje i identificuju problemi u ovoj oblasti sa ciljem izgradnje kvalitetnog, efikasnog, fleksibilnog sistema stručnog obrazovanja. On je naglasio da je Ministarstvo prosvjete, uz podršku Evropske trening fondacije, pripremilo Torino izvještaj u kojem je prepoznato kako Crna Gora primjenjuje utvrđene politike i prioritete u oblasti stručnog obrazovanja, kao i koliko su partneri uključeni u njihovo sprovođenje.

Konferencija je, pored ostalog, predstavljala priliku da se napravi osvrt na spro-

vođenje politika obrazovanja i postizanja njihovih najbolji rezultata. Fokus Konferencije bio je na srednjoročnim i dugoročnim sveobuhvatnim politikama u oblasti stručnog obrazovanja, kao i na razvoju ljudskih resursa koji doprinosi razvoju, rastu, konkurenčnosti i socijalnoj koheziji.

Skupu, koju je organizovala Evropska trening fondacija, prisustvovalo je 30 delegacija zemalja članica. Pored predstavnika Ministarstva prosvjete Crne Gore predstavljali su i predstavnici Centra za stručno obrazovanje, Unije poslodavaca i Instituta za strateške studije i prognoze, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjetne.

Završen projekt „Horizonti iz mog ugla“ za učenike VII i VIII razreda, koji je organizovala ambasada SAD-a u Crnoj Gori

POMOĆ U RAZVOJU LIDERSKIH VJEŠTINA

Cilj programa, koji su podržali Crveni krst Crne Gore, Američki ugao i Crnogorsko-američko udruženje studenata stipendista američke vlade (MAYAA), jeste da stimuliše učešće mladih u razvojnim planovima i programima od značaja za njihovu zajednicu

VAŽNO DA MLADI POSTANU AKTIVNI U GRAĐANSKOM DRUŠTVU: Učesnici programa

U organizaciji ambasade SAD u Podgorici organizovano je petodnevno edukativno putovanje za 30 učenika VII i VIII razreda osnovnih škola sa severa i juga Crne Gore. Kroz projekt „Horizonti iz mog ugla“ 15 đaka sa severa pošćivali su opštine na jugu, a isto toliko njih sa juga boravili su u opštinama na severu.

Cilj programa, koji su podržali Crveni krst Crne Gore, Američki ugao i Crnogorsko-američko udruženje studenata stipendista američke vlade (MAYAA), jeste da stimuliše učešće mladih u razvojnim planovima i programima od značaja za njihovu zajednicu i da se pomogne izgradnji njihovih liderских vještina.

Margaret En Uehara, ambasadorka SAD u Crnoj Gori, navela je da je jedna od najljepših stvari u vezi sa ovim

kampom to što on pokazuje snagu saradnje između raznih organizacija i institucija koje su učestvovali u njegovoj realizaciji.

„Ambasada finansira programe kao što je ovaj, jer vjeruje da je važno da mladi postanu aktivni u građanskom društvu. Crna Gora prolazi kroz velike promjene i mladi treba da budu obrazovani i aktivni kako bi se njihovi glasovi mogli čuti“, smatra Uehara.

Dr Besim Kadić, potpredsednik Crvenog krsta, ocjenio je da su ovake inicijative veoma korisne jer pomažu širenju vidika samih učesnika, a kasnije i zajednica iz kojih potiču, i uvijek će nailaziti na podršku i učešće ove humanitarne organizacije.

„Uvjeren sam da su se tokom putovanja rodila mnoga prijateljstva i ideje, koje

će u narednom periodu biti realizovane. Pozivam učesnike kampa da, ukoliko to već nisu, postanu volonteri Crvenog krsta i na taj način nastave svoje humanitarno djelovanje“, kazao je on.

Prema riječima Slobodana Filipovića, sekretara u Ministarstvu prosvjetne, realizacijom ovog projekta drugu godinu zaredom mladi se povezuju sa zajednicom, izgrađuju liderске vještine kroz aktivnosti koje su od značaja za njih u sredinama u kojima žive.

„Na ovaj način željeli smo da poboljšamo opšti nivo obrazovanja dece, podstaknemo ih i osnažimo da se aktivnije angažuju u odlučivanju, planiranju i izvršavanju aktivnosti u svojim školama, sredinama i okruženju“, rekao je Filipović.

O. Đ.

Zvonko Pavićević, predsednik Sindikata prosvjete Crne Gore

PROFILISALI SMO SE U OZBILJNOG SOCIJALNOG PARTNERA VLADI I MINISTARSTVU PROSVJETE

Prioritetan cilj Sindikata prosvjete Crne Gore je borba za povećanje zarada zaposlenih u prosvjeti kao i poboljšanje statusa naše profesije, adekvatno ulozi i značaju koje obrazovanje ima u razvoju svakog demokratskog društva

Transparentnost u kolektivnom zastupanju interesa i princip zaštite radno-pravnog i socijalnog položaja svakog pojedinog člana najbolja su preporuka našeg rada

U završnoj fazi priprema novog Granskog kolektivnog ugovora za oblast prosvjete koji će biti usaglašen sa novim Opštim kolektivnim ugovorom Država bi trebala da izdvaja više sredstava za obrazovanje što bi rezultiralo stvaranjem boljih uslova za obavljanje vaspitno-obrazovnog rada

„Prosvjetni rad“: Sindikat prosvjete je najmasovnija sindikalna organizacija u Crnoj Gori. Ministar prosvjete mr Predrag Bošković okarakterisao ju je i kao najuspješniju. Kako biste Vi kao njen dugogodišnji predsednik (na čijem ste čelu više od deceniju) ocijenili rad i rezultate Sindikata?

Pavićević: Upravo je brojnost našeg članstva odgovor na ovo pitanje. Transparentnost u kolektivnom zastupanju interesa i princip zaštite radno-pravnog i socijalnog položaja svakog pojedinog člana najbolja su preporuka našeg rada. Naveo bih da smo se profilisali u ozbiljnog socijalnog partnera Vladi i Ministarstvu prosvjete iz čega je proizašla izrada kvalitetnijeg kolektivnog ugovora, učešće u raznim komisijama kao i učešće naših predstavnika u Nacionalnom savjetu za opšte obrazovanje.

Zarade zaposlenih u prosvjeti ispod državnog prošeka

„Prosvjetni rad“: S obzirom na to da ekonomska kriza traje već duže, materijalni položaj prosvjetnih radnika kao i ostalih zaposlenih je dosta težak. Sve to otežava i sindikalnu borbu. Jer, kada god zatražite povećanje plata, tu su argumenti Vlade: budžetski deficit i potreba da se štedi. Da li se, prema Vašem mišljenju, nazire kraj tome, tj. kada možemo očekivati povećanje plata zaposlenima u prosvjeti?

Pavićević: Zarade zaposlenih u prosvjeti su ispod državnog prošeka. Prioritetan cilj Sindikata prosvjete Crne Gore je borba za povećanje zarada zaposlenih u prosvjeti kao i poboljšanje statusa naše profesije, adekvatno ulozi i značaju koje obrazovanje ima u razvoju svakog demokratskog društva.

Normalno je da svaka strana u pregovorima ima svoje zahtjeve i argumente

„Prosvjetni rad“: Stav Sindikata prosvjete je da bi, prema sporazumu sa Vladom, povećanje plata trebalo da bude 15 odsto. Međutim, u razgovoru sa ministrom na štandici Glavnog odbora u Budvi, pokazali ste da ste spremni prihvatići i manji procenat.

Pavićević: Povećanje zarada je stvar pregovora i dogovora. Normalno je da svaka strana u pregovorima ima svoje zahtjeve i argumente. O procenitima se pregovara nakon sagledavanja svih mogućnosti koje bi rezultirale kompromisnim rješenjem u skladu sa mogućnostima.

Najvažnija poruka da Ministarstvo radi striktno po zakonskim propisima

„Prosvjetni rad“: Već smo pomenuli da je nedavno na sastanku Glavnog odbora Sindikata prosvjete održanoju u Budvi prisustvovao ministar prosvjeti. Kakvi su Vaši prvi utisci?

Pavićević: Možda najvažnija poruka na tom sastanku ministra Boškovića je bila njegova spremnost i želja da Ministarstvo radi striktno po zakonskim propisima. Ministarstvo i ministar će, prema njegovim riječima, učiniti sve da se poboljša kvalitet obrazovnog sistema a s tim i standard zaposlenih u prosvjeti u Crnoj Gori. Sindikat prosvjete će u narednom periodu aktivno učestvovati u svemu što je ministar obećao i dati svoj doprinos da se

Zvonko Pavićević rođen je 1952. godine u Cetinju. Završio je Višu pedagošku akademiju/grupu istorija-geografija 1978. godine od kada i radi kao nastavnik istorije u Osnovnoj školi „Radojica Perović“ u Podgorici.

Sindikalni rad započeo je 1988. godine kao predsednik Opštinskog odbora osnovnog i predškolskog obrazovanja Podgorice. Sindikat prosvjete, nauke i kulture Crne Gore osnovan je 1992. godine i Zvonko Pavićević je izabran za predsednika Odbora za osnovno obrazovanje Crne Gore. Tu funkciju obavlja do 1998. godine, kada je na I Kongresu izabran za sekretara.

Dao je puni doprinos sindikalnim aktivnostima u toku štrajka prosvjetnih radnika 2002. godine. U oktobru iste godine na II Kongresu je izabran za predsednika Sindikata prosvjete, nauke i kulture Crne Gore.

Nakon desetomjesečnog štrajka prosvjetnih radnika Crne Gore u kojima je učestvovalo 90% zaposlenih, predsednik Pavićević je potpisao Sporazum o prekidu štrajka zaposlenih u prosvjeti sa v. d. predsednikom Vlade RCG Dragom Đurovićem i predsednikom Saveza samostalnih sindikata Crne Gore Danilom Popovićem. Ovaj Sporazum je donio zaposlenima bonove za struju u decembru 2002. godine i linearno povećanje zarada sa 8%.

U novembru 2006. god. na III Kongresu izabran je za predsednika Sindikata prosvjete Crne Gore.

Zvonko Pavićević je kao predsednik SPCG uložio veliki napor da se korekcija koeficijenata zaposlenih za 10%, kako je predviđao potpisani Sporazum, sprovede u djelo i nakon tri godine konačno je 23. decembra 2006. godine potpisani novi Granski kolektivni ugovor za oblast prosvjeti. Zamjenik je Generalnog sekretara USSCG, de predstavlja i štiti interes zaposlenih u obrazovanju. Na IV Kongresu SPCG održanom 2011. godine Zvonko Pavićević reizabran je za predsednika i od januara 2012. godine profesionalno obavlja funkciju predsednika SPCG-a do isteka manda.

svjetnim radnicima to ne bi bilo poznato. Kako ocjenjujete taj njegov stav?

Pavićević: Zaposlenima u prosvjeti bi značilo svako povećanje zarada

izuzetno aktivni u ukazivanju na brojne probleme

„Prosvjetni rad“: Ministar Bošković je takođe izrazio očekivanje da Sindikat učestvuje u rješavanju brojnih problema u prosvjeti: usklađivanja obrazovanja sa tržistem rada, rukovodenja školama, kvaliteta nastave... Koliko je Sindikat za to spreman?

Pavićević: Sindikat prosvjete Crne Gore uvijek je bio i biće aktivni učesnik u svim procesima koji doprinose oticanju problema u prosvjeti tako da ćemo i ovog puta, nema sumnje, biti izuzetno aktivni u ukazivanju na brojne probleme sa kojima se susreću zaposleni u prosvjeti i biti spremni da damo doprinos u rješavanju nagonjilanih problema u sistemu obrazovanja u Crnoj Gori.

Nalazi prosvjetne inspekcije potvrdili naše tvrdnje

„Prosvjetni rad“: Sindikat se oglasio povodom nepravilnosti

MEĐUNARODNA SARADNJA VEOMA INTENZIVNA

„Prosvjetni rad“: Sindikat prosvjete ima dosta kvalitetnu međunarodnu saradnju. Od 1994. godine članovi ste Internationale obrazovanja (El). Aktivni ste u Evropskom komitetu sindikata obrazovanja (ETUCE). Koliko Vam te aktivnosti pomažu u sindikalnoj borbi, kao i da li se i koliko obrazovna politika na globalnom nivou odražava kod nas?

Pavićević: Naša međunarodna saradnja je veoma intenzivna. U regionalnim i evropskim okvirima prepoznati smo kao ozbiljna i uspješna organizacija koju rado uključuju u međunarodne projekte. SPCG jedan je od osnivača Internationale obrazovanja (El) i aktivni i punopravan član ETUCE (Evropski komitet sindikata obrazovanja). Učestvovali smo u radu velikog broja seminar i radionica koje su imale za cilj edukaciju sindikalnih predstavnika u sferi sindikalnog pregovaranja, stručnog usavršavanja, na kojima su razmijenjivana iskustva i problemi kolega koji su veoma slučni našim. Sindikat prosvjete CG je u saradnji sa ETUCE-om 2014. godine organizovao okrugli sto na temu „Evropski sektorski socijalni dijalog u obrazovanju, promovisanje njegovih potencijala kroz jačanje kapaciteta i znanja na nacionalnom nivou“. Takođe, istakao bih i pomoć koju smo dobili od Holandskog sindikata obrazovanja u vidu edukacije sindikalnih predstavnika za socijalni dijalog i pregovore sa poslodavcima.

ODREĐENI BROJ USTANOVA NIJE UTVRDIO LISTU TEHNOLOŠKIH VIŠKOVA

„Prosvjetni rad“: Kako je iz Ministarstva prosvjete saopšteno kompletiran je spisak zaposlenih koji su tehnološki višak ili im je prestao radni odnos – ukupno 140 lica. Oni će dobiti otpremnine koja u prospektu po radniku iznosi 7.287,30 eura. Kako ocjenjujete taj proces?

Pavićević: Radne grupe su uočile da proces utvrđivanja zaposlenih za čijim radom je prestala potreba nije u potpunosti sproveden u skladu sa pravilima. Naime, uočeno je da određeni broj ustanova nije utvrdio listu tehnoloških viškova ili ne za sva radna mjesta koja nisu predviđena pravilnicima o sistematizaciji radnih mesta; da je određeni broj zaposlenih proglašen tehnološkim viškom iako to zapravo nije, kao i da je dinamika isplata otpremnine bila spora čime su se nepotrebno odjavila značajna sredstva iz budžeta. Sve navedene aktivnosti su u skladu sa Sporazumom o politici zarada zaposlenih koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore koji su sindikati potpisali sa Vladom Crne Gore. U toku trajanja Sporazuma oko 500 kolegina i kolega je iskoristilo mogućnost sporazumnog prestanka radnog odnosa uz isplatu otpremnine u iznosu koji ste naveli. Navodim da kolegine i kolege i ove godine mogu koristiti predviđene mogućnosti koje pruža Sporazum o politici zarada zaposlenih koji se finansiraju iz budžeta Crne Gore.

OTKLANJANJEM NEPRAVILNOSTI ZARADE SE MOGU UVEĆATI PET DO DESET ODSTO

„Prosvjetni rad“: Stav Vlade je da se plate mogu povećati samo na osnovu unutrašnjih rezervi i uštedama u okviru Ministarstva prosvjete. Koliko je to realno ostvarivo, i kako se, prema analizama Sindikata prosvjete, može doći do ušteda?

Pavićević: Ministarstvo prosvjete je tokom školske 2014/2015. godine obrazovalo paritetne radne grupe za utvrđivanje usaglašenosti obračuna zarada i platnih spiskova sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u čijem sastavu su bili i predstavnici Sindikata prosvjete Crne Gore. Radom navedenih grupa ustanovljene su nepravilnosti čije bi otklanjanje, po proračunu Sindikata prosvjete Crne Gore, rezultiralo uvećanjem zarada zaposlenima u prosvjeti u iznosu od 5% do 10% i to isključivo iz unutrašnjih rezervi Ministarstva prosvjete Crne Gore.

NERIJEŠENO STAMBENO PITANJE JEDAN OD NAJVJEĆIH PROBLEMA

Stambena zadruga od svog osnivanja skoro u svim gradovima Crne Gore izgradila stambene objekte za potrebe provjetnih radnika (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Pljevlja, Kotor, Berane, Žabljak, Plužine, Tivat, Petrovac, Cetinje)

„Prosvjetni rad“: Jedan od većih problema prosvjetnih radnika je stambeno pitanje. Ovaj problem se rješava u okviru Stambene zadruge „Solidarno“. Do sada je, zahvaljujući tome stanovalo dobio 350 prosvjetnih radnika. Očekuje se da će još toliko njih dobiti stanove u narednom periodu. Koliko ste zadovoljni tom dinamikom? Imate li podatak koliko prosvjetnih radnika ima status podstanara?

Pavićević: Neriješeno stambeno pitanje je jedan od najvećih problema koji muči prosvjetne radnike. Sindikat prosvjetne Crne Gore je prepoznao taj problem i u cilju pomoći našim kolegicama i kolegama formirao stambenu zadrugu prosvjetnih radnika „Solidarno“. Stambena zadruga je od svog osnivanja skoro u svim gradovima Crne Gore izgradila stambene objekte za potrebe provjetnih radnika (Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje, Pljevlja, Kotor, Berane, Žabljak, Plužine, Tivat, Petrovac, Cetinje). Ove godine zadruga je započela izgradnju stambene zgrade za 148 zaposlenih kolegica i kolega sa teritorije opštine Budva. U planu je izgradnja stambenih objekata u Herceg Novom, Kotoru, Danilovgradu i još jedan objekat u Podgorici. Pored kolektivne izgradnje, zadruga je dodjeljivala kredite za individualnu stambenu gradnju.

DOSTA PAŽNJE OBUCI SINDIKALNIH PREDSTAVNIKA: Sa seminara u Tivtu

nosti u školama koje je uočila Prosvjetna inspekcija. To su, između ostalih, neispunjavanje stručnih kriterijuma, rješenja na mjesec dana bez konkursa. To ste predočili i ministru Boškoviću. Očekujete li da ti problemi budu prevaziđeni?

Pavićević: Već sam napomenuo da jako vodimo računa o transparentnosti u našem radu. Nalazi prosvjetne inspekcije su potvrđili naše tvrdnje koje smo javno iskazivali. Ministarstvo sada ima još jednu potvrdu naših tvrdnji. Očekujem da će ovi i drugi problemi na koje smo ukazivali brzo biti rješeni.

Aktivnije uključivanje mladih i žena

„Prosvjetni rad“: Sindikat prosvjetne je 2006. godine formirao Mrežu mladih sa zadatkom da se bavi pravima i interesima ove grupacije. Koliko ste zadovoljni njenim radom?

Pavićević: Sindikat prosvjetne CG je formirao dvije interesne grupe i to Mrežu mladih i Sekciju žena radi aktivnog uključenja mladih i žena u sve sfere sindikalnog djelovanja. Prevashodni cilj osnivanja Mreže mladih SPCG je ukazivanje na brojne probleme sa kojima se susreću mladi u prosvjeti, sa posebnim osvrtom na probleme koje pratе mlade pri zapošljavanju. Mreža mladih je realizovala niz seminara i radionica u vezi zaštite mladih od mobinga, promovisanja osnova sindikalizma među mladim zaposlenim, zapošljavanja mladih i sl.

Veliki broj zloupotreba u vezi s programom stručnog usavršavanja

„Prosvjetni rad“: Vlada ove godine organizuje treći krug usavršavanja visokoškolaca. Izjavili

ste da postoje zloupotrebe stručnog usavršavanja od strane poslodavaca koji na taj način dobijaju besplatnu radnu snagu, a mali broj visokoškolaca ostaje da radi. Kako to pojašnjavate?

Pavićević: Ogroman je broj kolegica i kolega koji nam konstantno sa terena ukazuju na veliki broj zloupotreba u vezi s programom stručnog usavršavanja. Pozivam nadležne institucije da upute javni poziv za izradu stručne analize koja bi sačinila izvještaj koji je to broj visokoškolaca ostao na poslu nakon isteka navedenog programa.

Pomoći kolegama u transformaciji ugovora o radu sa određenog na neodređeno radno vrijeme

„Prosvjetni rad“: Sindikat je učestvovaо u transformaciji statusa 1.100 zaposlenih prosvjetnih radnika koji su sa određenog prevedeni na neodređeno radno vrijeme. Koje su sad najaktuellerne aktivnosti u zaštiti zaposlenih?

Pavićević: Sindikat prosvjetne CG i dalje pomaže kolegicama i kolegama koji ispunjavaju uslove za transformaciju ugovora o radu sa određenog na neodređeno radno vrijeme. To je proces koji traje. Osim navedenog i mnoga aktivnosti koje Sindikat obavlja, istakao bih da je trenutno najznačajnija aktivnost ukazivanje na nepravilnosti uočenih radom komisija za utvrđivanje usaglašenosti obračuna zarada i platnih spiskova sa pravilnicima o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta i oticanju istih kroz rad paritetnih komisija na nivou vaspitno-obrazovnih ustanova. Takođe, ističem da je u završnoj fazi priprema novog Graninskog kolektivnog ugovora za

oblast prosvjetne koji će biti usaglašen sa novim Opštim kolektivnim ugovorom.

Nijesmo zadovoljni rezultatima reformi u Crnoj Gori

„Prosvjetni rad“: Reforma obrazovanja započela je prije više od deset godina. Kako iz sindikalnog ugla ocjenjujete njene rezultate, imajući u vidu, prije svega, kvalitet nastave i uslove u školama?

Pavićević: Nijesmo zadovoljni rezultatima reformi u Crnoj Gori. Do sada nijedna institucija osim Sindikata prosvjetne nije analizirala rezultate reforme u cilju poboljšanja i otklanjanja nepravilnosti koje su sprecavale primjenu reformskih zakonskih propisa.

„Prosvjetni rad“: Krajem prošle godine ste izjavili da status prosvjetnih radnika treba popraviti dugoročno, a ne da zavisi od trenutne situacije. Šta to konkretnije znači?

Pavićević: Iznosi zarada, društveni položaj i značaj posla koji obavljaju prosvjetni radnici su osnovni pokazatelji statusa prosvjetnih radnika koji nije na zadovoljavajućem nivou. Kao prvo država bi trebalo da izdvaja više sredstava za obrazovanje što bi rezultiralo stvaranjem boljih uslova za obavljanje vaspitno-obrazovnog rada. To bi omogućilo prosvjetnim radnicima da se adekvatno uključe u reformске procese i nove tehnologije koje se koriste u vaspitno-obrazovnom radu. Na kraju, mora se poboljšati materijalni status zaposlenih u smislu povećanja zarada čime bi se motivisali prosvjetni radnici na još bolji i kvalitetniji rad.

Razgovarala:
Ljiljana Vukoslavović

Predsednik Udruženja Crnogoraca Amerike Ivo Đukanović dodijelio 1.000 dolara najboljem učeniku cetinske Gimnazije Gojku Ratkoviću

HUMANI GEST ROĐENIH CETINJANA

Na inicijativu Cetinjana Blaža Sredanovića i Iva Đukanovića, a u saradnji sa Maticom crnogorskim, Udruženje već 15 godina nagrađuje najboljeg đaka ove vaspitno-obrazovne ustanove

Gojko Ratković: Upisao sam Elektrotehnički fakultet i nadam se da će dio školovanja provesti u inostranstvu. Međutim, Cetinju će se uvijek vraćati

Publicista Marko Špadijer: Ivo je naš Cetinjanin, a zajedno sa Blažom je bivši đak ovdašnje gimnazije. Ivo je jako vezan za Prijestonicu i ovo je samo jedan od njegovih humanih gestova prema svom rodnom gradu i zemlji

TRADICIJA DUGA 15 GODINA: Sa uručenja nagrade

Udrženje Crnogoraca Amerike uručilo je 1.000 dolara najboljem učeniku cetinske Gimnazije Gojku Ratkoviću. Na inicijativu Cetinjana Blaža Sredanovića i Iva Đukanovića, a u saradnji sa Maticom crnogorskim, Udruženje već 15 godina nagrađuje najboljeg đaka ove vaspitno-obrazovne ustanove.

Ovogodišnji dobitnik je kazao da za njega nagrada predstavlja podstrek u daljem školovanju.

„Upisao sam Elektrotehnički fakultet i nadam se da će dio školovanja provesti u inostranstvu. Međutim, Cetinju će se uvijek vraćati“, naglasio je Ratković.

Istaknuti crnogorski publicista Marko Špadijer podsetio je da novac za nagradu obezbeđuje predsednik Udruženja Crnogoraca Amerike Ivo Đukanović.

„On je naš Cetinjanin, a zajedno sa Blažom je bivši đak ovdašnje gimnazije. Ivo je jako vezan za Prijestonicu i ovo je samo jedan od njegovih humanih gestova prema svom rodnom gradu i zemlji“, naveo je Špadijer.

Nagradu najboljem učeniku uručila je Svetka Vučićević, sestra Iva Đukanovića.

N. N.

7

Pros
vjet
ni
rad

SEPT.
2015
BROJ
37

Vijeću crnogorske nacionalne manjine glavnog hrvatskog grada dodijeljena Medalja Grada Zagreba

ISTAKNUTI DOPRINOS OČUVANJU I ZAŠTITI POLOŽAJA NACIONALNIH MANJINA

U ime Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba priznanje je od gradonačelnika Milana Bandića primio predsednik nagrađenog iseljeničkog udruženja Dušan Mišković

Odlikom zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića Vijeću crnogorske nacionalne manjine glavnog hrvatskog grada dodijeljena je Medalja Grada Zagreba.

„Vijeću crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, za istaknuti doprinos očuvanju i zaštiti položaja nacionalnih manjina, te za aktivno sudjelovanje u upravljanju lokalnim poslovima Grada Zagreba u mandatu 2011–2015“, navodi se u saopštenju odluke.

Uručivanje Medalje upriličeno je u prestižnom prostoru palate „Dverce“. Svečanosti su prisustvovali predsednik Gradske skupštine Darinko Kosor i zamjenica gradonačelnika Vesna Kusin.

U ime Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba priznanje je od gradonačelnika Milana Bandića primio predsednik nagrađenog iseljeničkog udruženja Dušan Mišković.

PRESTIŽNO PRIZNANJE: Dušan Mišković sa Medaljom

Održan sastanak ministara prosvjete Crne Gore, Srbije i Republike Srpske

POJEDINI UNIVERZITETI U DRŽAVAMA BIVŠE JUGOSLAVIJE IZDAJU DIPLOME BEZ KVALITETA I ZNANJA

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Pojedini univeziteti u državama bivše Jugoslavije izdaju diplome bez kvaliteta i znanja. Neznanje je visoka cijena koju plaćamo

Ministar prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije dr Srđan Verbić: Cilj, prije svega, unapređenje kvaliteta obrazovanja u jugoistočnoj Evropi

Ministar prosvjete i kulture Republike Srpske dr Dano Malešević: Kvalitet nije nešto što još dugo može čekati

Ministar prosvjete Crne Gore mr Predrag Bošković, ministar prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije dr Srđan Verbić i ministar prosvjete i kulture Republike Srpske dr Dano Malešević razgovarali su o visokom obrazovanju, problemima u toj oblasti, kao i priznavanju stranih

obrazovnih isprava i ocjenili da bi rangiranje svih univerziteta u regionu unaprijedilo kvalitet obrazovanja i bilo smjernica poslodavcima prilikom zapošljavanja kadra.

„Neophodno je uspostaviti redovnu komunikaciju između ministarstava, budući da su se zbog nedostatka sa-

radnje i iskrstalisali aktuel-

ni problemi. Na primjer, pojedini univerziteti u državama bivše Jugoslavije izdaju diplome bez kvaliteta i znanja. To predstavlja veliku izdatku za državu, jer je neznanje visoka cijena koju plaćamo“

Upozorio je ministar Bošković.

I ministar Verbić je konstatovao da postoji zajed-

nička zabrinutost za kvalitet visokog obrazovanja u regionu, ali i zajedničke ideje kako da se taj kvalitet unaprijedi.

„Imamo u izgledu početak rada jedne međunarodne organizacije sa sjedištem u Beogradu, čiji bi cilj bio, prije svega, unapređenje kvaliteta obrazovanja u jugoistočnoj Evropi“, kazao je Verbić, i istakao da je neophodno da studenti prije nego što upisu fakultet znaaju šta će naučiti na tom fakultetu.

NEOPHODNO POTRAŽITI BRŽA RJEŠENJA: Ministri Bošković, Malešević i Verbić

Takođe, i ministar Malešević je naglasio da se kvalitet obrazovanja održava na cijelokupnu privrednu, ali i na druge djelatnosti. Prema njegovim riječima, neophodno je tražiti brža rješenja, jer kvalitet obrazovanja nije nešto što još dugo može čekati.

Š. B.

U Policijskoj akademiji u Danilovgradu promovisano 25 polaznika sedme generacije koja je završila dvogodišnje obrazovanje

NEOPHODNO JE BITI ODAN NAJVIŠIM I NAJMORALNIJIM STANDARDIMA DRŽAVE CRNE GORE

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Ono što je na ministarstvima prosvjete i unutrašnjih poslova jeste da vam obezbijede mogućnost da stečena znanja primijenite u praksi

Direktor Uprave policije Slavko Stojanović: Edukacija policijskih službenika predstavlja jedan od prioriteta u procesu reforme policijske organizacije i temelji se na usvajanju relevantnih standarda u oblasti bezbjednosti

Direktorica Akademije Milica Pajović: Želimo da se naše buduće generacije školju u još boljim uslovima i da se na najbolji način spreme za nove izazove

Vlada Republike Slovačke dodijelila stipendiju Lazaru Boškoviću, maturantu Medicinske škole iz Podgorice

ZA REDOVNE STUDIJE NA NEKOM OD SLOVAČKIH UNIVERZITETA

U okviru programa modernizacije „Slovačka 21“, Vlada Republike Slovačke dodijelila je 10-mjesečnu stipendiju Lazaru Boškoviću, maturantu Medicinske škole iz Podgorice. On će u akademskoj 2015/2016. godini, nakon završenog kursa slovačkog jezika, nastaviti sa redovnim studi-

jama na nekom od slovačkih univerziteta tehničkog odjeka. Kurs slovačkog jezika biće realizovan u Centru za dalje obrazovanje „Comenius“ Univerziteta u Bratislavu (UJOP), a fokusiran je na jezičku i stručnu pripremu studenata za prijemne ispite na visokim školama u Republici Slovačkoj.

Š. B.

ODABRALI ČASNO ZANIMANJE: Promovisani polaznici

U Policijskoj akademiji, višoj stručnoj školi stacioniranoj u Danilovgradu, promovisano je 25 polaznika sedme generacije koja je završila dvogodišnje obrazovanje. Na promociji su govorili ministar prosvjete mr Predrag Bošković, generalni direktor Direktorata za bezbjednosno-zaštитne poslove i nadzor u Ministarstvu unutrašnjih poslova (MUP-u) Miloš Vukčević, direktor Uprave policije Slavko Stojanović i direktorka Policijske akademije Milica Pajović.

Ministar Bošković je ovaj događaj ocijenio veoma značajnim, poručujući akademcima da su izabrali časno zanimanje, „zanimanje koje je često skopčano sa raznim rizicima, ali upravo najčasniji od nas moraju obavljati jedan takav posao“.

„Ono što je najbitnije jeste da svojim radom i angažovanjem opravdate znanje koje ste stigli prethodne dvije godine, da ga primijenite na terenu, da se ponašate u skladu sa najvišim i najmoralnijim standardima države Crne Gore. Najvažnije je da budete odani svojoj državi i njenim građanima. Zbog toga ste, nadam se, i izabrali ovo zanimanje i zbog toga ćete svojim kolegama preporučiti da vas naslijede u sljedećoj generaciji. Ono što je na ministarstvima prosvjete i unutrašnjih poslova jeste da vam obezbijede mogućnost da stečena znanja primijenite u praksi“, kazao je on.

Edukacija policijskih službenika jedan od prioriteta u procesu reforme policijske organizacije

Izrazivši lično i profesionalno zadovoljstvo zbog prisustva promociji polaznika Akademije, Slavko Stojanović je podsetio da edukacija policijskih službenika predstavlja jedan od priori-

teta u procesu reforme policijske organizacije i da se ona temelji na usvajanju relevantnih standarda u oblasti bezbjednosti.

„Sistem obuke i obrazovanja podrazumijeva kontinuirano unapređivanje rada i djelovanja kroz permanentno osposobljavanje i obučavanje policijskih službenika, ali i drugih subjekata bezbjednosti, u čemu važnu ulogu ima ova visoko rangirana obrazovna institucija“, istakao je on. „Kroz obrazovanje i edukaciju naših službenika stiču se stručna znanja, vještine za uspješnu realizaciju policijskih poslova u specifičnim bezbjednosnim uslovima i za efikasan odgovor na sve pojedine oblike kriminala.“

Akademija ima prometejski zadatak da njeguje i prati mudrosti i dostignuća civilizacije

Milica Pajović je ukazala da je Policijska akademija jedina bezbjednosno-obrazovna ustanova u Crnoj Gori, te da i ova ustanova kao i sva ka druga škola „ima prometejski zadatak da njeguje i prati mudrosti i dostignuća civilizacije“.

„Osim obrazovanja budućeg policijskog kadrira, realizujemo edukaciju službenika i namještenika Ministarstva unutrašnjih poslova, Uprave policije i drugih bezbjednosnih ustanova. Za našu školu budućnost nosi novine. Želimo zajedno sa Ministarstvom prosvjete i Centrom za stručno obrazovanje, te MUP-om i Upravom policije, unapređivati naše nastavne programe u skladu sa potrebama kako bismo ispunili standarde iz poglavlja 23 i 24. Želimo da se naše buduće generacije školju u još boljim uslovima i da se na najbolji način spreme za nove izazove“, naglasila je ona.

N. N.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva počeo na vrijeme prodaju knjiga

NIŽE CIJENE I NOVA IZDANJA ZA POČETAK ŠKOLSKE GODINE

Štampani su novi udžbenici za pojedine predmete za osnovnu školu, gimnaziju i srednju stručnu školu, kao i lektira za osnovce

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva iz Podgorice na vrijeme je pripremio i počeo prodaju udžbenika za osnovnu i srednju školu. Ta institucija je blagovremeno obezbijedila i udžbenike koje uvozi iz inostranstva, a riječ je o udžbenicima za strane jezike.

Prema riječima direktorice Zavoda Zoje Bojanović Lalović, kompleti udžbenika su jeftiniji nego prošle godine za pet odsto, što je dodatno smanjeno cijena nakon prethodnog pojeftinjenja od 10 procenata. Jeftiniji su i udžbenici na albanskom jeziku.

Zavod je štampao nove udžbenike iz matematike od prvog do devetog razreda osnovne škole, istoriju za šesti, sedmi i osmi razred, prirodu i društvo (udžbenik i radna sveska) za prvi, drugi, treći i peti razred, likovnu i muzičku kulturu (udžbenik i CD) za četvrti razred, likovnu kulturu i poznavanje društva (udžbenik i radna sveska) za peti razred. Ove godine štampan je Crnogorski kao nematerjni jezik, za treći i za peti razred, za izdanja na albanskom jeziku, tako da je sada taj udžbenik kompletiran za sve razrede. Štampan je Priručnik za rad sa decom sa autizmom, a novi udžbenik je i za francuski i talijanski jezik, kao drugi strani jezik za osnovnu školu i za gimnaziju, saopštila je Bojanović Lalović.

Za srednje stručne škole nova izdanja su: Ekonomika trgovine 1 (prvi razred ekonomski škole, smjer tehničar marketinga i trgovine), Poslovna komunikacija (prvi razred srednje stručne škole), Farmakologija (drugi i četvrti razred srednje medicinske škole), Infektologija sa njegom (treći i četvrti razred srednje medicinske škole), Statistika (treći i četvrti razred ekonomski škole), Anatomijska fiziologija (prvi razred srednje medicinske škole), Osnove turizma (prvi razred srednje turističke škole), Ekonomika i organizacija trgovinskih preduzeća (prvi i drugi razred srednje trgovinske škole), Tehnika

Direktorica Zavoda Zoja Bojanović Lalović

prodaje (prije i drugi razred srednje trgovinske škole), kao i Električne instalacije i osvjetljenja za drugi razred srednje elektro-tehničke škole.

U prodaji su i nove lektire, jer je Zavod dobio autorska prava za „Pinokija“, „Malu Sirenu“ i „Doživljaje mačka Toše“.

„Ove godine imamo u prodaji ova izdanja sa odlično didaktičko-metodičkom obradom. Planirali smo i neka nova nastavna sredstva koja ćemo poslati školama, kao što su istorijske i geografske karte, tablice množenja, abecede, ažbuke i sl. Posebno smo ponosni na projektat ‘Naše sveske’ na čijim koricama se nalaze znameniti kulturno-istorijski spomenici, likovi domaćih uspešnih sportista i reprezentacija“, kazala je direktorka Zavoda i dodala da su te sveske jeftinije od sličnih koje se mogu naći na domaćem tržištu.

Od ove školske godine đačka torba je lakša. „Radili smo na unapređenju tehničkog standarda udžbenika, a sve u cilju da đačka torbu učinimo lakšom. Jedan od načina je smanjenje gramaze papira, što smo i učinili. Knjige su štampane na papiru od 65 miligrama, a radne sveske na onom od 75 miligrama, umjesto ranijih 90, odnosno 80 miligrama. Tako je za 20 odsto lakša đačka torba. Smanjenje gramaze odnosi se na izdanja iz 2015. godine, dok će od naredne godine svi udžbenici biti štampani na tanjem papiru, kao svuda u Evropi“, naglasila je Bojanović Lalović.

O. Đ.

N. N.

Na Univerzitetu Crne Gore održana komemoracija povodom smrti nekadašnjeg rektora te visokoobrazovne institucije prof. dr Miljana Radovića

ČASTAN ŽIVOTNI PUT UNUTAR OKVIRA UZORNIH NACIONALNIH ŠEĆANJA

Bio je posvećen ostvarivanju ideja socijalizma, slobode i humanizma. Profesor Radović dao je nemjerljiv doprinos u valorizaciji turističkih potencijala Crne Gore, prije svega njenog severnog dijela i nacionalnih parkova. Način na koji je obavljao svoju dužnost predstavlja uzor za sve nas

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore (UCG) održana je komemorativna sjednica povodom smrti prof. dr Miljana Radovića, nekadašnjeg rektora te visokoobrazovne institucije.

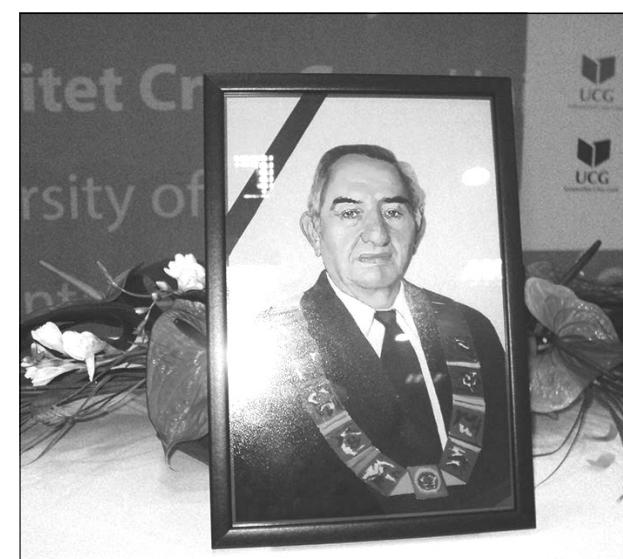
Rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić kazala je da se sa zahvalnošću šećamo bogatog doprinosa koji je profesor Radović dao za razvoj visokog obrazovanja u univerzitetskoj tradiciji Crne Gore. Ona je podsetila na važne trenutke razvoja Univerziteta za vrijeme njegovog mandata, kao i na njegov bogati naučni rad.

Od profesora Radovića oprostio se i Radivoje Brajović, nekadašnji predsednik Predsedništva SR Crne Gore. On je kazao da je prof. Radović veliki dio svog života i stvaralaštva posvetio ostvarivanju ideja i ciljeva socijalizma, slobode i humanizma.

„Dobro je znalo da se i visoki ciljevi, ideje i principi provjeravaju kroz život, kroz to koliko doprinose boljem i srećnjem životu ljudi”, istakao je Brajović.

Prema riječima dekanice Fakulteta za turizam i hotelijerstvo prof. dr Đurđice Perović, profesor Radović dao je nemjerljiv doprinos u valorizaciji turističkih potencijala Crne Gore, prije svega njenog severnog dijela i nacionalnih parkova. „Način na koji je obavljao svoje dužnosti, iako u posljednjim godinama narušenog zdravlja, predstavlja uzor za sve nas”, rekla je Perović.

Prof. Radović diplomirao je 1959. godine na Prirodno-matematičkom fakultetu Univerziteta u Beogradu, na Odsjeku za geografiju. Postdiplomske studije iz oblasti turizma završio je 1962. godine, kada je izabran za asistentu na Ekonomskom fakultetu u Titogradu. Uzvanje redovnog profesora izabran

je 1980. godine. Objavio je veliki broj studija, enciklopedijskih jedinica, članaka i priloga u knjigama i monografijama objavljenim u zemlji i inostranstvu. Rukovodio je velikim brojem međunarodnih i nacionalnih projekata i intenzivno učestvovao u kreiranju turističke politike u Crnoj Gori i Jugoslaviji. Naučnu i stručnu aktivnost nastavio je na Fakultetu za turizam i u Institutu ekonomskih nauka u Beogradu, do 1982. godine obavljao je funkciju rektora UCG.

O. D.

Rektorka UCG prof. Radmila Vojvodić PROF. RADOVIĆ PRIPADA ZLATNOJ GENERACIJI CRNOGORSKIH PREGALACA PROŠLOG VIJEKA

„Prof. Radović pripada zlatnoj generaciji crnogorskih pregalaca prošlog vijeka, i to vremena plodnog i snažnog razvoja socijalističkog crnogorskog društva. On pripada generaciji intelektualaca socijalističkog kova, čije ideale ako i ne dijelite, možete mjeriti vrijednim učincima u crnogorskom društvu i danas i neizostavno ih morate cijeniti. Častan životni put i profesionalni i naučni opus prof. dr. Radovića ostaju unutar okvira uzornih nacionalnih šećanja i vrijedna istorijska baština UCG”, istakla je prof. Radmila Vojvodić.

VIJESTI IZ ZAVODA ZA ŠKOLSTVO

Okrugli sto na temu: „Programi i udžbenici fizike”

UČESTVOVALI NAJBOLJI PRAKTIČARI - NASTAVNICI FIZIKE

Sa okruglog stola

Zavod za školstvo u saradnji sa Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva, na zahtjev Nacionalnog savjeta za obrazovanje, organizovali su Okrugli sto na temu: „Programi i udžbenici fizike”. U radu okruglog stola učestvovalo je pedesetak učesnika, najboljih praktičara-nastavnika fizike iz osnovnih škola, srednjih škola, profesori sa PMF-a, kao i autori i recenzenti knjige programa, odnosno udžbenika fizike za osnovnu školu.

Š. B.

Završna konferencija povodom realizacije ovogodišnjeg programa „Pripremni vrtić za decu Romske i Egipćanske populacije”

USPJEŠNO REALIZOVAN PROGRAM U OSAM CRNOGORSKIH GRADOVA

Program „Pripremni vrtić za romsku i egipćansku decu“ i ove godine sproveden u predškolskim ustanovama i školama u osam crnogorskih gradova: Podgorici, Nikšiću, Tivtu, Beranama, Herceg Novom, Baru, Ulcinju i Bijelom Polju

Povodom realizacije ovogodišnjeg programa „Pripremni vrtić za decu Romske i Egipćanske populacije“ u Zavodu za školstvo održana je završna konferencija kojoj su prisustvovali predstavnici nevladinog sektora, realizatori programa iz svih predškolskih ustanova i škola u kojima je prog-

ram sproveden, kao i predstavnici Zavoda za školstvo i Ministarstva prosvjete. U uvodnoj riječi prisutne su pozdravili Ljiljana Ivanović, pomoćnica direktora Zavoda za školstvo, Tamara Milić, savjetnica u Ministarstvu prosvjete, i Sokolj Beganj, savjetnik u Ministarstvu za manjinska i ljudska prava.

Oni su podsetili da je program „Pripremni vrtić za romsku i egipćansku decu“ i ove godine sproveden u predškolskim ustanovama i školama u osam crnogorskih gradova: Podgorici, Nikšiću, Tivtu, Beranama, Herceg Novom, Baru, Ulcinju i Bijelom Polju. Ovogodišnja ciljna grupa bila su deca koja su stekla pravo na upis u osnovnu školu, školske 2015/2016. godine, a koja do sada nije bi-

Predstavnici Zavoda za školstvo i ministarstava prosvjete i za manjinska i ljudska prava

IV ljetna akademija „Ljudska prava u akciji“ na Cetinju PRIMIJENITI STEĆENA ZNANJA U PRAKSI

Na Akademiji učestvovali predstavnici iz Srbije, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Albanije, Grčke, Bugarske, Rumunije, Turske i Crne Gore. Evaluacija rada dosadašnjih akademija ukazuju da se kroz realizovane aktivnosti snažno afirmiše klima povjerenja i saradnje ne samo u školi već i u regionu, te podrška i uzajamno poštovanje u školi, lokalnoj sredini i šire

Predstavnici zemalja Jugoistočne Evrope na istom zadatku

Zavod za školstvo Crne Gore u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, a uz podršku Savjeta Evrope i evropskim Vergelend centrom iz Norveške, organizovao je na Cetinju četvrtu ljetnu Akademiju „Ljudska prava u akciji“ za zemlje Jugoistočne Evrope. Na Akademiji su učestvovali predstavnici iz Srbije, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Albanije, Grčke, Bugarske, Rumunije, Turske i Crne Gore. Članovi timova činili su direktor škole, nastavnik Građanskog vaspitanja ili Građanskog obrazovanja i predstavnik roditelja ili nevladinog sektora.

Podsjećanja radi, kroz program akademije afirmišu se osnovne ideje i principi obrazovanja za EDC/HR, kao i ideje iz Poglavlja o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava Savjeta Evrope. Evaluacija rada dosadašnjih akademija ukazuje da se kroz realizovane aktivnosti snažno afirmiše klima povjerenja i saradnje ne samo u školi već i u regionu, te podrška i uzajamno poštovanje u školi, lokalnoj sredini i šire.

Stoga su i ciljevi akademije bili bolje razumijevanje osnovnih principa obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava,

9
Prosveštene rad
SEPT.
2015
BROJ
37

mног вртића, активности čiji je cilj bio podsticanje jezičkih znanja i vještina komunikacije, povećanje stepena socijalizacije među decom, kao priprema za redovno školovanje i razmjenni iskustva u realizaciji pripremnog vrtića.

Š. B.

PRIZNANJE ZA IZVRSNOST I KVALITET: Svečano uručene nagrade pobjednicima ovogodišnjeg Državnog takmičenja učenika osnovnih i srednjih škola

PRAVO OGLEDALO CRNE GORE

■ PODSTREK ZA JOŠ BOLJE REZULTATE: Nagrađeni učenici i njihovi mentori sa ministrom prosvjete i direktorima obrazovnih institucija

Najboljima (prvo, drugo i treće mjesto) na ovogodišnjem Državnom takmičenju učenika osnovnih i srednjih škola, koje je u organizaciji Ispitnog centra održano u Podgorici, dodijeljene su nagrade na prigodnoj svečanosti u KIC-u „Budo Tomović“ u Podgorici.

Za 30 osnovaca i 34 srednjoškolca i njihove mentore

Ministarstvo prosvjete obezbijedilo tablet računare koje su im svečano uručili ministar prosvjete mr Predrag Bošković i direktorica Ispitnog centra Dragana Dmitrović.

„Kažu da mudrost počinje željom za znanjem. Ta želja bila je podstrek takmičarskog duha i okupila nas na dodjeli nagrada najboljim

učenicima i njihovim mentorma da iskažemo poštovanje radu i rezultatima. Pred brojnim izazovima: ličnim, obrazovnim i naučnim oni djeluju najvrednijim funkcionalnim znanjem. Ispitnom centru kao organizatoru Državnog takmičenja u znanju njihova nadarenost uvijek je izazov. I ove godine Ministarstvo prosvjete omogućilo je

da se njihova izvrsnost i kvalitet u obrazovanju, nagradi“, kazala je Dragana Dmitrović. Ona je, obraćajući se nagrađenim učenicima, naglasila: „Vaši rezultati ostaju kao trajni pečat sadašnjosti, ali i putokaz budućim generacijama. Znanjem upravljate vremenom i kreirate budućnost. Vaša energija i težnja za dostignućima, promjene ko-

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Vi ste svojim radom i znanjem, karakterom, hrabrošću, idejom, kreativnošću pokazali da ste u svom poslu u Crnoj Gori bili najbolji. I vi ste pravo ogledalo Crne Gore, ono čemu Crna Gora treba da teži, ono čemu čitava prosvjeta treba da se okreće, a to je da obrazovanje kreiramo prema najboljima, da se okreнемo najboljim studentima

Direktorica Ispitnog centra Dragana Dmitrović: Vaši rezultati ostaju kao trajni pečat sadašnjosti, ali i putokaz budućim generacijama. Znanjem upravljate vremenom i kreirate budućnost. Vaša energija i težnja za dostignućima, promjene koje nosite u sebi vode i vašu i budućnost Crne Gore

je nosite u sebi vode i vašu i budućnost Crne Gore“.

Nagrađenim učenicima čestitao je i ministar prosvjete mr Predrag Bošković, istakavši zadovoljstvo što se nalazi među najboljima. „Ono što morate znati jeste da je ovo prvi vaš korak ka nečemu a to je da u čitavom životu budete najbolji. Jer, ako to ne dokazujete iznova kao da ovaj put niste bili najbolji. I to je najveća mana najboljih, jer morate da se dokazujete iznova i iznova svaki put. Ali, ja sam siguran da vi to možete, jer ste svojim radom i znanjem, karakterom, hrabrošću, idejom, kreativnošću pokazali da ste u svom poslu u Crnoj Gori bili najbolji. I vi ste pravo ogledalo Crne Gore, ono čemu Crna Gora treba da teži, ono čemu čitava prosvjeta treba da se okreće, a to je da obrazovanje kreiramo prema najboljima, da se

okrenemo najboljim studen-tima“, kazao je Bošković.

Ministar je ukazao da će im priznanje koje dobijaju biti vrlo lijepa uspomena i novi podstrek da i iduće godine na istim takmičenjima, na drugim nivoima postigu najbolje moguće rezultate.

Za one koji su osvojili prva mjesta, Crnogorski televizor obezbijedio je besplatan ADSL u periodu 12 mjeseci.

Da podsetimo, na takmičenju je učestvovalo 484 osnovaca i 263 učenika iz srednjih škola. Svečanosti su prisustvovali brojni predstavnici crnogorskog obrazovanja, pored ostalih, Ministarstva prosvjete, Univerziteta Crne Gore, direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Zaja Bojančić Lalović, te direktori Zavoda za školstvo i Centra za stručno obrazovanje Radovan Popović i Duško Rajković.

Lj. V.

10

Prosjetni rad

U Pljevljima održani Osmi crnogorski medijski dijalozi

SNAŽENJE MEDIJSKE PISMENOSTI I AFIRMACIJA REGIONALNE NAUČNO-MEDIJSKE SARADNJE

Prof. dr Ljiljana Bulatović: U 21. vijeku ništa nije važnije od medijske pismenosti, jer smo potpuno okruženi medijima i živimo u potpuno medijski posredovanoj stvarnosti

Prof. dr Vedada Baraković: Medijska kompetencija novinara ide odmah poslije kompetencije roditelja, a mnogi novinari pokazuju elementarno nepoznavanje oblasti o kojoj izvještavaju

Dr Mileva Pavlović: Tumačenje medijskih tvorevinaniko više ne sluša. Potrebno je djelovanje koje će promijeniti i podići nivo medijskog djelovanja na svijest

Dr Dobrivoje Stanojević: Ako nešto u nekom novinarskom žanru nije jasno, bila to vijest, članak, komentar ili izvještaj, onda sa takvim prilozima nije nešto u redu, što izaziva sumnju u njihovu iskrenost

Mr Željko Rutović: Nije rijedak slučaj da imamo kao voditelje i novinare lica koja, ne samo da nijesu studirala žurnalistiku, već su u medije dospjeli radi zaposlenja

Medijska (ne)pismenost bila je osnovna tema međunarodnog naučnog skupa na Osmim crnogorskim medijskim dijalozima, održanim u Pljevljima. Na ovom skupu kritički i analitički se pristupilo pitanjima medijske pismenosti, čime je ukazano na potrebu uspostavljanja sasvim novog vrijednosnog sistema u strukturi globalizovane medijske scene.

Raspisani je prethodno prikazivanje filma o časopisu „Medijski dijalozi“ čiji je autor Mirko Jakovljević, a potom je uvodnu riječ imao urednik ovog časopisa dr Mirko Drašković.

Otvarami skup, predsednik Opštine Pljevlja Mirko Đačić istakao je da je pljevaljska opština počastovana time što je imala ulogu domaćina brojnih medijskih poslenika i naučnih radnika koji se bave medijsima i njihovim uticajem na kreiranje javnog mnjenja.

U uvodnom dijelu skupa na temu medijska (ne)pismenost dr Draško Došljak podsetio je na značenje definicije medijske pismenosti koja pretpostavlja sposobnost da se uspostavi, analizira, vrednuje i pošalje poruku putem medija.

Da medijska pismenost kreće od obrazovanja roditelja

„U 21. vijeku ništa nije važnije od medijske pismenosti, jer smo potpuno okruženi medijima i živimo u potpuno medijski posredovanoj stvarnosti“, rekla je prof. dr Ljiljana Bulatović, predavač novinarstva, teorije i tehnologije štame i medijske pismenosti na Fakultetu za menadžment u Beogradu.

Prof. dr Vedada Baraković, šef odsjeka za žurnalistiku Filozofskog fakulteta u Tuzli, kazala je da se medijska kultura u BiH skoro i ne proučava, pri čemu je insisti-

rala da medijska pismenost kreće od obrazovanja roditelja koji bi spremnije uveli decu u medijski svijet.

„Medijska kompetencija novinara ide odmah poslije kompetencije roditelja, a mnogi novinari pokazuju elementarno nepoznavanje oblasti o kojoj izvještavaju“, smatra dr Baraković.

Dr Mileva Pavlović, filozofski teoretičar medija, pisac i docent na Fakultetu za diplomatičku i bezbjednost u Beogradu, smatra da savremenim konzumentom i stvaralac medijskih proizvoda boluje od neistoričnosti, čime smo postali post-moderni subjekti koji su izgubili svoju istoričnost u kojim lažne popularnosti.

„Tumačenje medijskih tvorevinaniko više ne sluša. Potrebno je djelovanje koje će promijeniti i podići nivo medijskog djelovanja i svijest“, naglasila je dr Pavlović.

Profesor stilistike na Fakultetu političkih nauka dr Dobrivoje Stanojević istakao je da,

ako nešto u nekom novinarskom žanru nije jasno, bila to vijest, članak, komentar ili izvještaj, onda sa takvim prilozima nije nešto u redu, što izaziva sumnju u njihovu iskrenost. On je istakao da medijske vijesti imaju erističku ulogu, to jest da ubijede čitaoca a manje da ga objektivno obavijeste. Da bi se to izbjeglo potrebno je široko opšte obrazovanje ne samo novinara već i onih koji daju informacije i koji su u ulozi edukatora za proizvodnju valjanih informacija.

Medijska sposobnost nije svuda ista

Mirko Sebić, urednik časopisa „Nova misao“, smatra

da medijska pismenost nije prost skup sposobnosti, već predstavlja mrežu znanja i iskustava zavisno od kulturnog okružanja, te da ta medijska sposobnost nije svuda ista – u SAD-u, Kini, Rusiji i drugim sredinama.

Učestvujući u radu ovog skupa, mr Željko Rutović, generalni direktor Direktorata za medije Ministarstva kulture Crne Gore, smatra da je prenaglašena koncentracija medijske industrije koja odvlači medije na teren na kome vlada kultura uvjerenja i ubjedivanja a ne kultura razgovora. On je govorio i o kadrovskim pitanjima u medijskim kućama. „Nije rijedak slučaj da

imamo kao voditelje i novinare lica koja, ne samo da nijesu studirala žurnalistiku već su u medije dospjeli radi zaposlenja“, rekao je Rutović.

Na ovom skupu tokom dvodnevног trajanja svoje radove saopštio je 40 načinjih radnika i medijskih poslenika. Radovi su zastupljeni u najnovijem broju Medijskih dijalogova (maj, 2015).

Skup je održan u Hotelu „Franca“. Organizatori su IV-PE Cetinje, Istraživački medijski centar Podgorica i časopisi „Medijski dijalozi“. Pokrovitelj skupa bila je opština Pljevlja.

Milorad Joknić

■ POTREBNO USPOSTAVLJANJE SASVIM NOVOG VRJEDNOSNOG SISTEMA: Sa skupa

Svečano otvoren park u Grbama kod Danilovgrada

DOBRA SARADNJA I PRIJATELJSTVO NA DJELU

Branislav Đuranović, predsednik Opštine Danilovgrad, iskazao zahvalnost amasadorki UAE Hafsi Abdulla Mohamed Sharif Al Ulami od koje je i potekla ideja za izgradnju parka, kao i inicijativa za mjesto na kojem će se graditi ovaj sportsko-rekreativni objekat

Ambasadorka Emirata Hafsa Abdulla Mohamed Sharif Al Ulama zahvalila svim subjektima koji su doprinijeli realizaciji projekta izgradnje parka i nacija nove koji će biti realizovani u dogledno vrijeme

POTVRDA DOBRIH ODNOSA DVJE ZEMLJE: Sa otvaranja

Povodom izgradnje parka u Grbama kod Danilovgrada i opremanja neopšodnim mobilijarom, u prisustvu brojnih gostiju iz kulturnog i javnog života, kao i građana upriličena je priroda svečanost. U pozdravnoj riječi Branislav Đuranović, predsednik Opštine Danilovgrad iskazao je zahvalnost amasadorki UAE Hafsi Abdulla Mohamed Sharif Al Ulami od koje je i potekla ideja za izgradnju parka, kao i inicijativa za mjesto na ko-

jem će se graditi ovaj sportsko-rekreativni objekat. Takođe, osvrnuo se i na doprinos Komunalnog preduzeća iz Danilovgrada koje je izvodilo radove.

„I građani su dali svoj doprinos učešćem u radnim akcijama, koje su bile organizovane tokom izgradnje parka, kao i predstavnici ambasade, što je još jedan pokazatelj posvećenosti ovom projektu. Svim građanima prostor omogućava rekreaciju. Sadrži igrališta za fudbal, ko-

Š. B.

šarku, kuglanje, staze za trčanje, igrališta za dečku sa bogatim mobilijarom, a obezbijeden je i dovoljan broj parking mesta”, istakao je Đuranović.

Ambasadorka Hafsa Abdulla Mohamed Sharif Al Ulama izrazila je zadovoljstvo što je ambasada UAE učestvovala u realizaciji projekta izgradnje parka, koji predstavlja spoj zelenila i harmonije, mesta

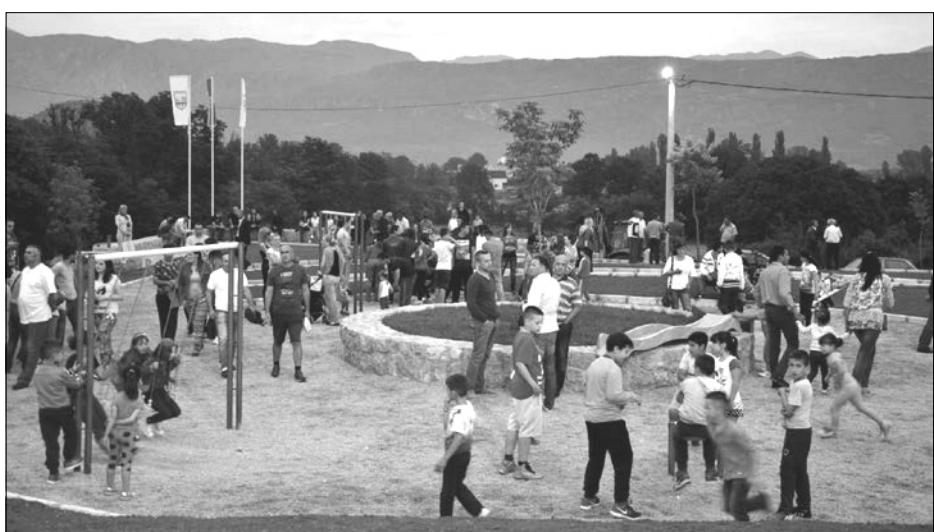
đe će uživati svi

građani podjednako. Zahvalila je svim subjektima koji su doprinijeli realizaciji projekta izgradnje parka i nacija nove koji će biti realizovani u dogledno vrijeme. Predsednik Opštine Danilovgrad i ambasadorka Ujedinjenih Arapskih Emirata tom prilikom zasadili su drvo u parku, koji je simbol prijateljstva dvije zemlje i još jedna potvrda dobre saradnje Opštine Danilovgrad i ambasade UAE.

Š. B.

Spoj zelenila i harmonije

Prostor omogućava i rekreaciju

Predstavnici Ministarstva prosvjete i Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ prisustvovali radnom sastanku Evropskog udruženja škola za hotelijerstvo i turizam u Bečićima

UČENJE NA EVROPSKIM ISKUSTVIMA

11

Direktor Škole „Sergije Stanić“ Zoran Klikovac: Članstvo u ovom udruženju dodatno će motivisati učenike i nastavnike da prihvate i usvoje inovacije u turizmu i hotelijerstvu i na taj način sebi obezbijede veću konkurentnost na tržištu rada

V. d. generalnog direktora Direktorata za opšte srednje, stručno i obrazovanje odraslih Veljko Tomić: Ova obrazovna ustanova primjer dobre prakse po pitanju saradnje sa privrednim subjektima iz oblasti turizma i ugostiteljstva

Prosjetni rad

SEPT.
2015
BROJ
37

NEOPHODNA ČVRSTA MREŽA ČLANICA KAKO BI RAZMIJENILI ISKUSTVA NA KVALITETNOM NIVOU:
Sa radnog sastanka

Predstavnici Ministarstva prosvjete i Škole za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“ razgovarali su sa predstavnicima Evropskog udruženja škola za hotelijerstvo i turizam (AEHT), na radnom sastanku koji je održan u hotelu Splendid u Bečićima.

Direktor Škole „Sergije Stanić“ Zoran Klikovac rekao da je ova škola 2014. godine postala članica AEHT-a, što joj je omogućilo da učestvuje na značajnim dešavanjima u organizaciji ovog Evropskog udruženja, dodajući da će članstvo u ovom udruženju dodatno motivisati učenike i nastavnike da prihvate i usvoje inovacije u turizmu i hotelijerstvu i na taj način sebi obezbijede veću konkurentnost na tržištu rada.

Članstvo u AEHT-u je od posebnog značaja za učenike i zaposlene u Školi „Sergej Stanić“, kazao je v. d. generalnog direktora Direktorata za opšte srednje, stručno i obrazovanje odraslih Veljko Tomić, ističući da je upravo ove obrazovne ustanove primjer dobre prakse po pitanju saradnje sa privrednim subjektima iz oblasti turizma i ugostiteljstva.

Izvršni direktor kompanije Montenegro stars Miljan Vuković je naglasio da su poslodavci vrlo svjesni značaja koji ima edukacija, a da na osnovu dugogodišnje saradnje sa Školom zna da se radi o ustanovi koja vrlo ozbiljno i odgovorno ra-

di sa učenicima i da su učenici osposobljeni za rad u renomiranim objektima.

Predsjednica AEHT-a Ana Paulom Pais istakla je da žele da naprave čvrstu mrežu članica kako bi razmijenili iskustva na kvalitetnom nivou. Ona je posebno istakla da prepoznaće želju učenika Škole „Sergije Stanić“ da uče na njihovim iskustvima, ali naglašava i da AEHT želi da vidi na koji način se sprovodi obuka kadrova za turizam i hotelijerstvo u Crnoj Gori.

Sastanku su prisustvovali i sekretar Ministarstva prosvjete Slobodan Filipović, generalni sekretar AEHT-a Nadine Schintgen i koordinator praktičnog obrazovanja Darko Vukčević.

Na Konferenciji Evropskog udruženja škola za hotelijerstvo i turizam učestvuje preko 420 članica.

Članstvo u AEHT-u školama članicama omogućava učešće na prestižnim međunarodnim takmičenjima i seminarima u cilju promocije znanja o obrazovnim sistemima drugih zemalja, razmijene nastavnika i učenika među školama članicama, olakšavanja partnerskih istraživanja za međunarodne pilot obuke i projekte, kao i razmijene nastavnih metoda i materijala, vještina i znanja, stoji u saopštenju Ministarstva prosvjete.

Suvlasnik hotela Splendid Žarko Radulović je sponzor boravka gostiju Škole „Sergije Stanić“, koji su učesnici Konferencije.

Na Cetinju održana četvrta Ljetnja akademija „Ljudska prava u akciji“

URUČENI SERTIFIKATI UČESNICIMA

OSTVARENI OČEKIVANI REZULTATI: Polaznici Ljetne akademije

Svečanom dodjelom sertifikata završena je Ljetnja akademija „Ljudska prava u akciji“ koja je u organizaciji Zavoda za školstvo, Savjeta Europe i Vergeland centra iz Norveške održana četvrti put na Cetinju.

Sertifikate je učesnicima uručila Katia Dreyer, šefica Projekta u ime Savjeta Europe, a svečanosti je prisustvovala i Carolina Gebara, koordinatorka Akademije u ime Vergeland centra iz Norveške.

U radu Akademije učestvovali su tročlani timovi iz 13 zemalja regiona – direktori škola, nastavnici i predstavnici roditelja ili ne-

vladinih organizacija koje se bave obrazovanjem u sredini u kojoj škola radi.

Treneri na ljetnjoj akademiji bili su Olena Stylavská iz Poljske, Angelos Vallianatos iz Grčke

Utisci učesnika, trenera i organizatora su da je Akademija postigla očekivane rezultate. Postignuća i ideje Ljetne akademije su dobra osnova za poboljšanje nastave Gradske vaspitanja/obrazovanja kako u Crnoj Gori, tako i zemljama regiona, za bolju saradnju i razmjenu dobroih iskustava.

Lj. V.

KONSTRUKTIVNI U PREDLAGANJU RJEŠENJA: Učesnici seminara

OJAČATI ULOGU ŠKOLE U RAZVOJU LIČNOSTI UČENIKA: Sa seminara

Obuka nastavnika u okviru inicijative „Moje vrijednosti i vrline“**DOBROTA BEZ ZNANJA
NEMOCNA JE I SLABA, ZNANJE
BEZ DOBROTE JE OPASNO**

Šef predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks: Uspjeh u mnogo u čemu opredjeljuju vještine kao što su motivacija, socio-emotivne vještine, istrajnost, optimizam, motivacija, samokontrola

Anda Backović, koordinatorica projekta: Nastavnici trebaju više podrške i pomoći da budu još kompetentniji u vaspitnoj ulozi – da znaju kako to da rade i da to što znaju primijene u radu. I u toku njihovog inicijalnog obrazovanja moglo se desiti da se temelji ovih kompetencija nijesu postavili i zato im moramo omogućiti da ih razvijaju u školi

S ciljem da se namjenski radi na promovisanju i razvoju seta važnih vrlina, vještina i vrijednosti (vvv) kod učenika, na razvoju njihovog karaktera, da bi ih školovanje pripremilo za efikasno nošenje sa izazovima u profesionalnom i privatnom životu van škole, Zavod za školstvo je uz podršku Unicefa – Kancelarija u Podgorici pripremio projekat „Moje vrijednosti i vrline“.

U želji da ga što uspešnije realizuje organizovana je prva obuka za nastavnike četiri osnovne škole („Savo Pe-

janović“ i „Branko Božović“ u Podgorici, „Njegoš“ u Spužu i „Blažo Jokov Orlandić“ u Baru koje će od septembra eksperimentalno primjenjivati ovaj program u IV i V razredu.

„Ne znamo u kakvim će uslovima da žive naša deca, koliko će im biti teško, recimo da kupe kuću, da prehrane porodicu i da funkcionišu na svim nivoima društva. Jedino što danas možemo da uradimo jeste da im omogućimo da razviju znanja i različite vještine koji će im pomoći da uspešno prolaze ovaj svijet koji je u stalnim promjenama

i koji je sve kompleksniji. Na učili smo da je to karakterno obrazovanje i učenje vještina što je osobina svih najboljih obrazovnih sistema svijeta. Prije svega, zato što su ovi

sustemi shvatili da koeficijent inteligencije nije jedini faktor uspjeha na ispitima, u školi i kasnije kroz život“, kazao je Benjamin Perks, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori, pozdravljajući učesnike. On je naglasio da uspjeh u mnogo u čemu opredjeljuju vještine kao što su motivacija, socio-emotivne vještine, istrajnost, optimizam, samokontrola. To

koordinatorica projekta Anda Backović naglasila je da inicijativa „Moje vrijednosti i vrline“ ideja koja ima svoju razvojnost i želja je da se ne završi kao što se završavaju projekti.

„Cilj nam je da ojačamo ono što je škola uvek radila, ali i da je prilagodimo sadašnjem trenutku i sadašnjim potrebama“, istakla je ona.

Ona je ukazala da je istraživanje koje je urađeno za potrebe ovog projekta ukazalo na nedostatak vremena, kao najčešći razlog zanemarivanja vaspitne uloge. Ne i jedini. „Nastavnici trebaju više podrške i pomoći da budu još kompetentniji u vaspitnoj ulozi – da znaju kako to da rade i da to što znaju primijene u radu. I u toku njihovog inicijalnog obrazovanja moglo se desiti da se temelji ovih kompetencija nijesu postavljeni i zato im mo-

Anda Backović, koordinatorica projekta**SAMOKONTROLA, STRPLJIVOST, SARADNJA,
ISTRAJNOST, SAOŠĆAJNOST, OPTIMIZAM**

Anda Backović

Škola najbolje može da prepozna i procijeni koje vrijednosti i vrline kod učenika treba više podsticati i razvijati. To je moguće u uslovima u kojima se u školi, među nastavnicima, upravom, roditeljima, lokalnom zajednicom održava stalni dijalog o pitanjima tipa: Kako se ponašaju naši učenici? Kakvi su danas naši učenici? Koje vrijednosti (ne) pokreću ponašanje naše djece? Što našoj djeci sve treba da bi se pripremali za život, bili odgovorni odrasli ljudi, uspješni u ličnom životu i karijeri? Da li u školi namjerno, ciljano planiramo aktivnosti, i koje, da pomognemo razvoj dobrih karakternih osobina ili smatramo da se to dešava „usput“, samo od sebe. Ili je to zadatak porodice ili to vrlo rijetko radimo. Jednako, djeca i mladi se, prirodno, bave takvim dilemama. Svi oni grade sliku o sebi, to je razvojni fenomen, zamišljaju sebe u budućnosti, a te slike zasnovane na mnogim poželjnim osobinama i ponašanjima, pokazalo je i ovo istraživanje. Ipak, sve to nije dovoljno da bi se zaista i desilo – u budućnosti. U tome im moramo pomoći: da se kreću prema ciljevima koji su добри i za njih i za društvo u cijelini.

Istraživanje, koje je Zavod sproveo u aprilu ove godine, otkrio je i mnoga druga znanja o vaspitnoj ulozi škole danas i izvjesnoj krizi voje uloge. Takođe, rezultati pokazuju da škola nastoji da razvija tolerantnost, nediskriminativno ponašanje, solidarnost i poštovanje djece – sudeći po izjavama anketiranih. U mnogo manjoj mjeri prepoznaće se podrška škole učenicima da razvijaju osobine kao što su samokontrola, strpljivost, saradnja, istrajnost, saosjećajnost, optimizam. To je razlog zašto smo u ovoj fazi, eksperimentalnoj, odlučili da ovim osobinama ličnosti damo „prioritet“.

Roditelji su prirodan i nezaobilazan partner u ovom procesu

Roditelji su prirodan i nezaobilazan partner škole u ovom procesu. Na roditeljskim saстанцима, početkom školske godine, predstavljemo im rezultate istraživanja, vjerujemo da će im neki biti prilično novi ili iznenadjujući. To treba da bude i povod dijaloga škole i roditelja o ovim temama. Na aktivno uključivanje roditelja računamo i kada su u pitanju planirane akcije učenika u školi, medijima, u lokalnoj zajednici. Vjerujemo da ćemo od njih dobijati i važne povratne informacije u toku realizacije i evaluacije školskog programa.

su vještine koje pomažu mlađim ljudima, ali i odraslima da idu dalje i da uspiju u životu.

Na dvodnevnom seminaru o jačanju uloge škole u razvoju ličnosti učenika, učesnici su upoznati sa rezultatima sprovedenog istraživanja o ulozi škole u razvoju ličnosti učenika. Predstavnici Jubilee Centra za karakter i vrijednosti Univerziteta u Birmingenu dr Sandra Kuk i Ejdan Tompson govorili su o obrazovanju karaktera u Velikoj Britaniji, okviru za obrazovanje karaktera u njihovim školama, načinima sprovođenja obrazovanja karaktera: pristup na nivou cijele škole, program karakternog obrazovanja, karakterno obrazovanje kroz kurikulum, podrška nastavnicima da razvijaju karakter učenika.

I dok obrazuje – nastavnik vaspitava

Koordinatorica projekta Anda Backović naglasila je da inicijativa „Moje vrijednosti i vrline“ ideja koja ima svoju razvojnost i želja je da se ne završi kao što se završavaju projekti.

„Cilj nam je da ojačamo ono što je škola uvek radila, ali i da je prilagodimo sadašnjem trenutku i sadašnjim potrebama“, istakla je ona.

Ona je ukazala da je istraživanje koje je urađeno za potrebe ovog projekta ukazalo na nedostatak vremena, kao najčešći razlog zanemarivanja vaspitne uloge. Ne i jedini. „Nastavnici trebaju više podrške i pomoći da budu još kompetentniji u vaspitnoj ulozi – da znaju kako to da rade i da to što znaju primijene u radu. I u toku njihovog inicijalnog obrazovanja moglo se desiti da se temelji ovih kompetencija nijesu postavili i zato im mo-

ramo omogućiti da ih razvijaju u školi. To nije zahtjevan ili „pionirski“ posao. U toku ove prve, junske obuke, bilo je očigledno i veoma obrazujuće koliko je taj „vaspitni nerv“ nastavnika snažan i kako se brzo pokrene, samo ako stvarno odgovaraće situacije za to i podstakne ih da ih prepoznaaju. Nai-

me, česta je percepcija da su tzv. vaspitni momenti i uticaji nešto što se dešava odvojeno od nastave ili kada se „završi“ nastava. Time se previđa da je upravo nastava i sve što se u toku nje dešava – jedna od najsnajnijih vaspitnih poluga.

Takođe, vrlo su nam korisna i njihova iskustva u načinima kako realizuju „karakterni obrazovanje“, kako oni nazivaju svoj program, odnosno brojne programe u tom okviru. U britanskim školama primjenjuju se dva osnovna pristupa: karakterno obrazovanje se može podučavati (npr. u svim školskim predmetima) i karakterno ponasanje se može usvajati (djelovanje etosa škole, nastavnika kao modela, uzora i sl.). Kada se podučava, onda se to radi kroz aktivne metode: učenici se upoznaju sa pojmom neke vrline, na primjer sa zahvalnošću, zatim imaju mogućnost da o tome promišljaju, pišu, govore (o sebi, drugima, o svom ponašanju, da anticipiraju buduće situacije i sl.), a poseban naglasak se stavlja na mogućnost da tu vrlinu i – primjenjuju, praktikuju (u školi, učionici, porodici). Oba ova pristupa prepoznamo i u našoj praksi, samo ih je potrebno dodatno osnažiti“, smatra Backovića.

Ona je veoma zadovoljna kako je protekla ova prva obuka i zahvaljuje timovima učiteljica i nastavnica iz četiri osnovne škole iz Podgorice i Bara („Branko Božović“, „B. J. Orlando“, „Njegoš“).

**Dr Sandra Kuk, Jubilee centar Univerziteta u Birmingemu:
NAJBOLJI PRISTUP DA SVAKA ŠKOLA**

Sandra Kuk

**ODABERE ONE
VRLINE KOJE
ĆE NJEGOVATI
U SKLADU SA
ZAJEDNICOM**

Između Crne Gore i Engleske ima više sličnosti nego razlika. Mislim da i jedni i drugi prosto prepoznajemo koliko su važne vrline i vrijednosti za obrazovanje. Takođe, dijelimo stav da je to svačija odgovornost i radimo na tome, ne samo na nastavnicima, već i roditeljima, društvu. Najbolji je pristup da sama škola definira svoj stav, model, da svaka škola odabere one vrline koje će njegovati u skladu sa zajednicom u kojoj se nalazi. Čuli smo da nastavnike zabrinjavaju neke stvari u vezi s podrškom. I mi to isto čujemo od engleskih nastavnika, ali smo optimisti da ćemo moći da prevaziđemo taj problem. Ukazujem na činjenicu da se obuka nastavnika mora promjeniti i da veći fokus treba da bude na vrlinama i na karakteru i da se to prenese na nastavu.

i „Savo Pejanović”), ocjenjujući njihovo učešće na seminaru kao veoma konstruktivno, kreativno i inspirativno i za voditeljke obuke i za naše partnerne.

I sam dijalog o vaspitanju čini da se nastavnici zaista osete kao profesionalci

„Uz dobro osmišljene cijevi i aktivnosti u radionicama, učesnice seminara su bile, usuđujem se reći, nadišle naša početna očekivanja, u smislu prepoznavanja problema u vaspitnom djelovanju.

nastavnika, ali jednako konstruktivne u predlaganju rješenja, posebno kada su se analizirali potencijali pojedinačnih predmeta u vaspitnom djelovanju. Atmosfera u toku obuke je, povremeno, bila i jako emocionalna, što je i očekivano kada je riječ o vaspitnom djelovanju nastavnika. Bilo je očigledno da i sam dijalog o vaspitanju, razvoju karaktera i moći nastavnika u tome, čini da se nastavnici zaista osjećaju profesionalci, i sa mnogo više integriteta. Drugim riječima, to je ona najusputnija „polovina“

nastavničke uloge, a koju lako previđamo, usmjeravajući se samo na njihov „predavački“ posao. Nastavnica profesija se, i kroz ovaj projekat, mora više prepoznavati i priznавati kao profesija koja priprema djecu i mlade za stalno učenje, za kvalitetan život i rad”, kaže Anda Backović.

Projektни tim, koji čine pedagozi i psiholozi Slavica Vujović, Radmila Bajković, Jadranka Gavranović, Ranka Božović, Ana Čalov-Prelević, Tatjana Jokić i Anda Backović pripremio je eksperimentalni program za realizaciju

ove inicijative. Oni su razradili školski program koji sadrži niz aktivnosti tipa radionica, ali i akcija drugih učenika u školi i u gradu. Poseban nglasak je na vaspitnom djelovanju u samoj nastavi.

Anda Backović naglašava da je upravo zbog očekivanja dobrih rezultata jako važno da se razumije da ova inicijativa nije ništa spektakularno novo, „da mi govorimo, moguće, iz nešto savremenije perspektive, o nečemu što je naša škola radila od kada postoji i što je imantentno školi. Uprkos svim krizama u ško-

li i oko škole, škola obrazuje i vaspitava, i to su neodvojni procesi. Naravno, možemo postaviti pitanje – kako obrazuje i kako vaspitava, ali ona to radi, čak i ako u tome nije dobra. Dakle, i kada nam se čini da ‘ne vaspitavamo’, mi to radimo i šaljemo djeci i mlađima mnogo poruka i modela ponašanja, koji se čuju i vide jasno ili između redova, a utiču na to kako se formiraju njihove ličnosti i kako se ponašaju u životu u školi. Ista je stvar i sa porodicom“.

Slijedi još jedna obuka u septembru. Kako naglašava

Backovićka, učenja i razmjene znanja i iskustava nikad dovoljno, pa ni u ovoj oblasti. Dvije obuke su samo jedan oblik izgradnje kompetencija nastavnika, jer će se zajedničko učenje i podrška nastaviti u okviru rada školskih timova, zatim kroz njihovu blisku saradnju sa školskim pedagozima i školskim psihologozima u pomenute četiri škole. I drugi timovi u ovom projektu će blisko sarađivati sa učiteljcima i nastavnicima u toku realizacije aktivnosti u školi.

Lj. Vukoslavović

NASTAVNICI I PEDAGOZO I IDEJI

Željka Samac, učiteljica u OŠ „Branko Božović“ VAŽNO JAČANJE KARAKTERA, LIČNOSTI UČENIKA, I PRIPREMA ĐECE ZA SVAKODNEVNI ŽIVOT

S obzirom na to da se slažemo da je vaspitna komponenta zanemarena u školi, onda je bitno da nas neko podseći da je to i dalje važno. Svi smo se nekako skoncentrisali na obrazovnu komponentu, a ovo nas nekako vraća na to da su škole vaspitnoobrazovne ustanove, ne samo obrazovne, kao i na to koliko je važno jačanje karaktera, ličnosti učenika, i priprema učenika za svakodnevni život. Ova ideja je ostariva, ukoliko se svi udružimo (i roditelji, i lokalna zajednica i škola) da imamo isti cilj – jačanje karaktera dece. Kod dece treba posebno podsticati istražnost, tolerantnost, spremnost na saradnju.

Dušica Janketić, profesorica engleskog jezika u OŠ „Savo Pejanović“ I KROZ REDOVNU NASTAVU I VANNASTAVNE AKTIVNOSTI

Ova obuka nam je veoma potrebna i značajna. Svi nastavnici treba da budu uključeni u vaspitanje dece i da to bude kroz redovnu nastavu, što je neophodno svakodnevno raditi, a onda kroz vannastavne aktivnosti koje se organizuju. Naime, svi učenici ne idu na vannastavne aktivnosti, a na redovnu nastavu moraju.

Milica Stamatović, učiteljica u OŠ „Savo Pejanović“ PROJEKT JE NEOPHODAN I TREBA GA PROŠIRITI NA VIŠE ŠKOLA

Projekat je neophodan i treba ga proširiti na više škola. Svi mi prepozajemo ono što treba da radimo, što je ishod, što želimo kao rezultat da postignemo. Nismo uvijek načisto na koji način da to ostvarimo. Potrebne su smjernice jer se obrazovanje promjenilo u velikoj mjeri, mnogo toga je drugačije i zahtjeva drugačiji pristup. Vaspitna funkcija zapostavljena je možda zbog toga što smo nastojali da idemo u korak sa znanjima, stavljen je fokus na ciljeve, na kognitivnu dimenziju. Vaspitanje je više prepunjeno porodicu. Lakše nam je bilo da vjerujemo da će porodica voditi računa o tome. To se ispostavilo se kao pogrešno i mislim da treba da zajedno da radimo na tome i krajnje je vrijeme da se tome okrenemo. Nemam ništa protiv da se njeguju neke tradicionalne vrijednosti: poštjenje, moralnost. Važna je istražnost, naša deca su sve češće površna, lako odustaju, i to kod prve prepreke.

Jadranka Gavranović, pedagog u OŠ „Savo Pejanović“, član projektnog tima MI SMO PRIMJER I UZOR ĐETETU ZA RAZVOJ VJEŠTINA

Mi deklarativno imamo obrazovnu i vaspitnu ulogu u školi s tim da se više baziramo na obrazovanje, na postignuća učenika i sticanje akademskih znanja. Vaspitna uloga je ostavljena po strani. Nastavnici govore da je to zbog toga što su opterećeni programima, različitim obavezama u školi, i zbog toga što se očekuje da više treba da zadovolje taj obrazovni segment. Ekipa koja je pokrenula ovu inicijativu smatra da je vaspitna uloga ispred obrazovne. Zato što je nama značajno da naše društvo ima kvalitetne ljude, ljudi koji će moći da odgovorno donose odluke, da budu tolerantni i da prihvataju različitosti. Da budemo inkluzivno društvo, ne samo na pa-

piru nego stvarno. Tako da razvoj ovih vještina koje očekujemo da ćemo pokrenuti kroz redovnu nastavu nije nešto novo, ali će ovo puta biti organizovano, moći će da se više djeluje nego što je do sada. Imaćemo djelovanje i kroz vannastavne aktivnosti, radionice koje ćemo raditi. Na primjer, u školi učiteljica i ja. Zatim kroz redovnu nastavu, cijelo odjeljenje vjeće će proći kroz ovo i onda će jednak uticaj biti na jedno odjeljenje koje se dešava u eksperimentu. Ali neće se zadržati samo na odjeljenjima nego širim mrežu na školu, jer je cilj da što više nas bude u tome. Očekujem da ćemo imati niz akcija u ovih pola godine. Recimo, kao što su Birmingemu krenuli od toga da se zna ko kome otvara vrat, da svako svakome kaže dobar dan, da se možemo pogledati u oči i ljubazno se pozdraviti. To nisu neki koraci, ali je bitno da krename sa tim i da onda osnažimo decu da i u životu mogu tako da se ponašaju. I mi smo primjer i uzor učeniku za razvoj tih vještina, a ne samo roditelj od koga očekujemo previše, a roditelji očekuju od nas i onda smo konstantno u nekom raskoraku i tenzijama.

Slavica Skendžić, učiteljica u OŠ „Njegoš“ u Spužu MOŽDA SMO PREVIŠE FORSIRALI ISPUNJAVANJE NEKIH OBRAZOVNIH CILJEVA

Vaspitna uloga je zapostavljena, ne samo u školi nego u porodici, a svaka obuka je potrebna u smislu da nas osvijesti, probudi, da trebamo da uradimo nešto na uspostavljanju vaspitne funkcije u školi. Svi mi imamo te vrline, samo ih treba usmjeriti na pravi način. Važno je da dobijemo preciznije smjernice koje su to aktivnosti koje će nam pomoći da vaspitanje stavimo barem u istu ravan sa obrazovanjem. Očekujem rezultat.

Tatjana Jokić, pedagog u OŠ „Njegoš“ u Spužu, član Projektnog tima OČEKUJEMO DA ĆE REZULTAT BITI MNOGO DOBAR I ZA NAŠU ĐECU I ZA NAŠE DRUŠTVO

Vaspitna funkcija u školama zanemarena je zato što je nastavni plan i program jako opterećen i onda se gubi mogućnost da se i na taj način posvetimo deci, barem ne u onoj mjeri u kojoj bi trebalo. Ovaj projekat je veliko ohrabrenje.

Vaspitna uloga jeste zanemarena ali ne možemo da kažemo da je isključena. Ona je prisutna, posebno u nižim razredima. Ovaj projekat će donijeti da se vrijednosti i vrline vrednuju mnogo više, iako, s obzirom na to da je svaki projekat proces, ovaj bude živio, očekujemo da će rezultat biti mnogo dobar koliko za našu decu toliko i za naše društvo. Projekat je tako osmišljen da će biti raznih radionica sa nastavnicima i rad sa roditeljima. Kroz projekat smo izdvojili puno vještina, sada ćemo se baviti nekim konkretnim koje će obuhvatiti sve one ostale.

Sandra Vuković, profesorica engleskog jezika u OŠ „Njegoš“ u Spužu

DA SE OSTVARI ŠTO BOLJA SARADNJA SA RODITELJIMA

Na svima nama je da radimo na afirmisanju vaspitnih ciljeva obrazovanja. Dosta faktora je uticalo na njihovo zanemarivanje. Recimo, nedostatak vremena da im se posvetimo. U starijim razredima disciplina učenika to ne dozvoljava, nego nastavnici nastoje da odrade čas u skladu sa planom i programom i nisu u stanju da se posvete drugim stvarima. Roditelji su veoma bitni i radi se na tome da se njihova uloga poveća i ostvari što bolja saradnja sa njima. Očekujemo da nam se na seminarima ponudi konkretno na šta da obratimo pažnju.

Admira Osmanović, profesor Muzičke kulture u OŠ „Blažo Jokov Orlandić“
OVAJ PROJEKAT JE VELIKO OHRABRENJE

MLADI I EVROATLANTSKE INTEGRACIJE

Održano studentsko debatno prvenstvo Crne Gore na temu „Članstvo Crne Gore u NATO je ekonomski opravdano“

STUDENTI KOJI SU OSVOJILI PRVA TRI MJESTA NAGRAĐENI STUDIJSKIM PUTOVANJEM U BRISEL

Trijumf studenata UDG-a u finalnoj debati takmičenja „Ovaj dom smatra da je snaga argumenata jedina validna“

DOBRA PРИПРЕМА I OZBILJAN PRISTUP ARGUMENTOVANOJ RAZMJENI MIŠLJENJA: Finalna debata

Studenti Univerziteta Đorđa Gorica (UDG) Nada Andrijević i Nemanja Kovačević pobijedili su finalnoj debati takmičenja „Ovaj dom smatra da je snaga argumenata jedina validna“, koja je održana u Podgorici.

Debatno prvenstvo Crne Gore, čija je tema bila „Članstvo Crne Gore u NATO je ekonomski opravdano“, organizovali su Fakultet za državne i evropske studije, studentski parlamentni Univerzitet Crne Gore i Univer-

teta „Mediteran“ i Udruženje studenata UDG-a, pod pokroviteljstvom Savjeta za članstvo u NATO.

Drugo mjesto pripalo je Andreju Šepelju i Eldinu Ličini, a treće Ivanu Vukčeviću i Bogdanu Lukiću takođe sa UDG-a.

Studenti koji su osvojili prva tri mesta biće nagrađeni studijskim putovanjem u Brisel.

„Dobra priprema i ozbiljan pristup argumentovanoj razmjeni mišljenja doprinije-

li su da takmičenje bude ispunjeno dinamičnim i kvalitetnim debatama studenata sva tri univerziteta u Crnoj Gori. Entuzijazam i aktivno učestvovanje akademaca potvrdili su neophodnost organizovanja ovakvih i sličnih aktivnosti koje će za cilj imati dalje unapređivanje kulture dijaloga i argumentovanu razmjenu mišljenja o aktualnim temama“, saopštili su organizatori.

O. Đ.

MLADI I ANTIFAŠIZAM

Povodom 70 godina pobjede nad fašizmom i iseljavanja Crnogoraca u Vojvodinu, delegacija SUBNOR-a i antifašista Crne Gore posetila Lovćenac

ŠEĆANJE NA KOLONISTE I ŽRTVE FAŠIZMA

SUBNOR Crne Gore iskoristio posetu da donacijom svojih izdanja obogati knjižni fond biblioteke Crnogorskog kulturnog centra i Biblioteke Opštine Mali Idoš

CENTAR CRNOGORKE DIJASPORE U SRBIJI: Đurović i Sekulić sa najmlađim iseljenicima

Povodom sedam decenija pobjede nad fašizmom i 70 godina od kolonizacije Crnogoraca u Vojvodinu, delegacija SUBNOR-a i antifašista Crne Gore posetila je Lovćenac, centar crnogorskih iseljenika u Srbiji, kao i tamošnje Udrženje „Krstaš“.

Delegacija, koju su predvodili potpredsednik SUBNOR-a Crne Gore prof. dr Ljubomir Sekulić i generalni sekretar Dragan Mitov Đurović, položila je vijenac na spomenik poginulima i žrtvama fašističkog terora.

U Crnogorskom kulturnom centru održana je tribina, odnosno veče šećanja na istočnu kolonizaciju kada je nakon II svjetskog rata iz cetinjskog i barskog sreza u Lovćenac doseljeno 1.065 crnogorskih familija sa ukupno 5.919 članova.

SUBNOR Crne Gore je iskoristio posetu da donacijom svojih izdanja obogati knjižni fond biblioteke Crnogorskog kulturnog centra i Biblioteke Opštine Mali Idoš.

N. N.

VIJESTI IZ ŠKOLA

Potpisan memorandum o saradnji povodom izgradnje i opremanja školskog objekta područnog odjeljenja OŠ „Bedri Elezaga“

ZA UDOBNIJI BORAVAK I KVALITETNIJU NASTAVU

Ministar mr Predrag Bošković zahvalio dijaspori koja je inicirala projekat izgradnje i opremanja školskog objekta, kao i opštini Ulcinj koja je pružila podršku. On je izrazio nadu da će od školske 2016/2017. godine ovaj školski objekat primiti prve đake

ZAJEDNIČKIM ZALAGANJEM DO CILJA: Mr Predrag Bošković, ministar prosvjete, Radovan Đurašković, pomoćnik direktora Direkcije javnih radova, Fatmir Đeka, predsednik Opštine Ulcinj i Cafo Boga, predstavnik dijaspore

Mr Predrag Bošković, ministar prosvjete, Radovan Đurašković, pomoćnik direktora Direkcije javnih radova, Fatmir Đeka, predsednik Opštine Ulcinj i Cafo Boga, predstavnik dijaspore SAD-a, potpisali su memorandum o saradnji kojim je planirana izgradnja i opremanje školskog objekta OŠ „Bedri Elezaga“ područne ustanove u Sukobinu. Tom prilikom oni su razgovarali i o izgradnji vrtića u Niže mušičke škole u Ulcinju, kao i unapređenju kvaliteta obrazovanja biti ostvaren, između ostalog i izgradnjom Đečjeg vr-

ticu u Ulcinju i najavio da će od sljedeće školske godine udžbenici na albanskom jeziku biti prilagođeni učenicima u skladu sa smjernicama Savjeta.

Fatmir Đeka, predsednik opštine Ulcinj, izrazio je zadovoljstvo početkom realizacije projekta koji je započeo prije sedam godina i zahvalio ministru Boškoviću na pruženoj podršci, ali i dijaspori koja je inicirala sam projekt.

Š. B.

Najboljim maturantima Srednje mješovite škole „Bećo Bašić“ u Plavu dodijeljene diplome „Luča“

ZNAČAJAN USPJEH ČITAVE ŠKOLE

Direktor Rifat Balić: Ove godine imamo 28 lukača, među kojima 12 dobitnika ‘Luče 1’ i 16 dobitnika ‘Luče 2’

Predsednik Opštine Plav Orhan Šahmanović: Drago mi je što ima ovoliko lukača i što naša škola služi za primjer u Crnoj Gori

BEZ ZNANJA SE NE MOŽE NAPRIJED: Nagrađeni srednjoškolci

Direktor Srednje mješovite škole „Bećo Bašić“ u Plavu Rifat Balić uručio je diplome „Luča“ najboljim maturantima ove vaspitno-obrazovne ustanove i tom prilikom im poželio nove uspjehe u životu i daljem školovanju.

„Izuzetna mi je čast i zadovoljstvo da dobitnicima diplome ‘Luča’ mogu da poželim sve najbolje u dalmjem školovanju i radu. Ove

godine imamo 28 lukača, među kojima 12 dobitnika ‘Luče 1’ i 16 dobitnika ‘Luče 2’, što je značajan uspjeh svih nas zajedno.

Daci generacije su Adelina Redžematović, Lindita Sinačić i Behmen Šahmanović. Svima želim puno zdravlja, sreće i novih uspjeha“, napisao je on.

Nagrađene učenike primio je predsednik Opštine Plav Orhan Šahmanović, uz

čestitke na dobijanju visokih priznanja i izraze podrške za naredne životne izazove. Sve lukača se nagradio je knjigom.

„Drago mi je što ima ovoliko lukača i što naša škola služi za primjer u Crnoj Gori. Sa neznanjem smo došli tu da jesmo, tako da smo bez znanja niže i ne možemo naprijed“, istakao je Šahmanović.

N. N.

15
Prosvjetni rad

SEPT.
2015
BROJ
37

Opštinsko takmičenje u pružanju prve pomoći u Nikšiću

U KATEGORIJI PODMLATKA NAJBOLJA OŠ „LUKA SIMONOVIC”

U konkurenciji omladine prvo mjesto osvojila ekipa Crvenog Krsta – Ana Tepavčević, Jovana Zvizdić, Milica Zvizdić, Andjela Zvizdić, Tijana Kadović i Stefani Eraković

Na ovogodišnjem tradicionalnom opštinskom takmičenju u pružanju prve pomoći, održanom na prostranstvima poligona Kasarne vojske Crne Gore u Nikšiću, učestvovalo je 12 ekipa u kategoriji podmlatka i pet u kategoriji omladine. Prvo mjesto u kategoriji podmlatka osvojila je prva ekipa OŠ „Luka Simonović“ – Sladana Bošković, Ivana Dendić, Sofija Đukanović, Nina Golubović, Bobana Jauković i Matija Đukanović.

Drugo mjesto pripalo je drugoj ekipi OŠ „L. Simonović“, a treće OŠ „Radoje Čizmović“. Za odrašle održano je ilustrativno predavanje: Pušenje – navika ili bolest, a predavač je bio dr Jovan Utješinović, veliki humanista i publicista iz davanja prve pomoći i edukator omladine.

Bi. K.

U konkurenciji omladine prvo mjesto osvojila je ekipa Crvenog Krsta – Ana Tepavčević, Jovana Zvizdić, Milica Zvizdić, Andjela Zvizdić, Tijana Kadović i Stefani Eraković. Drugo mjesto pripalo je ekipi Gimnazije „Stojan Cerović“, dok je treće bila druga ekipa Crvenog Krsta.

Pozdravljajući učesnike, Zoran Maresnić, potpredsednik Opštine, istakao je da lokalna uprava veliku pažnju poklanja programima koji afirmišu mlade ljude u svim oblastima života i rada, tako i u oblastima umjetnosti i kulture.

Bi. K.

U Beranama održana Druga državna smotra recitatora

NAJBOLJE JOVANA LUKOVIĆ, ANDRIJANA RUDIĆ I HANA RASTODER

Učestvovalo 37 takmičara iz 14 crnogorskih gradova. Za najbolje učesnike takmičenja organizator obezbijedio diplome i nagrade koje je uručila direktorica beranskog Centra za kulturu Slobodanka Ivanović

Na Drugoj državnoj smotri recitatora, održanoj u Centru za kulturu u Beranama, učestvovalo je 37 takmičara iz 14 crnogorskih gradova.

Pozdravljajući učesnike, Zoran Maresnić, potpredsednik Opštine, istakao je da lokalna uprava veliku pažnju poklanja programima koji afirmišu mlade ljude u svim oblastima života i rada, tako i u oblastima umjetnosti i kulture.

Prema odluci tročlanog žirija (Dragan Račić, Rita Barjaktarović i Vinko Stojanović) u kategoriji najmlađih, uzrasta od prvog do petog raz-

reda, prvo mjesto pripalo je Jovani Luković iz Berana. Drugo mjesto ravnopravno su podijelile Inera Latić iz Petnje i Maida Hadžimušović iz Podgorice, dok je trećeplasirani Emir Hadžimušović iz Bijelog Polja.

U kategoriji starijih osnovaca, od šestog do devetog razreda, najbolja je bila Andrijana Rudić iz Bijelog Polja. Lejla Latić iz Petnje i Milica Bulatović iz Nikšića osvojile su drugo mjesto, a treće Andrea Knežević iz Bara i Paola Iritano iz Berana.

vrijeme pauze, dok je žiri birao najbolje, publika je imala priliku da odgleda dječiju predstavu „Uspavani Dečadi Mraz“ koju je režirao Goran Bjelanović, dok su u muzičkom dijelu programa nastupili Tea Lekić i Matija Bojović, polaznici Muzičke škole iz Berana.

Program je režirala i vodila Gorica Ćulafić.

Bl. Koprivica

U organizaciji Dječjeg saveza održano takmičenje recitatora osnovnih škola Podgorice i gradskih opština Tuzi i Golubovci

„DIJETE JE ČOVJEK VEOMA BITAN“

U prvoj kategoriji (I-III razreda) prvo mjesto pripalo Vuku Bulajiću (III razred OŠ „Pavle Rovinski“)

U drugoj kategoriji (IV-VI razreda): prva je Maida Hadžimušović (IV razred OŠ „21. maj“)

U trećoj kategoriji (VII-IX razreda) prvo mjesto pripalo Igoru Aleksiću (IX razred OŠ „Radojica Perović“)

Takmičenju prethodio bogat kulturno-umjetnički program

16

Prosvojeni rad

SEPT.
2015

BROJ
37

Dječji savez Podgorice i ove godine organizovao je u KIC-u „Budo Tomović“, takmičenje recitatora učenika osnovnih škola, Glavnog grada Podgorice i gradskih opština Golubovci i Tuzi, pod motom „Dijete je čovjek veoma bitan“. Učenici su se takmičili u tri kategorije:

U prvoj kategoriji (I-III razreda) prvo mjesto pripalo je Vuku Bulajiću (III razred OŠ „Pavle Rovinski“), drugo mjesto ravnopravno su podijelili Matija Milić (III razred OŠ „Marko Miljanov“) i Radovan Džuver (III razred Resursni centar za djecu i mlađe „Podgorica“). Treće mje-

sto ravnopravno je dodijeljeno Lani Milutinović (III razred OŠ „Oktoih“) i Magdaleni Ljucović (I razred OŠ „29. novembar“).

U drugoj kategoriji (IV-VI razreda): prvo mjesto pripalo je Maida Hadžimušović (IV razred OŠ „21. maj“), drugo mjesto ravnopravno je pripalo Anastasiji Đačić (VI razred OŠ „Vuk Karadžić“) i Marku Janjuševiću (V razred OŠ „Boško Radulović“). I treće mjesto ravnopravno su podijelili Tamara Velimirović (IV razred OŠ „Radojica Perović“) i Ranko Magočević (VI razred Resursnog centra za djecu i mlađe „Podgorica“). Specijalna nagrada uručena je Andeli Oluić (VII razred OŠ Milorad „Milorad M. Burzan“).

Ijena je Viktoriji Rečević (VI razred OŠ „Maksim Gorki“).

U trećoj kategoriji (VII-IX razreda) prvo mjesto pripalo je Igoru Aleksiću (IX razred OŠ „Radojica Perović“), dok su drugo i treće mjesto ravnopravno dodijeljeni. Drugo su podijelili Vuk Rakočević (VIII razred OŠ „Vuk Karadžić“) i Nađa Bjelogrlić (IX razred OŠ „Dr Dragiša Iванović“), a treće Nikola Đukić (IX razred OŠ „Pavle Rovinski“) i Adnan Kujović (VII razred Resursnog centra za djecu i mlađe „Podgorica“). Specijalna nagrada uručena je Andeli Oluić (VII razred OŠ Milorad „Milorad M. Burzan“).

NAJMLAĐI UČESNICI SPREMNI ZA NASTUP: Učenici od I do III razreda

Takmičenju je prethodio bogat kulturno-umjetnički program u kojem su učestvovali: dječji hor „Zvjezdice“, DFA „Monte folk“ Podgorica, učenici OŠ „Radojica Perović“, plesna grupa „Dream“ i dječji solisti sa festivala „Naša radošt“: Lara Šćekić, Lorena Janković, Milutin Radulović, Ivana Popović i Jadranka Đurišić.

Recitatore su ocjenjivali profesori crnogorskog jezika i književnosti: Dragana Dmitrović, Šerifa Begzić i mr Sanja Vojinović, pisci za decu: Slobodan Vukanović, Dragiša Jovović i Bogoljub Boban Velimirović i dramski umjetnici: mr Ivana Mrvaljević, Branka Stanić i Slaviša Grubiša. Voditeljka programa bila je Ivona Čović Ja-

ćimović, glumica Gradske pozoriste.

Manifestaciju su podržali: Gradska knjižara „Nova knjiga“, koja je nagrađene recitatore obradovala sa po jednom knjigom, kao i preduzeće „Veletex“ koje je obezbijedilo osvježenje za sve učesnike takmičenja.

Š. B.

U okviru akcije „Malim školama u pohode“ aktivisti Dječjeg saveza Tivta posetili područno odjeljenje u Gojakovićima matične škole OŠ „Aleksa Bećo Đilas“ u Mojkovcu

POKLONIMA OBRAZOVALI BOJANU KRGOVIĆ I VESELINU PAKOVIĆA

Učenici su, pored ostalog, dobili komplete udžbenika i lektire za II razred koji ove školske godine pohađaju, kompletan školski pribor, školske torbe, odjeću... Akcija Dječjeg saveza 'Malim školama u pohode' pravi pogodak i treba je nastaviti"

Predstavnici Dječijeg saveza Tivta, Opštine Tivat i OŠ „Drago Milović“ i medija posetili su u sklopu tradicionalne akcije „Malim školama u pohode“ područno odjeljenje u Gojakovićima čija je matična škola OŠ „Aleksa Bećo Đilas“ u Mojkovcu. Ovo odjeljenje pohađaju samo dva učenika: Bojanu Krgović i Veselinu Paković. Oni su tom prilikom mališanima uručili prigodne poklonne koje su obezbijedili Opština Tivat, Radio Tivat, TO Tivat, Adriatic Marinas, Mužička škola, modni klub „Da Qui“, „Knightbridge school“ i prodavnice „Mali svijet“, Liska i „Belisima“.

Bojana i Veselin su, pored ostalog, dobili komplete udžbenika i lektire za II razred koji ove školske godine pohađaju, kompletan školski pribor, školske torbe, odjeću, tako da su potpuno opremljeni za polazak u školu.

Direktor matične škole „Aleksa Đilas Bećo“ Veselin Bulatović bio je oduševljen idejom Dječjeg saveza Tivta o obilasku malih škola u Crnoj Gori, a počastovan je, kako je istakao, ukazanom pažnjom. On se u svoje i ime svih zaposlenih u školi „A. Đ. Bećo“ zahvalio opštini Tivat i predsedniku, kao i svim sponzorima koji su pomogli pošetu školi, „družili se sa da-

cima i uljepšali im dan, pokazujući im da nisu zaboravljeni“, kazao je Bulatović.

Utisci o pošeti i druženju sa domaćinima bili su predivni. Aktivista Dječjeg saveza profesor Tomo Gornović istakao je da su im domaćini priredili srdaćan doček. Posebno je bio interesantan mali mužički performans koji su izvela dva dječaka sa svojom nastavnicom. „Njihovi osmjesi su potvrdili da je akcija Dječjeg saveza 'Malim školama u pohode' pravi pogodak i da je treba nastaviti“, istakao je Gornović.

Zora Krstović

POČASTVOVANI UKAZANOM PAŽNJOM: Domaćini i gosti

OŠ „Radojica Perović“ proslavila 54 godine rada

CILJ JE KVALITETNO OBRAZOVANJE I VASPITANJE MLADIH NARAŠTAJA

Mirjana Bošković, direktorka: *Kvalitetan profesorski kadar, pedagoško umijeće i dobra volja čine da ova škola zauzima mjesto u vrhu u konkurenciji ostalih škola. Naš prioritet će i dalje biti savremeni trendovi u nastavnom procesu, kao i da učenicima obezbijedimo dobre uslove za rad. Pozitivan trend u školi se nastavlja, a to potvrđuju uspjesi koje učenici postižu na različitim takmičenjima znanja*

OŠ "Radojica Perović"
Dan škole 11.06.2015.

UČENICIMA POŽELJELA DA KORAČAJU STEPENICAMA USPJEHA: Mirjana Bošković, direktorka

Prigodnim programom koji su izveli učenici, podgorička OŠ „Radojica Perović“ obilježila je svoj dan. Za 54 godine postojanja

NAGRAĐENI NAJBOLJI UČENICI

Svečanost je bila prilika da se pojavljuju učenici koji su radom i znanjem zavrijedili diplomu „Luča“, kao i njihovi mentorji. Osim njih, nagrađeni su i oni učenici koji su se okitili prvim mjestom na državnim takmičenjima. Među njima su: Nada Jovović za osvojeno prvo mjesto iz biologije, mentor Danica Popović, nastavnica. Takođe, ona je pohvaljena kao najmlađi takmičar za plasman na međunarodnom takmičenju iz ruskog jezika u Beogradu sa mentorkom, profesoricom Aleksandrom Martić.

Igor Aleksić, bio je uspješan u recitovanju, a tu je i ekipa atletičara: Dmitar Stanković, Stefan Vidaković, Igor Drobniak, Nemanja Medenica, Luka Čaušević i Ivan Pejović. Zabilistali su i učenici-članovi ekipa na nacionalnom takmičenju iz roboteke: Marija Šćepanović, Miodrag Popović, Nikola Mališić, Mihailo Kujović, Marija Kadić i Nemanja Radonjić. Takođe, zahvalnice su uručene i njihovim mentorima.

ova vaspitno obrazovna ustanova iznjedrila je generacije vrijednih i uspješnih učenika koji se rado šećaju vremena provedenog u školi. Rad škole i nastavnika usmjeren je ka istom cilju, a to je kvalitetno obrazovanje i vaspitanje mladih naraštaja. Mirjana Bošković, direktorka, istakla je da se pozitivan trend u školi nastavlja, te da to potvrđuju uspjesi koje učenici postižu na različitim takmičenjima znanja.

„Potrudili smo se da ova školska godina bude ispunjena radošću za sve naše učenike, te stoga nijesmo štedeli ni vremena ni truda da raznimi manifestacijama i takmičenjima obilježimo sve važnije datume. Svega toga ne bi bilo da nemamo uspješne učenike, kao i veliku podršku njihovih nastavnika. Nema boljeg završetka školske godine od dodjele priznanja najboljim učenicima. Takođe, Dan škole je najveći praznik za naše učenike, kao i kolektiv. Kvalitetan profesorski kadar, pedagoško umijeće i dobra volja čine da ova škola zauzima mjesto u vrhu u konkurenciji ostalih škola. Naš prioritet će i dalje biti savremeni trendovi u nastavnom procesu, kao i da učenicima obezbijedimo dobre uslove za rad. Kako je život previse dug da bi se u njemu napravilo mnogo grešaka, a kratak da bi se sve ispravile, želim vam da što manje grijesite, a da se brzo penjete stepenicama uspjeha i koračate sigurno putem koji vodi do ostvarenja vaših želja“, poručila je direktorka Bošković.

Š. B.

OŠ „Kekec“ u Sutomoru ispratila još jednu generaciju polumaturanata

PONOSNI I RODITELJI I NASTAVNICI

Osnovna škola „Kekec“ u Sutomoru ispratila je još jednu generaciju devetaka. Svečanost je počela ispred školskog zdanja, gde su deve-

take u pratnji učitelja i nastavnika ispratili roditelje. Defile polumaturanata pozdravili su mještani i turisti. Roditelji i nastavnici su imali razloga da

budu ponosni: lijepi omladinci, budući srednjoškolci, koji su uspješno završili državno testiranje na kojem se škola „Kekec“ prepoznaje kao jedna

od najboljih u barskoj opštini. Ove godine diplome „Luča“ zavrijedili su: Miloš Drešić, Nikola Zanković i Violeta Filipović. Oslobođeni svih obaveza,

čekajući upis u srednju školu, sutomorski polumaturanti su uživali u noći koja je organizovana samo za njih. Polumaturalski veče je održano u Gradskom restoranu u Baru, a prije toga učenici su sa nastavnicima zabilježili foto-aparatima taj trenutak kraj sunčanog sata ispred Robne kuće u Baru.

Tokom proslave učenicima se obratila Mirjana Lučić, direktorka škole, poželjevši im sreću u predstojećem školovanju i životu. Ona je naglasila da su srećne one škole i nastavnici koji imaju učenike kojima se stalno odaju priznanja, jer takva deca umiju da nađu svoj cilj.

Š. B.
Foto: Ž. Stajkić

Mladi koji umiju da nađu svoj cilj

Za uspomenu i šećanje

Prikazan i kratki animirani film

Dredstavnici EU Info Centra, Žarko Stanišić, animator, (Žabca), pošetili su vaspitnu jedinicu „Jelena Četković 2“ Preškolske ustanove „Đina Vrbica“. On je kroz igru malinama približio načine na koje se može doprinijeti očuvanju životne sredine, kao i sam pojam reciklaže.

zvoja i turizma i Dragan Adžić, trener ŽRK „Budućnost“ iz Podgorice. Oni su mališanima poklonili mape grada, kao i brošure o reciklaži. Prikazan je i kratki animirani film na temu reciklaže.

„Ovom radionicom postigli smo cilj, a to je da kod najmlađih razvijemo ljubav prema prirodi koja nas okružuje i uzvraća onako kako se prema njoj ophodimo. Takođe,

17

Prosjetni rad

SEPT.
2015

BROJ
37

VIJESTI IZ ŠKOLA

AKTIVNOSTI CRNOGORSKOG DRUŠTVA ZA BORBU PROTIV RAKA (CDPR)

Izložbe najboljih likovnih rada učenika crnogorskih osnovnih škola sa nagradnog konkursa

U KIC-u „Zeta” u Golubovcima i KIC-u „Budo Tomović” u Podgorici na temu „ZDRAV ŽIVOT = 100% VITAMINA + 0% NIKOTINA”

Nagrađeni učenici u sali KIC-a „Budo Tomović”

Crnogorsko društvo za borbu protiv raka (CDPR), Gradska opština Golubovci i KIC „Zeta” priredili su izložbu najboljih likovnih rada sa nagradnog konkursa za likovne radove učenika crnogorskih osnovnih škola. Na izložbi je prikazano sedamdeset odabralih rada (odoko hiljadu pristiglih), dok su tri rada posebno nagrađena. Prvonagrađenim radom proglašen je rad Đorđa Babića, učenika sedmog razreda OŠ „Oktoih“ iz Podgorice. Drugonagrađena bila je Sandra Veličković, učenica sedmog razreda OŠ „Kekec“ iz Sutomora, dok je treća Almina Fetić, učenica VIII razreda OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice. Na izložbi su predstavljeni i radovi učenika iz osnovnih škola sa područja Zete: „Milan Vukotić“, „Niko Maraš“ i „Gornja Zeta“.

Tema tradicionalnog konkursa za likovne radove

bila je „Zdrav život = 100% vitamina + 0% nikotina“, a povod raspisivanja konkursa je obilježavanje Svjetskog dana borbe protiv pušenja, čiju je ovogodišnju temu „Stop ilegalnoj trgovini duvanskih proizvoda“ odredila Svjetska zdravstvena organizacija (SZO).

Takođe, u saradnji sa Dječjim savezom Podgorice i KIC-om „Budo Tomović“ organizovana je izložba najboljih likovnih rada sa četraestog nagradnog konkursa za likovne i literarne rade učenika od četvrtog do devetog razreda osnovnih škola. Izložbu je otvorila mrs Nela Savković Vukčević, sekretarka za kulturu i sport SO Podgorica, dok su solisti Festivala „Naša radoš“ svojim učešćem i programom koji su izveli doprinijeli svečanoj atmosferi.

Pohvale su uručene Iriji Jokić i Ani Koprivici, uče-

nicama sedmog razreda, iz OŠ „Oktoih“ iz Podgorice, dok su pohvale za kolekciju rada pripale OŠ „25. maj“ iz Rožaja i OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice. Za literarne rade prvu nagradu dobila je Maša Radovanović, učenica devetog razreda OŠ „Narodni heroj Sava Ilić“ iz Dobrote – Kotor, drugu Andreu Jovović, učeniku sedmog razreda OŠ „Vuko Jovović“ iz Danilovgrada, dok je treća nagrada dodijeljena Andreju Maslaniću, učeniku osmog razreda OŠ „Ilija Kišić“ iz Zelenike – Herceg Novi. Za prvonagrađene učenike Dječjiji savez obezbijedio je sedmodnevni boravak na Veruši, drugom i trećeplasiranim CANNU je poklonila umjetničke monografije, kao i muzičke CD. Učenicima i školama koje su pohvaljene uručena je školska lektira, kao i muzički CD-i.

U KIC-u „Malesija“ u Tuzima na temu „OPASNOSTI PO ZDRAVLJE KOJE DONOSI PUŠENJE“

Seida Belegović, likovni pedagog, otvorila izložbu

Obilježavajući kraj školske 2014/15. godine, Crnogorsko društvo za borbu protiv raka (CDPR), Gradska opština Tuzi i KIC „Malesija“ Tuzi organizovali su izložbu najboljih likovnih rada učenika iz crnogorskih osnovnih škola na temu „Opasnosti po zdravlje koje donosi pušenje“ čiju postavku čini sedamdeset najboljih pristiglih likovnih rada.

U galerijskom prostoru KIC-a „Malesija“ izložbu je otvorila Seida Belegović, pedagog i akademski slikar, dok je David Vučković, učenik sedmog razreda OŠ „Milorad Musa Burzan“, iz Podgorice, na violinu izveo Betovenovu kompoziciju „Oda radošti“, Mocartovu „Allegretto“ i „Concertino“ Petra Nikolića i na taj način dao doprinos

ovom lijepom druženju. Konkurs je bio raspisan za učenike od četvrtog do devetog razreda osnovnih škola iz cijele Crne Gore, a svi pristigli radovi su rađeni na formatu bloka broj 5 (pet) u raznim tehnikama: akvarel, olovka, tuš, pastel, kolaž.

Pristigao je veliki broj rada iz mnogih crnogorskih osnovnih škola, od kojih najviše pažnje zavrijeđuju radovi: Đorđa Babića, Irine Jokić i Ane Koprivice, učenika OŠ „Oktoih“ iz Podgorice, Sandre Veličković, učenice OŠ „Kekec“ iz Sutomora, i Almine Fetić, učenice OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice, dok su pohvalje za školske kolekcije poslatih rada pripale OŠ „25. maj“ iz Rožaja i OŠ „Pavle Rovinski“ iz Podgorice.

Š. B.

U POŠETI OŠ „MEĐURJEĆE“ U MEĐURJEĆU I OŠ „SAVO KAŽIĆ“ NA BARUTANI

UKAZALI NA PROBLEME KOJE IZAZIVA KONZUMIRANJE DUVANSKIH PROIZVODA: Iz OŠ „Međurjeće“

Povodom obilježavanja Svjetskog dana borbe protiv pušenja, predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su OŠ „Međurjeće“ u Međurječju kod Kolašina. Ovakve posete predstavljaju dio stalnih aktivnosti u borbi protiv konzumiranja duvanskih proizvoda u okviru koje predstavnici ovog društva posjećuju osnovne i srednje škole u Crnoj Gori.

„Razgovarali smo sa učenicima i nastavnicima o problemima koje izaziva konzumiranje duvanskih proizvoda i koliko štetno i nepotovljeno djeluje na mladi organizam, posebno u fazi ranog razvoja ličnosti. U želji da učenici što više vremena provode na zdrav način

uz knjige i muziku koja odgovara njihovom uzrastu, poklonili smo im lektiru i CD 'Naša radoš', kazao je Domagoj Žarković, sekretar CDPR-a.

Povodom završetka školske 2014/15. godine, predstavnici Crnogorskog društva za borbu protiv raka (CDPR) posetili su i OŠ „Savo Kažić“ na Barutani, de su sa učenicima razgovarali o štetnom djelovanju duvanskih proizvoda. Nakon kratkog predavanja o bolestima zavisnosti, Domagoj Žarković, uručio je učenicima lektiru i CD Đečjeg festivala „Naša radoš“.

Marina Vujović, direktorka izrazila je zahvalnost na saradnji i poklonima.

Aktivnosti u okviru kampanje „Svi u vrtić“ koju su pokrenuli Ministarstvo prosvjete i Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori

UKAZALI NA ZNAČAJ PREDŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Organizovan zabavni program u pet crnogorskih opština: Bijelom Polju, Beranama, Plavu, Rožajama i Andrijevcima

Program na trgu

U okviru kampanje „Svi u vrtić“, koju su pokrenuli Ministarstvo prosvjete i Kancelarija UNICEF-a u Crnoj Gori, u pet crnogorskih opština: Bijelom Polju, Beranama, Rožajama, Plavu i Andrijevcima bio je priređen zabavni program s ciljem da roditeljima ukaže na značaj predškolskog vaspitanja. Program je počeo u pješačkoj zoni u

centru Bijelog Polja i Berana potom je izveden ispred Centra za kulturu u Plavu, centru Rožaja de su i najmlađi i građani uživali u umjetničkom i obrazovnom programu.

Predstava putujućeg pozorišta „Svi u vrtić“ obradovala je malšane u ovim gradovima. Riječ je o autorskom projektu profesorice sa Fa-

kulteta dramskih umjetnosti Sanje Garić, a predstavu su izveli studenti FDU i poznati crnogorski glumci: Branka Stanić, Slavko Kalezić, Katarina Krek, Filip Đuretić, Maja Stojanović, Andđelija Rondović i Sanja Vujišić. Takođe, u programu je učestvovao i dečji orkestar muzičke škole „Vasa Pavić“, sa dirigenticom Irenom Vuković, profesaricom.

U svim gradovima je, u saradnji sa lokalnim vrtićima, NVO Pedagoški centar i Filozofskim fakultetom iz Nikšića – odsjekom za predškolsko obrazovanje, bio je organizovan vrtić na otvorenom kako bi se i najmlađi i roditelji upoznali sa učenjem kroz igru. Cilj ovog programa bio je zapravo podstrek roditeljima i namlađima da pošte lokale vrtiće, i iz prve ruke vide kako najmlađi u njemu uče putem igre sa vrušnjacima, kao i da se informišu o upisu.

Š. B.

Glumci na sceni

Vladimir Manojlović

Vladimir Manojlović, učenik nikšićke OŠ „Luka Simonović“ učestvovao sa Odbojkaškom reprezentacijom Crne Gore na drugom Balkan kids volleyball festivalu u Turskoj (Đečji odbojkaški festival)

LIJEPA PRILIKA ZA NOVA POZNANSTVA, DRUŽENJE I BLIŽE UPOZNAVANJE RAZLIČITIH KULTURA

Osim talenta i uspjeha koji postiže u ovoj sportskoj disciplini, odličan je učenik. Zapažene rezultate postiže i u muzičkoj školi – odsjek gitara, u klasi profesora Nikole Pejovića

U turskom gradu Kodžaletju održan je drugi Balkan kids volleyball festival za dječake i devojčice (Đečji odbojkaški festival) na kojem je pored predstavnika Albanije, Bugarske, Grčke, Moldavije, Bosne i Hercegovine, Makedonije, Srbije i Turske, nastupila i odbojkaška reprezentacija Crne Gore. Šest dječaka (2001. godište i mlađi) i šest devojčica (2002. godište i mlađe) iz najboljih odbojkaških klubova iz cijele Crne Gore, pod vodstvom trenera Milana Markovića i Časlava Peroševića predstavljalo je Odbojkašku reprezentaciju Crne Gore na ovom festivalu. Među reprezentativcima Crne Gore bio je i Vladimir Manojlović, član OK „Volley star“ iz Nikšića, učenik VII 2 razreda OŠ „Luka Simonović“. Osim talenta i uspjeha koji postiže u ovoj sportskoj disciplini, on je i odličan učenik. Takođe, zapažene rezultate postiže i u muzičkoj školi – odsjek gitara, u klasi profesora Nikole Pejovića.

Prema njegovim riječima, ova sportska manifestacija bila je lijepa prilika za sticanje novih poznanstava, druženje, kao i bliže upoznavanje različitih kultura.

Iako su odigrani pravi mečevi, na Kids festivalu nije bilo ni pobednika ni poraženih, već je pobijedila odbojka. Svi učesnici su dobili medalje koje su uručili Aleksandar Borić, potpredsed-

nik BVA i predsednik Odbojkaškog Saveza Srbije, i generalni sekretar BVA, i Ozkan Mutlulgil, predsednik OS Turske.

Š. B.

SVI UČESNICI SU DOBILI MEDALJE: Reprezentacija Crne Gore

U Nikšiću održano opštinsko takmičenje likovnjaka na temu – „Priroda, zdravlje, ljepota“

NAJBOLJI UČENICI OŠ „JAGOŠ KONTIĆ“ IZ STRAŠEVINE

Nadmetalo se 66 učenika iz dvanaest škola. Oni su svoj likovni talent pokazali slikajući na četrnaest tabli ograde Doma revolucije

GALERIJA POD VEDRIM NEBOM: Učenici i ove godine pokazali likovno umijeće

U organizaciji Dječjeg saveza Nikšića, u ovom gradu je i ove godine održano tradicionalno likovno takmičenje 66 učenika iz dvanaest škola na temu „Priroda, zdravlje, ljepota“. Oni su svoj likovni talent pokazali slikajući na četrnaest tabli ograde Doma revolucije de je i ove godine bila galerija pod vedrim nebom.

U likovnom višeboju učestvovali su gradске i prigradske škole: „Braća Ribar“, „Olga Golović“, „Radoje Čizmović“, „Braća Labudović“, „Dobrišlav Đedo Perunović“, „Mileva Lajović Lalačić“, „Ratko Žarić“, „Milija Nikčević“, „Luka Simonović“, „Dušan Bojović“ i „Jagoš Kontić“.

Višečlani žiri u čijem sastavu su bili akademski slikar Olivera Eraković i likovni pedagozi odlučio je da prvo mjesto pri-

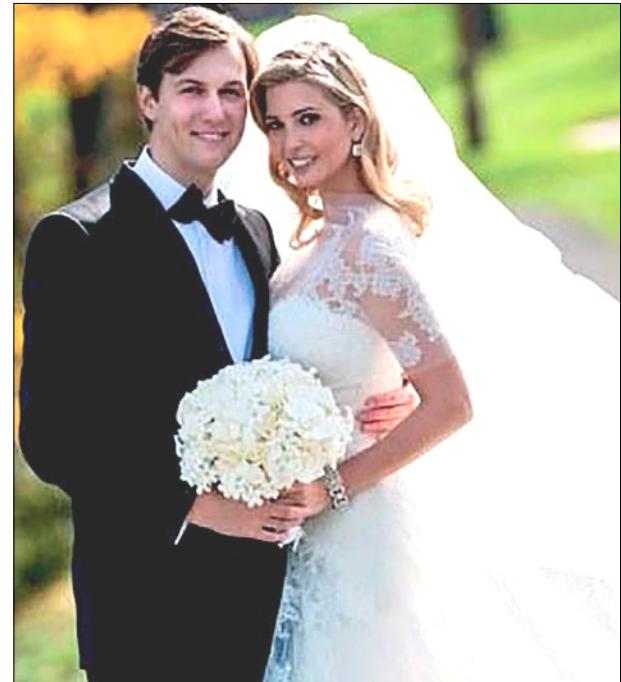
padne učenicama OŠ „Jagoš Kontić“ – Jeleni Jevtović, Andeli Savićević i Jovani Mišović, dok su druge bile njihove drugarice iz iste škole – Nikoleta Spasojević, Maja Matović i Ivana Šuković. Trećeplasirane su učenice Osnovne škole „Braća Labudović“ – Tijana Kankaraš, Sandra Bulatović i Miljan Stevanović pod mentorstvom Marije Zeković. Za kreativnost su nagrađeni učenici škole „Ratko Žarić“ – Mikica i Ljubica Mirković i Mina Milošević sa nastavnicom Slavicom Živković.

Kako je i najavila sekretar Dječjeg saveza Ratka Radunović i ove godine, kao i svake do sada, Centar za socijalni rad obezbijediti sedmodnevni boravak na moru članovima tri pravoplasirane ekipe.

Tekst i fotografija: BI. Koprivica

Rječnik frazema (12)

MEDENI MJESEC

Da se izraz medeni mjesec odnosi na prvi mjesec bračnog života uveliko je poznato, ali od koga potiče ovaj izraz i kako je dobio „pravo građanstva“ znaju tek rijetki...

Frazem „medeni mjesec“ prvi je upotrijebio čuveni francuski filozof i književnik Fransoa - Mari Arue poznatiji pod pseudonimom Volter (1694–1778). U svom romanu „Zadig“ objavljenom 1747. godine, on piše:

„Zatig je iskusio da je prvi mjesec braka medeni mjesec, a drugi je – pelinov mjesec.“

Volter je tako, koristeći narodna iskustva, slikovito kazao da su prvi dani u braku u znaku sreće i zadovoljstva („medeni mjesec“) ali da prava iskušenja pa i životni problemi tek slijede („pelinov mjesec“).

Osim svog osnovnog značenja – prvi mjesec života u braku – „medeni mjesec“ ima i šire značenje. Tako označava i prve, sretnе dane života, ali i „bračno putovanje“ koje se obično podudara sa prvim mjesecom braka.

Priredo: N. Knežević

Nagrade za najbolje u OŠ „Branko Božović“

ĐACI GENERACIJE MILICA SOŠIĆ I BOGDANA PANTELIĆ

Osnovna škola „Branko Božović“ u školskoj 2014/2015. godini iznijedrila je čak 12 učenika, nosionca diplome „Luča“ među kojima i dva đaka generacije. Direktor škole Ranko Vušović sa ponosom je istakao činjenicu da je 12 veličanstvenih devet godina za redom pokazivalo zaintereso-

vanost i postizalo samo dobre rezultate, koje je škola nagradila.

Diplomu „Luča“ dobili su: Ilija Aleksić, Lea Sekulović, Milica Sošić, Bogdana Pantelić, Anita Marković, Balša Vučelić, Bojana Vujičić, Maša Vujošević, Anastasija Tomić, Stefan Vučković, Jelena Drakulović, Nikola Jo-

vićević. Za đake generacije proglašeni su Milica Sošić i Bogdana Pantelić.

Direktor Ranko Vušović, poželio im je da nastave samo putevima uspeha i da vjeruju u sebe jer će škola nastaviti da vjeruje u njih.

Š. B.

U slici i riječi: Osnovna škola „Šunjo Pešikan“ u Trešnjevu

NEKAD DVJESTA SAD DESET ĐAKA

USPOMENA NA VRIJEME KADA JE BILO PUNO UČENIKA: Školska zgrada OŠ „Šunjo Pešikan“

U njevoj prije skoro vijek i po otvorena je škola. Osnovna škola „Šunjo Pešikan“ imala je polovinom prošlog vijeka oko dvjesta učeni-

ka, a sad ih je svega deset. To ne iznenadjuje, jer se u ovom kraju niko ne ženi, niti udaje. Svi idu nekud a niko se ne vraća.

Tekst i fotografija: BI. K.

ŠAH I MLADI: Tijana Blagojević, učenica Srednje ekonomskog škole u Nikšiću

SJAJNIM REZULTATOM DO VELEMAJSTORSKOG BALA

da podsetimo, u konkurenciji iskusnih matadora sa 64 polja, iz devet koja osvojila 5,5 poena i 16. mjesto zabilježivši pri tom pobjede nad velemajstorima Dizdarevićem i Nikčevićem. Tijana je šah počela da igra već sa pet godina, a da se takmiči sa 10. Kao najzaslužnije za svoje šahovske uspjehe ističe svoje roditelje, oca Dragišu – inače velemajstora i višestrukog prvaka Crne Gore – i majku Lidiju – Fide majstora, ali i selektorku Dušanku Jovićević koja vodi ŽŠK „Podgorica“, klub za koji Tijana nastupa. Odličan rezultat na turniru „Petrovac 2015“ Tijani je omogućio i učešće na ovogodišnjem Pojedinačnom prvenstvu Crne Gore za muškarce, kao i „prvu tabulu“ u reprezentaciji Crne Gore (šahistkinje).

„Najbolje igram u prisustvu oca, pa sam slavila u ženskoj konkurenciji na turniru u Beogradu igranom posjetkom godine, na kojem je on bio drugi u svojoj konkurenciji. Ipak, moj idol je Mađarica Judit Polgar, koja je nastupala isključivo u muškoj konkurenciji i jedno vrijeme bila među pet najboljih na svijetu“, kaže Tijana inače i odlična učenica Srednje ekonomskog škole u Nikšiću.

Odlčnom igrom i sjajnim rezultatom ostvarenim na međunarodnom turniru „Petrovac 2015“ igranom sredinom godine, 17-godišnja Tijana Blagojević osvojila je posljednji bal za ženskog velemajstora i tako postala prva crnogorska šahistkinja sa ovom prestižnom titulom. Tijana je,

Proslavljeni 65 godina rada JPU „Dragan Kovačević“ u Nikšiću ZADOVOLJNI POSTIGNUTIM REZULTATIMA I OPREMLJENOŠĆU OBJEKATA

Ustanova širom otvara vrata mališanima od mlađih jaslica do polaska u školu. Sačinjava je 15 vaspitnih jedinica sa 65 grupa, kao i 20 starijih grupa u sedam prigradskih osnovnih škola

Pokazali što su naučili u vrtiću

Javna predškolska ustanova „Dragan Kovačević“ obilježila je ove godine 65 godina rada. Tim povodom polaznici vrtića organizovali su na glavnom gradskom trgu promociju onoga što su naučili pred polazak u osnovnu školu – najljepe đečije pjesme, igrice školice i lastišta.

Direktorica vrtića Radmila Backović naglasila je da su zadovoljni kako postignutim rezultatima tokom rada tako

i opremljenošću objekata i brojem mališana.

Ova omiljena ustanova širom otvara vrata mališanima od mlađih jaslica do polaska u školu. Sačinjava je 15 vaspitnih jedinica sa 65 grupa, kao i 20 starijih grupa u sedam prigradskih osnovnih škola.

Rad u ovoj ustanovi povjeran je stručno obrazovanim licima: vaspitačima i medicinskim sestrama, a tu su i pedagog, psiholog, logoped

i defektolog. Ustanova radi po režimu tri primarna programa: cijelodnevni, poludnevni kao i skraćeni program za predškolce. Pored engleskog jezika od prošle godine uveden je još jedan specijalizovani program probni projekat „Montesori“, čija je maksima „Pomozi mi da uRADIM sam“. Program je veloma obradovao decu i njihove vaspitače.

Bl. Koprivica

Škola šaha (19)

POZICIONA ŽRTVA

20

Za razliku od taktičke žrtve čije posljedice igrači po pravilu mogu sagledati, kod pozicione žrtve igrač koji žrtvuje nema direktne koristi. Ali, kako partija dalje odmiče, korektna poziciona žrtva svakim potezom sve više dobija „na težini“.

Prosjetni rad

Jakobsen – Ljubojević

Nepravilno otvaranje
Groningen, 1970.

Komentari: Vm B. Ivkov

1. g3 e5 2. Lg2 Sc6 3. e4 Lc5 4. Se2 Sf6 5. c3 d5 6. b4?! Lb6 7. ed5 Sxd5
8. La3? Lg!

Dok se bijeli zanosi nekim sumnjivim idejama, crni razvija figure u skladu sa principima proklamovanim od davnina.

9. 0-0

DIJAGRAM

9... Sf4

Bez obzira na igru bijelog, ovo ipak djeliće kao grom iz vedra neba! U stvari, žrtva figure zasniva se na pozicionim motivima i zaostalosti bijelog u razvoju.

10. gf4 Dd3! 11. Tfe1
0-0-0

Crni bezbrižno nastavlja razvoj kao da se ništa nije desilo.

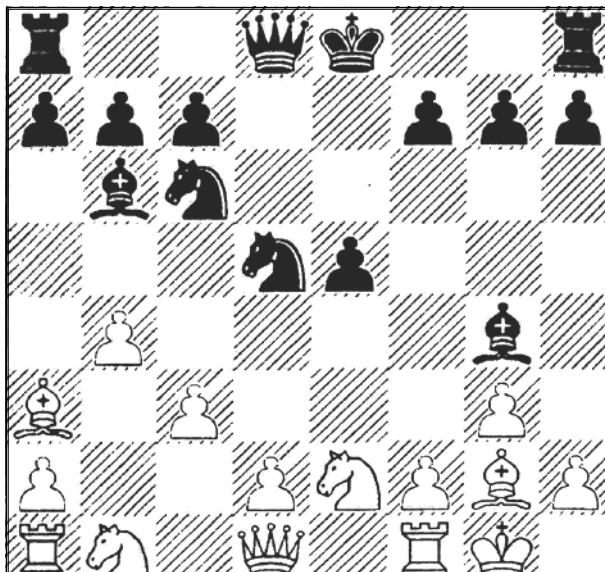
12. b5 Sa5 13. Lb4 Sc4 14. a4 ef4 15. a5 Lxf2+!

Ne samo da je crni prinuđen na ovo, već to odmah i dobija.

16. Kxf2 Se3! 17. Sa3

Na uzmak 17. Db3 Sxg2 18. Kxg2 The8

17... Sxd1 18. Taxd1 f3 19. Sc1 Df5 20. Lh1 Df4!

BIJELI PREDAJE

Šahovske zanimljivosti

MARIOTI – PRVI ITALIJANSKI VELEMAJSTOR

Italija jeste zemlja velike šahovske tradicije, ali prvi velemajstora dobija je 1974. godine, kada je Firentinac Serđo Marioti na olimpijadi u Nici osvojio drugi velemajstorski bal.

Marioti je inače godinama predvodio italijansku reprezentaciju na olimpijadama i evropskim šampionatima a bio je učesnik međuzonskog turnira u Manili 1976. godine.

Priredio: Nebojša Knežević

Uoči proslave polumatarske večeri u atraktivnom hotelu „Ros“ u Gusištu, direktor osnovne škole „Hajro Šahmanović“ u Plavu Medo Marković uručio je diplome „Luča“ najboljim polumaturantima ove generacije.

„Sigurni smo da ste svi vi budući uspješni visokoškolci. Moram posebno da naglasim da su „lučonoše ove škole ponos i našeg grada“, kazao je Marković.

„Luču“ su dobili Hilda Gutić, Elmedina Čanović, Adelisa Canović, Predrag Gojković, Edis Marković, Alen Murtagić, Andrijana Radenković, Aldin Redžematović, Dino Barjakarević, Binesa Gavazović, Dalila Kojić, Emir Marković, Lemana Srđanović i Marjem Redžić.

Za dake generacije proglašeni su Enes Marković i Dino Lješnjanin.

Š. B.

OŠ „Boško Buha“ u Pljevljima obilježila Dan škole

NAGRĀDENI NAJBOLJI UČENICI

BOGAT KULTURNO-ZABAVNI PROGRAM: Članovi folklorne sekcije na sceni

Kolektiv Osnovne škole „Boško Buha“ svečano je obilježio Dan škole. Tim povodom priređen je bogat program. U dvorištu škole smjejnjivale su se folklorne i ritmičke grupe koje su izvodile tradicionalne i moderne plesove, praćene recitacijama, skečevima i muzičkim zvucima.

Direktor ove škole Miodrag Vakirević istakao je da

su učenici ostvarili solidan uspjeh učenika u nastavnim i vannastavnim aktivnostima. Najveći uspjeh postigao je Nikola Stanić – prvo mjesto na Državnom takmičenju i drugo na Olimpijadi znanja iz biologije. Solidne rezultate na pomenutim nadmetanjima ostvarile su i Sara Pantović i Dušica Kušljić. Zapažen uspjeh učenici ove škole zabi-

ježili su i u sportskim aktivnostima – rukometu, atletici i šahu i poznavanju bezbjednosti saobraćaja. Njima su pripale diplome i nagrade koje su im uručene na ovoj svečanosti.

Svečanost je završena sednicom kolektiva koji je ispratio u penziju radnice Zoruru Stijepović i Branku Dujović.

M. Joknić

Dan najboljih i najtalentovanih u OŠ „Štampar Makarije“

ZAISKRILO 47 „LUČA“

U Osnovnoj školi „Štampar Makarije“ dodijeljene su diplome najboljim i najtalentovanim učenicima koji su tokom školovanja na najlepši način doprinisili boljem ugledu i imidžu škole. Čak 47 učenika zavrijedilo je prestižnu diplomu „Luča“ i to Damjan Dendić, Iva Ivanović, Marija Kavarić, Sofija Krivokapić, Aleksandra Lutovac, Milena Savić, Nedra Stojković, Selma Hrapović, Iva Vujović, Savo Vukčević, Itana Dragičević, Haris Idrizović, Mia Kovačević, Ena Ražnatović, Danilo Šanović, Katarina Šćepanović, Sara Blečić, Veljko Vujović, Iva Kasalica, Lena Miličković, Danilo Mirković, Miloš Ninković, Ana Radević, Luka Stanišić, Jelena Džankić, Marko Šušić, Tijana Boljević, Milna Vidaković, Anastasija Vučkić, Vuk Knežević, Andrija Petrović, Dijana Radonjić, Mina Radonjić, Katarina Raičković, Mirela Rujović, Milena Šćekić, Nada Vujović, Vukas Vujošević, Mina Đikanić, Aleksandar Kavarić, Ivan Raičević, Andrija Rašković, Stefan Tomčić, Aleksa Šestović, Lejla Duraković, Đorđe Krstajić i Lana Popović. Zbog izuzetnih rezultata na raznim takmičenjima Mirela Rujović je proglašena đakom generacije.

„Vi ste najbolji. Gradite budućnost. Ponosni smo jer vas poznajemo i znamo da cete i dalje biti najbolji“, poručili su najboljim đacima iz škole.

Institut Konfučije nagradio je učenike koji su učestvovali na literarnom i likovnom konkursu „Kina u mojim očima“ i pokazali zavidno poznavanje kineskog jezika i kulture. Za najbolje literarne radove u kategoriji od prvog do četvrtog razreda nagrađeni su Ana Mursurović, Nina Jovićević i Anastasija Vuččević, dok su u kategoriji od petog do devetog razreda nagrađeni Lejla Rujović, Anja Lalović i Aleksa Pavićević. Nagradu za najbolje likovne radove u kate-

TALENTI NA SCENI

Na školskoj svečanosti predstavili su se i talentovani učenici iz raznih oblasti, a koje je škola takođe nagradila. Talentovana pijanistkinja Lola Stanišić osvojila je prvu nagradu na Državnom takmičenju u Herceg Novom i treću nagradu na međunarodnom takmičenju u Albaniji, Miljan Stanišić, violinista i osvojač zlatne medalje na međunarodnom takmičenju u Bečeju, Aleksandra Lutovac drugu nagradu na državnom takmičenju sa flautom, Sofija Krivokapić, osvojila drugu nagradu na međunarodnom takmičenju u Albaniji na klaviru, Hana Ljumović bronzu na Državnom takmičenju, Nemanja Aleksić bronzu na Državnom takmičenju na gitari, Mila Pavčević za bronzu na Državnom takmičenju na violini, Ivana Popović za osvojenu drugu nagradu za kompoziciju „Djurdjevanski festival“ u Banja Luci i treću nagradu za kompoziciju na festivalu „Zlatna pahulja“, Jovana Vukićević, za treće mjesto na festivalu „Čarolija“ sa kompozicijom „Priča o zvijezdi padalici“, Iva Jovićević za prvo mjesto u disk-dens plesu na međunarodnom takmičenju u Sarajevu, Sofija Marković za prvo mjesto na međunarodnom takmičenju u Albaniji, Jovan Jovović za prvo mjesto na međunarodnom takmičenju Fantast u Bečeju sa „Igram kosača“ i Matija Šćekić za stihove „Parader“ od Vladimira Antića, a uz pratnju gitare Nikole Pejovića.

goriji od prvog do četvrtog razreda primili su Tamara Radišević, Ksenija Andrijašević i Mia Mašić, dok su u kategoriji od petog do devetog razreda brilirali Una Đurišić, Jovana Đurović i Andrea Vujović.

Nagrađeni su i učenici koji su na raznim takmičenjima ostvarili visok plasman ili osvojili jedno od prva tri mesta i to Mirela Rujović, za prvo mjesto iz biologije na Državnom takmičenju, Martina Ljubljuraj, za prvo mjesto iz italijanskog jezika na istom takmičenju, Kosta Vukićević za drugu nagradu iz matematike na Olimpijadi znanja, Jovan Kaščelan i Damijela Popović za drugu nagradu iz matematike na Olimpijadi znanja, Lana Popović, Aleksandar Boljević i Katarina Šćepanović za visok plasman na Državnom takmičenju iz francuskog jezika, matematike i hemije, Tijana Boljević za osvjeno drugo mjesto na „Slobodnoj sceni“ u okviru Dana frankofonije, Filip Bakić za prvo mjesto u karateu na Opštinskom takmičenju, Hana Šendelj za drugo mjesto

u karateu na Opštinskom takmičenju, Školska muška košarkaška ekipa za osvojeno drugo mjesto na Opštinskom takmičenju, Nikola Bukilić i Damjan Dendić za osvojeno treće mjesto u atletici, trka na 100 metara na Opštinskom takmičenju, Stefan Vlahović za osvojeno treće mjesto iz atletike – bacanje kugle, Haris Idrizović i Aleksandar Mihailović za osvojeno treće mjesto iz atletike – skok u dalj na Opštinskom takmičenju, Jovana Đurović, treće mjesto na regionalnom likovnom konkursu „Katastrofe i snaga zaštite i sprječavanja“, Anja Mirković, za osvojeno drugo mjesto na republičkom likovnom konkursu „Mali likovni susreti“, Školska šahovska ekipa – Aleksandar Boljević, Vuk Kovačević, Jovan Kovačević i Luka Radojević za osvojeno treće mjesto na Opštinskom takmičenju, dok je prvo mjesto na takmičenju „Igre bez granica“ povodom Dana Europe osvojila školska ekipa – Itana Mirović, Filip Milatović, Nemanja Božović i Danilo Raičević. S. B.

U organizaciji Crvenog krsta Crne Gore učenici romske populacije podgoričke OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ boravili u školi u prirodi

I DRUŽENJE I UČENJE NA MORU

Uz pomoć volontera i asistenata stekli plivačke vještine

Za učenike romske populacije podgoričke OŠ „Božidar Vuković Podgoričanin“ Crveni krst Crne Gore CKCG organizovao je školu u prirodi u Domu solidarnosti u Sutomoru. Njima se pridružilo i mješovito odjeljenje sa Konika ove vaspitnoobrazovne ustanove.

„O bezbjednosti oko 100 dece brinu njihove razredne starješine, asistenti, kao i i volonteri Crvenog krsta. Svi zajedno osmisili smo zanimljive sadržaje koji će uljepšati njihovo druženje na moru. Osim svakodnevnih časova škole u prirodi, tu su i kreativne radionice koje

su realizovali volonteri Crvenog krsta. Pored svakodnevnog boravka na moru i sticanja plivačkih vještina, organizovana su i sportska takmičenja, kao i drugi video-rekreacije. Takođe, putem predavanja đeca su se upoznala i sa detaljima rada i djelovanja Crvenog krsta: na

koji način mogu postati volonteri, šta je volonterizam uopšte, o nenasilju, preventiji ranih brakova, maloljetničkoj delinkvenciji, i organizovane su i kreativne igre i kvizovi. Uz to, organizo-

vani su i časovi plesa i druženje sa vršnjacima, nastavnicima i volonterima“, ističu u CKCG.

Podsetimo, aktivnost škole u prirodi sprovodi se kroz projekat „Podrška inte-

graciji i dobrovoljnom povratku RE lica sa područja Kampa Konik, faza II“, za koji je sredstva obezbijedila Evropska komisija.

Š. B.

Učenici OŠ „Vuko Jovović“ iz Danilovgrada ostvarili zapažene rezultate na konkursu za likovne i literarne radove „Pipi djevojčica koja je okrenula svijet naopačke“

NAGRAĐENI ZA LITERARNO STVARALAŠTVO

Aleksa Makočević i Kristina Keković sa urednicom Miroslavom Uljarević

Povodom velikog jubileja – 70 godina od objavljuvanja prve knjige „Pipi djevojčica koja je okrenula svijet naopačke“. Na konkurs je pristiglo 77 literarnih radova, među kojima su Aleksa Makočević i Kristina Keković, učenici IV razreda danilovgradske OŠ „Vuko Jovović“, nagrađeni za literarno stvaralaštvo. Oni su ravnopravno podijelili treću nagradu.

Š. B.

NAGRAĐENE PJESME

PIPI, DJEVOJČICA KOJA JE OKRENULA SVIJET NAOPAČKE

Pipi ima oči plave i dvije kikice na vrh glave.

Čarape joj pune pruga, voli svakom da se ruga.

Djevojčica je mnogo snažna, i zato se pravi važna.

Sa njom šale stvarno nema, ni kad spava ni kad drijema.

U društvu je vođa glavni, i za njih je heroj slavni.

ALEKSA MAKOČEVIĆ, IV-4
OŠ „VUKO JOVOVIC“
DANILOVGRAD

PIPI, DJEVOJČICA KOJA JE OKRENULA SVIJET NAOPAČKE

Pipi Duga Čarapica, riđokosa djevojčica puno je snažna, pa se pravi važna.

Tomi i Anika, prijatelji iz komšiluka u gradu „Pipinovac“ služu se kao cicija i novac.

Za sve nas je Pipi Duga Čarapica prava dječja legendica, pa poručujem njoj, da posjeti dom moj.

KRISTINA KEKOVIĆ, IV-2
OŠ „VUKO JOVOVIC“
DANILOVGRAD

Radna atmosfera na časovima

21

Prosjetni rad

SEPT.
2015

BROJ
37

VIJESTI IZ ŠKOLA

Ministar prosjekte mr Predrag Bošković otvorio novi školski poligon u OŠ „Mahmut Adrović“ u Petnjici

UDRUŽENIM SNAGAMA OMOGUĆITI BOLJE USLOVE ZA REALIZACIJU KVALITETNIJE NASTAVE

Ministar prosjekte mr Predrag Bošković: Ministarstvo prosjekte i SO Petnjica imaju cilj da do kraja sljedeće godine oforme srednju stručnu školu u Petnjici i tako omoguće mladima da nakon osnovne škole nastave školovanje u Petnjici. U predstojećem periodu planiramo otvaranje i vrtića. **Rifat Ramčilović, direktor OŠ „Mahmut Adrović“:** Poligon će pored učenika i nastavnika koristiti i FK „Petnjica“, kao i mlađi ovog kraja

JOŠ JEDAN DOKAZ DA NIJESMO ZABORAVILI OVAJ KRAJ, KAO NI MLADE U NJEMU:
Ministar prosjekte mr Predrag Bošković

Ministar prosjekte mr Predrag Bošković otvorio je novi školski sportski poligon u OŠ „Mahmut Adrović“ u Petnjici. Izražavajući zadovoljstvo zbog realizacije projekta izgradnje poligona, on je ukazao na značaj stvaranja dobroih uslova za školovanje dece u ovoj relativno novoj opštini.

„Ministarstvo prosjekte i Opština Petnjica udrženim snagama mogu omogućiti bolje uslove za realizaciju kvalitetnije nastave. Sportski poligon predstavlja dokaz da nijesmo zaboravili ovaj kraj, kao ni mlađe u njemu. Nadamo se da će oni naći razloge i uslove da svoje talente, želje i interese ostvare u svom kraju i zaustave trend iseljavanja. Ministarstvo prosjekte i SO Petnjica imaju cilj da do kraja iduće godine oforme

srednju stručnu školu u Petnjici i tako omoguće mladima da nakon osnovne škole nastave školovanje u Petnjici. Osim toga, ne smijemo zanemariti ni važnost predškolskog obrazovanja, kao ključnog temelja uspiješnog školovanja. U predstojećem periodu planiramo otvaranje i vrtića uvjereni da će ovaj nivo vaspitnoobraznog rada u severnoj regiji biti unaprijeđen“, poručio je ministar Bošković.

U ime kolektiva OŠ „Mahmut Adrović“, na donaciji Ministarstva prosjekte Zahvalio je Rifat Ramčilović, direktor, rekvazi da će poligon pored učenika i nastavnika koristiti i FK „Petnjica“, kao i mlađi ovog kraja. On je naveo podatak da će školsku 2015/16. godinu pohađati oko 200 učenika. Takođe, podsetio je da se pod

krovom ove vaspitnoobrazne ustanove izvodi nastava za učenike područnog odjeljenja SMŠ „Vukadin Vukadinović“, kao i za mališane vrtića „Ramilia Nedić“. Prema njegovim riječima, planovi su brojni.

„U narednom periodu planiramo opremanje poligona neophodnom opremom, rekonstrukciju fiskulturne sale, zamjenu stolarije i krovnog pokrivača“, istakao je Ramčilović.

Svečanosti je prisustvovao i Samir Agović, predsednik opštine Petnjica, koji je pohvalio rad prosjeknih radnika Petnjice, kao i rezultate koje postizu njihovi učenici. On je izrazio zahvalnost Ministarstvu prosjekte na saradnji i pomoći. Ministar Bošković obišao je još i OŠ „25. maj“ u selu Vrbica.

Š. B.

Gimnazija u Kotoru obilježila 150 godina postojanja

TEMELJ DUHOVNOSTI I KULTURE BOKE KOTORSKE

Udvorani Kulturnog centra učenici su izveli predstavu „Nismo tu za jedan dan“ rađenu po motivima pripovijesti Stefana Mitrova Ljubiše, a u holu tog zdanja priređena je izložba đačkih radova „Na tragu Petra Lubarde“. Povodom jubileja ove obrazovne ustanove Pošta Crne Gore štampala je markicu sa motivima Kotora, a škola je organizovala brojne kulturno-zabavne događaje

UČENICI IZVELI PREDSTAVU „NISMO TU ZA JEDAN DAN“: Sa svečanosti u Dvorani kulturnog centra

Povodom obilježavanja 150 godina postojanja kotorske Gimnazije u dvorani Kulturnog centra održana je prigodna svečanost kojoj su prisustvovali pored gradonačelnika Kotora Aleksandra Stjepčevića, brojni zvanici, aktuelni i bivši profesori te škole, te njeni nekadašnji učenici – danas poznati političari, privredniči, umjetnici, pisci, naučnici.

„U narednom periodu planiramo opremanje poligona neophodnom opremom, rekonstrukciju fiskulturne sale, zamjenu stolarije i krovnog pokrivača“, istakao je Ramčilović. U dvorani Kulturnog centra učenici su izveli predstavu „Nismo tu za jedan dan“ rađenu po motivima pripovijesti Stefana Mitrova Ljubiše, a u holu tog zdanja priređena je izložba đačkih radova „Na tragu Petra Lubarde“.

Direktor Gimnazije Božo Perović govorio je o istovrijatno ove ugledne prosjekne ustanove, naglasivši da je zalaganjem Stefana Mitrova

Ljubiše u Carevinskom vijeću škola počela rad prvi put na narodnom jeziku 1865. godine.

„Uz Dubrovnik i Zadar, Kotor ima jednu od najstarijih gimnazija na prostoru nekadašnje zajedničke države. Dajući jedno drugom ono najbolje što imaju, Gimnazija i Kotor postaju temelj duhovnosti i kulture čitave Boke Kotorske. Gimnazija vremenom postaje ogledalo duše Kotoru, putokaz deci, palata znanja, inicijator brojnih kulturnih, naučnih i humanitarnih dešavanja. U gimnazijskim učionicama, kao i tokom cijelog postovanja, i danas sude odgovorni, nadareni i društveno angažovani mlađi ljudi koji se na životne puteve i raskršća usmjeravaju iz školskih klubova“, kazao je Perović.

„Svi zajedno, posebnu pažnju ćemo posvetiti gimnaziskom obrazovanju koje treba da pomogne da crnogorsko društvo bude toleranco, demokratsko i inovativno“, poručio je Tomić.

Povodom jubileja ove obrazovne ustanove Pošta Crne Gore štampala je markicu sa motivima Kotora, a škola je organizovala brojne kulturno-zabavne događaje.

O. Đ.

Mališani srednje vaspitne grupe Predškolske ustanove „Đina Vrbica“ pošetili Gradsku opštinu Golubovci

DRUŽENJE NA OBOSTRANO ZADOVOLJSTVO

Dejana Prelević, PR ustanove: Mališani su izveli prigodan program, a predsednik Radonjić sa saradnicima priredio iznenađenje za njih. Tako su mališani bili obradovani poklonima, a već naredne nedelje su uživali u poklon predstavama u izvođenju Šante Pante: „Zabava luda stvara čuda“, „Voli da te vole“ i „Avanture bez torture“

Mališani u kabinetu predsednika Radonjića

Na poziv Dušana Radonjića, predsednika Gradske opštine Golubovci, mališani srednje vaspitne grupe Dječjeg vrtića „Đina Vrbica“

ca“ u pratnji vaspitačica Duške Vujović i Vesne Andelić bili su njegovi gosti.

„Pošetom ovoj gradskoj opštini nastojali smo da naj-

mladima približimo način rada lokalne samouprave, koje su odgovornosti i obaveze predsednika, kao i njegova saradnika u toj ustanovi.

vi. Zadovoljstvo je bilo obostrano. Mališani su izveli prigodan program, a predsednik Radonjić sa saradnicima priredio je iznenađenje

za njih. Tako su mališani bili obradovani poklonima, a već naredne nedelje su uživali u poklon predstavama u izvođenju Šante Pante: „Zaba-

va luda stvara čuda“, „Voli da te vole“ i „Avanture bez torture“, istakla je Dejana Prelević, PR ove Predškolske ustanove.

Š. B.

Obradovani poklonima

Učenici OŠ „Polica“ kod Berana obilježili Svjetski dan zaštite životne sredine

ZASADILI 250 SADNICA ZIMZELENOG DRVEĆA U ŠKOLSKOM DVORIŠTU

Zelenilo – sadašnjost i budućnost!

Obilježavanju Svjetskog dana zaštite životne sredine pridružili su se i učenici OŠ „Polica“ kod Berana. Oni su tokom cijele godine učestvovali u različitim sadržajima. Tim povodom učenici VII i VIII razreda zasadili su u školskom dvorištu 250 sadnica zimzelenog drveća, potvrđivši da i sadašnjost i budućnost sedam milijardi ljudi zavise od očuvanja i obnove zelenila. Uz to, i čišćenje školskog dvorišta, potvrdilo je odlučnost mlađih da učine sve što je u njihovoj moći kako bi i dalje uživali u mogućnostima i ljepotama koje pruža zdrava životna sredina. Ovoj lijepoj akciji pridružili su se profesori, kao i tehničko osoblje škole.

Novinarska sekacija škole

Učenici VII i VIII razreda u akciji

Osnovna škola „Pavle Kovačević“ u Grahovu

DOBRI USLOVI – UČENIKA SVE MANJE

Školu pohađa svega 35 đaka, a nekada je bilo 350

Direktor Milorad Cicmil: Bilo bi još bolje da ima više đece, ali šta je tu je. Đaci su dobri, vrijedni i odgovorni. Kolektiv takođe, sve je na visini vaspitno-obrazovnog procesa

Sve je na visini vaspitno-obrazovnog procesa

Graovo. Istorija. Ravniča. Arboretum i spomenici. Panonija u kršu presećena magistralom Žabljak – Ri-

san. Grahovsko polje, obrađeno i zasijano kao u prošlom vijeku, nekad bilo i mehanizovanje, a tamo sa kraja

plavi se jezero – pobjegli Jadran u kršu. Ovdje je sve svojstveno, unikatno i egzotično.

Davnine 1870./71. školske godine počela je da radi prva škola u grahovskom plemenu u okviru drevnog manastira Kosijerevo koji kroz vjekove bijaše centar pismenosti i nauke za rijetke Grahovljane, Banjane i Rudinjane. Učitelj je bio Đuro Jabučanin sa Ceklinom u školi je prva slova učilo 36 učenika. Pored đece iz Graha školu su pohađali mališani iz Cuca i Banjana. Utvrđeno je da je od 1883. do 1886. godine u školi izučavan njemački jezik.

U vremenu hercegovačkog ustanka (1875.–1878. godine) za đecu izbjeglica ruske humanitarne organizacije osnovale su školu u Grahu i u Bijeloj Gori. Škola u Grahu, zaseok Brankovica, bilo je u porodičnoj kući plemenička Rista Kovačevića i plemenskog kapetana Jovana Andrića.

jina Kovačevića, a pohađalo ju je 150 izbjegličke đece.

Državna škola u Grahu otvorena je po drugi put 1880. godine, a učitelj je bio Luka Pejović sa Cetinja. Školska zgrada izgrađena je 1896. godine u blizini sadašnjeg velelepnog zdanja i dobro snabdjevena nastavnim sredstvima, a mogla je da primi i do 70 učenika. Stara škola srušena je 1941. godine temeljem, a nastava u oslobođenom Grahu je počela 1944. godine, ponovo u kući Kovačevića a kasnije preseljena u zgradu žandarmerijske stanice. Nastava u sadašnjoj zgradi počela je 1966./67. godine. Zgrada je oštećena 1979. godine zemljotresom, a obnovljena je uz pomoć italijanske pokrajine Furlanije – dograđeno je 2500 m².

Kad bi bilo više đaka

Školu zgradu od 2.500 metara kvadratnih pohađa svega 35 đaka, a nekada je bilo 350. Kabinet i učionice sa novim namještajem, fiks kulturna sala, blistav holovi i prostorno dvorište i poligoni za male sportove su popravni.

„Bilo bi još bolje da ima više đece, ali šta je tu je. Đaci su dobri, vrijedni i odgovorni. Kolektiv takođe, sve je na visini vaspitno-obrazovnog procesa. Pošedujemo računarsku učionicu dobro opremljenu najnovijom generaci-

23

Prosjetni rad

SEPT.
2015

BROJ
37

PODRUČNA ODJELJENJA BEZ ĐAKA

Škola je nekada imala dobro opremljena područna odjeljenja u kojima su odavno muk i tišina zamijenili đeci veseli žamor: Gornje Polje otvoreno 1944. radilo do 1983. godine; Jabuke otvoreno 1933. godine, a zatvoreno 1980. godine i Osječenica, otvorena davne 1927. godine i ugašena 2003. godine.

San. Grahovsko polje, obrađeno i zasijano kao u prošlom vijeku, nekad bilo i mehanizovanje, a tamo sa kraja

Svečanost u SMŠ „Mladost“ u Tivtu

ZASIJALE 23 „LUČE“

U tivatskoj SMŠ „Mladost“ uručene su diplome „Luča“ maturantima koji su tokom osnovnog i srednjeg obrazovanja postigli odličan uspjeh. Pravo na diplomu „Luča“ za odličan uspjeh ostvaren iz svih nastavnih predmeta i primjereno vladanje ostvarili su četiri učenika: Jasmina Đikanović, Jelena Višić, Ivana Ivanović i Ana Puljiz.

Diplomu „Luča 2“ za odličan opšti uspjeh u osnovnoj i srednjoj školi i primjereno vladanje dobilo je njih 19 – Vanja Božinović, Kristina Radonjić, Luka Vujović, Dejan Strahinja, Arsenije Krivokapić, Andjela Fatović, Teodora Krivokapić, Nikola Božinović,

Srđan Lozo, Slavomir Stijepićić, Jelena Svorcan, Ksenija Samardžić, Andjela Tešić, Sanja Matković, Jovana Bakić, Milica Blagojević, Ena Begović, Mirjana Ardiljić i Sladana Nikolić.

Diplome je uručila direktorka škole Jovanka Vujačić.

„Neka vam ova „Luča“ obasija put novih saznanja i umijeća i neka vam bude podsticaj za još veće uspjehe i postignuća u životu. Budite ponosni na postignute rezultate koji su plod vašeg pregnuća, rada, primjernog ponašanja i odgovornosti. Danas ne budite skromni, budite veseli, radosni sa osmijesima koji zrače i govorite o najboljim izdancima ko-

je ovaj grad i škola imaju“, kaže je ona.

Diplomom i poklon knjigom nagrađeni su đaci generacije Jelena Višić u Gimnaziji i Lozo Srđan u Stručnoj školi. Za uspješno završenu besplatnu ECDL obuku za 15 najboljih učenika trećeg razreda sertifikate je uručila Marina Matijević, predstavnica Ministarstva prosvjete.

Predstavnici škole su zahvalili na podršci lokalnoj zajednici, opštini Tivat, sponzorima i kompaniji „Adriatik Marinas“, a pi-ar menadžeru te kompaniji Danilo Kaleziću članovi likovne sekcije uručili su sliku u znak zahvalnosti za podršku.

O. Đ.

U SLICI I RIJEČI: Psi čuvari škola

ODANI PRIJATELJI STRPLJIVO ČEKAJU DA SE ZAVRŠI NASTAVA

I PRED VRATIMA GRADSKIH ŠKOLA MOGU SE SRESTI: Ispred OŠ „Radoje Čizmović“

Pred vratima većine seoskih škola često se mogu vidjeti psi koji dolaze sa učenicima. Odani prijatelji strpljivo čekaju da se završi nastava i da ponovo sa svojim gospodarima krenu nazad kući. Smirenji i oprezni oni pažljivim prolaznicima djeluju kao čuvari škola. Ni-

je rijedak slučaj da se i pred vratima gradskih škola mogu sresti. To se desilo ispred škola „Radoje Čizmović“ u Ozrinicima i „Milija Nikčević“ u Kličevu.

Tekst i fotografija: BI. Koprivica

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković i izvršni direktor konzorcijuma „LD Gradnja – Ramel” Marinko Radulović potpisali ugovor o adaptaciji II faze Novog studentskog doma u Podgorici

BOLJI USLOVI ZA STANOVANJE I UČENJE

■ UGOVORENI RADOVI VRJEDNI 246.000 EURA: Sa potpisivanja dokumenta

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković i izvršni direktor konzorcijuma „LD Gradnja – Ramel” Marinko Radulović potpisali su ugovor o adaptaciji II faze Novog studentskog doma u Podgorici.

Ministar Bošković je kazao da je za rekonstrukciju tog objekta izdvojeno 246.000 eura, te da je u prošloj godini u adaptaciju studentskih domova u Podgorici, Nikšiću, Cetinju i Kotoru uloženo oko milijuna eura.

On je izrazio nadu da će studentski domovi u Crnoj Gori uskoro postati najkvalitetniji u regionu, s obzirom na uspješnu saradnju Ministarstva prosvjete i Svjetske banke od čijeg kredita se realizuju još neke aktivnosti sa ciljem unapređenja kvaliteta studentskog i učeničkog standarda.

Riječ je o izgradnji univerzitske dvorane, proširenju kapaciteta Studentskog doma u Nikšiću i mogućnosti preseljenja Studentskog doma u Beranama u prostorije boljeg kvaliteta.

„Rekonstrukcije su neophodne s obzirom na veliki broj studenata i daka u domovima koji se vremenom devastiraju, a ovim aktivnostima podi-

žemo kvalitet života i rada u tim objektima, čime bi doprinijeli poboljšanju kvaliteta obrazovanja u Crnoj Gori”, kazao je Bošković.

Izvršni direktor konzorcijuma „LD Gradnja – Ramel” Marinko Radulović izrazio je zadovoljstvo zbog saradnje sa Ministarstvom prosvjete i nadu da će se ona uspješno nastaviti.

Adaptacija II faze Novog studentskog doma u Podgorici realizuje se u okviru projekta „Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurenčnost”. O. D.

24

Prosjetni rad

Univerzitet Donja Gorica ugostio studente Univerziteta Albany iz SAD

RAZMJENA ISKUSTAVA – ŠANSA ZA NOVE POSLOVE

■ Upoznavanje sa crnogorskom kulturom i potencijalom za biznis

U okviru MBA programa (Master of Business Administration – postdiplomski magisterski program iz biznisa) Univerziteta Albany iz SAD 20 studenata i tri profesora su posetili su Univerzitet Donja Gorica (UDG). Pošto je ostvarena na osnovu saradnje koju je inicirao prof. dr Jakov Crnković sa Univerzitetom iz Njujorka, koji predaje i na Fakultetu za informacione sisteme i tehnologije na UDG.

Gosti su imali priliku da upoznaju crnogorskiju kulturu i potencijal za biznis. Studenti postdiplomskog programa MBA su zaposleni u velikim kompanijama u SAD-u, i pored toga razvijaju sopstvene biznise, što dodatno otvara mogućnosti za sklapanje saradnje, otvaranje dobitnih prilika za posao kako za naše studente koji odu u SAD, tako i za američke studente koji su svojim dolaskom u Crnu

Goru pokazali interesovanje za rad, boravak i saradnju sa ljudima iz Crne Gore.

U okviru trodnevne posete postdiplomci iz SAD-a su imali priliku da prisustvuju predavanju prof. dr Veselina Vukotića, rektora UDG, posete Cetinje, razgovaraju sa Blagotom Radulovićem, pomoćnikom ministra poljoprivrede i ruralnog razvoja, zatim Antonom Jurovickim, uspješnim crnogorskim preduzetnikom u oblasti IT, zatim posete Ambasadi SAD u Crnoj Gori, Centralnu banku Crne Gore, kompaniju „Čelebić“ i „Porto Montenegro“ u Tivtu.

U okviru saradnje ova dva univerziteta slijedi uzvratna posjeta studenata UDG-a kolegama u SAD-u.

O. D.

Sastanak ministarke nauke prof. dr Sanje Vlahović sa rektorkom Univerziteta Crne Gore prof. Radmilom Vojvodić

ZAJEDNIČKI DO KVALITETNIJE NAUČNOISTRAŽIVAČKE DJELATNOSTI

■ POKRENUTE TEME VAŽNE ZA FUNKCIONISANJE SISTEMA VISOKOG OBRAZOVANJA I NAUKE: Ministarka Vlahović i rektorka Vojvodić

uke i biznis sektora, promocijsku preduzetništva i podrške start-up kompanija. Za finansiranje osnivanja tehnološkog parka potrebna je podrška evropskih partnera, a Ministarstvo nauke, ostala resorna ministarstva i UCG mogu formirati konzorcijum za uspješno apliciranje kod evropskih fondova. Ministarstvo nauke je već ostvarilo saradnju sa regionalnim tehnološkim parkom AREA iz Italije, koji bi mogao biti aktivan partner u ovom projektu”, navodi se u saopštenju.

Druga važna inicijativa susreta odnosila se na pronađenje novog modela statističke obrade podataka u vezi sa ulaganjem u nauku i istraživanje, koji bi dao jasniji pregled i preciznije podatke u odnosu na onaj koji je sada aktuelan. Na sastanku se govorilo i o mogućnostima za bolje prepoznavanje ulaz-

ganja u nauku kroz budžet Univerziteta, kao i zajedničkom radu na pospješivanju kvaliteta doktorskih studija. Pokrenuta su i važna pitanja u odnosu UCG i Ministarstva nauke u vezi sa finansiranjem naučnoistraživačke baze bio spona između javne uprave, akademске zajednice i privrede, i mogao bi biti otvoren na prostoru univerzitetskog kampusa, saopšteno je nakon sastanka.

Ovaj projekat značajno bi doprinio podizanju kvaliteta naučnoistraživačke djelatnosti na UCG i otvorio mogućnost za uspostavljanjem konkretnije saradnje akademске zajednice i privrednog sektora.

„Nakon uspostavljanja centra izvrsnosti, otvaranjem tehnološkog parka Crna Gora bi se pridružila evropskoj praksi povezivanja na-

zajedničkom radu na pospješivanju kvaliteta doktorskih studija. Pokrenuta su i važna pitanja u odnosu UCG i Ministarstva nauke u vezi sa finansiranjem naučnoistraživačke djelatnosti, ali i druga teme važne za funkcionisanje sistema visokog obrazovanja i nauke. Zaključeno je da je važno podsticati zajedničke aktivnosti UCG i tog ministarstva kako bi se stvorili preduslovi za jačanje kapaciteta i ulaganje upravo u one oblasti naučnoistraživačkog rada koje su bitne za razvoj države.

Sastanku su prisustvovali i pomoćnik ministra nauke mr Darko Petrušić, sekretar Ministarstva Smiljana Prelević, kao i prorektori UCG prof. dr Živko Andrijašević i prof. dr Predrag Stanišić.

O. D.

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore održana komemoracija povodom smrti dr Zorana Kljajića

BIO JE BORAC ZA SNAŽENJE AKADEMSKOG DUHA

Naučno i stručno mišljenje dr Zorana Kljajića bilo visoko uvažavano u naučnoj javnosti

U Rektoratu Univerziteta Crne Gore (UCG) upriličena je komemorativna sedница povodom smrti dr Zorana Kljajića, naučnog savjetnika u Institutu za biologiju mora, člana Senata i Naučnog odbora UCG.

Rektorka prof. Radmila Vojvodić kazala je da smo u dr Zoranu Kljajiću imali nepokolebljivog pristalicu u borbi za snaženje akademskog duha i reputacije UCG. „Zauzimao je uvijek jasan i argumentovan stav, istinoljubiv, pravičan, otvoren i didaktičan, a iz takvog stava stajao je prilježan i sistematičan rad – stajali su, zapravo, mjerljivi naučni rezultati“, istakla je rektorka.

Ona je naglasila da je dr Kljajić pripadao onim naučnicima koji ne vrednuju sebe u nauci, nego naučni i istraživački duh u sebi.

Dr Mirko Đurović, direktor Instituta za biologiju mora, podsetio je na bogat naučnoistraživački rad dr Kljajića, koji obuhvata više 50 naučnih radova, od kojih 32 u časopisima od međunarodnog značaja, i preko 105 saopštenja na međunarodnim i domaćim naučnim skupovima i simpozijumima.

„Izuzetnom posvećenošću prilazio je svakom poslu, sagledavao je radne zadatke studiozno i kompleksno. Zbog takvog odnosa prema radu i rezultatima njegovih istraživanja bili su precizni i argumentovano elaborirani. To je bio razlog što je naučno i stručno mišljenje dr Zorana Kljajića bilo visoko uvažavano u naučnoj javnosti, a njegovi stručni stavovi doprinijeli su rješavanju mnogih ekoloških problema“, istakao je dr Đurović.

Prof. dr Vladimir Pešić, predsednik Naučnog odbora UCG, poručio je da bi od naučnika kakav je bio dr Kljajić trebalo svi da uče, prije svega o strasti za naukom, akademskoj

hrabrosti, ali i upornosti u borbi za dostizanje visokog kvaliteta u nauci.

Savjetnik na Institutu za biologiju mora dr Aleksandar Joksimović rekao je da su rad, zalaganje i vedar duh dr Kljajića služili kao uzor, a mladi ljudi koje je obučavao nastavice da njeguju naučne principе za koje se zalagao.

Zoran Kljajić doktorirao je u oblasti hemijskih nauka na Univerzitetu u Beogradu, a od 1982. godine angažovan je na Institutu za biologiju mora, где je 1996. godine izabran za naučnog savjetnika. Bavio se hemijom mora, okeanografijom, ekologijom mora, hemijom prirodnih proizvoda, biohemijom. Autor je i koautor velikog broja studija, elaborata i stručnih mišljenja iz oblasti zaštite mora. Bio je član Senata od 2010. godine, kao i član Naučnog odbora Univerziteta Crne Gore. U periodu od 1999. do 2000. godine bio je zamjenik ministra za nauku SRJ.

O. D.

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović boravila u Oslu

PROŠIRENJE SARADNJE U OBLASTI NAUKE I ISTRAŽIVANJA

PODRŠKA IZGRADNJU LABORATORIJA I SIMULATORA ZA POMORSTVO I NAUČNOG PARKA U KOTORU:
Ministarka Vlahović u Oslu

Ministarka nauke prof. dr Sanja Vlahović razgovarala je u Norveškoj sa visokom savjetnicom za Jugistočnu evropu tamošnjeg Ministarstva inostranih poslova Kamilom Rosak o nastavku saradnje na projektu HERD, kojim Vlada te zemlje finansira laboratorije i simulatore na Univerzitetu Crne Gore, Fakultetu za pomorstvo, u iznosu od oko 1.5 miliona eura.

Sastanku su prisustvovali dekani institucija iz Norveške i sa Univerziteta Crne Gore, koji primjenjuju ovaj projekt i koji su prezentirali svoju namjeru da ove savremene laboratorije i trening cent-

tar sa simulatorima u Kotoru, prerastu u manji naučno-tehnološki park u okviru nastavka finansiranja ovog projekta, navodi se u saopštenju Ministarstva nauke.

Zaključeno je da je do sadašnja saradnja izuzetno uspješna i da se može očekivati proširenje na nove sadržaje. Crnogorska strana predložila je da u najkraćem roku napravi prijedlog u vezi sa prostornim i ostalim preduslovima za izgradnju novih kapaciteta u Kotoru, kako bi norveška Vlada razmislila prijedlog nastavka projekta i dodatnih investicija.

Već postojeći značajni projekti iz oblasti nauke i viso-

Na Univerzitetu Crne Gore predstavljeni IPA konkursi za dodjelu malih i srednjih grantova za jačanje veza između nauke i privrede

ZA ISTRAŽIVANJA I INOVACIJE OKO 750 HILJADA EURA

Sa prezentacije u Rektoratu

Ministarstvo nauke i finansija i Delegacija EU u Crnoj Gori predstavili su u Rektoratu Univerziteta Crne Gore Konkurs za dodjelu malih i srednjih grantova za jačanje veze između akademskog sektora i privrede. Konkurs se realizuje u okviru IPA IV Operativnog programa za razvoj ljudskih resursa.

To je bila prilika da se velikom broju zainteresovanih za učešće na konkursu predstave mogućnosti korišćenja sredstava prepristupne pomoći EU, kao i mehanizmi i procedure za prijavljivanje na konkurs.

Načelnica Direkcije za međunarodne programe i evropske integracije Ministarstva nauke mr Smilja Kazić Vučić govorila je o IPA IV komponenti i Operativnom programu za razvoj ljudskih resursa. Ona je istakla značaj međuresorne saradnje, kao i saradnju sa Delegacijom EU na pripremi ovog programa.

Pravo učešća na konkursu imaju naučno-istraživačke institucije, mikro, mala i srednja preduzeća, visokoobrazovne institucije, nevladine organizacije, Unija poslodavaca, udruženja zaposlenih, sindikati, centri izvrsnosti i naučno-tehnološki parkovi.

„Za realizaciju ovog konkursa opredijeljeno je 749.442 eura. Minimalan iznos granta je

3.000 eura, a maksimalan 25.000, pri čemu je učešće korisnika granta 10 posto od iznosa koji mu bude odobren. Prednost pri dodjeli sredstava imaće tržišno orijentisana istraživanja i inovacije, unapređenje i inoviranje postojećih tehnoloških procesa, proizvoda i usluga, dizajn i širenje inovativnih formi u organizaciji rada, povećanje kapaciteta u tehnološkom razvoju i inovacijama, kao i transfer znanja i inovativnih vještina između akademskog sektora i preduzeća“, objasnila je Vučićeva.

Cilj dodjele grantova je jačanje inovativnih kapaciteta visokog obrazovanja, istraživanja i privrede, unapređenje transfera znanja između akademskog i privrednog sektora i razvoj inovativnih vještina, proizvoda i usluga. Prioritet imaju oblasti: energija, ICT, medicina i zdravlje, održivi razvoj i turizam, te poljoprivredu i hrana.

U ime Ministarstva finansija, Katarina Živković, načelnica u Direktoratu za finasiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (CFCU), prezentovala je ulogu tog sektora, kao ugovornog tijela u realizaciji ovog programa, odgovornog za procedure prijavljivanja, ugovaranja i finansiranja granta.

O. D.

U Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti prof. dr Ilber Ortajli održao predavanje „Otomanska politika prema Crnoj Gori“

CRNA GORA NIJE BILA KLASIČNA OBLAST OTOMANSKOG CARSTVA

U istoriografskim izvorima navedeno je da Rusija nema pravo da vlada i upravlja životom i odlukama crnogorskih vladika i organizacija države i crkve, nije dio ruske crkve. Takođe i da postoji jasna razlika između Crne Gore i Srbije, a posebno kad su u pitanju odnosi sa Rusijom i Austrijom

Profesor istorije na Univerzitetu Galatasaray dr Ilber Ortajli održao je u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti (CANU) predavanje na temu „Otomanska politika prema Crnoj Gori“.

On je istakao da za proučavanje odnosa sa Crnom Gorom uopšte nema dokumenata za XIV vijek dok za XV i XVI ima malo. „Crna Gora nije bila klasična oblast Otomanskog carstva, jer je imala široku autonomiju. Tada su postojala brojna plemena koja su imala krvnu osvetu, a otomanska vlada tu nije mogla da se mijesha“, naveo je Ortajli.

„Na kraju XIV vijeka otomansko turško carstvo bilo je tzv. Balkansko carstvo. Uz region koji su kontrolisali oko Mramornog mora, dijela egejske obale, kompletno Trakije, bili su u prlici da po drugi put pripoe i sadašnji Solun, bugarsku i trnovsku oblast i istočnu Srbiju nakon Kosova. Tada su počeli da mijenjaju et-

ničku strukturu ovog područja“, ukazao je Ortajli izluči kratak pregled istorije Balkana.

„Ako pročitate neke istoriografske izvore iz XIII vijeka u nekim od njih se vidi da je postojalo dosta negativnih kontakata između Crne Gore i Rusije. Navedeno je da Rusija nema pravo da vlada i upravlja životom i odlukama crnogorskih vladika i organizacija države i crkve, nije dio ruske crkve. Navodi se i da patrijarh u Istanbulu nije bio na čelu crkve kad su u pitanju obredi ali i da nije upravljao ni finansijskim sistemom i vlasništvom crkve. Još jedan vrlo bitan izvor je djelo ‘Dalmacija i Crna Gora’, autora Vihlema Antolpolidona iz 1849. godine u kojem stoji da postoji jasna razlika između Crne Gore i Srbije a posebno kad su u pitanju odnosi sa Rusijom i Austrijom. Iz toga možemo videti da je Crna Gora vrlo fleksibilni dio otomanskog car-

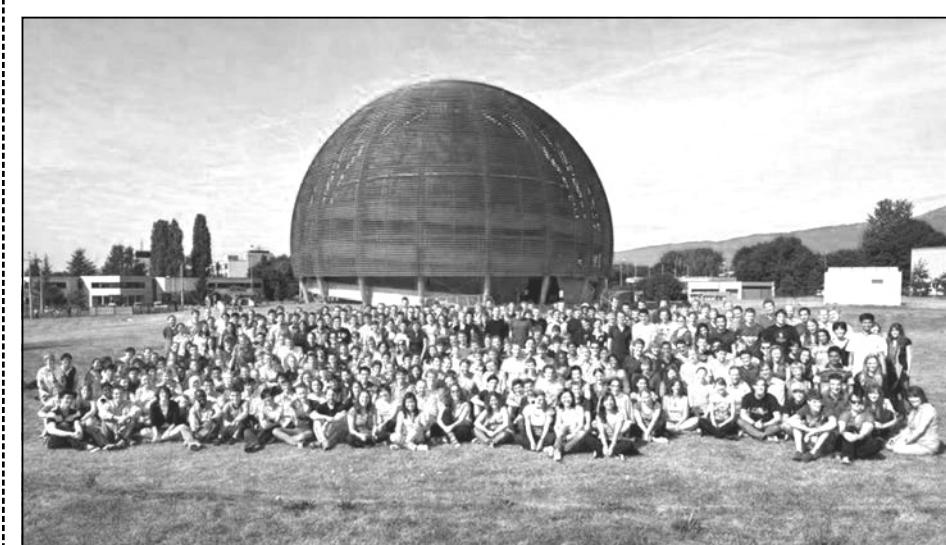
stva. Od Zete je nastala Mala Crna Gora koja je 1640. godine imala oko 8.000 građana koji su plaćali porez. Jedina dužnost ovog vladikata bila je da podrži otomansku vojsku protiv napada iz Venecije i da sprječi napade u Podgorici. Ottomanska vlast je bila prisutna isključivo kao simbol prisustva otomanskog carstva. Nakon revolucije mladih Turaka, Crna Gora je bila jako uporište tog odnosa“, kazao je, uz ostalo, prof. Ortajli.

Inače, prof. Ortajli je član Upravnog odbora Komisije za međunarodne osmanske studije i član evropskog centra za iranistiku. Imao je predavanja na Oksfordu, Kembridžu, zatim univerzitetima u Beču, Parizu, Moskvi, Rimu, Minhenu. Učestvovao je na brojnim naучnim konferencijama, a u stranim i domaćim međunarodnim časopisima objavio veliki broj radova.

O. D.

Studenti Univerziteta Crne Gore učestvovali na Studentskoj ljetnjoj školi u CERN-u

MARKO PETRIĆ I VLADIMIR PEJOVIĆ U SVJETSKOM CENTRU NAUKE

RAZMJENA ISKUSTAVA NAJBOLJIH STUDENATA SVIJETA: Učesnici Ljetne škole

Marko Petrić i Vladimir Pejović, studenti treće godine Prirodnno-matematičkog, odnosno Elektrotehničkog fakulteta Univerziteta Crne Gore pohađali su dva mjeseca tokom ljeta u CERN-u (Evropska organizacija za nuklearna istraživanja) Studentsku ljetnju školu, koja se tradicionalno održava u tom svjetskom centru nauke. Škola je obuhvatala teoretsku obuku, učešće na radionicama, seminarima, izložbama, eksperimentalni rad i predstavljanja je veliko iskustvo za mlade naučnike iz Crne Gore, ne samo zbog znanja koje su stekli, već i kontakata koje su ostvarili sa najboljim studentima iz cijelog svijeta.

Crnogorski predstavnici izabrani su na konkurs koji je raspisalo Ministarstvo nauke na osnovu Ugovora o saradnji između Crne Gore i CERN-a o naučnoj i tehničkoj saradnji u oblasti visokenergetske fizike, saopšteno je iz tog ministarstva.

U CERN-u je tokom jula boravila i profesora Srednje ekonomsko-ugostiteljske škole u Nikšiću Jasna Perović Bajović, koja je izabrana na konkursu Ministarstva nauke za „Program za profesore fizike srednjih škola CERN 2015“. Program za profesore fizike srednjih škola trajao je tri sedmice i bio je namijenjen profesorima srednjih škola koji žele da unaprijede svoja znanja iz oblasti fizike čestica, odgovarajućih tehnologija i ostalih pitanja iz tih oblasti.

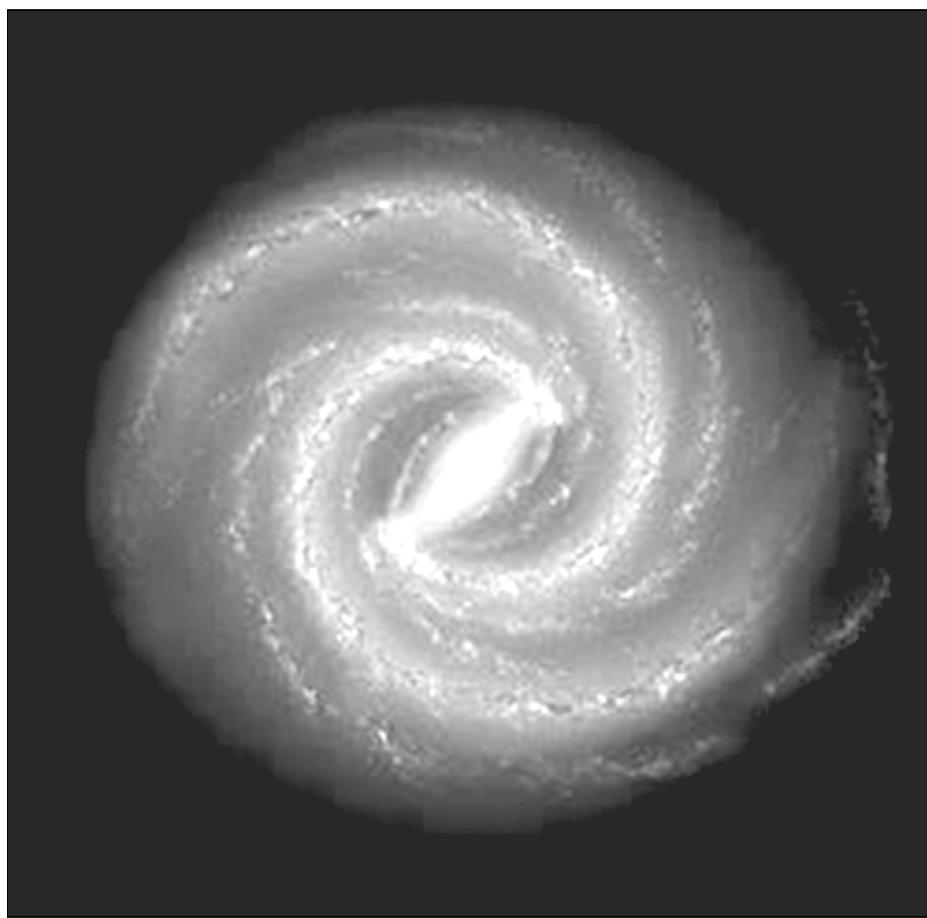
Saradnja Ministarstva nauke i CERN-a biće nastavljena kroz festival „Otvoreni dani nauke“ jer je taj naučni centar ove godine glavni partner manifestacije, što će omogućiti posjetiocima da kroz izložbe, radionice i predavanja bliže upoznaju sa aktivnostima najvećeg naučnog centra na svijetu.

O. D.

25

Prosjetni rad

SEPT.
2015
BROJ
37

Mliječni put

Piše: Vojislav Budo Gledić

Na nebu se tokom vremena i tamnih noći, bez mjesecine i daleko van vještice svjetlosti, može vidjeti iskrzani bjeličasti pojas različite širine koji se prostire preko čitavog neba, od horizonta do horizonta. Ovaj neobični svjetlucavi nebeski luk izaziva je pažnju drevnih posmatrača, a stari Grci su mu dali ime Galaksija, što prevedeno znači Mliječni put. U našem narodu ima i naziv Kuvanova slama. Prema legendi, to je zapravo prosuto majčinsko mlijeko najmoćnije grčke boginje Here, supruge (i sestre) vrhovnog olimpijskog boga Zevsa, koja je otkrila jedan lukavi pokušaj svoga muža prilikom dojenja Herakla (Herkula),

najvećeg narodnog heroja stare Grčke.

Vrhovni bog Zebras je, naime, htio svoga vanbračnog sina Herakla, dobijenog preljubom (što je on pokatkad radio mijenjajući svoj pravi božanski lik u druge oblike) sa smrtnom ženom da učini besmrtnim bićem, inače, privilegijom koja je pripadala samo bogovima. Postoji nekoliko verzija starog mita o tom događaju, a kao Heraklova majka se navode Alkamen, Eglejtija i Galintijada. Kada je Hera htjela da podobje dijete (koje je podmetnuo Zebras), instinktivno je osetila prevaru pa je naglo povukla dojku iz djetetovih usta tako da se mlijeko prosulo po nebu iz čega je nastala Galaksija koja je ostala kao vječiti spomen na taj mitski događaj. Kasnije je Herakle po-

stao najviši ideal grčke junaka moći, pri čemu je izvršio dvanaest junačkih djela da bi mogao da stupi u Euristiju službu.

Centralno tijelo našeg planetarnog sistema – Sunce – samo je jedna od ogromnog broja od oko 300 milijardi zvijezda koje obrazuju posebnu kosmičku tvořevinu ili, kako se to slikovito kaže, džinovsko kosmičko ostrvo. Kada se uporedi sa drugim zvijezdama, naše Sunce predstavlja samo jednu od običnih, prošenih zvijezda kojih samo u našem daljem susjedstvu ima na milione i milijarde. Za razliku od narodnog vjerovanja, pretočenog u legendarnu priču o porijeklu Galaksije od Herinog mlijeka, antički astronom Klaudije Ptolomej (85–160), daje upe-

Zanimljiva astronomija IV

DŽINOVSKI MLJEČNI PUT

Danas je poznato da je Mliječni put zvjezdano ostrvo koje ima oblik dvostruko ispuštenog sočiva. Centralni dio je laptastog oblika čiji prečnik iznosi oko 12.000 svjetlosnih godina, da bi se potom smanjivao prema periferiji. Centar Galaksije se nalazi u smjeru sazvježđa Strijelac, ali se ne vidi jer je zaklonjen ogromnom količinom zvijezda, prašine i gasa. Inače, u središtu se nalazi masivna crna rupa oko koje se vrši rotacija čitavog sistema. Iz centralnog laptastog oblika izdvajaju se krakovi koji se spiralno obavijaju

čatljivi opis Mliječnog puta na sljedeći način: „Mliječni put nije krug nego pojasi bijel kroz mlijeko odakle mu i potiče ime. Ali taj pojasi nije pravilan, već se mijenja i po širini i po boji. Na nekim se mjestima čak dijeli u dvije grane, što svako može sa malo pažnje zapaziti.“ Svi stari narodi su imali svoje legende o tome šta predstavlja i kako je nastao ovaj neobični svjetlucavi pojasi nebeske sfere.

Prava priroda Mliječnog puta počela je da se razvija od vremena Galilea Galileja (1564–1642) koji je prvi svojim durbinom 1609. godine video da se bijela iskrzana pozadina „rastura“ u bezbroj majušnih zvijezda. Čak je i na tamnim mjestima, na kojima se golim okom ne vidi nijedna zvijezda, one mogu zapaziti u velikom broju. Njemu je jasno bilo da se tu radi o „bezbrojno masi“ zvijezda koje sačinjavaju Mliječni put. Sa usavršavanjem optičkih instrumenata sve bolje i pouzdanije se sakupljalo znanje o Mliječnom putu i njegovom sastavu. Posebno ga je detaljno posmatrao slavni engleski astronom-amater Viljem Heršel (1738–1822), poznat kao otkrivač sedme planete Urana 1781. godine. On je samostalno napravio džinovski teleskop pomoću kojeg je načinio veliki broj fundamentalnih otkrića tako da se smatra osnivačem zvjezdane astronomije. Bio je uvjeren da je Galaksija jedno ogromno kosmičko ostr-

vo u čijem središtu se nalazi Sunce. Dalja ispitivanja, pomoću sve jačih i preciznijih astronomskih instrumenata, tokom 20. vijeka, postepeno su otkrivala pravu prirodu Galaksije (koja se piše sa velikim početnim slovom „G“ da bi se razlikovala od drugih sličnih objekata).

Početkom 20. vijeka je astronom Harlow Šepli (1885–1972) u SAD izvršio je prva mjerena veličine Mliječnog puta. Utvrdio je da se radi o ogromnom sistemu, pri čemu je naše Sunce od centra Galaksije udaljeno oko 32.000 svjetlosnih godina. Dvadesetih godina 20. vijeka američki astronom Edvin Habi (1889–1953) utvrdio je da je Maglina Andromeda u stvari veliki galaktički sistem koji je udaljen oko 750.000 svjetlosnih godina od Sunca (dan je poznato da je ta udaljenost oko 2,3 miliona svjetlosnih godina). Habi je takođe odredio rastojanje još nekih galaksija i utvrdio njihov izgled, kao i činjenicu da se udaljavaju brzinama saobrazno njihovom odstojanjem. Kasnija mnogobrojna ispitivanja su pokazala pravu prirodu Mliječnog puta. Galaksija je sačinjena ne samo od zvijezda, nego i drugih ogromnih, složnih i neobičnih objekata.

Danas je poznato da je Mliječni put zvjezdano ostrvo koje ima oblik dvostruko ispuštenog sočiva. Centralni dio je laptastog oblika čiji prečnik iznosi oko 12.000 svjetlosnih godina, da bi se potom smanjivao prema

periferiji. Centar Galaksije se nalazi u smjeru sazvježđa Strijelac, ali se ne vidi jer je zaklonjen ogromnom količinom zvijezda, prašine i gasa. Inače, u središtu se nalazi masivna crna rupa oko koje se vrši rotacija čitavog sistema. Iz centralnog laptastog oblika izdvajaju se krakovi koji se spiralno obavijaju. Sunce se nalazi u jednom od tih galaktičkih krakova. Čitav ovaj sistem se, poput kotura (ili točka), okreće oko sopstvene ose, pri čemu jedan puni obrat traje 225 miliona godina. Ovaj vremenski period se naziva „kosmička godina“. Sunce se, zajedno sa svojim sistemom planeta i drugih članova, okreće oko centra Galaksije brzinom od oko 220 km/sekcija. Mliječni put je prečkasta spiralna galaksija koja je član Lokalne grupe galaksija od 46 članova.

Obično se smatra da je Galaksija, iako je džinovskih razmjera, jedan od najvećih takvih kosmičkih sistema, što je naučna zabluda. Ovo kosmičko ostrvo je samo jedna od prošenih galaksija, jer od nje ima i mnogo većih, ali i, naravno, znatno manjih sličnih kosmičkih objekata. Mliječni put se vizuelno produžava i ispod horizonta tako da obavija čitavu nebesku sferu obrazujući zatvoreni kružni pojas različite širine. Centralna linija tog pojasa skoro se poklapa sa velikim krugom na nebeskoj sferi. Taj centralni krug je nagnut u odnosu na nebeski ekvator pod uglom od oko 60 stepeni.

ZANIMLJIVA FIZIKA (13)

PITANJA I ODGOVORI

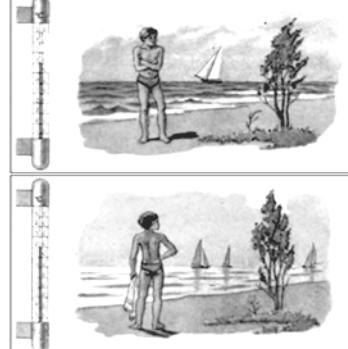
121. Řeđe je veća srednja brzina uređenog kretanja elektrona: u niti „upaljene“ sijalice ili u provodniku kojim je sijalica priključena na električno kolo?

122. Može li potencijalna energija tačkastog nanelektrisanja u električnom polju ostati nepromjenjena ako se to nanelektrisanje pomjera?

123. Pod dejstvom sile intenziteta $1/N$ materijalna tačka se pomjeri za 1 m . Koliki je rad pri tome izvršen?

124. Pri pomjeranju tijela od pola prema ekuatoru mijenja se sila teže na tijelu. Da li se pri tome promjeni i položaj težišta tijela?

125. Kojem dječaku (na slici) je hladnije i zašto?

126. Može li se materijalna tačka okretati oko ose ako ni jedna sila, koja djeluje na tu tačku, nije usmjerenja prema osi?

127. Cigla leži na dasci. Hoće li se promjeniti pritisak cigle na dasku kada se jedan kraj daske počne polako podizati?

128. Pritisak svjetlosti je veći na površ koja je više odbija. Kako to objašnjavate?

129. U podne se lik Sunca u mirnoj vodi može posmatrati bez žmirkanja. Ali, ujutru i preveče je pri vedrom nebu ovaj lik zasljepljujuće jak. Objasnite ovu pojavu.

130. Staklo dobro provodi zvučni talas. Zbog čega se onda, zatvaranjem prozora, može značajno smanjiti jačina zvuka sa ulice?

Odgovori na pitanja iz prošlog broja

111. Učvrstite kugle B i C za odvojene podloge od izolatorskog materijala. Zatim postavite ove dvije kugle tako da se dodiruju, a kuglu A približite kugli B . Na kraju, odmaknite kugle B i C .

112. Gravitaciona sila se s udaljavanjem od Zemlje smanjuje od mg_0 do nule. Zbog toga se težina

tijela u raketni smanjuje od $2mg_0$ na površi Zemlje do mg_0 u beskonacnosti.

113. Prilikom isparavanja, tečnost napušta molekuli najvećih kinetičkih energija. Slijedi, srednja vrijednost kinetičke energije molekula koji su ostali u tečnosti smanjuje se, a temperatura tečnosti snizi.

114. Ukupna mehanička energija satelita je negativna, a potencijalna energija mu ima veću apsolutnu vrijednost od kinetičke.

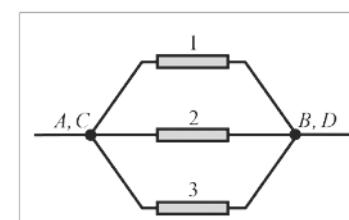
115. Prije će stići sportista koji je bliži obali, jer je tamo brzina toka tijeku manja uslijed trenja vode o obalu.

116. Pošto su gornja i donja granica kola jednakne, onda ovo kolo možemo pojednostaviti. Zbog simetrije kola potencijali tačaka A i B su jednakni.

Napon na pločama kondenzatora, uključenom između te tačaka A i B , jednak je nuli. Slijedi, kondenzator kapaciteta C_2 nije nanelektrisan i može se odstraniti iz kola (tada na njegovom mjestu odstaje prekid), a pri tome se neće promijeniti kapacitet seta kondenzatora.

Poslije toga, jednostavno je izračunati da je kapacitet čitavog seta kondenzatora $C_0 = C_1$.

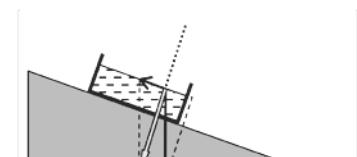
117. Pošto su tačke A i C , kao i tačke B i D , međusobno povezane provodnikom, njihovi potencijali su jednakni: $\varphi_A = \varphi_C$ i $\varphi_B = \varphi_D$. Povezivanjem ovih tačaka, dobija se ekvivalentna shema:

$$\text{Slijedi, } R_{ek} = \frac{R}{3}.$$

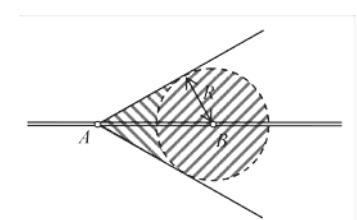
118. Voda može da se podigne u dovoljno tankoj cijevi, ali ne može da ističe iz nje jer je zadržavaju iste sile površinskog napona, koje su je podigli u cijevi.

119. U (neinerjercijalnom) sistemu referencijske, koji je vezan za sud, osim „običnih“ sila interakcije dodaje se i tzv. inerjercijalna sila, koju se može posmatrati kao „dopunska“ sila teže. Tada se težnost kreće u polju „gravitacione sile“ s novim ubrzanjem sile teže g_N (slika) i slobodna površ težnosti je normalna na ovaj vektor. Prema tome, površina slobodne težnosti je paralelna strmog ravni.

120. Neka se autobus u početnom trenutku nalazi u tački A , tačka B je proizvoljna tačka na ulici ispred autobusa. Ako je autobusu potrebno vrijeme T da bi stigao u tačku B , onda čovjek ne smije biti na većem rastojanju od R . (Jasno je da je dužina R jednaka proizvodu brzine čovjeka i vremena T .)

Konačno, zaključak je da traženo geometrijsko mjesto tačaka ima oblik išrafirane figure na slici.

Ugao koji ograničava figuru je od 60° (jer je brzina autobusa dva puta veća od brzine čovjeka), a poluprečnik kruga je R .

Priredio:
Radovan Ognjanović

Dukljanska akademija nauka i umjetnosti raspisala oglas za prijem novih članova

PODMLAĐIVANJE NOVIM ZASLUŽNIM ČLANOVIMA

Dukljanska akademija nauka i umjetnosti (DANU) raspisala je oglas za prijem novih članova u odjeljenjima jezika i književnosti, društvenih nauka, umjetnosti, kao i prirodno-matematičkih i tehničkih nauka. Kako je saopšteno iz te institucije u svakoj odjeljenju biće primljena po tri vanredna i dva dočasnica člana.

Za redovnog člana DANU odjeljenja dočasno mogu predložiti naučnike ili umjetnike koji su crnogorski državljanini sa prebivalištem u Crnoj Gori, čiji rezultati u naučnom ili umjetničkom stvaralaštvu imaju izuzetan značaj za crnogorskiju nauku i umjetnost.

Kandidati mogu predlagati institucije i društva nauke i umjetnosti, visoke prosvjetne ustanove i srodrne organizacije. Kandidati mogu predlagati i redovni članovi DANU. Predlagajući kandidata su dužni da uz recenziju dostave saglasnost kandidata, bio-bibliografiju, spisak važnijih publikovanih rada iz oblasti nauke i umjetnosti, odnosno popis samostalnih izložbi, muzičkih i pozorišnih

izvedbi. DANU će izabrati počasne i inostrane člane, istaknute stvarače iz Evrope i svijeta, koji doprinose ugledu Crne Gore i njene multikulture", navodi se u saopštenju.

Konačnu odluku o izboru kandidata donće Izborna skupština DANU, a rezultati će biti objavljeni u roku od dva mjeseca od dana zaključenja oglasa.

"Redovni članovi DANU, njeni utemeljitelji, u skladu sa stavovima Vanredne skupštine i Predsedništva DANU, smatraju da je Akademija svojim naučnoistraživačkim rezultatima i društvenim angažmanom dala dosta dobiti u procesu oslobađanja od nasljedene i importovane mitomanije, jačanju ljudskih prava i identitetskih vrijednosti i obnovi punе crnogorske državne nezavisnosti. DANU je potrebna Crnoj Gori i zato je u ovom trenutku nužno njeno podmlaćivanje novim zasluznim članovima", dodaje se u saopštenju.

Oglas je otvoren do sredine septembra.

O. Đ.

U CANU predstavljen rad na projektu „Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika“

POSLIJE 15 RADNIH NEĐELJA OBRAĐENE 5.673 ODREDNICE

Prof. dr Rajka Glušica, redaktor Rječnika, istakla je da je značaj Rječnika neprocjenjiv za crnogorskiju kulturu i društvo i da se dnevno obraže 73 odrednice. Ukoliko se nastavi tim tempom prvi tom rječnika može se očekivati do kraja ove godine

Akademik prof. dr Nenad Vuković

BOGATA GRAĐA KAKO ZA PRAĆENJE RAZVOJA CRNOGORSKOG JEZIKA TAKO I ZA KULTURNU STRATIFIKACIJU CRNE GORE

Akademik Vuković podsetio je na fazu realizacije ovog projekta, naglašavajući da je rad na izradi počeo 2011. godine, te da je intenziviran nabavkom savremenog namjenskog softvera kreiranog u skladu sa lingvističkim zahtjevima crnogorskog jezika.

Ugledajući se na primjere iz Europe koja pruža dobar primjeri brige o nacionalnim kulturnim vrijednostima, CANU je odlučila da se u Institutu za crnogorski jezik i književnost „Petar II Petrović Njegoš“ usredstvimo na realizaciju jednog od najznačajnijih projekata, a to je „Rječnik crnogorskog narodnog i književnog jezika“. Realizacija ovog projekta uključivala je planiranje faza i aktivnosti, budući da u Crnoj Gori ne postoji leksikografska tradicija. Jedna od faza bila je preciziranje principa odabira reprezentativne leksike i metodologije njene leksikografske obrade. Predsedništvo CANU je 2011. godine, kao savjetodavno i nadzorno tijelo formiralo Savjet za izradu Rječnika. Njeni članovi su istaknuti stručnjaci iz različitih naučnih oblasti i oni prate rad na projektu, donose odgovarajuće odluke i pružaju sugestije. Na osnovu njihovih preporuka izrađen je Izvornik za Rječnik crnogorskog književnog i narodnog jezika, koji je obuhvatio djela iz različitih stručnih oblasti i disciplina, ali i reprezentativna ostvarenja crnogorskog književnog. Građu obuhvaćenu Izvornikom, čini ukupno 421 jedinica, podijeljena po oblastima, što omogućava stvaranje baze podataka i kreiranje posebnih rječnika u okviru svake oblasti. Taj materijal će predstavljati elektronsku bazu crnogorskog jezika koja će, zajedno sa Rječnikom, predstavljati veliki doprinos crnogorskoj kulturi“, objasnio je akademik Vuković. Prema njegovim riječima, ovaj korpus može inicirati i neka nova istraživanja i leksičkografske poduhvate, a nesporno je i da će istoričari jezika, dijalektolozi, etnolozi, kulturolozi u ovom korpusu naći bogatu građu kako za praćenje razvoja crnogorskog jezika tako i za kulturnu stratifikaciju Crne Gore.

Crnogorska akademija nauka i umjetnosti organizovala je prezentaciju rada na projektu „Rječnik Crnogorskog narodnog i književnog jezika“, o kojem su govorili akademik prof. dr Nenad Vuković, prof. dr Rajka Glušica i dr Jelena Bašanović Čečović. Akademik Vuković podsetio je na fazu realizacije ovog projekta, naglašavajući da je, rad na izradi počeo 2011. godine, te da je intenziviran nabavkom savremenog namjenskog softvera kreiranog u skladu sa

lingvističkim zahtjevima crnogorskog jezika. Prof. dr Rajka Glušica, redaktor Rječnika, istakla je da je značaj rječnika neprocjenjiv za crnogorskiju kulturu i društvo i da se dnevno obraže 73 odrednice. Poslije 15 radnih neđelja obrađene su 5.673 odrednice. Ukoliko se nastavi tim tempom prvi tom rječnika može se očekivati do kraja ove godine.

Dr Jelena Bašanović Čečović predstavila je neke od rezultata dosadašnjeg rada. Ona smatra da način leksikografske obrade rječničke građe, koji je predočen reprezentativnim primjerima, upućuje na zaključak da je lingvistička konceptacija Rječnika njegova primarna odlika, te da je angažovanje obradivača istačanog jezičkog stila i sistematičnost u poslu bilo nužnost u ovoj fazi rada. Prema njenim riječima, prilikom utvrđivanja jedinstvene metodologije vodilo se računa i o ekonomičnosti leksiko-

Počela izgradnja inovaciono-preduzetničkog centra „Tehnopolis“ u Nikšiću

POVEZIVANJE NAUKE I BIZNIS SEKTORA

Minstarka nauke prof. dr Sanja Vlahović, predsednik opštine Nikšić Veselin Grbović i direktor Direkcije javnih radova Žarko Živković obišli su inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“ u Nikšiću. Time je obilježen početak radova na izgradnji ovog objekta koji treba da doprinese povezivanju nauke i biznis sektora, što je jedan od strateških ciljeva resora nauke. Projekat realizuje Ministarstvo nauke uz podršku Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore, Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva informaciono društvo i

telekomunikacije i Opština Nikšić.

Iz Ministarstva nauke podsećaju da je Direkcija javnih radova potpisala Ugovor o građenju sa konzorcijumom: „Novi Volvox“ doo Podgorica i „Tehnogradnja“ doo Pljevlja. Vrijednost ugovora je 1.664.867,89 eura, a rok za završetak ugovorenih radova je osam mjeseci. Stručni nadzor radova vrši konzorcijum „Arhiplan CG“ doo Podgorica, „Planplus“ doo Podgorica, „Ing Invest“ doo Danilovgrad i „Lars fire“ doo Podgorica.

Inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“ di-

rektno će doprinijeti stavljanju nauke i inovacija u funkciju privrednog razvoja, koji će omogućiti osnivanje inovativnih malih i srednjih preduzeća i smanjenje nezaposlenosti, sa ciljem usmjeravanja mladih u preduzetništvo i stvaranje nove vrijednosti kroz inovacije. Objekat će raspolagati prostorom za razvoj malih, srednjih i mikro preduzeća, start up kompanija, a sadržće i laboratoriju za biohemiju, laboratoriju za industrijski dizajn, moderni data centar, multimedijsalu i internet kafe.

O. Đ.

Prof. dr Vesna Kilibarda održala predavanje „Njegoš i Trst“ u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti

ZNAČAJ TRSTA ZA NJEGOŠA BIO JE NEMJERLJIV

„Bilo mi je zanimljivo da ga kao ličnost, kao pjesnika i vladiku, situiram u mnogo manje proučavani jadranski i mediteranski kontekst kome je on suštinski pripadao i na koji je bio najviše neposredno i neprekidno upućen, kako u ličnom životu, tako i u vladarskom djelovanju“, kazala je prof. dr Vesna Kilibarda

Prof. dr Vesna Kilibarda

27

Prosvođeni rad

SEPT. 2015

BROJ

37

„U Njegoševom životu imao je poseban značaj i za njega se vezuju, ne samo neki zanimljivi momenti, kao što ćemo vidjeti iz njegovog života i pjesničkog rada, nego i činjenica da je najznačajniji broj njegovih napisâ, nastalih za života i neposredno poslije smrti, objavljen upravo u ovom gradu ili je bar presudno vezan za njegov boravak u njemu. U Trstu su Njegoša sručano dočekivali, kako austrijski zvanici, jer je grad bio pod njihovom vlašću, tako i tzv. ‘našijevci’ iz vrlo brojne ilirske i južnoslovenske zajednice, sa kojima se Vladika prilikom prvog dolaska u Trst upoznao i od kojih su mu pojedini postali povjerenici za razne poslove do kraja njegovog života. Upoznao se takođe i sa znamenitim predstavnicima italijanskog kulturnog i književnog života, na koje je Njegoševa pojava ostavila snažan i upečatljiv utisak“, navela je, uz ostalo, Kilibarda.

O. Đ.

jim trendovima u oblasti korpusne lingvistike i kompjuterke leksikografije.

„Svaki rječnik, kao publikacija koja sistematski bilježi i tumači veći ili manji dio fonda riječi jednog jezika, ima rječničke članke i lijevu i desnu stranu tog članka. Shodno leksikografskim pravilima, i u Akademijom Rječniku na lijevoj strani članka su odrednice – riječi koje se navode u osnovnom obliku (nominativu jednine ili množine kod imenskih riječi, obliku infinitiva kod glagola i jedinom obliku kod ne-promjenljivih riječi), izlazu se azbučnim redom, jer je izdanie Rječnika ciriličko, i koje se definisu po utvrđenim prin-

cipima obrade. Desnu stranu rječničkog članka čini tekst sa gramatičkim i semantičkim podacima o riječi koja se definiše, primjeri njene upotrebe sa obaveznim navođenjem izvora odakle je primjer preuzet. Akcenatskom, gramatičkom i semantičkom obradom odredničkih riječi, uz navođenje reprezentativnih primjera upotrebe, zaokružiće se rad na Rječniku crnogorskog narodnog i književnog jezika, a leksikografskom obradom građe, koja trenutno sadrži preko 90.000 leksema, daće se prvi cjeloviti prikaz leksičke složnosti i slojevitosti crnogorskog jezika“, objasnila je dr Bašanović Čečović.

Š. B.

PRIRUČNIK ZA OBRADU ODREDNICA U RJEČNIKU

Na osnovu savremenih saznanja iz leksičkologije i leksikografije, u Institutu za jezik i književnost „Petar II Petrović Njegoš“ CANU, sastavljena su pravila i principi leksikografske obrade rječničke građe i ponuđeni ogledni primjeri leksikografskog opisa za sve vrste riječi. Tako je fisionomija rječničkog članka, koja podrazumijeva način navođenja odrednicke riječi, redoslijed informacija koje se tiču pravopisne i gramatičke norme, etimologiju, način određivanja i redanja značenja, što je nesumnjivo najteži dio leksikografskog posla, izbor reprezentativnih primjera, navođenje izvora odakle je primjer preuzet, upotreba tipa slova, zagrada i sl., predočena na Priručniku za obradu odrednica u Rječniku crnogorskog narodnog i književnog jezika, koji je označio početak završne faze u realizaciji trenutno najznačajnijeg projekta CANU.

U Podgorici i još nekoliko crnogorskih gradova održan Evropski festival

ČUVATI EVROPSKU KULTURNU RASKOŠNOST

Tamara Srzentić, direktorica Direkcije za pristupanje Evropskoj uniji u Euforme Meforeu: Put ka EU podrazumijeva prilagođavanje novim kulturnim vrijednostima, ali i očuvanje autentičnosti i tradicije Crne Gore

Don Edi-Berd, zamjenica Šefa sektora za saradnju Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori: Kultura EU je živopisna i uzbudljiva, ona zadržava jedinstvo u raznolikosti

Dr Đorđe Suhih, predsednik Skupštine Opštine Glavnog grada Podgorice: Evropski festival predstavlja nastavak priče o međukulturalnom dijalogu, ljudskoj kreativnosti, civilizacijskom i evropskom blagu

U Podgorici, ali i drugim crnogorskim gradovima, održan je Evropski festival, manifestacija koja za cilj ima da promoviše kulturne vrijednosti velike i raznovrsne evropske porodice. Festival je otvoren koncertom Dragoljuba Đurića i izložbom svjetlosnih instalacija „Metamorfoza“ francuskog umjetnika Ž-

roma Tokera, koja je naročito privukla pažnju najmladih posetilaca.

Malo radosti i poezije

„Nadam se da će ova izložba donijeti malo radosti i poezije“, kazao je tom prilikom Toker.

Zamjenica Šefa sektora za saradnju Delegacije

Evropske unije u Crnoj Gori Don Edi-Berd istakla je da ovaj festival postoji „jer želimo da pokažemo ljudima Crne Gore da Evropska unija ne podrazumijeva samo pregovore, otvaranje poglavlja, akcione planove, već i mnogo više od toga“.

„Kultura EU je živopisna i uzbudljiva, ona zadržava jedinstvo u raznolikosti. Umjetnost Žeroma Tokera ovo savršeno simbolizuje“, kazala je ona.

Napredak je u promjeni

Direktorica Direkcije za pristupanje Evropskoj uniji u Euforme Meforeu Tamara Srzentić ocijenila je da živimo u vremenu intenzivnih promjena, te da put ka EU „podrazumijeva prilagođavanje novim kulturnim vrijednostima, ali i očuvanje autentičnosti i tradicije Crne Gore“.

FILMOVI U PODGORICI, NIKŠIĆU, MOJKOVCU, PLJEVLJIMA I BERANAMA

Evropski festival organizovan je putem saradnje Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, Instituta Francais du Monténégro i Glavnog grada. U okviru drugog segmenta festivala organizovana je filmska smotra pod nazivom „Evropa u pokretu“. Građani Podgorice, Nikšića, Mojkovca, Pljevlja i Berana imali su priliku da uživaju u projekcijama devet filmova iz država članica EU.

IZLOŽBA „METAMORFOZE“ NAROČITO PRIVUKLA PAŽNJU NAJMLADIH POSETILACA: Deca sa Tokerovim instalacijama

„Večerašnji multimedijalni događaj upravo je izraz shvatanja da je napredak u promjeni i da u osnovi svakog društvenog napretka leže saznanje i spoznaja“, istakla je ona.

Predsednik Skupštine Opštine Glavnog grada Podgorice Đorđe Suhih naveo je da Evropski festival predstavlja „nastavak priče o međukulturalnom dijalogu, ljudskoj kreativnosti, civilizacij

skom i evropskom blagu“, te da je to tačka oslonca ovdasnjim generacijama.

Da dug put multikulturalnosti postane dio svakodnevnog života

„Danas, bez obzira na svakodnevne izazove, ne postoji sistem državnog ili gradskog sistema koji nije posvećen tom cilju. Među-

tim, priča o integracijama biće zaključena tek kada dug put multikulturalnosti postane dio svakodnevnog života svakog od nas“, rekao je on i dodao: „Upečatljivost evropske kulturne raskošnosti je nešto čime se ponosimo i imamo obavezu da je čuvamo i doprinemosmo novim stvaralaštvom i prepustimo budućnosti.“

N. N.

Objavljen zbornik radova sa naučnog skupa „Prosvjetne prilike u Crnoj Gori 1834–2014. organizovanog povodom 180 godina postojanja OŠ „Njegoš“ na Cetinju

28

Prosjetni rad

ISTORIOGRAFSKA VIĐENJA I ANALIZA TRENTUTNOG STANJA U PROSVJETI

U publikaciji koji je štampana ove godine nalazi se 14 radova. Koncipiran je u dvije cjeline. Pored univerzitetskih profesora, kao učesnici skupa pojavili su se i ugledni crnogorski prosvetni radnici, kao i studenti

Proslavljajući 180 godina svoga postojanja, OŠ „Njegoš“ na Cetinju obilježila je 180 godina prosvjete u Crnoj Gori. Tim povodom pripremljen je trodnevni program kojim je na adekvatan način ukazano na ovaj datum i apostrofiranjem njegovog značaja. Pored programa učenika škole, izložbe dokumenata (koji se odnose na prosvjetu) i udžbenika iz Crne Gore (koju se realizovali Državi arhiv i Nacionalna biblioteka), svečane akademije, organizovan je naučni skup „Prosvjetne prilike u Crnoj Gori 1834–2014.“, a onda i štampan istoimeni zbornik radova.

Tema naučnog skupa je odabrana sa namjerom da svima zainteresovanim, koji su se prihvatali baviti problematikom prosvjete u Crnoj Gori, omogući dovoljno prostora za to. To je i rezultiralo raznovrsnošću tema referata, ali i različitim profilacijama učesnika naučnog skupa. Pored univerzitetskih profesora, kao učesnici skupa pojavili su se i ugledni crnogorski prosvetni radnici, kao i studenti.

U zborniku koji je štampan ove godine nalazi se 14 radova. Koncipiran je u dvije cjeline. Prva predstavlja istoriografska viđenja problematike iz naslova, generališući je i prenositi na čitavu našu zemlju u određenom periodu (Sait Šabotić: „O nekim segmentima uticaja ministarskog savjeta na prosvjetne prilike u Crnoj Gori 1905–1912. god.“; Zoran Mičić: „Prosvjetne prilike u Crnoj Gori u periodu austrogranske okupacije 1916–1918“); rada prosvjetnih institucija (Gojko Perović: „Život i rad Cetinjske bogoslovije od 1863. do 2014.“); ili u određenom periodu, na određenom prostoru (Nada Tomović: „Razvoj prosvjetnih institucija na području nikšićke kapetanije-oblasti 1878–1912.“; Nenad Perošević: „Razvoj prosvjete u nikšićkom srezu za vrijeme obnove i prvog petogodišnjeg plana 1945–1951.“; Tomoš Damjanović: „Prosvjetne prilike u Nikšiću 1918–1941.“; Ivan Jovović: „Neka obilježja prosvjetnih prilika na barskom području krajem XIX stoljeća“; Slobodan Radović: „Prosvjetne prilike u Pljevljima do Prvog svjetskog rata“).

U drugom dijelu su dati radovi iz više oblasti koji su se bavili: analizom trenutnog

PROSVJETNE PRILIKE U CRNOJ GORI 1834-2014.

Osnovna škola Njegoš Cetinje

stanja u prosvjeti (Božena Jelušić: „Prosvjetne prilike u Crnoj Gori 2014.“), jezičkom politikom u Crnoj Gori (Adnan Ćirgić: „Jezička politika u Crnoj Gori od Njegoša do naših dana“), udžbenicima za književnost i istoriju (Aleksandar Radoman: „Udžbenici Jova Ljepave u crnogorskoj prosvjetnoj istoriji“; Danika Čogurić: „Sadržaji orijentalno-islamske kulture u srednjoškolskim čitankama za Prvi razred“; Radovan Popović: Istorija kroz nastavni plan i program 2004–2014.“ i Petar Glendža: „Nacionalna istorija u udžbenicima za istoriju 1945–1989.“).

U ime izdavača (OŠ „Njegoš“ – Cetinje) potpisuje se direktorica Novka Milošević, a kao urednik istoričar Petar Glendža. Redakcijski odbor čine: Petar Glendža, Novka Milošević i Radovan Popović.

Tehničku pomoć i podršku pri štampanju zbornika i organizaciji naučnog skupa pružio je Fakultet za crnogorski jezik i književnost.“

Obilježen tradicionalni Dan nacionalnih manjina Grada Zagreba

BOGATA PROMOCIJA CRNOGORSKE TRADICIJE I KULTURE

U kulturnom dijelu manifestacije nastupio je mješoviti hor „Montenegro“, a kao svojevrstan uvod u njegov nastup predstavljena je crnogorska svitna ženska i muška narodna nošnja

BROjni NACIONALNI SPECIJALITETI: Sa crnogorskog standa

U Zagrebu je, u jedinstvenom prostoru parka Zrinjevac, održana tradicionalna manifestacija pod nazivom „Dan nacionalnih manjina Grada Zagreba“.

Program je izvelo čak 18 nacionalnih manjina: crnogorska, albanska, bošnjačka, češka, mađarska, makedonska, romska, slovenačka, srpska, bugarska, njemačka, poljska, rusinska, ruska, slovačka, talijanska, ukrajinska i jevrejska.

Ovaj zanimljivi događaj okupio je pripadnike i pripadnice manjina, njihove prijatelje, turiste, slučajne prolaznike i građane Zagreba. Cilj je bio da se predstavljanjem autohtonih nacionalnih pjesama, plesova

i trpeza pruži doprinos međusobnom upoznavanju, zbljžavanju i širenju tolerancije u glavnom hrvatskom gradu.

„Ogroman trud uložen je u ovu priredbu, nije smetala ni nepodnošljiva vrućina: svaki stand bio je poseban, ukrašen nacionalnim znamenjima, knjigama, časopisima, a posebno su bile bogate trpeze: priganice, sir, pršut, proja, kukuruzne delice, pite, bureci, razni kolači, ali i domaća vina i rakije“, navodi se u saopštenju Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba.

Kulturno-zabavni program oduševio je prisutne: od instrumentalnih solo izvedbi, zborskih pjesa-

ma, do folklornih dečijih koča. Crnogorsku nacionalnu manjinu u ovom segmentu predstavljalo je Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb čije su se članice iskazale u kulinarskim umijećima crnogorske tradicionalne kuhinje, o čemu su svjedočile ogromne gužve oko štanđa i želja prisutnih da probaju crnogorske specijalitete i vino Vranac. U kulturnom dijelu manifestacije nastupio je mješoviti hor „Montenegro“, a kao svojevrstan uvod u njegov nastup predstavljena je crnogorska svitna ženska i muška narodna nošnja.

N. N.

Veliki peruanski književnik i nobelovac Mario Vargas Ljosa boravio u Crnoj Gori

POČAST NJEGOŠU, CENTRALNOJ FIGURI CRNOGORSKE NACIJE

Vargas Ljosa se družio sa crnogorskim autorima i čitaocima, učestvovao na simpozijumu posvećenom njegovom liku i djelu, otvorio ovogodišnji festival Grad teatar Budva, a razgovarao je i sa crnogorskim zvaničnicima. Pored toga, od svog crnogorskog izdavača primio je novoustanovljenu međunarodnu nagradu „Književni plamen“

NOVA GENERACIJA CRNOGORSKIH PISACA USVAJA LATINOAMERIČKA KNJIŽEVNA ISKUSTVA: Vargas Ljosa i Goranović

Jedan od najvećih živih pisaca današnjice, predstavnik čuvenog buma hispano-američke književnosti iz sredine prošlog vijeka, peruanski nobelovac Mario Vargas Ljosa, boravio je u Crnoj Gori u organizaciji podgoričke izdavačke kuće „Nova knjiga“. On se tom prilikom družio sa crnogorskim autorima i čitaocima, učestvovao na simpozijumu posvećenom njegovom liku i djelu, otvorio ovogodišnji festival Grad teatar Budva, a razgovarao je i sa crnogorskim zvaničnicima. Pored toga, od svog crnogorskog izdavača primio je novoustanovljenu međunarodnu literarnu nagradu „Književni plamen“.

Predstavljajući se mnogobrojnim čitaličkim fandoma u Podgorici, Vargas Ljosa je kazao da je kritički stav prema svijetu izuzetno značajan, jer „teško je biti apolitičan i pisati“.

„To su dva svijeta krajnje različita, ali oni se spajaju vrlo često i teško ih je razdvojiti“, naglasio je on. „Danas kultura nastoji da bude zabava, tako da ona postaje površna, a nekadašnja čvrsta uvjerenja koja smo imali i koja su naši preci imali sada više ne postoje i u njih više ne vjerujemo. Danas imamo umjetnike koji nijesu umjetnici, već pajaci. Kultura danas postaje jedna predstava, površna predstava koja se ne dešava samo u razvijenom svijetu već i u manje razvijenim zemljama. Postoji opšte pravilo da kultura više nije niti autentična niti duboka. U mnogim djelovima svijeta kažemo da je kultura nestala, da je više nemamo.“

Dobitnik Nobelove nagrade u književnosti za 2010. godinu pošetio je i crnogorsku Prijestonicu Cetinje, где je obišao kulturno-istorijske znamenitosti i sastao se sa ministrom kulture Pavlom Goranovićem. Vargas Ljosa je istakao da mu je veliko zadovoljstvo što ima priliku saznati nešto više o istoriji, tradiciji i kulturi naše zemlje, dok je ministar podsetio da je Crna Gora država koja je u svijetu prepoznatljiva po nekadašnjim piscima i vladarima, ali i novoj generaciji pisaca koja usvaja univerzalna književna iskustva kakvo je latinoameričko“.

Posebno zanimljiv trenutak bio je kada je veliki pisac svečano otvorio budvanski Grad teatar. On se tada osvrnuo i na našeg najznačajnijeg književnika.

„Odajem počast Njegošu, kao centralnoj figuri poezije, proze, filozofije ove zemlje, centralnoj figuri ove nacije“, nadahnuto je kazao Mario Vargas Ljosa.

N. N.

Multimedijalnom predstavom „Prometej – pokušaj svjetlosti“ u KIC-u „Budo Tomović“ u Podgorici obilježeno 40 godina pozorišta DODEST

KULTURNI POKRET KOJI JE MIJENJAO GLAVNI GRAD

Slobodan Milatović, reditelj: Nakon 40 godina namjeravali smo da napravimo nešto što bi bilo početak nečeg novog, da pružimo šansu mlađim ljudima. Zato smo se odlučili za avangardniju predstavu, koja ima i neki svetački karakter

Četrdeset godina pozorišta DODEST obilježeno je izvođenjem multimedijalnog spektakla „Prometej – pokušaj svjetlosti“ istaknutog crnogorskog reditelja Slobodana Milatovića, što je svojevrsni rimejklj njegove predstave „Okovani Prometej“ kojim je DODEST i započeo svoj dinamični život na kulturnoj pozornici Podgorice.

Ispred, u prostorijama i na krovu Kulturno-informativnog centra „Budo Tomović“ uz antički hor i atraktivnu video-projekciju izvedena je predstava koja je oduševila brojnu publiku. U glav-

noj ulozi našao se talentovani mladi glumac Aleksandar Gavranović. Prisutni su bili i akteri originalnog „Prometeja“ političar Rifat Rastoder i novinarka Jovanka Kovačević Đuranović, koji su tom prilikom na zgradu KIC-a postavili tablu sa logom DODEST-a.

„Nakon 40 godina namjeravali smo da napravimo nešto što bi bilo početak nečeg novog, da pružimo šansu mlađim ljudima. Zato smo se odlučili za avangardniju predstavu, koja ima i neki svetački karakter“, kazao je Slobodan Milatović i dodao da DODEST nije samo pozorište, već čitav pokret ko-

Podgoričko kulturno ljeto: U Muzičkoj kapeli Dvorca na Kruševcu održana promocija knjige „Povratak u Aleksandriju“ autora Miraša Martinovića

PISAC KOJI PAŽLIVO PREBIRA PO ARTEFAKTIMA DUŠE

Mr Nela Savković Vukčević: Nad eonima Martinović mašta i u ime onih koji to ne znaju, oslobođen Singerovim stavom da neistina ne postoji

Mr Aleksandra Vuković: Ovo štivo je teško za one koji se prvi put upuštaju u sličnu literaturu, ali je isto tako lako za one za koje je podsetnik

Miraš Martinović: Ove priče valjalo je vrijeme, valjala ih je moja imaginacija, moja stvaralačka strast. To su pisci, teme i događaji koji su mene fascinirali, opsijedali dugi niz godina

PUTOKAZ ZA SVE PISCE: Sa promocije

U okviru Podgoričkog kulturnog ljeta, u muzičkoj kapeli Dvorca na Kruševcu održana je promocija knjige „Povratak u Aleksandriju“ istaknutog crnogorskog pisca Miraša Martinovića. Osim autora, o njegovom najnovijem djelu govorili su mr Nela Savković Vukčević i mr Aleksandra Vuković, dok je moderatorica bila Vesna Šoškić.

Govoreći o Martinovićevoj umjetničkoj misiji, Nela Savković Vukčević je ocijenila da je on „iz bratstva onih što su primili poziv istorije i zaputili se u beskraj, do likova i predjela čija su imena starija od ljudskog pamćenja“.

„On čuva suštinu prve priče poštujući različita značenja koju ona ima za svaku osobu. Ono što ispovijeda pobuđen motivom diskretnog je odgovor njegovog duha na identifikaciju sa filozofijom i estetikom čovjekovog trajanja. Nad eonima Martinović mašta i u ime onih koji to ne znaju, oslobođen Singerovim stavom da neistina ne postoji. Jer, ako se nešto

nije desilo juče hoće sutra, u snu, ako ne na javi. U tom smislu, Martinović pažljivo prebira po artefaktima duše“, istakla je ona.

Martinović nudi i prikazuje svijet predaka, ali i svijet bogova

Aleksandra Vuković je Martinovića nazvala neobičnim čovjekom i pregaocem koji je na sebe uzeo teret težak kao Atlasov.

„Ono što su gradila tri brata rođena gradi Miraš Martinović sâm, on gradi grad. On je, prije svega, pjesnik Duklje. On je onaj što grad Duklju dorađa, onaj koji kamen po kamen zida da se ne obruši, da stamen postane i ostane i zbog toga ćemo se Mirašem tek baviti i o njemu tek zboriti“, kazala je ona, dodajući: „Njegova nova knjiga je još samo jedan putokaz za sve pisce. Ovo štivo je teško za one koji se prvi put upuštaju u sličnu literaturu, ali je isto tako lako za one za koje je podsetnik. S obzirom na to da „Povratak

u Aleksandriju započinje Homerom a završava se Njegošem, vidimo da je Miraš našao zajednički imenitelj dva velikim stvaraocima, odnosno velikim putnicima. On nam nudi i prikazuje svijet predaka, ali i svijet bogova.“

Imaginarne biografije

Istakavši da je knjiga „Povratak u Aleksandriju“ nastala u periodu od gotovo dvije decenije, Miraš Martinović je kazao da su priče koje ona sadrži pisane uporedno sa njegovim drugim djelima.

„Valjalo ih je vrijeme, valjala ih je moja imaginacija, moja stvaralačka strast. To su pisci, teme i događaji koji su mene fascinirali, opsijedali me dugi niz godina. Tražio sam nešto suštinsko i sudbinsko, nešto što je obilježilo te događaje posebno, nešto što je bilo šenka, što nije bilo vidljivo dok su bili živi ti ljudi i dok su se zbivali ti događaji. Dakle, pravio sam neku vrstu imaginarnih biografija“, naglasio je on.

N. N.

POČAST STAROJ POSTAVCI: Rastoder i Kovačević Đuranović postavljaju tablu DODEST-a

Objavljena knjiga „Frederik Burnam i Crna Gora“ istaknutog publiciste i istraživača crnogorske dijaspore Nenada Stevovića

OSVIJETLJAVANJE LIKA I DJELA VELIKOG PRIJATELJA CRNE GORE

Tekst je napisan na osnovu dostupne arhivske građe uz korišćenje relevantne literature. Koncipiran je na način da se može nadograđivati novim saznanjima o liku i djelu ove istorijske ličnosti koja zaslužuje pažnju i poštovanje države Crne Gore i svih njenih građana

I staknuti publicista i istraživač crnogorske dijaspore Nenad Stevović objavio je novu knjigu pod nazivom „Frederik Burnam i Crna Gora“. Ona je štampana dvojezično, na crnogorskem i engleskom jeziku, a kao izdavači potpisuju se Crnogorski kulturni forum sa Cetinje i Udrženje „Krstaš“.

Napisati objektivno sintetičko djelo, koje će u potpunosti elaborirati istorijski period nestanka crnogorske države nakon Prvog svjetskog rata, zahtijeva izvjesne predulove. Jedan od njih je sistematisiranje i prou-

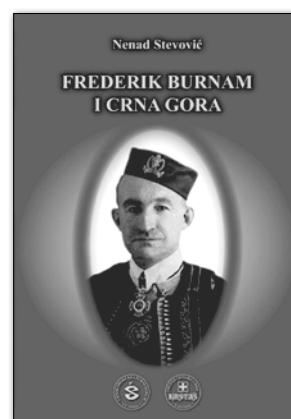
čavanje uloge velikog broja stranaca, prijatelja Crne Gore, koji su sa puno entuzijazma, pozrtvovanosti, sopstvenim sredstvima dali doprinos afirmaciji crnogorskog pitanja”, navodi se u saopštenju „Krstaša“.

Cilj najnovijeg Stevovićevog naučnoistraživačkog projekta jeste da pruži doprinos osvjetljavanju lika i djela Kanadanih dr. Frederika Burnama, brigadnog generala, humaniste i do kraja života velikog prijatelja Crne Gore.

„Tekst je napisan na osnovu dostupne arhivske građe uz korišćenje relevantne lite-

rature. Koncipiran je na način da se može nadograđivati novim saznanjima o liku i djelu ove istorijske ličnosti koja zaslužuje pažnju i poštovanje države Crne Gore i svih njenih građana“, dodaje se u saopštenju.

Knjiga je obogaćena tekstom crnogorskog emigranta u Americi u prvoj polovini XX vijeka i velikog patriote Nikole Petanovića iz brošure „Posjeta Božijoj zemlji“. Brošura je dvadesetih godina prošlog vijeka objavljena u San Francisku. Ona detaljno opisuje Burnama i ovim putem se po prvi put prezentira

OBOGAĆENA TEKSTOM
CRNOGORSKOG EMIGRANTA
U AMERICI U PRVOJ
POLOVINI XX VJEKA I
VELIKOG PATRIOTE NIKOLE
PETANOVIĆA: Stevovićeva
knjiga

je crnogorskoj i južnoslovenskoj stručnoj, naučnoj i laičkoj javnosti.

N. N.

Učenici Umjetničke škole osnovnog i srednjeg muzičkog obrazovanja za talente „Andre Navara“ iz Podgorice ostvarili zapažene rezultate na festivalima mladih

NAGRADE – POTVRDA TALENTA I UMIJEĆA

na Vukica Rašović, violina, Emin Nišić, viola, Martin Nicaj, viola, IV SMŠ III nagrada, klasa Iljana Blagojević.

Na V Međunarodnom festivalu održanom u Tivtu „Harmonika fest“ u disciplini kamerna muzika, I kategorija, kamerni trio ove škole osvojio je I nagradu Trio je bio u sastavu: Vlasta Popović, violina, II OMŠ, Đorđe Nejkov, violina, II OMŠ, Gabrijel Ahmed Alivodić, klavir, II OMŠ, klasa: Nada Glomazić i Vedrana Rašović profesorica.

Kamerni trio osvojio je II nagradu u disciplini kamerna muzika, II kategorija, u sastavu Teodora Lu-

ketić, flauta, III razred OMŠ Dragana Skendžić, violina, III razred, OMŠ i Nikola Tošić, gitara, II OMŠ, klasa Vedrana Rašović.

Uspješan kraj školske godine ova vaspitnobrazovna ustanova obilježila je tradicionalnim godišnjim koncertom na kojem su nastupiti dobitnici nagrada i gosti, deca iz vrtića „Polarat“ Predškolske ustanove „Đina Vrbica“, kao i učenici MŠ „Petar II Petrović Njegoš“ iz Bara. Takođe, učenici osnovne Muzičke škole održali su poseban koncert u KIC-u „Budo Tomović“.

Š. B.

KAMERNI TRIO: Osvojili I nagradu na međunarodnom takmičenju u Tivtu: Vlasta Popović, violina, Đorđe Nejkov, violina i Gabrijel Ahmed Alivodić, klavir

Na Međunarodnom takmičenju „Stringfest“, održanom u Sremskoj Mitrovici, učenici su osvojili ukupno sedam nagrada: jednu prvu, jednu drugu, i pet trećih nagrada.

Najveći uspjeh postigla je Vlasta Popović, učenica II razreda Osnovne muzičke škole, u klasi prof. Nade Glomazić, koja je osvojila prvu nagradu u disciplini violina, I kategorija, u ozbiljnoj konkurenciji u kojoj je nastupilo 19 takmičara. Učenici koji su osvojili nagrade na Međunarodnom takmičenju „Stringfest“ su: Vlasta Popović, violina, II OMŠ, I nagrada, klasa: Nada Glomazić, profesorica, Vukica Rašović, violina, II SMS, II nagrada klasa Nada Glomazić, Olgica Rašović, violina, V OMŠ, III nagrada, klasa Nada Glomazić, Đorđe Nejkov, violina, II OMŠ, III nagrada klasa Nada Glomazić, Gudački trio, III nagrada klasa: Bogdan Asanović, Teodora Kaličanin, violina Vukica Rašović, violina, Tijana Rončević, violina.

Kamerni trio, III nagrada, klasa Bogdan Asanović, Teodora Kaličanin, violi-

Na Međunarodnoj manifestaciji „Skadarsko poetsko proljeće“ u Skadru nagrađen Dimitrov Popović, urednik za albanski jezik Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica

DRUGA NAGRADA ZA ZBIRKU „DALJE OD NADE“

U organizaciji Društva književnika Skadra, a pod pokroviteljstvom Saveza književnika Albanije i konzulata Austrije u Albaniji, u Skadru je održana Međunarodna manifestacija „Skadarsko poetsko proljeće“. Na ovoj smotri učestvovalo je oko 100 pjesnika, a ove godine, prvi put dodijeljene su i nagrade. Prema mišljenju žirija, Dimitrovu Popoviću, uredniku za albanski jezik u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, pripala

je druga nagrada. On se predstavio zbirkom pjesama „Dalje od nade“. Podsetimo, Popović je prvi objavio „Antologiju crnogorske poezije“ (preveo 105 pjesama na albanski jezik) u Tiranu, preveo zbirku Pavla Goranovića „Izgubljena gođišnja doba“, dramu „Ja-ja“ Nataše Nelević, a u toku je i prevod romana Miraša Martinovića „Posljednji Eshilov dan“.

Š. B.

Sa uručenja nagrada

ANTOLOGIJA „PROSVJETNOG RADA“

A. S. Puškin NE PJEVAJ DRAGA

Ne pjevaj, draga, kad si sa mnom,
Gružinske pjesme pune tuge:
U sjećanju mi bude tamnom
Daleki žal i dane druge.

Kad razliju se u tišinu
Te pjesme, lude, zanesene,
Ja vidim stepu, mjesecinu,
I lik daleke, jedne žene.

Od kada ugledah te, draga,
Njen lik u mome srcu gasne,
Al nova oživi ga snaga,
Kad začujem te pjesme strasne.

Ne pjevaj, draga, kad si sa mnom
Gružinske pjesme pune tuge:
U sjećanju mi bude tamnom
Daleki žal i dane druge.

Prepjevao: Dobriša Cesalić

U relativno kratkom

životnom vijeku rođačelnik novije ruske književnosti A. S. Puškin (1799–1837) stigao je da stvori i niz remek djela: roman u stihovima „Evgenije Onjegin“, prvu rusku istorijsku dramu „Boris Godunov“, spjev „Kavkaski zaboravljenik“, kraći roman „Kapetanova kći“... Posebno mjesto u njegovom književnom djelu zauzima lirika, snažna, iskrena, osećajna i duboka...

Priredio: Nebojša Knežević

U Crnoj Gori objavljena prva knjiga iz kalmičke književnosti

VRIJEDAN DOPRINOS UPOZNAVANJU I POPULARISANJU KALMIČKE LITERATURE ZA ĐECU I MLADE

Milutin Đuričković ističe da ova zbirka stihova „za nas predstavlja vrijedan doprinos upoznavanju i popularisanju kalmičke literature za đecu i mlađe“, dok Žarko L. Đurović ocjenjuje da „knjigu odlikuje tematska raznovrsnost i bogatstvo motiva i ideja“

BOGATSTVO MOTIVA I IDEJA: Eljdışevljeva knjiga

ti Milutin Đuričković i Žarko L. Đurović, a naslovnu stranu oblikovalo je Nebojša Vučinić.

Milutin Đuričković ističe da ova zbirka stihova „za nas predstavlja vrijedan doprinos upoznavanju i popularisanju kalmičke literature za đecu i mlađe“, dok Žarko L. Đurović ocjenjuje da „knjigu odlikuje tematska raznovrsnost i bogatstvo motiva i ideja“.

Nedavno je, iz daleke Republike Kalmikijske koja pripada Ruskoj Federaciji, prispjela knjiga pod nazivom „Na krilima veselim“. U pitanju je zbirka pjesama za decu kultnog kalmičkog pisca Erdni Eljdışeva koju je s ruskog jezika prepjevao istaknuti crnogorski pjesnik Dušan Đurišić. To je prva knjiga iz kalmičke književnosti objavljena u Crnoj Gori. Izdavač je Udruženje književnih prevodilaca Crne Gore, recenzent

N. N.

Realizacija Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću

POZORIŠNE PREDSTAVE, KONCERTI, IZLOŽBE, FILMSKE PROJEKCIJE...

Nikiščani su tokom aprila, maja i juna uživali u sadržajima Programa podrške razvoju kulture u Nikšiću. Bili su u prilici da prisustvuju žanrovski različitim umjetničko-zabavnim programima. Organizovano je mnoštvo predstava, izložbi, koncerata i filmskih projekcija, tri muzičko-poetske i autorske večeri.

Prva predstava na repertoaru bila je „Revizor”, Crnogorskog narodnog pozorišta. Prvi put u Nikšiću izvedena je predstava „Narodna drama”, Narodnog pozorišta „Bora Stanković” iz Vranja. Gradska pozorišta Podgorica i Centar za kulturu Tivat predstavili su se Nikšićanima predstavom „Filomena Marturano”, Jagoša Markovića. Na repertoaru je bila i zanimljiva moderna predstava „Presvlačenje” po tekstu Ljuba Đurkovića i u režiji Mirjane Medojević.

Predstavu „San TV noći“ izveli studenti i profesori

U novom prostoru Nikšićkog pozorišta prvi put je održan koncert grupe Legende. U Program oživljavanja kulture u Nikšiću uključen je i Filozofski fakultet, odnosno Studijski program za Engleski jezik i književnost. Predstavu „San TV noći“ izveli su studenti i profesori povodom obilježavanja 25 godina rada tog studija.

117 godina „Zahumlja“

Javna ustanova Zahumlje, koja obilježava 117 godina postojanja, upriličila je koncert hora i veče „Nemotaj kamen dirat” prozogn pisca Radevana Krivokapića.

Ministarstvo kulture organizovalo ART VIZIJA DAN

Centar za kulturu organizovao je izložbu crteža „Lica ogledala”, vajara Krsta Andrijaševića, kao i izložbu grafičkog dizajna Natasa Nikčevića. Uživali su i ljubitelji filma jer su upriličene projekcije tri filma Stenlija Kjubrika i crtanog filma „Anastasija”.

Java ustanova Stari grad „Anderba“ organizovao je izložbu fotografija Miloša Zivica. Muzička škola Dara Čorkiro priredila je stilski i žanrovski različit program. U saradnji sa Muzičkim centrom Crne Gore priređen je koncert flautistkinje Aleksandre Grebović i pijanistkinje Vesne Đokić. Ta škola i Gimnazija Stojan Cerović priređele su veće poezije i muzike. Ministarstvo kulture organizovalo je ART VIZIJA DAN.

U organizaciji Književne zajednice „Vladimir Mijušković” i Javne ustanove „Zahumlje” na Sceni 213 održana je promocija knjige „Rodoslov bratstva Mijušković”, autora magistra Ilijе Mijuškovića. Govorili su prof. dr Živo Đurković, prof. dr Nada Tomović, književnik i publicista Marijan Mašo Miljić.

U Sportskom centru Nikšić otvorena je 15. izložba radova polaznika Umjetničke radionice ARS u okviru ko-

je je bilo izloženo 70 radova u ulju i crtežu 20 polaznika ove radionice.

U Galeriji „A“ u organizaciji Opštine Nikšić i TRIM Centra otvorena je izložba crteža Petra Delijevića, grafičara, sa 15-ak digitalnih printova velikih formata, čiji izvorni oblici su crteži manjeg formata.

Pješivci i Mijuškovići u istoriografiji

Javna ustanova „Zahumlje“ i Književna zajednica „Vladimir Mijušković“ organizovali su promociju knjige „Rodoslov bratstva Mijušković iz Pješivaca u Crnoj Gori“, autora mr Ilijе Mijuškovića. U ovom djelu na 720 strana hronološki su obuhvaćeni ličnosti i događaji u proteklih pet vjećeva od rodonacionalnika Mijuškuha do razgranatih rodoslovnih stabala. U knjizi su predanja svedena na minimum, Mijušković iznosi isključivo validle činjenice zasnovane na arhivskoj građi, relevantnoj naučnoj literaturi, a podatke o precima Mijuškovića iz najstarijih perioda autor je preuzeo iz turskih defterata, pojasnjava je, govoreći o specifičnosti rodoslova, prof. dr Nada Tomović.

Monografija obiluje brojnim fotografijama i prilozima o ličnostima, događajima i istorijskim procesima. Tako sveobuhvatna dragocjena je za izučavanje lokalne i šire istorije i za istraživanje u drugim oblastima.

Umjetnost fascinacija ogledala

U galerijama Nikla Prvi i Ilija Šobajić otvorena je izložba crteža „Lice ogledalo“, vajara Krsta Andrijaševića, čiji je opus među najinteresantnijim na crnogorskoj likovnoj sceni. „Ovaj skulptor uspešno vlađa i crtežom. Njegova jedinstvena, svedena, arhaična djela sadrže filozofiju čistote, iskona, beskonačnosti i bliska su vizantijskoj umjetnosti, naglasila je profesorica filozofije Slavka Vuksanović.

Ovom prilikom Andrijašević je predstavio 70-ak crteža nastalih u ovoj i prethodnoj godini. Na njima je lična mitologija.

U sali Zahumlja organizovana je izložba slike Gojka Glušca. Na platnima raznih formata slike Gojko Glušac predstavio je apstraktne kompozicije koje sugeriraju unutrašnje porive i stvaraju energičnu vizuelnu predstavu.

U organizaciji Državnog arhiva Crne Gore i Centra za kulturu Nikšić, u Galeriji Nikola I otvorena izložba „Ratna razglednica Crna Gora 1914/1918“

JEDINSTVEN IZBOR VIZUELNIH SVJEDOČANSTAVA

Postavku sačinjava 26 panoa sa 2.600 fotografija, dokumenata i video zapis iz perioda Velikog rata. Većinu rijetkih fotografija crnogorskih i austrougarskih vojnika publiku je prvi put viđela

U organizaciji Državnog arhiva Crne Gore i Centra za kulturu Nikšić, u Galeriji Nikola I otvorena je izložba „Ratna razglednica Crna Gora 1914/1918“, autora Aleksandra Berkuljana. Izložbu je otvorio Stevan Radunović, direktor Državnog arhiva.

„Aleksandar Berkuljan multimedijski projekt Ratna razglednica Crna Gora 1914/1018. realizuje u saradnji sa Državnim ahivom. Projekat obuhvata fotografije, filmove, periodiku i druga dokumenta koja, uglavnom, potiču iz evropskih institucionalnih i privatnih izvora, a odnose se na događaje i ličnosti koje su odredile sudbinu Crne Gore u vrijeme Prvog svjetskog rata. Jedinstven izbor vizuelnih svjedočanstava, koja autentično dokumentuju i ilustruju vrijeme rata, predstavljen je i u Podgorici, Mojkovcu i na Cetinju povodom obilježavanja 100 godina od početka Prvog svjetskog rata. Cilj Projekta je da se objedinjenim vizuelnim izvorima upotpune informacije i spoznaja o Velikom ratu i njegovim posljedicama, kazao je, otvarajući izložbu, Stevan Radunović.

Postavku sačinjava 26 panoa sa 2.600 fotografija, dokumenata i video zapis iz perioda Velikog rata. Većinu rijetkih fotografija crnogorskih i austrougarskih vojnika publiku je prvi put viđela.

Predavanje su organizovali Matica crnogorska – Ogranak Nikšić, Filozofski fakultet i Centar za kulturu Nikšić.

Radionica kreativnog pisanja

U Gradskoj kući održana je trodnevna radionica kreativnog pisanja Laboratorija simulakrum, dramaturga Obrađa Nenezića. Među polaznicima interaktivne radionice kreativnog pisanja Laboratorija simulakrum najviše je učenika Gimnazije „Stojan Cerović“. Ukazujući na značaj i ulogu filma, teatra, književnosti, televizije i stripa Nenezić je pojasnio misiju radionice – osposobljavanje srednjoškolaca da shodno talentu samostalno promišljaju o umjetničkim djelima.

Tera apretura – Izložba Bratislava Medojevića

U organizaciji Centra za kulturu, u galerijama Nikla I i Ilija Šobajić otvorena je izložba radova Tera poliptihon, akademskog slikara Bratislava Medojevića. Izložbu je otvorio direktor Centra za kulturu Nikšić Peko Nikčević.

Bratislav Medojević, umjetnik originalnog i studioznog izraza, prvi put u Nikšiću predstavio je 57 radova iz ciklusa Tera apretura. Taj obiman i neobičan ciklus, osoben po simbolici, motivu i tehnički, Medojević je predstavio 1994. U Podgorici, a pojedine radove i u Njujorku. O istraživačkom naporu i simbolici njegovih radova govorio je Peko Nikčević, direktor Centra za kulturu. On je otvorio izložbu pomenujući segmente iz kataloga književnike Bošilje Kankaraš.

Bratislav Medojević imao je 18 sa- mostalnih izložbi, radi u različitim medijima.

Autorsko veče Dušana Govedarice

U sali „Zahumlja“ održano je autorsko veče „Izabrane i nove pjesme“ književnika Dušana Govedarice. Organizatori su Književna zajednica Vladimira Mijušković i JU „Zahumlje“.

„Dušan Govedarica je pjesnik, protagonista i dramski pisac koji je objavio 20-ak knjiga poezije, proze i pjesme za decu. Iako često nagradivan i veoma čitan, njegovo stvaralaštvo nije na adekvatan način vrednovano i predstavljeni široj publici“, smatra književnik Jovan Drašković.

Simbolika i tajna „Očevog kofera“, prvog poetskog ostvarenja Dušana Govedarice, pratila je njegovo daleko prozno i poetsko stvaralaštvo. Govedarica je jedan od onih književnika koji su se djelom odužili zavičaju, prijateljima i svom jeziku.

U njegovoj osobenoj poetici upečatljivo je prisutan slovensko-grčki mitološki svijet, kao i likovi iz naše epske poezije. Oni su znalački transponovani u lirsку strukturu.

Glumac Miro Nikolić čitao je poeziju i segmente iz knjige „Pometnik“.

31

Prosjetni rad

SEPT.
2015BROJ
37

U organizaciji Speleološkog društva Nikšić i Filozofskog fakulteta – Studijskog programa geografija u Nikšiću organizovana Škola speleologije

ŠKOLU DO DANAS ZAVRŠILO OKO 200 POLAZNIKA

Polaznici škole speleologije Eldin Brđanin i Edis Dautović, studenti prve godine geografije, mišljenja su da su istraživanja nesvakidašnja i zanimljiva

U organizaciji Speleološkog društva Nikšić i Filozofskog fakulteta – Studijskog programa geografija organizovana je Škola speleologije. Polaznici su stekli osnovna znanja i vještine potrebne za bezbjedna speleološka istraživanja.

Na Filozofskom fakultetu učili su osnove speleologije, o klimi, životu svijetu u podzemlju, opremi, organizovanom istraživanju, mjerjenju i crtanjtu speleoloških objekata. Polaznici će biti upoznati i sa opasnostima, načinima zaštite speleoloških objekata, prvoj pomoći i spašavanju. Drugi – praktični dio obuke održana je u fiskulturnoj sali Filozofskog fakulteta, zatim na poligonima Trebjese i Budoša, a nakon toga u jamama i pećinama na području Vidrovana i Budoša.

Polaznici škole speleologije Eldin Brđanin i Edis Dautović, studenti prve godine geografije, mišljenja su da su istraživanja nesvakidašnja i zanimljiva. Na prezentaciji programa Škole speleologije prikazane su fotografije pojedinih podzemnih objekata u Crnoj Gori, kao i one o pećinama i jamama u državama okruženja i Evrope. Školu speleologije do danas je završilo oko 200 polaznika a šest je u regionalnim centrima za usavršavanje speleoloških vještina steklo zvanje spelospasilac.

Predavanje prof. dr Vesne Vučinić

U Gradskoj kući prof. dr Vesna Vučinić održala je predavanje na temu „Muzika kao odraz društvenih i istorijskih zbivanja na teritoriji Nikšića“. Ona je osvijetlila i dočarala muzički život na prostoru Nikšića u različitim vremenjskim periodima. Studija, prvi put predstavljena prije pet godina u Podgorici na međunarodnom naučnom skupu „Tragom crnogorske baštine“, obuhvatila poglavljia: Prva nalazišta, Postanak Onogašta, Formiranje kulturno-umjetničkih društava, Otvaranje državne muzičke škole i Osnivanje značajnih obrazovnih i vaspitnih institucija.

U umjetničkom dijelu programa učestvovali su: kvartet Poetikus muzikum, pijanistkinja Vesna Vučinić, violinista Vili Ferdinand, pjevničnica Gordana Sarić i glumac Miro Nikolić.

Blagota Koprivica

Širom naše zemlje održane atraktivne ljetne kulturne manifestacije

CRNA GORA JEDNA KULTURNA ADRESA

Još jednom se pokazalo da su turisti, ma odakle dolazili, gladni kulturnih manifestacija, ali i da se mještani raduju ljetu zbog umnogome dinamičnijeg kulturnog života u vlastitom gradu. Ulaganje u ovaj segment čovjekove djelatnosti isplatio se, dakle, svima – i stanovnicima Crne Gore, kao i njihovim gostima

Ovogodišnja ljetna sezona u Crnoj Gori je po svim statistikama bila na izuzetnom nivou, a taj uspešan trend pratili su i brojni kulturni festivali na čitavom njenom području. Još jednom se pokazalo da su turisti, ma odakle dolazili, gladni kulturnih manifestacija, ali i da se mještani raduju ljetu zbog umnogome dinamičnijeg kulturnog života u vlastitom gradu. Ulaganje u ovaj segment čovjekove djelatnosti isplatio se, dakle, svima – i stanovnicima Crne Gore, kao i njihovim gostima. Predstave, književne večeri, likovne izložbe i koncerti obilovali su zanimljivim sadržajem, privlačeći iz dana u dan kolone onih koji su željeli svoje godišnje odmore učiniti što ispunjenijim. Bio je to još jedan od razloga da iz naše zemlje ponesu ljepe utiske.

Najviše događanja bilo je, po običaju, tamo где je bila najživljiva atmosfera – na crnogorskom primorju, ali su se i centralni i severni region mogli podići bogatom kulturnom ponudom. To se najviše vidi u činjenici da su stari, renomirani festivali biježili rekordnu pošćenost, a da su i oni manji iznova oduševljivali svojom kreativnošću. Tako je onaj stari afirmativni slogan ovog ljeta dobio puni smisao: Crna Gora je zaista bila „jedna kulturna adresa”.

Trg od knjige: „Šta je drugo čitanje do razgovoru u tišini”

Najseverniji grad našeg primorja, Herceg Novi, i ovoga je ljeta sa svoja dva širom regije prepoznata festivala obogatio kulturnu ponudu Boke. Riječ je o Trgu od knjige i Hercegnovskom filmskom festivalu. Pod sloganom „Šta je drugo čitanje do razgovora u tišini”, Trg od knjige okupio je mnoge domaće i regionalne autore, te organizovao sajamsku prodaju naslova brojnih izdavača. Manifestaciju je otvorio istaknuti grčki književnik mlađe generacije Dimitris Sotakis, kojeg ovđašnja publika poznaće po nagradivanom romanu u kafkijanskom stilu „Bez datha“. Pored njega, goste su privukli monodrama „Gospoda ministarka“ u izvedbi Ljiljane Stjepanović, te književne večeri Enesa Halilovića, Jasmine Ahmetagić, Tijane Đerković, Nikole Moravčević i Nikole Malovića. Kao poseban segment sajma, održani su omaži povodom 80 godina od rođenja Danila Kiša, odnosno 50 godina od smrti Aleksandra Lesa Ivanovića. U sklopu obilježavanja 100 godina od rođenja Branka Čopića, glumci Dragana Dabović i Goran Slavić priedeli su dramsku adaptaciju romana „Orlovi rano lete“, koja je privukla najmlađe gledaoca.

Hercegnovski filmski festival: Grand prix za „Takva su pravila“

I jedna od najznačajnijih filmskih smotri u ovom dijelu Europe, Hercegnovski filmski festival, opravdao je očekivanja organizatora. Program je bio podijeljen u četiri cjeline, koje su realizovane na četiri atraktivne lokacije u gradu – Kanli kuli, tvrđavi Forte mare, Trgu od muzike i atrijumu kuće Iva Andrića. Tokom osam dana trajanja festivala prikazano je oko 90 ostvarenja, a za vrednova-

U okviru KotorArta održan Kotorski festival pozorišta za đecu GLAVNA NAGRADA ZA „MAČOR U ČIZMAMA“

Predsednik Crne Gore Filip Vujanović: Festivali su obično planirani da traju kratko i na kraju se brzo završe, ali ovaj naš kotorski traje već 23 godine i još se širi, što znači da imamo nešto kvalitetno čime treba svi u Crnoj Gori da se ponosimo

TEATARSKI UŽITAK ZA NAJMLAĐE: Predsednik Vujanović i Aleksandar Stjepčević uručuju ključeve grada Anastasiji Sredojević

U okviru KotorArta i ove godine organizovan je Kotorski festival pozorišta za djecu. Manifestacija je otvorena na Ljetnjoj pozornici svečanim uručenjem ključeva grada od strane predsednika Crne Gore Filipa Vujanovića i predsednika Opštine Kotor Aleksandra Stjepčevića predstavnici dece Anastasiji Sredojević.

U pozdravnom govoru, kotorski gradonačelnik je govorio o značaju koji festival ima i za grad i za državu Crnu Goru. Napomenuo je i da kroz ovaj događaj od velike važnosti za podsticanje umjetničkog duha kod dečaka Kotorom svake godine prodefiluje više od dvije stotine umjetnika iz dvadesetak zemalja.

Prisutnima se obratio i predsednik Vujanović, koji je poseban akcenat stavio na potrebu osnivanja pozorišta za đecu koje bi se, po njegovim riječima, neizostavno moralо nalaziti upravo u starom bokeškom gradu.

„Festivali kada se osnivaju obično su planirani da traju kratko i na kraju se brzo završe, ali ovaj naš kotorski traje već 23 godine i još se širi, što znači da imamo nešto kvalitetno čime treba svi u Crnoj Gori da se ponosimo“, naglasio je on.

Tokom desetaka dana trajanja festivala deca su mogla uživati u raznim zanimljivim izvedbama domaćih i inostranih predstava, a posebno su im se sviđele kreativne scenografije.

IZUZETNA IZVEDBA: Detalj iz „Mačka u čizmama“

nje filmova pobrinula su se dva žirija: žiri dokumentarne sekcije i žiri dugometražnog igranog filma. Grand prix za film „Takva su pravila“ dobio je Ognjen Svilčić, a u njegovu ime nagradu je primio istaknuti glumac Emir Hadžihafizbegović, koji je nagrađen za najbolju glavnu mušku ulogu. Mlada hrvatska autorka Ivana Juka osvojila je zlatnu mimozu za režiju filma „Ti mene nosiš“, a najbolju žensku ulogu ostvarila je Ariana Lebed u filmu „Otok ljubavi“. Nagrada Direkcije Filmskog festivala Herceg Novi i producentske kuće Centar film iz Beograda „Milan Žmukić“

otišla je u ruke crnogorskom glumcu Mladenu Neleviću.

U selekciji dokumentarnog filma Zlatna mimozu pripala je filmu „Jar“ koji je režirao Simon Gijar. Druga nagrada dodijeljena je filmu „Zeleni zmija“ Benjima Jaberga, a treća filmu „Svaki dan svaki dan“ autora Rema Karslija. U znak šećanja na kulturnog crnogorskog reditelja, Fondacija „Živko Nikolić“ i Direkcija festivala uručili su nagradu „Živko Nikolić“ reditelju Milanu Karadžiću za film „Gorčilo“.

KotorArt: osam festivala objedinjenih u zanimljivu cjelinu

Međunarodni festival KotorArt, koji je ove godine održan sedmi put, donio je pregršt interesantnih događaja i tako opravdao status manifestacije od nacionalnog značaja. Gotovo dvomjesečni program bio je podijeljen u osam cjelina, orientisanih na različitu publiku: Don Branković dani muzike, Međunarodni festival klapa u Perastu, Kotorski festival pozorišta za djecu, KotorArt Teatar, Kotor APSS, Pjaca od filozofa, SeaRock i Umjetnička studentska radionica „Pisanje grada“.

Dobar štimung za početak napravio je Crnogorski simfonijski orkestar, a onda se „zakotrljala“ golema kulturno-zabavna struktura ko-

nu cjelinu i opravdali multimedijalnost KotorArt-a.

Purgatorije: Značajne pozorišne premijere

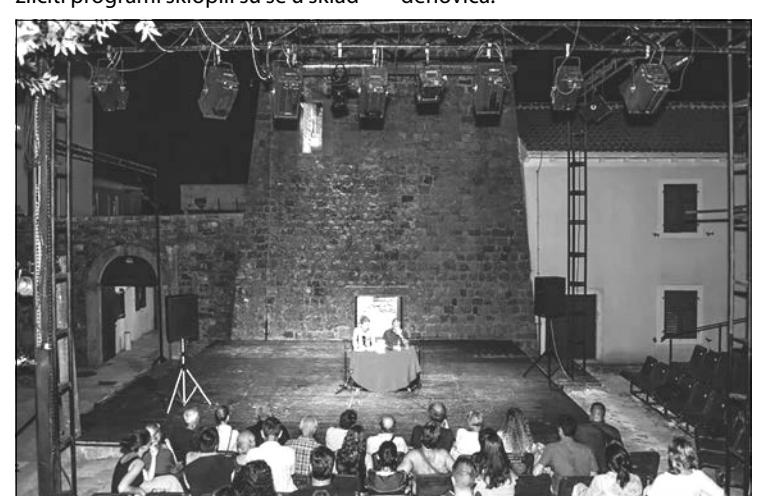
Za dobru atmosferu tokom ljetnih mjeseci u najmanjem bokeškom gradu opet se pobrinuo jedan od najuspješnijih ljetnjih festivala kulture u regionu – tivatske „Purgatorije“. Buran početak označio je mjuzik „Mamma Mia“ u produkciji beogradskog Pozorišta na Terazijama, po tekstu Ketrin Džonson i u režiji Juga Radivojevića. Nakon njega, uslijedile su predstave u sklopu Međunarodnog festivala mediteranskog teatra, po kojem je ova manifestacija prepoznatljiva i van granica Crne Gore: „Život Molijerov“ u produkciji MNT teatra iz Skoplja, „Životinjska farma“ Hrvatskog narodnog kazališta „Ivan plemeniti Zajc“ iz Rijeke, nova pozorišna predstava Centra za kulturu Tivat „Hasanaginica“ po tekstu Ljubomira Simovića, „Aleksandra Zec“ u produkciji HKD „Teatar na Sušaku“ iz Rijeke, „Kazimir i Karolina“ „Ateljea 212“ iz Beograda i „Razbijeni krčag“ u produkciji beogradskog Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Uz nove, izvedene su i od ranije poznate predstave: „Bokeški D-Mol“, „Betula u Malu Valu“, „Providenca“, „Filomena Marturano“, „Penelopijada“ i dečiji komad „Pazi, zebra gazi“.

Ljubitelji pisane riječi uživali su u gostovanjima Nikole Malovića, Miša Martinovića, Andreja Nikolaidisa i Marka Vidovčića, a likovni segment obilježile su izložbe Ljubomira Popadića, Tijane Dujović Liščević, Ivana Kneževića i drugih. Čitav festival uveličala je velika kolektivna izložba i promocija monografije „Tivatski slikari“ koju je objavila „Matice Boke“.

Grad teatar: nobelovac Mario Vargas Llosa za početak

Pod sloganom „Ko je ovdje toliki varvarin da ne želi biti Rimljani?“ u Budvi je održan 29. festival Grad teatar. U starom budvanskom gradu, ali i na drugim lokacijama prijestonice crnogorskog turizma, odvijali su se brojni događaji iz domena pozorišta, književnosti, likovne umjetnosti i muzike. Već na samom početku ovgodišnje manifestacije desio se svojevrsni spektakl – gostovanje peruanskog nobelovca Maria Vargasa Ljose, koji je na kraju boravka u našoj zemlji otvorio ovaj kulturni festival.

Kako je pozorišna umjetnost glavni segment Grad teatra, publica je imala priliku da pogleda nekoliko upečatljivih ostvarenja. Istakli su se „Razbijeni krčag“ Jugoslovenskog dramskog pozorišta sa velikanim glumišta poput Nebojše Glogovca i Svetozara Cvetkovića, zatim „Životinjska farma“ Sarajevskog ratnog teatra u režiji Dina Mustafića, „Julije Cezar“ Grad teatra i Centra za kulturu Svilajnac, u kojima su zapažene uloge ostvarili braća Sergej i Branislav Trifunović, „Aveti“ po tekstu Henrika Ibzena i u režiji Andreja Nosova, kao i „Dogvil“ prema istoimenom filmu Larsa fon Trira, u režiji Kokana Mladenovića.

KNJIŽEVNOST KAO VAŽAN SEGMENT FESTIVALA: Nikola Malović na Purgatorijama

REVJAJA NOVIH FILMSKIH OSTVARENJA U HERCEG NOVOM: Sa dodjele nagrada

Afirmacija pozorišne umjetnosti: Iz predstave „Dogvil“ na Grad teatru

Kada je riječ o književnom programu, ljubitelje pisane riječi privukle su autorske večeri Maje Đurić, Draga Jančara, Ramba Amadeusa, Jasmine Ahmetagić, Svetozara Savića, Vedrane Rudan i književnog dva kojeg čine Vladimir Kecmanović i Dejan Stojiljković. Likovni dio festivala obilježile su izložbe Kazumase Mizokamija, Aleksandra Rafajlovića, Žoa An Lanliva, a muzički koncerti Orkestra Ratne mornarice Grčke, Lajko Feliks kvarteta, Bisere Veletanlić i Vasil Hadžimanov benda, te gitarskog dueta majstora na ovom instrumentu Vlatka Stefanovskog i Mirslava Tadića.

Barski ljetopis: predstave, koncerti, filmske projekcije, književne večeri, izložbe

Osamnaesti multimedijalni festival Barski ljetopis krunisao je izvanrednu sezonu u gradu pod Rumijom. Tokom 39 festivalskih dana održano je 59 zvaničnih i više pratećih programa, koji su ovu manifestaciju još jednom potvrdili kao kulturni epicentar na južnom dijelu naše obale.

Pozorišni dio otvorila je predstava „Maj nejm iz Mitar“ Kolašinskog amaterskog pozorišta, u čijoj režiji je učestvovala Vida Ognjenović, a uslijedili su žanrovske reznovrsne komadice iz država regiona. Crnogorski pišac Ognjen Spahić predstavio je svoj novi roman „Masala“, Željko Milović kapitalnu monografiju „Crnogorska pop-rock muzika 1954–1991“ u izdaju Matice crnogorske, a predstavili su se i književnici Katarina Sarić, Ljubica Labović, Enes Halilović, Svetozar Savić i drugi.

O ROK MUZICI NA BARSKOM LJETOPISU: Sa promocije knjige Željka Milovića

Sajam knjiga u Ulcinju: most za razvijanje dobrosuđedske odnosa

Talas ljetnih kulturnih manifestacija nije zaobišao ni najjužniji crnogorski grad, Ulcinj. Tamo je održan 15. Sajam knjiga, na kojem je bi-

LJETO U PRIJESTONICI: ANIMIRANI FILMOVI I KLASIČNA MUZIKA

Cetinje je prvo bilo domaćin desetog regionalnog festivala animiranog filma NAFF 2015, a potom i festivala klasične muzike „Espressivo“

Uz odveć poznate festivale na jugu Crne Gore, mještanima i turistima imali su šta da ponude i festivali u unutrašnjosti. To je bio slučaj i sa crnogorskim prijestonicom. Cetinje je prvo bilo domaćin desetog festivala animiranog filma NAFF 2015, koji je ove godine organizovan zajedno sa Neumom, Dubrovnikom i Mostarom. Riječ je o jednom od najznačajnijih festivala animiranog filma u široj regiji, a višednevni program upričen je na Dvorskem trgu, uz besplatne projekcije.

Ovogodišnji NAFF okupio je do sada rekordan broj autora sa četiri kontinenta, koji su se cetinjskoj publici predstavili sa 52 ostvarenja. Tako su prikazani filmovi iz Argentine, Belgije, Bosne i Hercegovine, Brazila, Francuske, Holandije, Hrvatske, Indije, Irana, Irske, Italije, Izraela, Japana, Mađarske, Meksika, Moldavije, Njemačke, Poljske, Rumunije, Rusije, Sjedinjenih Američkih Država, Slovačke, Španije, Švajcarske i Velike Britanije.

LJEPOTA KLASIČNIH TONOVA: Sa jednog od nastupa na „Espressivo“

Prijatni ambijent crnogorske prijestonice još jednom se pokazao kao izuzetno zahvalan i za organizaciju festivala klasične muzike. Osmi međunarodni muzički festival „Espressivo“ svečano je otvoren u zdanju Ministarstva kulture koncertom istaknutih crnogorskih muzičara, violiniste Mirana Begića i pijaniste Bojana Martinovića, a uslijedili su nastupi Vladimira Viarda, španske violinistkinje Laile Monserat, kao i domaćeg trija Vladimir Domazetović, Predrag Janković i Igor Pejović.

I Međunarodni festival tamburaških orkestara je tokom dva dana donio pregršt zabave Bjelopoljcima i njihovim gostima. Riječ je o događaju koji već godinama baštini i afirmaše tradicionalnu narodnu muziku stanovništva Crne Gore i okruženja. Prve večeri gostovali su tamburaški orkestri „Vojvodanski san“, „Podgorički tamburaši“, „Kadencija“, „Bjelopoljski tamburaši“ i „Sremske zore“, dok je gost bila čuvena interpretatorka sevdalinki Hanka Paldum. Drugе večeri predstavili su se tamburaški orkestri „Limski biseri“, „Poklade“, „Muzički signali“, „Endemi“ i „Zvuci sa Ribnice“, dok je atmosferu u kasni sat razdrmao Haris Džinović.

Bijelo Polje: uživanje u različitim muzičkim žanrovima

Ljetni period u Bijelom Polju godišnje je prepoznatljiv po dva žanrovska različita muzička hepeninga – festivalima džeza i tamburaške muzike.

Dvdnevni Deveti Whitefield Jazz festival počeo je nastupom Dragoljuba Đuričića. Ovaj istaknuti crnogorski bubenjar, zajedno sa svojim perkusionistima, prošao je Bijelim Poljem kako bi ritmom privukao publiku i doveo je na glavni gradski trg. Nakon njega, Festival su zvanično otvorili džezi muzičari koji su još daleke 1962. godine svirali u orkestru Kulturno-umjetničkog društva „Bijelo Polje“. Pored njih, brojni

Izložbom slike akademskog slikara Predraga Dobrilovića u plužinskom Centru za kulturu otvorena je

MLADI PJESENICI NA IZVORU PIVE: Lazar Šćekić, Spasoje Joksimović, Andela Pendić i Đurko Gutović

pošetnici sa oduševljenjem su pratili nastupe Šule Jovović trija, Dragan Đorđević kvarteta, Roberta Verneru, Atonex-a, Baltazaru, Ritmico benda, a festivalske večeri okončane su koncertima ex jugoslovenskih grupa Valentina i Bajage.

jedna od najdugovječnijih kulturnih manifestacija na ovim prostorima – 45. Pjesnička riječ na izvoru Pive. U okviru prve večeri prezentovane su nove pjesničke knjige objavljene između dva festivala, predstavili su se pjesnici iz Pive, održan je omaž književniku Dragoslavu Vukoviću, a tradicionalno su dodijeljene nagrade „Spasoje Pajo Blagojević“ i „Radule Željko Damjanović“, koje su ove godine dobili mladi pjesnici Spasoje Joksimović iz Majdanpeka i Nikšićanin Lazar Šćekić.

Glavni dio ovogodišnjih književnih susreta prošao je u znaku simpozijuma kritike posvećenog djelu Đorđa Sladoja, a manifestacija je okončana u porti Pivskog manastira de su održani svečano poetsko veče, portret pjesnika Bećira Vukovića, predstavljanje savremene rumunske poezije, te ponoćno druženje sa istaknutim književnikom Matijom Bećkovićem.

N. N.

U Kolašinu održan festival alternativnog teatra „Korifej“ u okviru manifestacije „Udahni Kolašin“

PREDSTAVE ZA MALE I VELIKE GLEDAOCE

Ovogodišnji, drugi po redu festival, obogatili su ulični performansi dramskih trupa i razne pozorišne radionice

ZANIMLJIVI ALTERNATIVNI KOMADI: Detalj iz predstave „Beton Mahala“

Regionalni festival alternativnog teatra „Korifej“ realizovan je u okviru manifestacije „Udahni Kolašin“ u gradu pod Bjelasicom. Izvedeno je 10 predstava iz Crne Gore, Srbije, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Hrvatske.

Ovogodišnji, drugi po redu „Korifej“, obogatili su ulični performansi dramskih trupa i razne pozorišne radionice. Publici su se predstavili zagrebački Teatar slijepih „Novi život“ predstavom „Jučer sam se sjetio plave“, zatim Dramska trupa „Jo, evo ih oni“ iz Novog Pazara i FDU Cetinje ostvarenjima „Beton mahala“ i „Ljubof“

Izvedene su i predstave Klap-a „Avionspotting“ i „Klinč“, zatim, „Bog“ katarskog Centra za kulturu, „Policajci“ teatra „Total“ iz Visokog i mnogi drugi. Najmlađi ljubitelji pozorišta bili su u prilici da vide ostvarenja Klap-a „Trapavi Ali Baba i razbojnici“, „Put po svijetu“ Gradskog kazališta iz Belog manastira, zatim predstavu „Garavi sokak“ Doma kulture iz Prijepolja i „Njegoš za djecu – kako rastu veliki ljudi“ KotorArta.

MODERNI ZVUCI STARIH PJESETAMA: Nastup „Montenegro kings-a“ na Podgoričkom kulturnom ljetu

IZ ISTORIJE CRNOGORKE PROSVJETE: Teškoće u radu pljevaljske Gimnazije poslije razgraničenja sa Srbijom 1913. godine i nakon pripajanja Pljevalja Crnoj Gori (II)

NOVA I LIJEPNA GIMNAZIJSKA ZGRADA, VELIČINE KOLIKO I FRANCUSKA LEGACIJA NA CETINJU

Direktor pljevaljske Gimnazije nakon uspostavljanja crnogorske vlasti u Pljevljima 1913. godine redovno je izvještavao kralja Nikolu o stanju u Pljevljima

Ovdasni narod dosta je žrtvovao za svoje prosvjetne ustanove i ima volju da za prosvjetni napredak svoje omladine učini i više nego je u stanju. Ali su ih srpski prosvjetitelji, izgleda, često maltretirali i zloupotrebjavali dobru volju i materijalnu izdašnost

Piše: Milorad Joknić

Direktor Lazar Popović zatim izvještava Ministarstvo o dogovoru sa članovima Crkveno-školskog odbora o potrebnim opravkama na zgradbi Gimnazije i nabavci opreme za internat i o dodijeljivih besplatnih udžbenika siromašnim učenicama. Razgovaralo se i o potrebi nabavke udžbenika koji su u skladu sa savremenim nastavnim planovima, jer većina udžbenika koji su korišćeni u doba turske uprave moraju biti povučeni.

Pri Gimnaziji u Pljevljima u prvoj deceniji 20. vijeka postojala je i niža devačka škola. Pored ručnog rada u ovoj školi realizovao se u skraćenom obliku gimnazijalski nastavni plan. Prema tom izvještaju u pljevaljskoj Gimnaziji 1913. godine bilo je nekoliko odjeljenja koja bi se mogla upotrijebiti u žensku radničku školu. To su, uglavnom, deca siromašnih građana.

„Primijetio sam da mnogi sveštenici izdaju lažne krštenice učenicima, upravo u udešavanju godine starosti učenika prema školskim zahtjevima. Bilo je i takvih krštenica da po nekom upisniku i cifrom i slovima stoji da ima 103 godine, a nekim opet samo četiri. Ovačke dvije povratio sam nadležnom svešteniku da ih ponovo tačno napiše a ujedno sam mu uputio i po neku sarkastičnu riječ... Pošto je ova gimnazijalska biblioteka veoma slaba, dobro bi bilo da Ministarstvo odobri da se sva školarina za ovu godinu utroši za nabavku knjiga.“

„Za Gimnaziju je potrebno da Ministarstvo pošalje dva kataloga za inventarisanje nastavničke i učeničke biblioteke, pravilnik za eksperimente, šest ili najmanje tri slike Nj. V. Kralja Gospodara. Takođe, potrebitno je da me obavijestite da li će Ministarstvo snositi redovne rashode za Gimnaziju: plaćanje posluge, ogrev, razne opravke i slično“, stoji u izvještaju direktora Gimnazije upućenom Ministarstvu prosvjeti Kraljevine Crne Gore 29. 12. 1913. godine.

Uredno slati plate nastavnicima

U završnom dijelu ponutog izvještaja direktora Gimnazije insistira se da se plate nastavnicima uredno šalju i upozorava na pažnju prilikom slanja paketa od strane ministarstva:

„Paketi, osobito ako nisu u sanducima, dolaze nam često tako pocijepani i u komadima da im se često ni adrese ne raspoznaaju, a kamoli brojevi pod kojima su poslati. Ovome su svjedoci svi područni nastavnici, kao

i ovačka pošta, koja skoro u svakom drugom paketu napiše: Ovako je primljeno. Pošta koja je primljena u sanduku sa pisaćim priborom skoro se sva prosula, jer je sanduk bio otvoren, te se iz njega moglo dizati sve što je bilo. Međutim, sprovođnog akta koliko se čega šalje nije bilo, te sam i primio samo ono što mi je iz pošte predato.

Po ljetotri i rasporedu ovakve gimnazijalne zgrade nema u Crnoj Gori

U varoši ima oko 8.000 duša

Direktor pljevaljske Gimnazije nakon uspostavljanja crnogorske vlasti u Pljevljima 1913. godine redovno je izvještavao kralja Nikolu o stanju u Pljevljima.

„U najponiznijoj odanosti sprovodim Vašem Veličanstvu moj prvi izvještaj koji govori o prilikama i potrebama novooslobodevnog kraja. U varoši ima oko 8.000 duša, mada kuća ima još za toliko... Ranije je u varoši bilo 14.000 duša, pa su se poslije balkanskih ratova raselili. Jedna trećina kuća je prazna, u njima niko ne stanuje. Mahom su napuštene sve ljepše i moderne kuće. Ima dvospratnih kuća sa deset do 15 odjeljjenja koje se mogu uzeti pod kiriju za 25 do 50 perpera mjesечно. Ima i takvih vlasnika kuća koji bi besplatno dali kuću nekome samo da mu je čuva i održava. Na zapadnoj strani varoši, uz jednu uzbrduću, nalazi se čitava varoš kuća koje je za svoje potrebe podigla bila Austrija. Tu ima čitavih dvorova gdje se vrlo podesno može smjestiti, ne samo sva naša vojska koja će ovdje biti, nego i sva naša nadležtva, pa i svi činovnici i kada bi ih deset puta bilo više nego što ih je sada. Tu ima i park sa lijepim vještačkim jezerom, po kome plove čamci a ima dobra planinska voda dovedena kroz gvozdenu cijev u jednu od tih kuća, pred kojom je park i jezero. Tu se nalazi povoljna sala za zabave i bina sa kulisama za predstave. Ovdje su austrijski oficiri davali zabave za personal i pitome Pljevljake. Napomnjem da je iz tih, sada državnih kuća, srpska vojska pri svom odlasku iz Plje-

neku izložbu pa im je, prema kazivanju nastojitelja manastira, do danas nijesu povratili“, piše, između ostalog, u izvještaju.

Namjeravamo otvoriti internat

Jedan dio izvještaja posvećen je pljevaljskoj Gimnaziji i stanju u prosvjeti:

„Na sjeveroistočnom dijelu varoši nalazi se nova i lijepa gimnazijalna zgrada, veličine koliko i francuska legacija na Cetinju. Po ljetotri i rasporedu ovakve gimnazijalne zgrade nema u Crnoj Gori. Pri Gimnaziji se nalazi i jedna crkveno-školska zgrada, gdje namjeravamo otvoriti internat, za koji postoji sva oprema osim pokrivača za djecu. U internatu se može smjestiti 60 učenika.“

Uopšte ovdašni narod dosta je žrtvovao za svoje prosvjetne ustanove i ima volju da za prosvjetni napredak svoje omladine učini i više nego je u stanju. Ali su ih srpski prosvjetitelji, izgleda, često maltretirali i zloupotrebjavali dobru volju i materijalnu izdašnost. Tako svi članovi Crkveno-školske uprave žale se na mojeg prethodnika direktora Marića, kada je ispred mojeg dolaska napustio Pljevlja, nije htio školu imovinu predati Crkveno-školskom odboru koji mu je dao novac, od kojeg je i primio, nego je predao sve Gradske opštine koja sa Crkveno-školskom opština nije u dobrom odnosima... O tome sam detaljno obavijestio Ministarstvo prosvjeti s molbom da se odnijeta dokumenta i druga imovina vrate Gimnaziji.“

(Nastaviće se)

Održan Međunarodni festival dece pjesnika pod nazivom „Kraljevstvo bijelih rada“ u kući Rista Ratkovića

NAGRADE NAJBOLJIMA

Štampan zbornik Festivala u kojemu je ušlo ukupno 66 radova, 26 nagrađenih i pohvaljenih, kao i 40 koji su po mišljenju žirija svojim kvalitetom zasluzili da se nađu u zborniku. Uručene nagrade najboljima, a „krunisani su princ i princeza“ festivala. Među nagrađenim i pohvaljenim u zborniku se našao rad i Vasila Musića učenika OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“ iz Bijelog Polja sa pjesmom „Ja ozbiljne pjesme pišem“

IZAZOVAN ZADATAK ZA ŽIRI: Uručene nagrade najboljima, a veliki broj radova objavljen u zborniku

NO „Stihom govorim“ u saradnji sa ustanovom „Ratkovićeve večeri poezije“ organizovala je Međunarodni festival dece pjesnika pod nazivom „Kraljevstvo bijelih rada“ u kući Rista Ratkovića. Tim povodom štampan je i zbornik Festivala u kojemu je ušlo ukupno 66 radova, 26 nagrađenih i pohvaljenih, kao i još 40 koji su po mišljenju žirija svojim kvalitetom zasluzili da se nađu u zborniku.

Uručene su nagrade najboljima, a „krunisani su princ i princeza“ festivala.

Luka Barović, učenik V razreda OŠ „Vladislav Ribnikar“ iz Beograda, (pjesma „Odlazak“) proglašen je princem „Kraljevstva bijelih rada“, dok je titulu princeze osvojila Katarina Kuzmanović, učenica IV razreda, OŠ „3. Oktobar“, Bor, (pjesma „U svetu drugarstva“). Drugu nagradu podijelili su Jovan Dragić, učenik V razreda OŠ „Petar Petrović Njegoš“ iz Vrbasa, (pjesma „Zamislite“) i Ljubisa Madžgalj, učenik IV razreda OŠ „Jovan Jovanović Zmaj“, Zajevo, (pjesma „Jedan čuperak“). Treću nagradu ravnopravno su podijelili: Aleksi Tasić, učenik III razreda

OŠ „Sutjeska“, Podgorica, (pjesma „Uspavano jutro“), Nikoleta Petković, učenik II razreda OŠ „Stefan Nemanja“ Niš, (pjesma „Uspavanka za mog brata“) i Jovana Kodić, učenica IV razreda OŠ „Dimitrije Todorović Kaplar“, Knjaževac, (pjesma „Šaputalo je staro drvo“).

Pohvaljeni su učenici: Dejan Baršonj, učenik IV razreda OŠ „Jovan Jovanović Zmaj“, Zajevo, Mihajlo Dimitrijević, učenik II razreda OŠ „Vasa Čarapić“, Beli Potok, Luka Borovac, učenik II razreda OŠ „Stefan Nemanja“ Niš, i Ivana Omčikus, učenica V razreda OŠ „Petar Petrović Njegoš“, Vrbas.

Među nagrađenim i pohvaljenim u zborniku se našao rad i Vasila Musića učenika OŠ „Vladislav Sl. Ribnikar“ iz Bijelog Polja sa pjesmom „Ja ozbiljne pjesme pišem“.

U konkurenciji učenika od VI do IX razreda princezon je proglašena Naida Džih, učenica IX razreda OŠ „Zalik“, Mostar, BiH, a princ Adnan Selimović, učenik IX razreda OŠ „Branko Ćopić“, Prnjavor. Nagrađen je i Luka Cmiljanić, učenik VII razreda OŠ „Risto Ratković“ Bijelo Polje. Drugu nagradu

osvojili su: Sofija Rađenović, učenica VII razreda OŠ „Stefan Mitrov Ljubiša“, Budva, Jovana Obradović, učenica VI razreda OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje, Jana Maslaković, učenica VII razreda OŠ „Dositej Obrazović“, Niš, i Erna Balijagić, učenica VII razreda OŠ „Marko Miljanov“, Bijelo Polje. I treću nagradu ravnopravno su podijelili: Luka Maksimović, učenik VI razreda OŠ „Car Konstantin“, Niš, Demir Šabotić, učenik VIII razreda OŠ „Rifat Burđović Tršo“, Novi Pazar, ALEN Helđić, učenik VI razreda OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje, i Tijana Miletić, učenica VIII razreda OŠ „Vuk Karadžić“, Knjaževac. Pohvaljeni su i učenici: Ivana Đilović, VIII razred, OŠ „Ilija Kišić“ Herceg Novi, Majda Ambruš, VII razred, OŠ „Sveti Sava“, Pančeva, Ajsa Kalić, VII razred, OŠ „Risto Ratković“, Bijelo Polje, i Tijana Đorđević, VII razred, OŠ „Sreten Mladenović Mika“, Niš. Prema odluci žirija, osim radova nagrađenih i pohvaljenih učenika, u zborniku su se našli i radovi Monike Prebirac-ćević i Katarine Marković, učenica bjelopoljske OŠ „Risto Ratković“.

S. B.

Ljetnja škola francuskog jezika u odmaralištu na Ivanovim Koritim

KREATIVNE RADIONICE NA TEMU FLORA I FAUNA

Deca su uživala u planinarenju Lovćenom

Udržanje profesora francuskog jezika Crne Gore u saradnji sa Francuskim institutom i Zavodom za školstvo organizovalo je 17. godinu zaredom Ljetnju školu francuskog jezika u odmaralištu na Ivanovim Koritim.

Škola, čija je tema bila „Flora i fauna“, okupila je 50 polaznika uzrasta od 10 do 15 godina. Prije podne su održavani časovi francuskog jezika, a poslije podne kreativne radionice u kojima su animatori bili pedagozi Fanny Burdo, Anguelos Seimanidis, Mili-

ca Šćepanović, Jasna Šćekić i Ermina Vlahović.

Deca su posetila avanturistički park, uživala u planinarenju Lovćenom, kao i u brojnim sportskim aktivnostima na otvorenom, a kruna desetodnevног rada bila je priredba, kojoj su prisustvovali ambasadori Francuske u Crnoj Gori Veronique Brumeau i kulturni ataše Nataša Bećirović, kazala je koordinatorica škole i predsednica Udržanja Edi-

O. Đ.

NA IVANOVIM KORITIMA ODRŽANA ŠKOLA JEZIKA I KULTURE „CRNA GORA MOJA POSTOJBINA“

NOVA ZNANJA O ZEMLJI SVOJIH PREDAKA

Prva Ljetna škola organizovana je 2007. godine, a do sada ju je kroz devet generacija polaznika, pohađalo skoro 500 polaznika

Uprava za dijasporu je u saradnji sa Zavodom za školstvo Crne Gore organizovala od 20. do 30. jula na Ivanovim koritima devetu Ljetnu školu jezika i kulture „Crna Gora moja postojbina“ namijenjenu deci crnogorskih iseljenika. Njih 60, uzrasta od 9 do 15 godina, iz Turske, Albanije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Njemačke, Belgije i Italije imali su priliku da kroz učenje i druženje upoznaju svoju postojbinu.

Organizatori su priredili kolaž obrazovnih radionica iz crnogorskog jezika i književnosti, istorije, geografije, muzičke i likovne umjetnosti, baštine, crnogorskih igara i plesa, kao i sportskih aktivnosti. Nastava se izvodi po posebnim obrazovnim programima za crnogorsku dijasporu, a za sve polaznike obezbijeden je komplet udžbenika „Crna Gora moja postojbina“. Program je bio prilagođen uslovima koje nudi prirodnji ambijent odmarališta „Lovćen-Becići“ na Ivanovim koritima. Radionice i aktivnosti su se međusobno preplitali i dopunjavali.

Radionice iz jezika, istorije, geografije, baštine, likovnog i muzičkog su uglavnom bile prije podne, dok su u popodnevnim časovima organizovana razna takmičenja, vitezke igre i sportske aktivnosti. Uveče su polaznici bili uključeni u zabavni program Odmarališta zajedno sa decom iz Crne Gore koja su u istom terminu pohađala kamp francuskog jezika.

Organizovani su i izleti na Cetinje, do podlovcenskog sela Dolovi i Mauzoleja na Lovćenu, kao i nastup

Polaznici škole sa ministrom kulture Pavlom Goranovićem

cetinske KUD-a „Njegoš“ i druženje sa članovima društva, kao i poseta avanturističkom parku na Ivanovim Koritima.

Prijem polaznika organizovan je i u Ministarstvu kulture Crne Gore de ih je ugostio ministar kulture Pavle Goranović.

„Nesumnjivo je da će deca sa sobom ponijeti nova znanja o zemlji svojih pre-

daka – svojoj postojbini, ali i lijepa šećanja na druženje, nova prijateljstva i poznanstva koja će trajati bez obzira na jezičku i prostornu udaljenost ovih mališana. Prva Ljetna škola organizovana je 2007. godine, a do sada ju je kroz devet generacija polaznika, pohađalo skoro 500 polaznika“, kazala je Elvira Bekteši iz Uprave za dijasporu.

Riječ polaznika i roditelja

Ayşe Begüm Küçükissiz, 14 godina (Turska): NAUČILI SMO JAKO PUNO

„Ovdje nam je lijepo, družimo se i učimo crnogorskog jezika. Naučili smo kako povećati razmijenim nekoliko rečenica sa mojim drugovima iz Škole i odmarališta.“

Jurgan Djaković, 15 godina (Albanija): PRVE RIJEĆI IZGOVORENE NA CRNOGORSKOM JEZIKU

„Sjajno se provodim. Učimo, takmičimo se, družimo... ne znam šta bih izdvojio – možda ipak druženje, ali i prve riječi izgovorene na crnogorskog jeziku. Jako sam zadovoljan.“

Valentina Bodiroga, 14 godina (BiH): NADAM SE DA ĆU BITI U PRILICI DA DODEM I SLJEDEĆE GODINE

„Super mi je, svi su sjajni – drugovi i drugarice, profesori, animatori. Naučili smo puno, obišli Cetinje, Dolove, Njegošev mauzolej na Lovćenu. Ipak bih izdvajala poznanstva. Nadam se da ću biti u prilici da dođem i sljedeće godine.“

Valentina Velimirović, majka Jelene (11) i Stefana (9) Bonazzija iz Italije:

SVAKA ČAST NA ORGANIZACIJI OVAKO FANTASTIČNOG PROJEKT, HVALA KOORDINATORIMA, ANIMATORIMA, VASPITAČIMA, NASTAVNICIMA, SVIMA

Da su prezadovoljni i roditelji mališana potvrđuju izjava Valentine Velimirović majke Jelene (11) i Stefana (9) Bonazzija iz Italije: „Đeca su uživala, svaka čast na organizaciji i izvršavanju jednog ovako fantastičnog projekta, svi koji su učestvovali u njemu zaslužuju sve pohvale! Hvala koordinatorima, animatorima, vaspitačima, nastavnicima, svima!“

IN MEMORIAM MILISAV MIJO RADONJIĆ

U maju ove godine preminuo je Milisav Radonjić, penzionisani nastavnik iz Podgorice. Rođen je 1937. godine u selu Frutak kod Danilovgrada. On, njegova braća i sestra su ostali bez oca koji je poginuo u partizanima 1941. godine, kada je Mijo imao četiri godine. Kao ratna siročad smešteni u prihvatišta – domove. Tako je država ohranila i školovala Milisava. Kasnije se on opredijelio za prosvjetni poziv – za vaspitanje i obrazovanje mladih generacija. Predavao je fizičko vaspitanje u osnovnim školama „Vladimir Nazor“, „Marko Miljanov“ i „Božidar Vuković Podgoričanin“. Dvadeset i sedam godina smo radili zajedno.

Milisav je bio uzorni nastavnik, posvećen razredni starješina, pedagoški stvaralač i pregalac, koji je veoma dobro razumio da nema važnijeg posla nego mladim generacijama otvarati nove prostore znanja i putokaze života. Za taj poziv bio je predodređen prirodom svoje ličnosti, magijskom snagom plijenio je duh svojih vaspitanika. Cijelog života je dokazivao da je škola najviši bedem sa kojega se brani sloboda. Najveća i najdraža nagrada Mijova za svoj rad su bila vesela i ozarena lica učenika na časovima fizičkog vaspitanja.

Milisav je, prije svega, bio veliki čovjek, uspravnog, pradjeovskog hoda, blage duše, veselog smijeha, zbara i dogovora. Stotine učenika i njihovih roditelja će ga dugo pamiti. Ne umire onaj koji svojim imenom i činom ostavi duboki trag u brazdi života. Mi, njegovi drugovi ćemo ga zadržati u trajnom šećanju.

Dušan Đurov Brnović

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković i direktor Zavoda za školstvo Radovan Popović pošetili polaznike ljetne škole „Crna Gora – moja postojbina“

STUBOVI OČUVANJA CRNOGORSKOG JEZIKA U ISELJENIŠTVU

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković: Pohvalno je kada deca, koja iako žive daleko od svoje domovine, ipak žele da prošire znanje o njoj. Oni predstavljaju stubove očuvanja crnogorskog jezika u iseljeništvu i iz svoje postojbine će otići bogatiji znanjem o njenoj istoriji i kulturi, koje će kasnije prenositi na nove generacije i tako učestvovati u očuvanju crnogorskog identiteta

Poželjeli da prošire znanje o svojoj domovini

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković i Radovan Popović, direktor Zavoda za školstvo pošetili su deču crnogorskih iseljenika, koja pohađaju ljetnu školu „Crna Gora moja postojbina“. Ministar Bošković pohvalio je deču, koja iako žive daleko od svoje domovine, ipak žele da prošire znanje o njoj. On je između ostalog, istakao da oni predstavljaju stubove očuvanja crnogorskog jezika u iseljeništvu i izrazio nadu da će iz svoje postojbine otići bogatiji znanjem o njenoj istoriji i kulturi,

koje će kasnije prenositi na nove generacije i tako učestvovati u očuvanju crnogorskog identiteta. Pozdravljajući polaznike, Radovan Popović, direktor Zavoda za školstvo, istakao je važnost boravka dečea iseljenika u Crnoj Gori, kao i mogućnosti da kroz druženje upoznaju svoju postojbinu. On je izrazio nadu da će ponijeti najljepše uspomene iz Crne Gore.

Podsetimo, ljetna škola „Crna Gora – moja postojbina“ namjerana je deci crnogorskih iseljenika, u organizaciji Za-

35

Prosjetni rad

SEPT.
2015
BROJ
37

Pošeta Đečjem odmaralištu na Veruši

SVE SE MOŽE UZ ENTUZIJAZAM I LJUBAV PREMA ĐECI

Aleksandar Milošević, direktor: Zahvaljujući ljubavi prema đeci i spremnosti da uđovoljimo njihovim željama i potrebama uspješno savladavamo izazove, pa organizacija nije komplikovana

Ivan Pelević, upravnik odmarališta: Đeca zapravo u ovom uzrastu putem igre mogu naučiti da poštuju pravila

Aneta Vujačić i Violeta Lazarević, vaspitačice Dječjeg saveza: Naš zadatak je da nadgledamo njihovo druženje, te da im boravak na Veruši ostane u lijepom šećanju

I ove godine Dječji savez Podgorice pod pokroviteljstvom Glavnog grada organizovao je program odmora i rekreacije dece podgoričkih osnovnih škola u Đečjem odmaralištu na Veruši. U sedam smjena u ljestvom ambijentu ove planine boravilo je oko 700 podgoričkih osnovaca. Kako napominje Aleksandar Milošević, koji je na čelu ove ustanove, zahvaljujući ljubavi prema đeci i spremnosti da uđovoljimo njihovim željama i potrebama uspješno savladavaju izazove, pa organizacija nije komplikovana.

Da bi odmor tekao udobno neophodani su rad, red i disciplina. Ivan Pelević, upravnik odmarališta, smatra da đeca, zapravo, u ovom uzrastu putem igre mogu naučiti da poštiju pravila. Na primjer, dnevni sadržaji su jasno isplanirani i oni se moraju poštovati.

Š. B.

Aneta Vujačić i Violeta Lazarević, vaspitačice Dječjeg saveza, nalaze zadovoljstvo u radu sa đecom. Iako je odgovornost brige o njima velika, one ističu da je ljubav prema njima najsnajniji motiv, kao i dobra koordinacija tima. Tokom njihovog boravka zajednički rješavaju probleme poput navikavanja na novi ambijent i uslove bez roditelja, nesuglasica...

„Prijateljski stav neutrališe njihovu stidljivost, kada se odvoje od roditelja. Struktura đece je različita, tako i njihove ličnosti, a uslovi boravka su skromni. Iako se ponекad jave nostalgija i suze noću – to brzo prođe. Naš zadatak je da nadgledamo njihovo druženje, te da im boravak na Veruši ostane u lijepom šećanju“, ističu vaspitačice.

KUHINJA BAKE MAGDALENE

Zadovoljstvu i udobnom boravku doprinose zdravi i ukusni obroci koje oko dvije decenije priprema Magdalena Cimbaljević, glavna kuvarica u odmaralištu.

„Na čistom vazduhu uz umjerenu fizičku aktivnost i zdravu i svježe pripremljenu hranu đeca lijepo spavaju i zdravo odrastaju. Nastojim da bude zastupljena raznovrsna hrana, pa je tako svakodnevno pripremljen drugi ručak, odnosno večera. Nažalost, ima one đece koja nisu navikla na kuvanu hranu, ne vole povrće, ali spremna sam da im uđovoljim i napravim pire krompir. Važno je da budu svi zadovoljni. Uz to, veoma je važno da sve namirnice dobijamo svježe. Iako su uslovi u kuhinji skromni, izuzetak je da su gosti đeca nižeg uzrasta. Pravim palačinke, a posebnu pažnju poklanjam onima koji su alergični na jaja, bijelo brašno i slično... Uz to, ljekari i vaspitačice su zadovoljne“, objašnjava baka Magdalena.

Nemanja Anđušić: UVIJEK SE IZNOVA RADUJEM DRUŽENJU SA DRUGARIMA

Nemanja Anđušić, učenik VIII razreda podgoričke OŠ „Milan Vukotić“, već nekoliko puta boravio je na Veruši, te se uvijek iznova raduje druženju sa drugarima. Posebno voli fudbalske utakmice i nadmetanje u košarci. Poslije boravka na moru, raduje se dolasku na Verušu. Kaže da voli i boravak tokom zimskih mjeseci, kao i da je već stekao diplomu o uspješno završenom kursu skijanja.

Katarina Rakočević: NAJVIŠE MI SE DOPADA MASKENBAL

Katarina Rakočević, učenica VI razreda podgoričke OŠ „Radojica Perović“, još pamti lijepo prošlogodišnje druženje.

„Oduševljena sam provodom. Posebno pamtim šetnju pored rijeke. Upoznala sam puno drugara iz Zete. Volim takmičenje i igre: igrice brzine ko će brže popiti čašu vode, pojesti šećer, takmičenje za najljepši osmijeh, za naj masku. Hrana je baš dobra. Imamo krofne i prigalice koje lijepo zamirišu za doručak. Voljela bih da druženje traje duže. Najviše mi se dopada maskenbal. Instruktori nam pomazuju da maske napravimo što maštovitije i ljepše“, kaže Kristina.

Ana Lazović: BILO MI JE ŽAO KADA JE DOŠAO KRAJ DRUŽENJU

Ana Lazović, učenica V razreda OŠ „Marko Miljanov“, drugi put je ovde i sviđela joj se posebno žurka. Iako je bilo neobično bez roditelja u početku, bilo joj je žao kada je došao kraj druženja.

Stanko i Simon Vučinić: ŽURKE, TAKMIČENJE PJEGAČA, IZBOR ZA MISTERA, DRUGARSKI ODNOS INSTRUKTORA

I Stanko Vučinić, učenik VII razreda OŠ „Milan Vukotić“, takođe je više puta bio na Veruši i uvijek se lijepo proveo, dok je Simon Vučinić, učenik drugog

Riječ đaka:

razreda iste škole, tek prvi put u ovom odmaralištu. Kaže da je presudno bilo to što je na Veruši u društvu svog starijeg brata. Ono što im se posebno dopalo su žurke, takmičenje pjevača, izbor za mistera, te drugarski odnos instruktora. Takođe, mnogo više vole boravak na planini nego na moru, jer imaju puno više drugara, lijepo se druže organizuju fudbalske utakmice...

Andjela Janković i Nikolina Stanišić: ZADOVOLJNE SMO BRIGOM I POMOĆI KOJU SU NAM PRUŽILI INSTRUKTORI

Andjela Janković i Nikolina Stanišić, učenice IX razreda podgoričke OŠ „Maksim Gorki“, zadovoljne su brigom i pomoći koju su im pružili instruktori da bi vrijeme proveli na najljepši način. Smatralju da su strpljivi, te da su uđovoljavali njihovim željama. Srećne su što su boravile u prirodi, da nije toliko vrelo, kao u Podgorici, upoznale drugare iz drugih škola.

Stefan Rakočević i Đorđe Vukčević: UŽIVALI SMO U ŠETNJAMA I ŽURKAMA

Stefan Rakočević, učenik VIII razreda OŠ „Sutje-

ska“ i Đorđe Vukčević, učenik VII razreda OŠ „Savo Kažić“ na Barutani, uživaju u šetnjama, kao i žurkama.

Anastasija Orešković i Dorotea Rmuš: VOLIMO LEGENDE KOJE SMO ĆULE O OVOM KRAJU

Anastasija Orešković (VII) i Dorotea Rmuš (VI), OŠ „Oktoih“, vole šetnju po red jezera, kao i legende koje su čule o ovom kraju. Pomogle su jednoj drugarici da se privukne na ambijent i druženje. Smatralju da bi trebalo biti više kolača, kao i torta za kraj boravka.

Boško Maraš: PJEŠAČENJE JE NAPORNO, ALI SAM LIJEPO SPAVAO

Boško Maraš, učenik IV razreda podgoričke OŠ „Radojica Perović“, prvi put dolazi na Verušu. Čuo je od sestre da je lijepo provela vrijeme ovde, pa je i on poželio da dođe. Kaže da je pješačenje naporno, ali da je lijepo spavao, te da mu je neđelja brzo prošla.

Marija, Milica i Jelena Ivanović: UČIMO DA RAZVIJAMO LJUBAV PREMA PRIRODI

Marija (VI razred), Milica (IV) i Jelena Ivanović (VIII), OŠ „Dr Dragiša Ivanović“, kažu da ih roditelji poučavaju da razvijaju ljubav prema prirodi, kao i brižan odnos prema njoj. Stoga je boravak na Veruši lijepa prilika za to. Kažu da im se posebno dopalo takmičenje izbora za mis.

Klub instruktora NAJVĒĆI IZAZOV PRISTUP ĐECI RAZLIČITOG UZRASTA

Minel Agović i Lazar Dragojević, (koordinator smjene) instruktori Srednje medicinske škole (farmacija) vole đecu. Tokom čitave godine pripremaju se za ovu ulogu. Oni smatraju da je za instruktore veoma važno da budu kreativni. Svi instruktori imaju određena zaduženja, ali ipak rade kao tim. Osmišljavaju igre u zavisnosti od uzrasta, turnire u odbojci, fudbalu, košarci. Prema njenim riječi-

ma đeca vole legende o specifičnim mjestima na Veruši.

„Predavanja se organizuju dva puta nedjeljno, a obuhvataju različite sfere u kojima se članovi obučavaju za buduće instruktore sporta i rekreacije, glume, animatore. Na našoj fejsbuk stranici javilo se oko 20 novih članova. Najveći izazov je pristup đeci različitog uzrasta. Organizujemo takmičar-

ske večeri u recitovanju, pjevanju, plesu. Takođe, tu su i predavanja o različitim temama: zdravi stilovi života, narkomanija, zdrava ishrana, važnost fizičke aktivnosti, skečevi...

Andjela Radonjić, instruktorka, učenica IX razreda OŠ „Dr Dragiša Ivanović“, Miloš Milatović, učenik VIII razreda OŠ „Miloš Rad Musa Burzan“, Teodora Vujačić, učenica

IX razreda OŠ „Dr Dragiša Ivanović“ koja je ove godine prvi put u svojstvu instruktora.

Prema njihovim riječima, priјatnom boravku i druženju doprinosi drugarski odnos prema njihovim mlađim drugarima. Veoma brzo se uoče oni koji su stidljivi i povučeni. Potrebno je prilagoditi im se, zabaviti ih... Kada kao drugovi zajednički rješavaju izazove i iznenade situacije sve je lakše.

Crnogorski identitetski glasnik

Predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić uručio Trinaestojulsku nagradu Ljubomiru Đurkoviću, prof. dr Vesni Kilibardi i Srđanu Vukčeviću

CRNA GORA JE OTVORENA DA ČUJE I ISTOK I ZAPAD

Ranko Krivokapić, predsednik Skupštine: Svako od vaših stvaranja otvori novi prozor svijetu da vidi koliko je osebujna Crna Gora. Više nego ikad vezujete Crnu Goru za njenu antičku dihotomiju. Crna Gora je uvjek imala i osobine Sparte jer je bila spremna da se bori i gine za slobodu, ali i Atine jer je uvjek imala duhovnost

UVili „Gorica“ u Podgorici svečano je uručena Trinaestojulska nagrada, najznačajnije priznanje u našoj zemlji. Ovogodišnji laureati su književnik i teatrolog Ljubomir Đurković (za trilogiju „Grci“), profesorica na Univerzitetu Crne Gore dr Vesna Kilibarda (knjiga „Njegoš i Italija“) i slikar Srđan Vukčević (izložba „Hipnosovo jezero“). Nagradu im je tradicionalno uručio predsednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić.

Zahvaljujući se dobitnicima „što ime Crne Gore pronose kroz svijet“, Krivokapić je podsetio da „laureati Trinaestojulske nagrade uvjek daju novu mogućnost da vidimo Crnu Goru u njenom trajanju.“

13. jul simbol Crne Gore koja traje u vrijednostima

„Svako od vaših stvaranja otvori novi prozor svijetu da vidi koliko je osebujna Crna Gora. Više nego ikad vezujete Crnu Goru za njenu antičku di-

hotomiju. Crna Gora je uvjek imala i osobine Sparte jer je bila spremna da se bori i gine za slobodu, ali i Atine jer je uvjek imala duhovnost. Mi smo uvjek znali da ne bi bilo spartanske Crne Gore da nema atinske Crne Gore, a to je ona Crna Gora pravih vrijednosti, koja je otvorena da čuje i Istok i Zapad“, istakao je on, dodajući da je 13. jul „simbol Crne Gore koja traje u vrijednostima“.

Ljubomir Đurković se zahvalio na dobijenom priznanju, navodeći da je to posebna čast jer nosi ime najbitnijeg datum za Crnu Goru.

„To mi je najznačajnije priznanje u karijeri“, dodao je on.

Umjetničko pregnuće zarad vječne spomeni životima i nepresušnim inspiracijama za rad

Vesna Kilibarda je istakla da je posebno zadovoljstvo što je nagradu dobila za knjigu o Njegošu i Italiji, „jer je ona proizvod napornog dvodelnijskog rada“.

IME CRNE GORE PRONOSE KROZ SVIJET: Đurković, Kilibarda i Vukčević

Istakavši da je za stvarače naročito važno izvojevati slobodu i nezavisnost umjetnika, Srđan Vukčević je ukazao da je čitavo umjetničko pregnuće zarad „vječne spomeni životima i nepresušnim inspiracijama za rad“.

Član žirija prof. dr. Dragan Koprivica kazao je da je profilacija ovogodišnjih nagrada, kao splet tri uspješne priče u

jednoj, „lijep pokazatelj prepoznavanja kulturnih koordinata Crne Gore“.

Za Trinaestojulsku nagradu ove godine bila su nominovana 23 kandidata. Predsednik žirija bio je prof. dr Dragan Vukčević, a članovi, pored Koprivice, prof. dr Predrag Ivanović, prof. dr Ilija Vujošević i prof. dr Milenko Popović.

N. N.

Iz istorije školstva

PRVE ŠKOLE U KUĆIMA U XIX VIJEKU

Školstvo u Kućima počinje u doba Vladike Petra II Njegoša. Školstvo u Kućima razvijalo se istovremeno sa onim u Crnoj Gori i na isti način kako po školskom programu, metodu rada, tako i po uslovima, koje je morao ispunjavati učiteljski kadar. U početku su škole u Kućima bile privatne, ali su ubrzo postojale državne. Škola je kao institucija prosvjeti i nauke dala nemjerljiv doprinos razvoju Kuča i od početka je uživala visoko poštovanje i pažnju

Piše: Dr Radomir Prelević

Početak školstva u Kućima nastavak je otvaranja osnovnih škola u Crnoj Gori, de prva osnovna škola na Cetinju datira iz 1834. godine, a druga u Dobrskom selu iz 1842. godine.¹ U doba Vladike Petra II Petrovića Njegoša postojale su još škole u Ostrogu i u Brčelima, a „radila je i poneka privatna škola“² Školstvo u Kućima počinje u doba Vladike Petra II Njegoša i taj proces se može pratiti sa visokim stepenom pouzdanošću, zahvaljujući opisu Stevana Dučića³ koji je uzet za osnovicu ovoga rada.

Medun

Stevan Dučić piše da je prva škola u Kućima „zasnovana za vrijeme vladike Petra II“. To se dogodilo zauzimanjem kućkog serdara Popa Staka Popovića.⁴ Škola je bila na Gornjem Medunu, kod crkve na Vlaškoj Rudini, a prvi učitelj bio je „neki Đakovac iz Stare Srbije“. Dakle,ime prvog učitelja u Kućima nije zapamćeno, kao ni to koliko je vremena ovaj „Đakovac iz Stare Srbije“ učiteljevao.

Slijedeći učitelj u ovoj školi zvao se Hrisantije Ilić, rodom Popović. On je, u stvari,

bio monah u pomenutoj crkvi na Vlaškoj Rudini u kojoj su tada bile pohranjene mošti Sv. Arsenija koje je on čuvao. Dučić piše da „naučni metod ove škole nije niukoliko odsakao od manastirskog učenja“, te da su njeni učenici mahom bili oni koji su se pripremali za sveštenički poziv. Ova škola je poslije nekog vremena prestala da radi, jer je učitelj Hrisantije „zbog nekih spletaka od Popovića s Meduna progmat“. Umjesto škole, u tom objektu je otvoren han.

Ubli

Sa Meduna prognani učitelj Hrisantije Ilić, rodom od Popovića, dolazi na Ubli, te je „o svome trošku podigao drugu školu“. Dakle, izvjesno je da je ova škola na Ubliima bila „privatna škola“, kakvih je bilo još u Crnoj Gori. Ni ovoj školi nije poznato vrijeme trajanja, ali se zna da je prestala da radi kad se učitelj Hrisantije prešlio u Srbiju. Škola je ponovo ustanovljena „ispred samog oslobođenja Kuča“, dakle 1877. godine i u njoj je učitelj bio pop Vuko Vuksanović s Bioča. Vjerovatno da tada nije više bila privatna, već državna škola. Uskoro, međutim i ova škola je prestala da radi.

Nedugo zatim, „iza oslobođenja“ škola na Ubliima je ponovo otvorena, kao četvororazredna i nikada više nije prestala da radi. Od 1882. godine pa narednih 30 godina, učitelj je pop Vuko Čejović, od Radovića s Kosora, koji je kao svršeni akademac Duhovne akademije u Kijevu bio i profesor na Cetinju.

Kosor

Kad je u vrijeme oslobođenja Kuča škola na Ubliima na kratko prestala da radi, umjesto nje je osnovana škola na Kosoru. U toj školi učitelj je bio proto Pavle

Petrović sa Kosora. Dučić piše da je ova škola „ubrzo napuštena“.

Brskut

Državna škola za Brskućane i Kučke Površane „koji su onda pripadali Crnogorskoj granici“ otvorena je 1869. godine od kada radi bez prekida. Smatra se da je prvi učitelj bio pop Radoje Simović, te njegovi sinovi takođe sveštenici Dmitar i Nikola, kao i pop Đoko Milačić.⁵ Program za prva tri razreda izgledao je tada ovako:

I razred:

1. Nauka vjere
2. Srpski jezik
3. Crkveno-slovenski jezik
4. Račun i
5. Crkveno pojanje

II razred:

Isti predmeti

III razred:

Isti predmeti, kao i Zemljopis, Povijesnica i Gazdinstvo.

Ove predmete imao je i IV razred osnovne škole na Cetinju.⁶

Zatrijebac

Iz Dučićevog teksta može se zaključiti da su đaci iz Zatrijepča najprije isli u školu na Ubliima. On, naime, piše da „kako su neki predjeli daleko školi Ubalskoj, te su još 1887. godine Zatrijepčani zasnovali posebnu školu, isprva privatnu,

⁵ Predojević, Milorad, Moj Brskut, Novi Sad, 1998, str. 295–309.

⁶ Ibid, citiram: Kostić, Milan, Škole u Crnoj Gori, Pančevo, 1876., str. 91.

a zatijem je pretvorena u državnu školu“. Bila je to četvororazredna škola i njeni zgradi je bila u zaseoku Nikmaraš. O pribavljanju toga školskoga objekta postoji isprava Okružnog suda u Podgorici u vidu akta upućenog 18. 10. 1888. godine Knjaževskom Velikom sudu: „Prošloga ljeta kupili su glavari Kučki jednu kuću Prentaša Ljekina iz Zatrijepča za školu Zatrijebaću za 235 tal. i učinjeli s istim Prentašem da mu se izdau svi novci o prošlom malom Gospodinudne. U isto vrijeme učinjeno je da te novce izdau svi Kuči zbog toga što su Zatrijebčani pomagali Kučima graditi neku opštu školu u Kuči. Ali nijesu od sad ni jedne pare dali Prentašu. (...) Prentaš kaže da više ne može čekati (...) stoga se ovijem upućuje u taj Sud“.⁷

Dučić piše da je prvih deset godina učitelj u Zatrijepču bio Nikola Radovanović iz Dučića, a zatim njegov đak Tomo Đelošević iz Zatrijepča. Međutim, sadašnji direktor ove škole Zef Đuravčević kaže da u školskim analima stoji da je prije ovi učitelj u Zatrijepču bio Mitar Ivanić sa Cetinja.

O osnivanju prvih škola u Kućima postoje vjerodostojni zapisi, najviše kod Stevana Dučića, koji je i sam iz Kuča. Školstvo u Kućima razvijalo se istovremeno sa onim u Crnoj Gori i na isti način kako po školskom programu, metodu rada, tako i po uslovima, koje je morao ispunjavati učiteljski kadar. U početku su škole u Kućima bile privatne, ali su ubrzo postojale državne škole. Škola je kao institucija prosvjeti i nauke dala nemjerljiv doprinos razvoju Kuča i od početka je uživala visoko poštovanje i pažnju.

⁷ Isprave crnogorskih sudova, priredio Rajković, P. Nikola, (1879–1899), CID, Podgorica, 1998, str. 339–340.

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva štampao sveske sa motivima crnogorskih kulturno – istorijskih spomenika i likovima istaknutih sportista

PROMOCIJA DRŽAVE I ONOG NAJBOLJEG U NJOJ, A TO SU LJUDI I PRIRODA

IMAMO NAJLJEPŠE PLAŽE, KULTURNE SPOMENIKE, PLANINE: Ministar prosvjete Predrag Bošković

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva štampao je sveske na čijim naslovnim stranama je 37 motiva crnogorskih kulturno-istorijskih spomenika i likova istaknutih sportista. Cilj projekta nazvanog „Naše sveske“ je da se učenici približe vrijednosti države i značaj sporta.

Ministar prosvjete mr Predrag Bošković je, na promociji rekao da je veoma zadovoljan projektom „Naše sveske“ koji promoviše prirodne ljepote Crne Gore, ali i uspješne crnogorske sportiste. „Pokušajmo našoj deči objasniti da u Crnoj Gori ima stvari koje su najbolje u svijetu. Imamo najljepše plaže, kulturne spomenike, planine, najljepši kanjon u Evropi, najbo-

lje rukometnice, učenike“, kazao je Bošković.

Direktorica Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Zorja Bojanić Lalović rekla je da su glavni motivi projekta bili da se crnogorskoj deči ukazuje na vrijednosti države u kojoj žive, kao i na spor-

tiste koje najviše vole i koji treba da predstavljaju uzore mlađim generacijama. „Do sada su to bili neki drugi motivi, poznati svjetski brendovi, a ovo su prve sveske sa crnogorskim vrijednostima. Ovo je ono naše“, rekla je Lalović. Sveske su u prodaji od 15. avgusta.

Rukometića Katarina Bulatović kazala je da vjeruje da će projekat privoliti deču da se više bave sportom.

Vaterpolista Nikola Janović smatra da su od izuzetne važnosti da se

ODO SU PRVE SVESKE SA CRNOGORSKIM VRIJEDNOSTIMA: Rukometice Radmila Petrović i Katarina Bulatović

likovi crnogorskih sportista nađu na daćkim sveskama. „To je važno ne samo za promociju našeg sporta, već je to jedan vid promocije naše države i onog najboljeg u njoj, a to su ljudi i priroda“, ocijenio je Janović.

Na sveskama se, uz ostale, nalaze likovi sportista Radmila Petrović, Katarine Bulatović, Nikole Janović, kao i motivi Skadarskog jezera, Rijeke Crnojevića, Lovćena, Žabljaka, Podgorice, Kotora.

O. D.

II
U Kulturno-informativnom centru „Budo Tomović“ u Podgorici održana tribina pod nazivom „Crna Gora i crnogorski identitet u budućnosti“

NEDOSTATAK SVIJESTI O NACIONALNOM IDENTITETU PRIJETNJA JE DRŽAVNOJ NEZAVISNOSTI

UKulturno-informativnom centru „Budo Tomović“ u Podgorici održana je tribina pod nazivom „Crna Gora i crnogorski identitet u budućnosti“. Riječ je o susretu grupe crnogorskih intelektualaca sa građanima, čiji je cilj bila procjena kako Crna Gora izgleda gotovo deceniju nakon obnavljanja njene nezavisnosti, koliko su joj snažni temelji, koliki je nacionalni osjećaj pripadnosti Crnoj Gori, te koji su ključni izazovi na putu daljeg jačanja crnogorskog nacionalnog identiteta. O ovim temama govorili su publicista Stevo Vučinić, istoričar prof. dr Živko Andrijašević, publicista Slobodan Jovanović i glavni urednik u Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica Radule Novović. Moderator je bio dr Ivan Vuković.

Upozorivši da je zbog manjka patriotizma i nedostatka nacionalne svijesti ugrožena nezavisnost crnogorske države, Stevo Vučinić je ustvrdio da je patriotizam kod većine građana na najnižoj skali vrijednosti.

„Ta činjenica je uznemiravajuća i zastrašujuća jer nedostatak nacionalne svijesti kod građana je sam po sebi prijetnja nezavisnosti. Kultura elite i većine stanovništva očituje se prezrenjem kulturnih vrijednosti i odslikava se kroz kič. Nameće se jedan kulturni model folklornog kiča i tako poništava autentični kulturni model koji je bio prisutan u Crnoj Gori, naročito u temeljnim oblicima – u muzici i arhitekturi“, istakao je on.

Zanemarujući kritičko mišljenje o sopstvenom identitetu

Živko Andrijašević je konstatovao da se o crnogorskom identitetu najčešće razmišlja u situaciji „kada ga treba

O IDENTITETU MISLIMO REZONIMA PROŠLOSTI, A NE REZONIMA SADAŠNJOSTI U KOJIMA TAJ IDENTITET ŽIVI: Sa tribine

odbraniti od onih koji ga ugrožavaju ili kada se lamentira nad stanjem u kojem se taj identitet nalazi.“

„Bavimo se sopstvenim identitetom, često ili najčešće, kada nas neko nedobronameran ili politički tendenciozan na to podstakne, ili kad nam se učini da je slabost našeg identiteta uočljivija nego njegova snaga“, rekao je on, dodajući: „Ovakvim pristupom prije svega zanemarujemo kritičko mišljenje o sopstvenom identitetu, zanemarujući njegovo istraživanje i, naravno, zanemarujući razmišljanje o njegovoj sadašnjosti. Jer nas potreba da ga odbranimo od onih koji negiraju njegove temelje u prošlosti neminovno vuče u istoricizam. I nagoni da o identitetu mislimo rezonima prošlosti, a ne rezonima sadašnjosti u kojima taj identitet živi.“

Marginalizovanje crnogorskog nacionalnog interesa

Slobodan Jovanović je ukazao da slobodni građani moraju učestvovati u artikulaciji društvenih interesa, budu-

ći da od toga zavisi i očuvanje nacionalnog identiteta.

„Borba za modernu, građansku i nacionalnu državu, kakve su sve moderne i demokratske države svijeta, danas se proglašava nacionalizmom, a ekstremni nacionalizam i šovinizam borbor za ljudska i nacionalna prava. Ovo u konkretnom slučaju ima za cilj odu-

zimanje prava Crnogorcima da dovrše sopstveni nacionalni projekat, kako bi se marginalizovao crnogorski nacionalni interes“, kazao je on.

Ključ jačanja nacionalnog identiteta leži u sistemu obrazovanja

Radule Novović je istakao da ključ jačanja nacionalnog identiteta leži u jačanju obrazovnih kapaciteta zemlje.

„Kao neko ko dolazi iz sistema obrazovanje, spomenuo bih da je edukacija nastavnika u osnovnim školama za rad na promociji identiteta, u prvom redu za nastavnike istorije i književnosti, nešto na što će se morati обратити pažnju u što skorijem roku, jer je nastavnicima potrebna motivacija i edukacija da bi se bavili ovom temom“, naglasio je on i dao da se promocija državnog identiteta mora na odgovarajući način sprovidi „od vrtića do univerziteta“, te da u tom procesu umnogome mogu pomoći i informaciono-komunikacione tehnologije.

N. N.

ŠTA ĆE SE DESITI SA CRNOGORSKIM IDENTITETOM KADA OSTANE BEZ POTPORE DRŽAVNIH INSTITUCIJA

Prema Andrijaševićevom mišljenju, problem crnogorskog identiteta je u tome što on nema svoje nezavisne uticajne institucije, bilo političke ili vjerske, koje nijesu vezane za državne institucije.

„Državne institucije su, htjeli mi to priznati ili ne, uvjek rezultat političke volje. I one će brinuti o crnogorskom identitetu u onoj mjeri u kojoj crnogorski identitet kao politički činilac utiče na njihovo formiranje i na njihov sastav. Ja postavljam pitanje: što će se desiti onoga trenutka kada crnogorski identitet ne bude dominantni činilac političke volje i ideologije koja određuje državne institucije? Što će se desiti sa crnogorskim identitetom kada ostane bez tih državnih institucija?“, zapitao se on.

SRETEN ZEKOVIC: Crnojevića država i nepokore(e)na crnogorska država-Matica, slobodna podlovcenska Crna Gora

SVETA ZAKLETVA ZAVJETU SV. IVANA CRNOJEVIĆA

Obeštani ukupni integritet države Ivana Crnojevića proročanski legitimizuju i ostvaruju svi crnogorski naraštaji. Novovjeka slobodna Crna Gora, odbrambeni „zbjeg slobode”, bitno je ratn(ičk)a tranzicija države Crnojevića

Potonja državnička zapovijed Ivana Crnojevića na njegovom zboru bio je ujedno i osvještani i obeštani zavjet (amanet) i proročanstvo, a Crnogorci dali svetu zakletvu tom zavjetu. Najjači dokaz ispoštovanosti svete zakletve tom zavjetu je nepokor(e)nost Crnogoraca tuđinskom osvajaču i očuvanje svog „istorijsko-prostornog identiteta”, u „zbjegu slobode”, u „neprestanoj borbi” za slobodu kao nužnog uslova njihovog narodnosnog, državnog i crkveno-vjerskog samoopštanka u slobodi

Piše: Sreten Zeković

Sve do najeze Turskog carstva na Balkan, postojalo je jedinstveno teritorijalno, državno i narodno biće Crne Gore, koje je, manje više, uvijek zahvalio matični prostoru međama ovdje Crne Gore, počev od Prevalisa, Duklje Zete, Crnojevića države.

Odbrambeni "zbjeg slobode" – država Matica za reintegraciju ukupnog crnojevičkog integriteta

Sa osvajačkim širenjem Turske carevine u 14. vijeku, pojedini djelovi (oblasti) Crne Gore padaju pod tuđinsku vlast: tursku, mletačku, austro-ugarsku, francusku, srpsko-despotsku, posebno onu 1918. Ostala je nepokor(e)na, kao država-Matica, slobodna podlovcenska Crna Gora, odbrambeno-borbeni „zbjeg slobode” (iz već okupiranih krajeva Crne Gore) ili, kako ga naziva vladika-gospodar Vasilije Petrović, „slobodni crnogorski principat” koji nastavlja užilištenu iskoniku istorijsko-oprirodenu i (s)rođenu pupčanu vrpcu dukljansko-zetsko-crngorskog države i njihovoga zbara na rečenom suženom prostoru.

Ratn(ičk)a tranzicija Ivanove države u novovjeku Crnu Goru

Tu se stvara vrlo atipična novovjeka crnogorska tradicionalna zajednica, posve upodobljena „neprestanoj borbi za slobodu” protiv tuđinskih osvajača. U odbrambenom ratno sudnjem izjednačenju, poistovjećenju i srođavanju gorštaka u „zbjegu slobode” (zbijene i „od svud stješnjene” podlovcenske Crne Gore), začedila se, odnjivila, odnijala i udicila novovjeka Crna Gora, koja je ujedno i protivfeudalni (bez kmetstva) iznutra i spolja, sasvijem netipično prirodnostorijsko zajedništvo posebitnih oblike javne (državne) vlasti, i opetovano bitisana i preuređena borbeno prostorna jedinica u „plemena i bratstva”, specifične se-kularizacije crnogorskog društva.

Ta nova crnogorska društvena, državna i narodna zajednica suštinski je ratn(ičk)i tranzicioni tok preoblikovanja crnojevičke države i njenog zbara (čiji je korijen u dukljanskom

zboru) u demokratski Opštecternogorski zbor (skupštinu) i Glavarski zbor (izvršnu vlast).

Pričin da se „zbjeg slobode” ispisuje na palimpsestnoj „tabula razi” kao „prvobitna zajednica”

Neuočavanje i ignorisanje ovog tranzicionog procesa u srpskoj, pro-srpskoj i bijelo-komunističkoj (di-lasovskoj) reminiscenciji dovela je do punog z(s)atiranja crnojevičke državotvorne epohe kao tabua. Tijem se stvarao dugotrajni ideološko-vrijednosni pričin da je ovo novo, antifeudalno crnogorsko društvo zapravo početak crnogorske „prvobitne zajednice” iz koje tek počinju da se veoma sporo i odocnjelo stvaraju plemena i državni organi. I zanago se uděnuo i uvrzao nejasan konturni privid da se crnogorska istorija piše na palimpsestnoj „tabula razi” i da je prije nje samo neki tamni „prazan prostor” u kojem je jedini oslonac na osvajačkoj srpsko-nemanjičkoj državi čija je reinkarnacija 1918. g. bila i vaskrsenje imperijalnog sve(to)srpsvra ka osvještanjem krajnjeg cilja i svrhe privršetka crnogorske istorije u kojem je našlo inkluzivno mjesto („izmirenje”) i bijelo-cr(k)veno srpstvo.

Imperijalno čerečenje i rekognacija Crne Gore

Ivan granica slobodnoga crnogorskog principata i vladikata, ostali djelovi Crne Gore ostali su unutar carstava i jačih sila pod njihovom državnom vlašću, kao sastavni dio („provincije”, „atari”) njihovih država. Tako je prvobitna cje-lovita država Crnojevića rasčerečena imperijalnim šećivom i prisvajana na osnovu „svetog imperijalnog prava (jačega)”. Tragovi te imperijalne istoriologije (sušto feudalizovane) i njeno rekogniranje crnogorske istorije osećaju se i danas (već od ratno-revolucionarne administrativne organizacije KPCG). To, međutim, stvarno ne znači da to nijesu prostori Crne Gore. Nijesu Boka, Primorje, Brda, Vasojevići i ostali krajevi tuđinski, izvanjski atari, no crnogorski („Crnogorsko primorje”, „Crnogorska Brda”, još neoslobodeni djelovi viševijekovne države i naroda Crne Gore. Isto tako, „turska Srbija” nije turska, a „austrijski Srbi” nijesu Austrijanci, no Srbi; „austrougarska Hrvatska” nije austrougarska no hrvatska, a „austrijski Hrvat” nije Austrijanac, kao što ni „mletačka Albanija” nije mletačka, no albanska, ni „srpska Crna Gora” nije srpska no naroda Crne Gore, a „srpski Crnogorac” nije Srbin no posrbičeni autentični Crnogorac.

Ivanov zavjet Crnogorcima i njihova sveta zakletva zavjetu

Međutim, predstavnici Crkve crnogorske, države, glavara i naroda crnogorskog stalno

se pri utvrđivanju svoga legitimeta i legaliteta pozivaju na državotvorni legitimitet i legalitet Crnojevića i testament Sv. Ivana Crnojevića, i to ne samo za državne granice, nego i za svoju jurisdikciju, unutarnja razgraničenja i imovinsko-pravne odnose. Potonja državnička zapovijed Ivana Crnojevića na njegovom zboru bio je ujedno i osvještani i obeštani zavjet (amanet) i proročanstvo, a Crnogorci dali svetu zakletvu tom zavjetu. Najjači dokaz ispoštovanosti svete zakletve tom zavjetu je nepokor(e)nost Crnogoraca tuđinskom osvajaču i očuvanje svog „istorijsko-prostornog identiteta”, u „zbjegu slobode”, u „neprestanoj borbi” za slobodu kao nužnog uslova njihovog narodnosnog, državnog i crkveno-vjerskog samoopštanka u slobodi

Prizivanje na Sv. Ivana Crnojevića

Čak je i islamizirani Skender-beg Crnojević sebe smatrao našljendnikom očinske zemlje („zemalja”) i potpisivao se „sandžak crnogorski i svoj dioklecijanskoj zemlji gospodar” (Enciklopedijski leksikon, Mozaik znanja, Istorija, 622). U Cetinjskom ljetopisu u glavi Rodoslovje Crnojevića navodi se: „Vladali su Crnojevići najprije Zetom, Krajinom, Šestanim, Brdim, Crnom Gorom i Primorjem” (Crnogorski anali ili Cetinjski ljetopis). O tome je i pojka u Cetinjskom ljetopisu:

„Crnagora od Kotora, sva do Brda i do Skadra,

Ivan-begom oglašena, manastrom proslavljenja”.

„Dika (pravda) crnogorska” je lučnosna svjetlost

Može se bez zazora reći da je Njegoševa poetska trilogija, prije svega Gorski vijenac upravo posveta toj zavjetnoj zakletvi slobodi. Zato je i naziva „sveta sloboda”. I Luča mikrokozma je njegovo metafizičko, „makrokozmičko” ute-meljenje, opravdanje i duboko obrázloženje neprestane grčevite i teške, gotovo nadljudske borbe za slobodu „malog” naroda crnogorskog. Toj borbi „kraja biti neće” do tragicne apokalipse. Tragični pesimizam, a ne popustljivi praktički aktivistički optimizam te „dike crnogorske”, „od svud stješnjene”, između nezajažljivih čeljusti velikih sila, je lučnosna svjetlost oslobođenja na Balkanu i šire. Daje joj ljudsku vrijednost, opravdanje razloga svog i ljudskog postojanja (na Zemljama), doviđenog bitisanja, bogulike, božanske Dike (pravde) zva-

ne „Dike crnogorske”, „slave crnogorske”, slobodoslavlja. Može se reći da je tome Njegoš posvetio i Šćepana Malog.

Njegoš naš nasušni: „Za dvostrukost ni mislit ne treba”

U Gorskom vijencu se Njegoš vrće na sam početak crnogorske „izvijske”, slobodarske luče, na Ivanbegovo čojsko (pravično) ju-naštvo protiv silovitog neprijatelja i tragiku komadanja Crne Gore koja omogućava od(iz)rođavanje i denacionalizaciju sa determinacijom sopstvenog naroda. Srž toga iskazuje stihovima: „Zemlja mala odsud stješnjena / s mukom jedan u njoj opstat može. / Za dvostrukost ni mislit ne treba”. Iako se ovi potonji stih češće navodi, ne ističe se da je u ovoj lapidarnoj istinskoj konstataciji i ocjeni involvirana suština njegova shvatanja crnogorskog bića i opstojanja Crne Gore, naravno, i samog Gorskih vijenca za osmišljavanje podrazumijevajuće navodne „Istrage poturica”. Stih „Za dvostrukost ni mislit ne treba” odnosi se, prije i s vrhu svega, na unutrašnje i vanjsko u(o)dvajanje prvo-bitnog jedinstvenog „istorijskog prostora” i jedinstvenog odbrambenog naroda sa jedinstvenom crnogorskom vlašću. Znači, da je ovi stih usmjeren u središte narod(nos)nog, državnog i „istorijskog prostora”, konkretnog, opštelijskog (trajnog) i aktuelno nasušnog problema (zato G. Sekulović i naslovjava svoju novu knjigu Njegoš naš nasušni).

Vrtanje neslobodne slobodnoj Crnoj Gori

Krajnji Njegošev opšteniti i državno-politički naum životno se rekognira i operacionalizuje u državnoj politici Crne Gore. To je dobro znao, razlikovao i identifikovao i knjaz Danilo kada je svoj Zakonik imenovao Zakonik Dani-la I. knjaza i gospodara slobodne Crne Gore (bez onog privjeska „i Brda”), kako piše u originalu Zako-nika koji je po potrebi sve/to/srpsvra preinačio M. Medaković). Ta-kode, na septembarskom sastanku Crnogorske skupštine 1799. izgla-sane su instrukcije narodnom poslaniku Nikoli Ćirkoviću za njego-vu zastupanje crnogorskih interesa kod ruske vlade. U „artikuli” se ukazuje na pravo Crne Gore na iz-gubljene teritorije, a u 3. se traži od ruske vlade puna podrška za is-punjjenje crnogorskog zahtjeva o vratjanju „gerbaljske komunitade i drugije tri komunitadi: Majina, Brajića i Pobora”, budući da se radi o posediuma „bivšega vladateljnoga princa našega Ivana Crnojevića”. Podsetimo i da je vladika-gospodar Danilo imao crkveno-vjersku jurisdikciju i na Primorju i Brdim, i da su Petar I Sveti i Njegoš zborili da su to sve naša braća crnogorska.

JEDNA GLAVA STOTINU JEZIKA

PJESENME ZA SIJELA I ZA SVE PRILIKE

ĐEVOJAČKE U KOLU I MIMO KOLA:

Ovce moje, bjeli bravi,
Dabogda vas rasprodali.
Dabogda vas rasprodali,
Za moju vas svadbu dali.

***
U potoku kuca zvonice,
Ostavljam ti majko ovce.
Dosta sam ti majko mila,
Kod ovaca čoban bila.
O jeseni prut predajem,
Hoću mlada da s' udajem.

***
Ja malena, u čašu bi stala,
Svakom momku oči očarala.
Udaću se, udat mi se lako,
Oču – neću, mogu i ovako.

***
Svekrvice, dal' bi dozvolila,
Da ja ljubim što si odgajila.
Svekrvice, ako sam ti mala,
Traži veću – ja ti sina neću.

***
Jeće brda i doline
Od taranske omladine.
Jeće brda, jeće dolni,
Daleko je ko me voli.

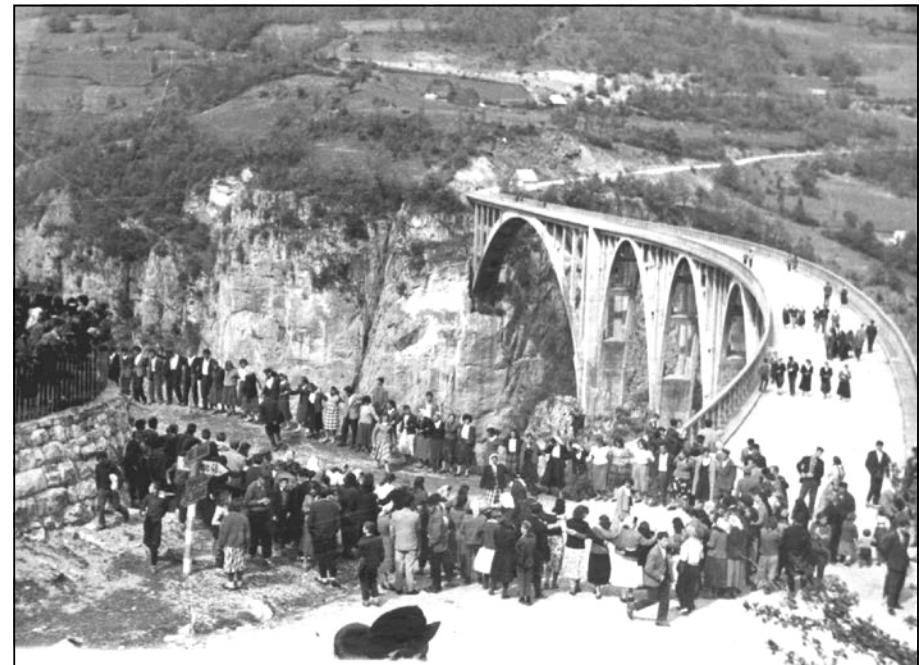
Kad zapjevam imam manu,
Stalno pjevam o draganu.
Moj dragane sa Žabljaka,
Ružo moja od momaka.

***
Moj dragane na daljini,
Pozdravljam te po vedrini.
Po drugome nemam kome,
U svjetu si dalekome.

***
Ciganka mi u kavu valeta,
Da će biti jetrva deveta.
Oj, Ciganko, proklete ti gatke,
Moj je dragi jedinac u majke.

***
Brzo moja mlados' prođe,
Ja ne znadoh ni kad dode.
Brzo moja mlados' minu,
Kao magla niz planinu.
Oj mladosti, kad si fina,
Što nijesi sto godina.

***
Nije mlados' ko proljeće,
Jednom dode, više neće.
Nije mlados' ko rijeka,
Da protiče dovjeka.

Crnogorsko kolo na Mostu na Tari, šezdesetih godina XX vijeka

KUČKIN ROD

IV
Prosjetni rad
SEPT.
2015
BROJ
37

Sviđela se nekakvom građaninu, trgovcu i zanatljiju, kućka jednoga seljaka, pa ga saletio: prodaj mi je, pa prodaj! Dojadila bila kućka seljaku, ionako, pa bi je rado udomio i bez naknade, ali vješt trgovac i on, pa iskoristio priliku te za kućku pribavio razne kućne potrepštine, pa još i koju paru pride. Rastali se stari poznanići ko pravi prijatelji, izljubili se na rastanku i obećali da će se sad još češće posjećivati i još više trgovati.

Odveo građanin kućku u grad, okupao je i dobro nahranio, pa joj i kućicu napravio, uredio i obojadio, da su je većina gradskih pasa ljubomorno sa sokaka posmatrala a deca se oko kuće jatila ko da nikad pseto viđela nijesu. Dolazili su i neki sugrađani da gazdinu prinovu vide i da se dive i čestitaju, kad uveče uoči pazarnog dana eto ti i bivšeg kućkinog gospode, došao, veli, kućku da vidi, a usput i da prenoći kod novog prijatelja, ujutru mora rano u čaršiju nešto da sredi pa da trči kuću.

Dočekali ga ovi kako i dolikuje u domaćinskoj kući, dobro piće i ukušno jelo i meki dušeci, mogao je da hrči i frkće svu noć ko varoški mlin dok kukuruz melje. Pozdrave se oni ujutru prijateljski i rastanu, ali na kratko. Uoči narednog pazara eto ti onoga opet. Došao kućku da vidi, uželio se, kao i sva familija, žale je ko da im je insan iz kuće otišo – ne daj bože. I oni bi neće da dodu, i doći će sigurno, znaju oni za red.

Sve opet bilo kao i prvi put, stima i doček i lijepa priča za uzvrat. I ne samo taj put, nego i sledeći, pa i još nekoliko puta, za svaki pazarni dan, pa nekad i češće. Sedmi dolazak seljakov na avlijsku vrata dočeka namrgoden građaninov lik. Opazi to gost odjednom, pa će:

– Šta je bilo, prijatelju moj, da se nije nešto, ne dao Bog, čeljadi dogodilo? – zabrinuto će pridošlica.

– Ma, nije, nije...

– A kućka kako nam je?

– Eno kako! – domaćin pokaza rukom preko sopstvenog ramena.

A kućka se ljljija obješena na niskoj grani oraha.

– Objesila se od tuge za rodom! – povika građanin i prijatelju pokaza put niz sokak, te za njim zalupi teška avlijska vrata.

NASLJEDSTVO I NASLJEĐE

Razboljela se baba, boluje i boluje, ali nikako dušu da pusti. Dovodili vidare i gatare ali lijeka ne bilo. Dovodili i popa da joj molitvu očita, ali smrti nema pa nema. Čeljad smetena u kući ali i u spoljnjem radu. Ima ih puno ali i poslova je puno. Baba i dalje ispod jastuka držala ključeve od kolibe i od drugih zgrada, pa su i dalje morali od nje dobiti i odobrenje i ključ da šta otuda uzmu. Očekivalo se da starica stvar shvati i da jednoj od snaha preda dužnost domaćice kuće, ko što je red i kako su mnoge njene druge uradile i prije nego su na postelju pale. A baba sad počela još i da brka, da mijesha čeljad, kolibe i ambarove, da riječi izgovara nerazgovjetno i nepovezano. Moraju se primicati i po deset puta pripitkivati: šta reče, šta?

Bez nevolje zavladala nemaština u kući ali baba ne samo da ne predaje ključeve, već i ne misli više o kolibama i o ambaru, no o životu i o smrti, pa počela i familiju da okrivljuje za svoju zlu muku.

Stara kuća, stara kuća! Sve mi je ovo od sta... sta-re, ku... ku... ku-ce, kuce! – buncala baba, ali više je skoro nikao i ne sluša niti od nje šta očekuje.

Prepoznala se starija snaha u tim riječima, pa spremna da se sa umirućom još jednom posvada, te se nadnjom polumrvom nadnjela:

– Šta, šta to reče, Majko, šta?

Otvori baba oči, poslije dužeg zastoja, podvi ih nekud iznad sebe, pa kao da zajauka:

– Sve... sve, sve... mi... sta-re ku-ce, sve mi... je...

– Šta veli, šta veli? – propitkivali ukućani stariju snahu, nadvitu nad babinim krevetom, koja joj je svakako najvještija bila u svemu, ali je baba nikad nije mogla očima videti.

– Starijoj ključel! Starijoj ključe, ve li Majka! – izusti starija snaha i ispod babinog jastuka dokopa ključeve od kolibe i od ambara.

VUCI I ŠUTI

Došao tako neki jadov po prvi put u tazbinu, bogatiju i stimanu, posadili ga u vr sofre pa navalili na njega jelom i pićem: Jedi, pojpi, de, dede, uzmi! A on nasrnuo na astal, pa jede li jede, pije i pripija, da mu se ne može nadodati. Ali da bar oće šućeti, no navalilo da pita i sve

Zima kraj Tare

grđa i gluplja pitanja postavlja da ženi obraz kida, da joj dođe da bježi iz roda. I punici dojadila njegova zapitivanja, pa postaje sve osornija i grublja, čak mu više ni na pitanja ne odgovara. Kad su na kraju došle pite sa sirom i sa mesom, s orasima i kožnim slijepotom koja ga je obasula, navalio:

E, Bože, što je ovo dobro, e fala Bože, što je ovo fino, ovo meni godi više no išta. E, svaka ti čast punice, zlatne li ruke imaš! A, kako ti se ovo zove, ovo? – pita za neku pitu.

Dojadilo punici da mu kazuje, a i stid je bilo od ostalih gostiju i ukućana, pa mu se proderala:

Vuci i šuti! Vuci i šuti!

Pogledo je on čudno i upitno ali i nastavio da deka i da pripitkuje iako ona više nije ni na što odgovarala, jedva čekala da baksuznik ode.

Vratio se ponosni zetina kući, sav ispunjen srećom i hranom, ko da je sva dobra zemaljska u sebe natrpao i da mu može biti do kraja života, do vijeka. Pitali ga njegovi: kako ti bi u tazbinu, Čoće, kako te dočekaše kućići i odžakovići? A on se stao hvaliti kako to više ništa nema, kako imaju svega, kako čoek za nedelju dana ne bi mogao pojesti ono što u jedan mah za astal prinesu i ture...

A šta bi najljepše? – pitala ga majka.

E, šta, sve je bilo najljepše, ali ono što zovu „vuci – pa šuti“, to je stvarno najljepše.

SNAHA I NJENI

Uneku kuću bila tek doveđena neka mlada, pa se od nje očekuje sve da radi ali i da se svega sjeti. Svekar i svekrva daju joj priliku da se snađe te joj još uvijek puno ne naredjuju ali po malo gundaju.

I snaha se trudi pa stalno nešto radi, ali nikako da se sjeti da donese svježe vode sa izvora. I tako nekoliko dana. Svekar i svekrva se služe lukavstvom, pa se počnu kao grabiti oko toga koje će ići na izvor: e, nećeš ti – ja ču vode donijeti! E, nećeš – no ču ja! – pa se onda stanu oko bremenice otimati, a sve ne bi li snaha shvatila i kazala: e, nećete ni jedno ni drugo – no ču ja! I snaha je zaista povikala:

– Šta vas je bog nagrdio te se svadate oko toga, to je bar lako riješiti! Ne ka na vodu ide prvo jedno – pa onda ono drugo!

ZA NASTAVU

Godina XXII //////////////// SEPTEMBAR 2015 //////////////////// Broj 166

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Predmet: Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost	Razred: VIII	Nastavnik: Tijana Vukčević OŠ „JUGOSLAVIJA”, BAR
Operativni ciljevi: OBLIKUJE MAŠTOVITU PREDSTAVU KNJIŽEVNOG PROSTORA I UOČAVA ELEMENTE EPSKE FANTASTIKE; RAZUMIJE PSIHOLOŠKE MOTIVE ZA PONAŠANJE LIKOVA		
Nastavni sadržaji: Dž. R. TOLKIN „GOSPODAR PRSTENOVA”		Korelacija
Tip časa: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Usvajanje novog znanja ◦ utvrđivanje ◦ proširivanje znanja ◦ ponavljanje ◦ provjera znanja ◦ uvođenje ◦ analiza ◦	Oblici rada: <ul style="list-style-type: none"> ◦ frontalni ◦ individualni ◦ grupni rad ◦ rad u paru ◦ ◦ ◦ ◦	Metode rada: <ul style="list-style-type: none"> ◦ dijaloška ◦ monološka ◦ tekst metoda ◦ samostalni rad ◦ demonstrativna ◦ ◦ ◦

PRVI ČAS OBRADE DOMAĆE LEKTIRE	
Tok časa	Aktivnosti nastavnika i učenika
Uvodni dio časa	
– PREZENTACIJA/ O PISCU	– Slušaju kratko nastavnikovo izlaganje o piscu (PowerPoint prezentacija) – Prilog I („Da li znate?”)
– KVIZ/INDIVIDUALNI RAD	– Učestvuju u kvizu „Koliko znam o epskoj fantastici“ (individualni rad) – Prilog II
– KVIZ/ GRUPNI RAD	– Učestvuju u kvizu „Moje poznavanje Gospodara prstenova“ (rad u grupi) – Prilog III
Glavni dio časa	
– ODREĐIVANJE FABULE	Analiza djela: rad u grupi
– ANALIZA GLAVNIH LIKOVA	– FABULA: U okviru grupe/odjeljenja, svaki učenik dobija štampanu mapu Srednje Zemlje. Zadatak je da svi ucrtaju u mapu tačnu putanju družine, te da svakoj avanturi daju sopstveni naslov. Članovi grupe će birati među sobom najbolje naslove, pa će ih čitati predstavnik grupe. Prilog IV
– ANALIZA SPOREDNIH LIKOVA	– Nakon igre slijedi vršnjačka evaluacija.
	– ANALIZA LIKOVA: I grupa – analizira Frodov i Semov lik (Prilog V 1) II grupa – analizira Gandalfov lik (Prilog V 2) III grupa – analizira Sarumanov lik (Prilog V 3) IV grupa – analizira Sauronov lik (Prilog V 4) V grupa – analizira Golumov lik (Prilog V 5)
	– Slijedi vršnjačka evaluacija
	– ANALIZA SPOREDNIH LIKOVA: Individualni rad – učestvuju u igri „Asocijacije“ – Prilog VI
Završni dio časa	
– REZULTATI RADA U GRUPAMA. PROGLAŠENJE NAJBOLJE GRUPE	– Učenici evaluiraju čas. – Proglašava se najuspješnija grupa, te najuspješniji učenik.

Nastavna sredstva: LAPTOP, PROJEKTOR, NASTAVNI LISTIĆI

Na početku časa učenici se dijele u grupe.

Prilog I: Nastavnik u kratkim crtama predstavlja djelo Dž. R. Tolkin-a (motiviše učenike za rad životom i djelom pisca). Učenici prate prezentaciju, te dodaju pojedinosti do kojih su oni došli.

Prilog II: Učenici učestvuju u kvizu „Koliko znam o epskoj fantastici“. Iako su podijeljeni u grupe, učenici u ovom kvizu učestvuju kroz individualni rad, kako bi se motivisali da aktivno učestvuju na času.

Prilog III: Prelazi se na grupni rad. Slijedi kviz koji je konkretno vezan za poznavanje djela. Odgovore daje predstavnik grupe, uz dogovor sa ostalim članovima.

Bodove upisuje nastavnik, na tabli.

Prilog IV: Određivanje fabule. Svakom učeniku daje se štampana mapa Srednje Zemlje, kako bi samostalno razvijao sposobnost zapažanja, logičkog pamćenja, uviđanja bitnih detalja i vizuelnog reprodukovanih unutrašnjeg doživljaja djela.

Svaki učenik će na osnovu putanje koju je unio na mapu, označiti tačke na kojima su se desili značajni događaji, te će nasloviti izdvojene avanture. Unutar grupe, učenici će birati najbolje naslove, a svaka grupa će iznositi jedan (usvojeni) prijedlog.

Ova etapa služi za bogaćenje vokabulara učenika, ali i za podsticanje saradnje u grupi.

Na osnovu učeničkih utisaka i zapažanja, nastavnik boduje grupe.

Prilog V: Analiza likova, grupni rad. Učenicima su podijeljeni nastavni listići, sa osnovnim smjernicama. Neosjetno, učenici će preko likova dotaći i motivsku strukturu (što će im olakšati rad na sljedećem času).

U ovoje etapi, učenici se osposobljavaju i za uspješnu komunikaciju i umjesno postupanje u ulozi govornika, slušaoca u sabesjednika.

Kada sve grupe predstave svoj rad, prelazi se na sljedeći zadatak: svaka grupa (od ukupno 5) imala je pripremiti po jedno pitanje za ostale četiri grupe (naravno, pitanja su u okviru zadate teme za tu grupu, npr. I grupa – Frodov i Semov lik).

Na osnovu učeničkih utisaka i zapažanja, nastavnik boduje grupe.

Prilog VI: Analiza sporednih likova.

Pomoću projektor-a je prikazana tabela sa ilustrovanim asocijacijama, koje imaju podsjetiti učenike na karakteristične likove (sjekira – Gimli/patuljci, strijele – Legolas/vilenjaci, rog – Boromir/ljudi, dlakava stopala – Meri i Pipin/hobiti, bijela šaka – Orci, vilenjački lančić – Aragorn/Aruena).

Da bi dobio poen, učenik treba navesti i tri karakteristike lika/vrste kojoj lik pripada.

Pored brzine zaključivanja, učenici razvijaju sposobnost samostalnog verbalnog izražavanja sopstvenih emocija i doživljaja, kao i samopouzdanja.

Na osnovu učeničkih utisaka i zapažanja, nastavnik boduje grupe.

DRUGI ČAS OBRADE DOMAČE LEKTIRE	
Tok časa	Aktivnosti nastavnika i učenika
Uvodni dio časa – Zaključili smo na prošlom času...	– Učenici iznose zaključke do kojih smo došli na prošlom času. Individualni rad učenika – nastavnik pomoći projektoru prikazuje sladove sa prošlog časa (ovde su prikazani kao Prilozi I-VI), a učenici kazuju svoja zapažanja, utiske i zaključke.
Glavni dio časa – Obrađuju motivsku strukturu djela – Izrađuju MAPU UMA	MOTIVI U DJELU (grupni rad) – U grupi rješavaju zadatke (grupama su dati štampani nastavni listići, a preko projektoru će, kao i na prošlom času, biti prikazan isti listić, tj. slajd, dok grupa bude izlagala). Tako su svi učenici upoznati sa sadršćima svake grupe, te mogu raspravljati o odgovorima) I grupa – MOTIV PRSTENA (Prilog VII) II grupa – MOTIV RATA (Prilog VIII) III grupa – motiv PODJELA/DIOBA (Prilog IX) IV grupa – DRUŠTVENI I PSIHOLOŠKI MOTIVI (Prilog X) V grupa – ČULNI MOTIVI (Prilog XI) – Predstavnici grupe izlažu rezultate svog rada, ostale grupe ih koriguju ili dopunjaju po potrebi. – Zatim slijedi vršnjačka evaluacija. Nakon obrade motivske strukture djela, prelazi se na sintezu gradiva. – Učenici izrađuju MAPE UMA. (Individualan rad) U mapama je već ucrtan centralni pojam. Svaki učenik samostalno će, naravno, osmisli svoju mapu. U mape upisuju i poruke do kojih smo došli. (Prilog XI) Nastavnik nadgleda rad učenika, te svodi bodovnu listu grupe. – Slijedi proglašenje najuspješnije grupe i najistaknutijeg pojedinca.

Završni dio časa	– Učenici pokušavaju napisati svoje ime na jeziku vilenjaka, koji je osmislio Tolkin. (Prilog XII)
------------------	--

Nastavna sredstva: LAPTOP, PROJEKTOR, NASTAVNI LISTIĆI

Napomena: Djelo predloženo za čitanje kod kuće, Tolkinov „Gospodar prstenova“ obrađuje se kao jedna cjelina, iako njegova analiza traje dva školska časa. Na početku drugog časa obrade je, zbog toga, nužno prisjetiti se zaključaka do kojih smo došli na prošlom času (O PISCU I NJEGOVOM DJELU, O EPSKOJ FANTASTICI KAO ŽANRU, O FABULI, O ANALIZIRANIM LIKOVIMA).

Prilozi VII-IX: Izdvojena su, kao zasebne cjeline, dva motiva koja valja detaljnije obraditi – motiv prstena (tj. motiv zla), motiv rata (povezan sa motivom moći) i motiv podjela. Pošto su ovo motivi koji se pojavljuju u mnogim djelima (koja će učenici obrađivati u osnovnoj ili srednjoj školi), obrađeni su nešto drugačije od ostalih motiva (koji su izdvojeni kao socijalni, psihološki, biološki i čulni). Ova tri motiva i inače su isprepletana, uslovljena jedan drugim, što će učenici vjerovatno zaključiti i sami na kraju analize motiva.

Data su samo okvirna pitanja, opšte smjernice grupama.

Na neka pitanja koja bi se ovdje mogla postaviti, već je odgovoreno na prethodnom času, pri analizi likova (npr. Kako zamišljaš ZLO / Zašto ne vidimo Sauronovo lice?)

Prilog X: Učenici oko centralnog pojma/slike, upisuju na način na koji jele, zaključke koje su usvojili na časovima obrade lektire. Ključni pojmovi: O PISCU, O EPSKOJ FANTASTICI, FABULARNI ELEMENTI/ LOKALIZACIJA TEKSTA, LIKOVI (GLAVNI/SPOREDNI), MOTIVI, PORUKE (NEKE JE VEĆ NASTAVNIK ISTAKAO PRI ANALIZI LIKOVA). Svaki učenik, naravno, dobija svoj list; on učeniku služi da na kreativan način sistematizuje svoje znanje (odnosno-ono što je on/izdvojio kao bitno), a nastavniku – da evaluirira čas.

POWER-POINT prezentacija nastala je uz svesrdnu pomoć nastavnice informatike, Nataše Medojević.

MATEMATIKA

PISANA PRIPREMA ZA ČAS IZ MATEMATIKE

Škola	Gimnazija „Slobodan Škerović“ Podgorica
Nastavnik	Mirjana Pješčić
Predmet	Matematika
Razred	II
Odjeljenje	H
Nastavna jedinica	Kvadratna jednačina
Ciljevi časa	Obrazovni: – Učenici znaju da rješavaju nepotpune i potpune kvadratne jednačine Vaspitni: – razvijanje timskog duha, osjećaja pripadanja i doprinosa učenika timu – razvijanje slobode iznošenje svog mišljenja kao i samopouzdanja – razvijanje povjerenja i dobrih međusobnih odnosa među učenicima – razvijanje sposobnosti podjele sopstvenog znanja sa drugima, kao i želje učenika za traženje pomoći od drugog učenika tima – izgrađivanje kritičkog osvrta na svoj kao i rad drugog člana tima – motivisanje učenika za dalji rad
Tip časa	Utvrđivanje

Napomena:

Aktivnosti učenika i profesora su sadržane u razradi glavnog dijela časa.

Uvodni dio časa:

Upoznajem učenike sa načinom rada, dajem precizna uputstva i ističem glavne djelove timskog rada na tabli.

Glavni dio časa:

Dijelim svakom timu (timovi formirani na prethodnom času i to 4 tima po 6 učenika i 2 tima po 5 učenika) precizno uputstvo za timski rad kao i slagalicu koju treba da sastave.

Uputstvo za timski rad:

Podjelite uloge:

Vođa grupe – uglavnom razumije zadatke i dobro organizuje rad
 Pomoćnik vođe – uglavnom razumije zadatke, pomaže ostalim članovima tima
 Članovi tima – konstruktivno će iskoristiti pomoći i trudiće se da odrade svoj dio posla što tačnije.

Nakon što ste podijelili uloge, počnite sa radom zadataka.

Riješite prvo zajedničke zadatke, svaku u svojoj svesci. Komentarišite kako ste ih rješili. Zajednički pronađite i ispravite greške (ako ih ima). Pomozite članovima tima koji nijesu uspjeli da riješe zadatke.

Nakon što ste riješili i prokomentarisali zajedničke zadatke, svako neka riješi sopstvene zadatke na svom listu papira, koji ćete predati na kraju časa.

Zajednički zadaci:

Riješiti jednačinu:

1) $x^2 - 7x + 12 = 0$

2) $x(x+3)-4=3x+9$

3) $\frac{3x}{x-4} + 2 = \frac{2}{x+1}$

Zadaci za vođu:

1) $x^2 - 2x + 6 = 0$

2) $6 + 7x - 3x^2 = 0$

3) $\frac{2}{x-1} + \frac{1}{x+1} = \frac{x^2+3}{x^2-1}$

4) $(x+3)^3 - (x-3)^3 = 62$

Zadaci za pomoćnika:

1) $x^2 - 4x - 3 = 0$

2) $2 - 5x - 3x^2 = 0$

3) $\frac{x+5}{x+2} - \frac{2}{x-1} = 2$

4) $\frac{x-2}{x-1} - \frac{5x}{1-x^2} = \frac{2}{x+1}$

Zadaci za člana 1:

1) $x^2 + 5x + 4 = 0$

2) $x^2 - 2x + 10 = 0$

3) $(x+5)(x-1) = 4(x+1)$

4) $5x - \frac{2}{x-1} = 2$

Zadaci za člana 2:

1) $9x^2 + 25 = 0$

2) $x^2 - 6x + 13 = 0$

3) $(x-2)(x+1) + 5x = 2(2x-1)$

4) $2x - \frac{1}{x+1} = -1$

Zadaci za člana 3:

1) $x^2 + 2x + 2 = 0$

2) $8 - 2x^2 = 0$

3) $3x(x+2) = x(x+4)$

4) $4x - \frac{1}{1-x} = 0$

Zadaci za člana 4:

1) $x^2 - 2x + 5 = 0$

2) $16 + x^2 = 0$

3) $(3x+5)(3x-5) - x(x-8) = (2x-3)^2 - 34$

4) $\frac{6}{x} + \frac{6}{x+5} = 1$

Uputstvo za slaganje slagalice:

Na pozadini svakog dijela slagalice napisan je broj zadatka, član tima čiji je to zadatak, kao i broj zajedničkog zadaka, a u tabeli koja slijedi – rješenja zadatka. Svaki dio slagalice postavite na mjesto u tabeli gdje se nalazi rješenje zadatka koji je napisan na pozadini dijela slagalice. Djelove slagalice na kojima su oznake A5, F1 i F5 (za timove sa 5 članova i oznake A1, A4, E5 i F2) možete odmah postaviti na odgovarajuće mjesto u tabeli. Kada sastavite slagalicu, dobijete sliku fraktala (fraktalne slike – slike nastale upornim ponavljanjem matematičkog računa ili geometrijske konstrukcije).

Radi bolje organizacije rada, najbolje je da na početku svaki učenik uzme djelove slagalice na kojima su obilježeni njegovi zadaci.

TABELA SA RJEŠENJIMA

10, -3	$-\frac{5}{3}i, \frac{5}{3}i$	0,-1	$1-3i, 1+3i$	$-1+i, -1-i$	F1
$-2, \frac{1}{3}$	2	$0, \frac{7}{5}$	2,-2	$1-\sqrt{5}i, 1+\sqrt{5}i$	0, -5
-1,-4	$3, -\frac{2}{3}$	3,4	$\frac{1}{2}$	$3-2i, 3+2i$	$2-\sqrt{7}, 2+\sqrt{7}$
$1-2i, 1+2i$	$-\frac{2}{3}, \frac{2}{3}$	$-\sqrt{5}i, \sqrt{5}i$	0	$-\sqrt{13}, \sqrt{13}$	-3,3
A5	0,1	$0, -\frac{3}{2}$	0,-2	$-4i, 4i$	F5

Za vrijeme rada učenika, stalno obilazim timove, posmatram kako sa-
rađuju kao tim i kako rade učenici pojedinačno, upućujem učenike jedne
na druge, pomažem timu ukoliko ima nekih poteškoća i istovremeno pro-
vjeravam koliko je posla urađeno.

Završni dio časa:

Učenike podsjećam da treba da se ocijene na način koji je dat u uput-
stvu i da na odgovarajuće mjesto na listu br. 3 dobijenog uputstva napi-
šu odgovarajući komentar (evaluacija časa).

Ocijenite se međusobno:

- članovi tima koji su tačno riješili sve zadatke i pomagali drugima, za-
služuju ocjenu **odličan**
- članovi tima koju su uz pomoć tačno riješili zadatke i marljivo radili,
zaslužuju ocjenu **vrlo dobar**
- članovi tima kojima je bila potrebna značajnija pomoć i nijesu uspje-
li sve da riješe, ali su se jako trudili, zaslužuju ocjenu **dobar**
- ako se neko nije trudio i ometao je ostale u radu, zaslužuje ocjenu
nedovoljan. Nadam se da takvih neće biti.

**Napišite koju ocjenu zaslužuje vaš tim kao cjelina, a zatim napi-
šite svoja imena i ocjene na predviđeno mjesto.**

TIM:

ocjena: _____

Vođa tima: _____
ocjena: _____

Pomoćnik tima: _____
ocjena: _____

Član 1: _____
ocjena: _____

Član 2: _____
ocjena: _____

Član 3: _____
ocjena: _____

Član 4: _____
ocjena: _____

Evaluacija časa

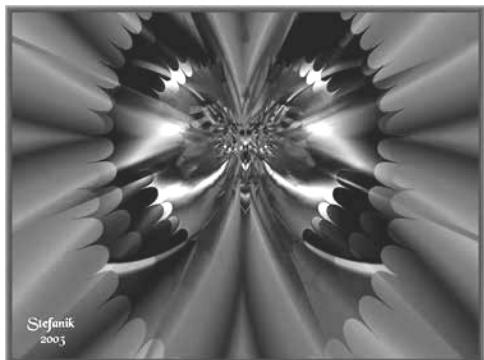
Kako ste radili kao tim? Što vam se najviše svidjelo? Opišite:

Na kraju, učenici svoje radove predaju vođi tima, koji mi ih nakon to-
ga predaje zajedno sa složenom slagalicom.

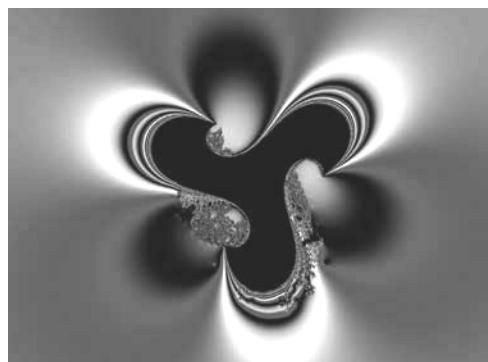
Izgled table:

KVADRATNA JEDNAČINA TIMSKI RAD

- podijelite uloge
- riješite zadatke
- složite slagalicu
- ocijenite se
- komentar

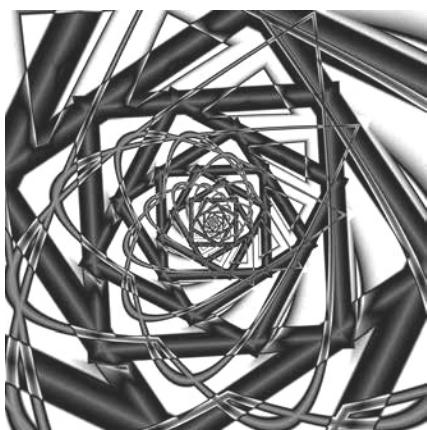
PRILOG 1

PRILOG 2

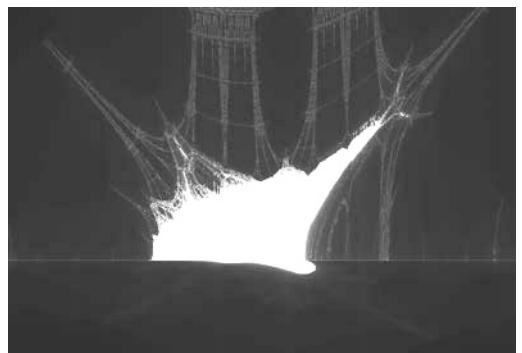
PRILOG 3

PRILOG 4

PRILOG 5

PRILOG 6

FIZIKA

PRIPREMA ZA IZVOĐENJE NASTAVE

Ime i prezime: Marina Andrijević Petrović
Ustanova: OŠ „Jugoslavija“ Bar
Razred: VIII
Nastavni predmet: Fizika
Nastavna tema: Kretanje

NASTAVNA JEDINICA:
 Promjenljivo pravolinjsko kretanje

CILJ NASTAVNE JEDINICE:
 Razumiju smisao promjenljivog kretanja

ZADACI NASTAVNE JEDINICE:

Analiziraju zavisnost brzine od vremena i zavisnost puta od vremena i objašnjava grafik
 Sintetišu i analiziraju dobijena znanja u pažljivo odabranim računskim zadacima

NASTAVNE METODE I TEHNIKE

Monološko-dijaloška, demonstrativna, grafička, ukrštenica, igre

KORELACIJA

Fizičko vaspitanje, matematika

NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA:

Kreda, tabla, metar, štoperica lap top, projektor, video snimci, prezentacije, papirne domine

ORGANIZACIJA NASTAVNOG RADA

1.	EVOKACIJA	TRAJANJE
<p>Tehnike: Misli i razmijeni misli, ukrštenica, Igra domina, ligra Berza, Asocijacije.</p> <p>Opis rada (kratko): Učenici dobijaju listić sa ukrštenicama. Traži se skriveni pojam. Prilog 1.</p> <p>Učenici dobijaju domine u koverti. Prilog 2.</p> <p>Zadatak je poređati ih u niz sa tačnim vezama Igraju igru Berza: Cilj igre je da se pojma iz svakog polja poveže sa jednom od ponuđenih opcija. Prilog 3.</p> <p>Rješavaju asocijaciju. Sva polja su u startu otvorena. Zadatak je da se za svaku kolonu otkrije koja se fizička veličina traži i odredi nje na vrijednost. Isto važi i za konačno rješenje. Prilog 4.</p> <p>Načini praćenja učenika: Nastavnik promatra učenike dok rade u paru, posmatra rešavanje ukrštenice, po potrebi pomogne i kojim potpitanjem. Nastavnik prati rad učenika.</p>	15 minuta	

2.	RAZUMIJEVANJE ZNAČENJA	TRAJANJE
<p>Tehnike: „vruća olovka“</p> <p>Opis rada (kratko): Na nastavnim listićima svih 5 grupa dobijaju pitanja na koja odgovaraju i komentarišu. Prilog 5.</p> <p>Načini praćenja učenika: Prati rad grupa i pomaže im.</p>	20 minuta	

3.	REFLEKSIJA	TRAJANJE
<p>Tehnike: „Moždana oluja“</p> <p>Opis rada (kratko): Analizirati zadatke i odgovore na postavljena pitanja.</p> <p>Načini praćenja učenika: Prati odgovore učenika. Na osnovu uvida u sveske učenika i njihove aktivnosti na času, može se utvrditi stepen usvojenog znanja.</p>	10 minuta	

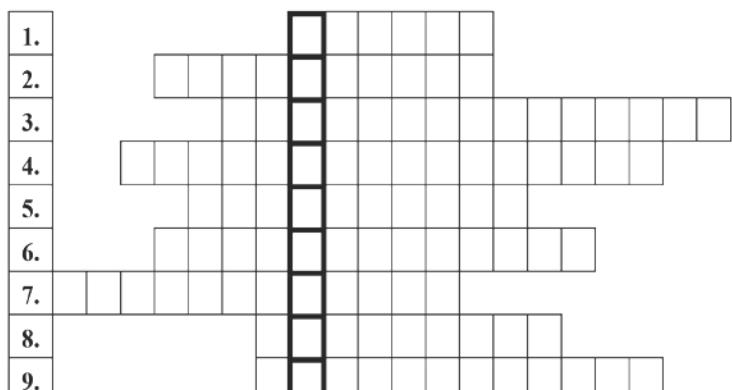
AKTIVNOSTI UČENIKA POSLIJE NASTAVE:

Riješiti zadatke za domaću zadatke sa nastavnih listića prilog 6.

Osvrt na realizaciju:

Prilog 1

Ukrštenica. – Učenici dobijaju listić sa ukrštenicama. Traži se skriveni pojam.

1. Dužina puta koji tijelo pređe u jedinici vremena
2. Određuje osobine tijela ili definije fizičku pojavu
3. Tijelo čiji se oblik i dimenzije mogu zanemariti u datim uslovima
4. Tijelo u odnosu na koje određujemo kretanje drugog tijela
5. Kretanje koje karakteriše stalna brzina
6. Kretanje duž prave linije
7. Kretanje kod koga tijelo za jednake intervale prelazi različite duljine puteva
8. Veličina koju određuju brojna vrijednost, pravac i smjer
9. Linija koja povezuje položaje kroz koje tijelo prolazi pri **kretanju**

Prilog 2

Domine. – Učenici dobijaju domine u koverti. Zadatak je poređati ih u niz sa tačnim vezama.

START	v	brzina	m
put	sekunda	vrijeme kretanja	[v]
1 km/h	kretanje	relativno	uporedno tijelo
referentno tijelo	trajektorija	putanja	CILJ
START	$v =$	s/t	1 km/h
[v]	stalna brzina	ravnomjerno	pravac, smjer i brojna vrednost
vektorska veličina	$s =$	$v \cdot t$	promjena položaja
mehaničko kretanje	kretanje duž prave linije	pravolinijsko kretanje	CILJ

Prilog 3

„Berza“. – Cilj igre je da se pojmom iz svakog polja poveže sa jednom od ponuđenih opcija.

Pravolinijsko – krivolinijsko:

zvonce	ventil na prednjoj gumi	zadnja osovina točka
pedale	sjedište	lampa za osvjetljenje
žbica	korman	katadiopter

Ravnomjerno – neravnomjerno:

kazaljke časovnika	kuglica niz strmu ravan	tijelo koje pada sa neke visine
kamen izbačen iz praće	kretanje oko Sunca	Zemlje
vazdušni mjeđur u staklenoj cevi	avion koji se kreće 400 km/h	strijela izbačena zatezanjem luka

Prilog 4

Asocijacije. – Sva polja su u startu otvorena. Zadatak je da se za svaku kolonu otkrije koja se fizička veličina traži i odredi njena vrijednost. Isto važi i za konačno rješenje.

25 min	1,5 m/s
3 km	1,5 km

720 km/h	1 080 km/h
2 min	1 500 m

Prilog 5

Grupa 1

- Kako se naziva promjena položaja jednog tijela u odnosu na drugo?
- Koje se od sljedećih tijela kreće pravolinijski?
  - lopta kod slobodnog bacanja
  - lift u soliteru
  - skakač u dalj
  - snažno bačen kamen

3. U trci na 400 metara atletičar je prvih sto metara prešao za 11,1 sekundu, drugih sto metara za 10,5, trećih sto za 10,8 i na kraju poslednjih sto metara za 11,2 sekunde. Koja je bila srednja brzina atletičara u ovoj trci?

4. Biciklista se kretao 10 kilometara brzinom od 20 km/h, a potom još 10 kilometara brzinom od 30 km/h. Kolika je srednja brzina njegovog kretanja?

Grupa 2

- Kakvog su oblika putanje planeta oko Sunca?
  - zatvorene krive linije
  - otvorene krive linije
  - izlomljene prave linije
  - isprekidane prave linije
- Djevojčica i dječak kreću se jedno prema drugom. Koji je od navedenih iskaza tačan?
  - Oni se kreću različitim pravcima i smjerovima.
  - Kreću se duž istog pravca i u istom smjeru.
  - Kreću se duž istog pravca, ali u suprotnim smerovima.
  - Kreću se različitim pravcima, ali u istom smeru.

3. Automobil se 15 minuta kretao brzinom od 60 km/h. Poslije toga se još 45 minuta kretao brzinom od 80 km/h. Kolika je bila srednja brzina automobila pri tom kretanju?

4. Automobil se 30 minuta kretao brzinom od 60 km/h. Onda se zastavio na benzinskoj pumpi i tu proveo 10 minuta. Poslije toga se još 20 minuta kretao brzinom od 60 km/h. Kolika je bila srednja brzina automobila pri tom kretanju?

Grupa 3

1. Mačka juri miša duž prave staze. Koji je od navedenih iskaza tačan?

- a) Oni se kreću različitim pravcima i smerovima.
- b) Kreću se duž istog pravca i u istom smeru.
- c) Kreću se duž istog pravca i u suprotnim smjerovima.
- d) Kreću se različitim pravcima, ali u istom smjeru.

2. Često se može čuti ovakva rečenica: „Kupio sam autobusku kartu do Budve u oba pravca.“ Sa stanovišta fizike, u ovoj rečenici postoji jedna greška. Koja?

3. Pobjednik trke na sto metara stazu je pretrčao za deset sekundi. Drugi atletičar je stigao samo dvije stotinke kasnije. Procijeni koliko je bilo rastojanje između ova dva atletičara pri prolasku kroz cilj?

4. Dva automobila istovremeno kreću iz Podgorice prema Baru. Plavi automobil se u prvoj polovini puta kretao brzinom od 80 km/h, a u drugoj od 120 km/h. Crveni automobil je, međutim, polovinu vremena vozio brzinom od 80 km/h, a drugu polovinu od 120 km/h. Koji je automobil prije stigao u Bar?

Grupa 4

1. Mačka sustiže miša jureći ga na pravoj stazi. Šta je različito kod kretanja mačke i miša?

- a) brzina i pravac kretanja
- b) brzina i smjer kretanja
- c) samo pravac kretanja
- d) samo brzina kretanja

2. Koja je razlika između putanje i pređenog puta?

3. Biciklista je biciklom za dva sata prešao 32 km. Onda se odmarao jedan sat, pa je sljedećih 28 km vozio dva sata. Kolika je vrijednost srednje brzine njegovog putovanja?

4. Motociklista je 30 km prešao brzinom 15 km/h i 72 km brzinom 18 km/h.

- a) Koliko je vremena proveo na putu?
- b) Kolika je bila srednja brzina na cijelom putu?

Grupa 5

1. Sta je ravnomjerno pravolinijsko kretanje?

2. Za koje kretanje kažemo da je Promjenljivo pravolinijsko kretanje?

3. Biciklista je prvih 5 min prešao put dužine 3 km, za sljedećih 7 min put dužine 8,4 km i za poslednjih 6 min prešao je put dužine 5,4 km. Odrediti srednje brzine kretanja bicikliste na svakom dijelu puta i srednju brzinu na cijeloj dužini puta.

4. Prvi dio staze takmičar u veleslalomu prešao je za 50 s krećući se srednjom brzinom 20 m/s. Drugi dio staze dug 600 m takmičar je prešao za 20 s. Odredite srednju brzinu takmičara na cijeloj stazi.

Prilog 6

1. Biciklista je biciklom za dva sata prešao 36 km. Onda se odmarao jedan sat, pa je sljedećih 28 km vozio dva sata. Kolika je vrijednost srednje brzine njegovog putovanja?

Podaci :

$$t_1 = 2 \text{ h}$$

$$s_1 = 32 \text{ km}$$

$$t_2 = 1 \text{ h}$$

$$s_2 = 0 \text{ km}$$

$$t_3 = 2 \text{ h}$$

$$s_3 = 28 \text{ km}$$

$$v_{sr} = ?$$

Rješenje :

$$v_{sr} = \frac{s_u}{t_u}$$

$$s_u = s_1 + s_2 + s_3 = 32 \text{ km} + 0 \text{ km} + 28 \text{ km} = 60 \text{ km}$$

$$t_u = t_1 + t_2 + t_3 = 2 \text{ h} + 2 \text{ h} + 2 \text{ h} = 5 \text{ h}$$

$$v_{sr} = \frac{60 \text{ km}}{5 \text{ h}} = 12 \frac{\text{km}}{\text{h}}$$

2. Motociklista je 40 km prešao brzinom 15 km/h i 72 km brzinom 18 km/h.

- a) Koliko je vremena proveo na putu?

- b) Kolika je bila srednja brzina na cijelom putu?

Podaci :

$$s_1 = 30 \text{ km}$$

$$v_1 = 15 \frac{\text{km}}{\text{h}}$$

$$s_2 = 72 \text{ km}$$

$$v_2 = 18 \frac{\text{km}}{\text{h}}$$

$$a) t_u = ?$$

$$b) v_{sr} = ?$$

Rješenje :

$$a) t_u = t_1 + t_2 = \frac{s_1}{v_1} + \frac{s_2}{v_2}$$

$$t_u = \frac{30 \text{ km}}{15 \frac{\text{km}}{\text{h}}} + \frac{72 \text{ km}}{18 \frac{\text{km}}{\text{h}}} = 2 \text{ h} + 4 \text{ h} = 6 \text{ h}$$

$$b) v_{sr} = \frac{s_u}{t_u} = \frac{s_1 + s_2}{t_1 + t_2}$$

$$v_{sr} = \frac{30 \text{ km} + 72 \text{ km}}{2 \text{ h} + 4 \text{ h}} = 17 \frac{\text{km}}{\text{h}}$$

3. Biciklista je prvih 10 min prešao put dužine 6 km, za sljedećih 8 min put dužine 8,7 km i za poslednjih 6 min prešao je put dužine 5,5 km. Odrediti srednje brzine kretanja bicikliste na svakom dijelu puta i srednju brzinu na cijeloj dužini puta.

Podaci :

$$t_1 = 5 \text{ min} = 300 \text{ s}$$

$$s_1 = 3 \text{ km} = 3000 \text{ m}$$

$$t_2 = 7 \text{ min} = 420 \text{ s}$$

$$s_2 = 8,4 \text{ km} = 8400 \text{ m}$$

$$t_3 = 6 \text{ min} = 360 \text{ s}$$

$$s_3 = 5,4 \text{ km} = 5400 \text{ m}$$

$$v_{1,2,3} = ?$$

$$v_{sr} = ?$$

Rješenje :

$$v_1 = \frac{s_1}{t_1} = \frac{3000 \text{ m}}{300 \text{ s}} = 10 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

$$v_2 = \frac{s_2}{t_2} = \frac{8400 \text{ m}}{420 \text{ s}} = 20 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

$$v_3 = \frac{s_3}{t_3} = \frac{5400 \text{ m}}{360 \text{ s}} = 15 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

$$v_{sr} = \frac{s_u}{t_u} = \frac{s_1 + s_2 + s_3}{t_1 + t_2 + t_3}$$

$$v_{sr} = \frac{3000 \text{ m} + 8400 \text{ m} + 5400 \text{ m}}{300 \text{ s} + 420 \text{ s} + 360 \text{ s}} = 15,6 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

FIZIKA

NASTAVNA PRIPREMA ZA ČAS

Ime i prezime: Marina Andrijević Petrović

Ustanova: OŠ „Jugoslavija“ Bar

Razred: VIII

Nastavna jedinica – tema: SLOBODAN PAD

Tip časa: Obrada

Ciljevi časa: Učenici znaju da je kretanje pod dejstvom sile Zemljine teže slobodan pad, znaju da je ubrzanje prilikom pada tijela $9,81 \text{ m/s}^2$, znaju da rešavaju posebno odabранe zadatke.

Oblici rada: Frontalni, individualni

Metode rada: Monološka, dijaloška, demonstrativna

Nastavna sredstva: Udžbenik, pisani materijal, Njutnova cijev, nastavni listić

Korelacija: Matematika

AKTIVNOSTI NASTAVNIKA	AKTIVNOSTI UČENIKA
<p>UVODNI DIO:</p> <p>Nastavnik postavlja pitanja u vezi sa ravnomjerno ubrzanim kretanjem.</p> <p>Kada list pada sa grane, predmet koji iz ruke padne na Zemlju vjerojatno znamo da je za to odgovorna sila Zemljine teže.</p>	<p>Učenici odgovaraju na pitanja.</p>

GLAVNI DIO:

Kada ispustimo istovremeno metalnu kuglu i papirić primijetit ćemo da će metalna kugla brže dospijeti na Zemlju. To ćemo potvrditi i ogledom pomoći Njutnove cijevi.

U staklenoj cijevi nalazi se ptičje pero i metalna kuglica. Kada naglo okrenemo posudu da kuglica i pero dospiju gore, doći će do padanja kuglice i pera i zapaziti da metalna kuglica pada brže.

Kada iz posude izvučemo vazduh i ponovimo ogled, uočićemo se da oba tijela padaju uporedo.

Znamo da padanje oba tijela u ova dva slučaja izaziva sila Zemljine teže.

Ali pitamo se šta je uzrok različitog kretanja tijela u ova dva slučaja.

Uzrok je sila otpora vazduha koja djeluje na ova dva tijela i ta sila više djeluje na pero nego na kuglicu.

Kada bismo zanemarili silu otpora vazduha koja djeluje na kuglicu onda bismo njeno kretanje nazvali **slobodan pad**.

Kretanje koje se vrši samo pod dejstvom sile Zemljine teže zove slobodan pad.

Slobodan pad je ravnomjerno ubrzano kretanje tijela bez početne brzine u vakuumu, usled djelovanja stalne sile Zemljine teže.

Ubrzanje kojim se tijelo slobodno kreće pod dejstvom sile Zemljine teže poznato je kao **gravitaciono ubrzanje**.

Brzina slobodnog pada u svakom trenutku je:

$$v = g \cdot t$$

Put koji tijelo prolazi u toku slobodnog pada je:

$$h = \frac{1}{2} g \cdot t^2$$

ZAVRŠNI DIO:

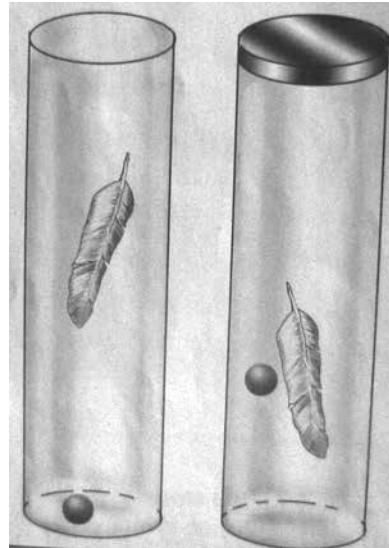
Postavljajući pitanja koja se odnose na predhodno izlaganje nastavnik provjerava da li su učenici razumjeli nastavnu jedinicu.

Nastavnik sa učenicima radi primjer iz knjige sa strane 34.

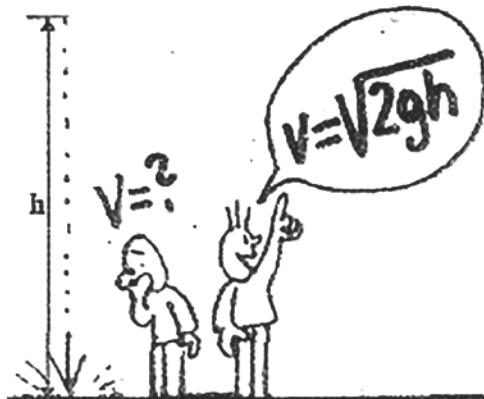
Za domaći nastavnik dijeli nastavne listiće na kojima su zadaci vezani za slobodan pad.

Učenici posmatraju ogled, zapažaju, komentarišu. Odgovaraju na pitanja nastavnika.

Učenici slušaju i zapisuju.

Ukratko odgovaraju na postavljena pitanja o slobodnom padu.

ŠKOLSKI KALENDAR za 2015/2016. godinu

SEPTEMBAR

P	U	S	Č	P	S	N
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
PODGORICA

<http://www.zuns.me/prosvjetnirad/>
prosvjetnirad@t-com.me
Telefon: +382(0)20 231 255
Telefon i faks: +382(0)20 231 254

FEBRUAR

P	U	S	Č	P	S	N
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29						

OKTOBAR

P	U	S	Č	P	S	N
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

NOVEMBAR

P	U	S	Č	P	S	N
			1			
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23/30	24	25	26	27	28	29

Nastavna godina počinje u utorak, 1. septembra 2015. godine, a završava se u petak, 10. juna 2016. godine.
Nastavna godina za učenike završnog razreda završava se u petak, 20. maja 2016. godine.

Zimski raspust počinje u ponedeljak, 4. januara 2016. godine, a završava se u nedjelju, 24. januara 2016. godine.
Ljetni raspust počinje u ponedeljak, 13. juna 2016. godine, a završava se u srijedu, 31. avgusta 2016. godine.
Ljetni raspust za učenike stručnih škola počinje po završetku profesionalne prakse, u skladu sa zakonom.

Nastava se organizuje u petodnevnoj radnoj sedmici. Izuzetno, u slučaju nadoknade nastavnog radnog dana, nastava se može organizovati i subotom.

Ustanova može odstupiti od ovog kalendarja zbog okolnosti koje nijesu predviđene Kalendarom, s tim da je dužna da ostvari broj radnih dana utvrđen zakonom najkasnije do 20. maja 2016. godine za učenike završnog razreda, a za učenike ostalih razreda najkasnije do 10. juna 2016. godine.

BROJ RADNIH DANA					
Klasifikacioni period				Završni razredi	Ostali razredi
PRVI Od 1. septembra do 30. oktobra				44	44
DRUGI Od 4. novembra do 31. decembra				42	42
TREĆI Od 25. januara do 31. marta				49	49
ČETVRTI Od 1. aprila do 10. juna (za učenike završnog razreda od 1. aprila do 20. maja)				34	48
NASTAVNA GODINA				169	183

DECEMBAR

P	U	S	Č	P	S	N
			1	2	3	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

PREGLED RADNIH DANA PO MJESECIMA					
Mjesec				Za učenike završnih razreda	Za učenike ostalih razreda
Septembar				22	22
Oktobar				22	22
Novembar				19	19
Decembar				23	23
Januar				5	5
Februar				21	21
Mart				23	23
April				21	21
Maj				13	19
Jun				–	8
UKUPNO				169	183

JANUAR

P	U	S	Č	P	S	N
			1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

BROJ RADNIH DANA PO DANIMA U SEDMICI					
Klasifikacioni period				P	U
I	8	9	9	9	9
II	8	8	9	9	8
III	10	10	10	10	9
IV	8	9	10	10	11
ZA UČENIKE ZAVRŠNIH	6	6	7	7	8
UKUPNO	34	36	38	38	37
ZA UČENIKE ZAVRŠNIH	32	33	35	35	34

Sačinjeno na osnovu Školskog kalendar za 2015/2016. godinu
(Ministarstvo prosvete, br. 620-15/2015-1 od 18. juna 2015. godine)

MART

P	U	S	Č	P	S	N
1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

MAJ

P	U	S	Č	P	S	N

</tbl